

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและบุคลิกภาพประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา ด้วยวิธีการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก
และวิธีการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ

ปริญญานิพนธ์
ของ
ณัฏกานต์ เอื้อสุวรรณ

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา
กุมภาพันธ์ 2546
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

๒๕๔๕
๒๕๔๖
๒๕๔๗

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและบุคลิกภาพประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา ด้วยวิธีการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก
และวิธีการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ

บทคัดย่อ
ของ
ณัฏกานต์ เอื้อสุวรรณ

๒๕๔๖

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา
กุมภาพันธ์ ๒๕๔๖

ณัฏกานู เอื้อสุวรรณ. (2546). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและบุคลิกภาพประชาธิปไตย
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีการสอนแบบประสาน
5 แนวคิดหลัก และวิธีการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ : ปริญญานิพนธ์ กศ.ม.
(การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
คณะกรรมการควบคุม : รองศาสตราจารย์ ดร.เนตร อัสขสวัสดิ์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ระวีวรรณ พันธุ์พานิช.

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและบุคลิกภาพ
ประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีการสอนแบบ
ประสาน 5 แนวคิดหลักและวิธีการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545
โรงเรียนบางชัน (ปรีมวิทยานุสรณ์) แขวงบางชัน เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร จำนวน 80 คน
แบ่งออกเป็นกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 กลุ่มละ 40 คน ดำเนินการทดลองโดยใช้แผน
การวิจัยแบบ Two Group Pretest – Posttest Design กลุ่มทดลองที่ 1 ได้รับการสอนด้วยวิธี
การสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลักและกลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ
ใช้เวลาในการทดลองกลุ่มละ 18 คาบ คาบละ 50 นาที โดยใช้เนื้อหาเดียวกัน

เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองคือ แผนการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลักและแผน
การสอนแบบร่วมมือ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาจำนวน 60 ข้อ
แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตยจำนวน 45 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิจัยคือ t-test for
independent ในรูปผลต่างของคะแนน (Difference Score) และ t-test for dependent samples

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา
ด้วยวิธีการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก และวิธีการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือแตกต่างกัน
อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
2. บุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา
ด้วยวิธีการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก และวิธีการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือแตกต่างกัน
อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ย
ของคะแนนบุคลิกภาพประชาธิปไตย นักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือสูงกว่า
นักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา
ด้วยวิธีการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก และวิธีการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ
หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
4. บุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา
ด้วยวิธีการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก และวิธีการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ
หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

A STUDY ON ACADEMIC ACHIEVEMENT IN SOCIAL STUDIES AND DEMOCRATIC
PERSONALITY OF MATHAYOM SUKSA III STUDENTS THROUGH INSTRUCTION
BASED ON THE CIPPA MODEL AND THE COOPERATIVE LEARNING

AN ABSTRACT
BY
NUTTAGAN UESUWANNA

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree in Secondary Education
at Srinakharinwirot University
February 2003

Nuttagan Uesuwanna. (2003) . *A Study on Academic Achievement in Social Studies and Democratic Personality of Mathayom Suksa III Students Through Instruction Based on The Cippa Model and The Cooperative Learning Approach*. Master thesis, M.Ed. (Secondary Education) .
Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee:
Assoc. Prof. Trunate Ultchaswadi , Assist. Prof. Raweewan Panpanich.

The purpose of this research was to compare the learning achievement and democratic personality of Mathayom Sukas III students through instruction based on Cippa model and Cooperative learning

The samples of this study were 80 Matthayom suksa III students in first semester of the 2002 academic year of Bangchun School , Minburi Bangkok . They were simply randomized and divided in experimental one and experimental two. The experimental one was taught through the instruction based on the Cippa Model ; whereas the experimental two was taught through the Cooperative learning. Each group was taught with the same content for eighteen 50- minute periods.

The learning achievement test in social studies and the democratic test were used as the instruments of the study . The t-test for independent difference score samples and t-test for dependent samples were statistically used for data analysis.

The research findings revealed that ;

1. The learning achievement in social studies of students in the experimental group one and group two was not significantly different.
2. The democratic personality of students in the experimental group one and group two was significantly at the .05 level.
3. The learning achievement in social studies of students in the experimental group one and group two , after the experiment , was significantly higher than that before the experiment at the .01 level.
4. Both groups of students showed significantly higher scores in their democratic personality after the experiment than that before the experiment at the .01 level.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

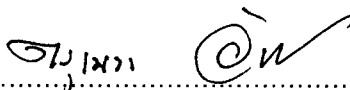
การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและบุคลิกภาพประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา ด้วยวิธีการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก
และวิธีการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ

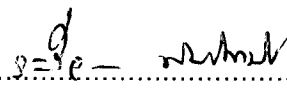
ของ
นางณัฏกานต์ เอื้อสุวรรณ

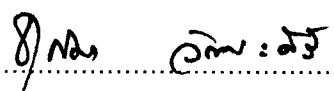
ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการมัธยมศึกษา (การสอนสังคมศึกษา)
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

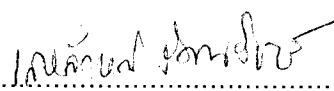

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.นภาพร หะวานนท์)
วันที่ 23 เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2546

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

.....ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.เจตนา อัสสวัสดิ์)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ระวีวรรณ พันธุ์พานิช)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์ ดร. ชุตินา วัฒนาศิริ)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์ ดร. เสาวลักษณ์ รัตนวิชัย)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ เพราะความเมตตาและความอนุเคราะห์จาก
รองศาสตราจารย์ ดร.เนตร อัครสวัสดิ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ระวีวรรณ พันธุ์พานิช
รองศาสตราจารย์ ดร.ชุติมา วัฒนศิริ รองศาสตราจารย์ ดร.เสาวลักษณ์ รัตนวิเศษ ที่กรุณาให้
คำปรึกษา แนะนำสิ่งต่างๆ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ผู้วิจัยถือโอกาสขอกราบขอบพระคุณเป็น
อย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ โพธิ์สาร อาจารย์ดร.ราชันย์ บุญธิมา
อาจารย์สายฝน เสกขุนทด อาจารย์สุพัตรา ศิริวัณษ์ อาจารย์ณัฐนันท์ และอาจารย์ประทุม สุวรรณเจริญ
ที่ให้คำแนะนำ ตรวจ แก้ไข เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง อาจารย์วัลยา วัฒนานนท์ และเพื่อนๆ
เอกมัธยมศึกษาทุกท่านที่ได้สละเวลาช่วยเหลือ ตรวจสอบตลอดจนให้ข้อคิดที่เป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย
พร้อมทั้งขอขอบคุณ นางสาวศุภณัฏฐ์ มะลิขาว ที่ให้ความช่วยเหลือในด้านคอมพิวเตอร์และงาน
พิมพ์เอกสาร

ขอขอบพระคุณท่านผู้อำนวยการคณะครูอาจารย์ และขอขอบใจนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
ปีการศึกษา 2545 โรงเรียนบางชัน (ปลื้มวิทยานุสรณ์) โรงเรียนประชานิเวศน์ โรงเรียนเบญจมราช
รังสฤษฎ์ 3 (ชนะสงคราม) ที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย
ครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณเป็นพิเศษ สำหรับคุณแม่จันทร์ บัญญัติ ท่านเทศมนตรี ไพรัตน์
เอื้อสุวรรณ ที่ช่วยเหลือเอื้ออาทรห่วงใย ให้การสนับสนุนทั้งกำลังใจ และทุนทรัพย์ในการศึกษา
ครั้งนี้จนสำเร็จ

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณอันยิ่งใหญ่
ของบิดา มารดา และครูอาจารย์ทุกท่านที่ให้การอบรมสั่งสอน และประสิทธิ์ประสาทวิชาให้แก่ผู้วิจัย
จนประสบความสำเร็จในการศึกษาครั้งนี้

ณัฏกานู เอื้อสุวรรณ

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	4
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	4
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	4
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	4
ตัวแปรที่ศึกษา	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า	9
กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า	10
2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า	11
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก	11
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ	22
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพประชาธิปไตย	31
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา	38
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก	46
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ	48
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพประชาธิปไตย	50
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	53
การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง	53
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	54
การดำเนินการทดลอง	60
วิธีการดำเนินการทดลอง	61
วิเคราะห์ข้อมูล	62
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	66
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	66

สารบัญ(ต่อ)

บทที่		หน้า
4(ต่อ)	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	67
5	สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ.....	71
	ความมุ่งหมาย สมมติฐาน และวิธีการศึกษาค้นคว้า	71
	สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	74
	อภิปรายผล.....	74
	ข้อเสนอแนะ	78
	บรรณานุกรม	80
	ภาคผนวก	87
	ภาคผนวก ก.....	88
	ภาคผนวก ข.....	90
	ภาคผนวก ค.....	105
	ภาคผนวก ง	135
	ประวัติย่อผู้วิจัย	173

บัญชีตาราง

ตาราง		หน้า
1	เปรียบเทียบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลักและวิธีการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ.....	55
2	แบบแผนการทดลอง.....	61
3	เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ส 306 ประเทศของเรา 4 ระหว่างกลุ่มทดลองที่ 1 กับกลุ่มทดลองที่ 2	67
4	เปรียบเทียบบุคลิกภาพประชาธิปไตยระหว่างกลุ่มทดลองที่ 1 กับกลุ่มทดลองที่ 2	68
5	เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ส 306 ประเทศของเรา 4 ก่อนและหลังเรียนของกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2	69
6	เปรียบเทียบบุคลิกภาพประชาธิปไตยก่อนและหลังเรียนของกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2	70
7	ค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา (ส 306) ประเทศของเรา 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	91
8	ค่าอำนาจจำแนก ($r_{p.bis}$) ของแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตย.....	93
9	ข้อมูลด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ส 306 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2	95
10	ข้อมูลด้านบุคลิกภาพประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา ส 306 ระหว่างกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2	97
11	การวิเคราะห์หลักสูตรวิชาสังคมศึกษา ส 306 ประเทศของเรา 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	106

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า.....	10
2 แผนภูมิแสดงการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง แบบประสาน 5 แนวคิดหลัก.....	16
3 การประเมินตามสภาพจริง.....	19
4 การสรุปการเรียนรู้แบบร่วมมือตามรูปแบบ STAD	30

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ปัจจุบันสังคมไทยได้พัฒนาและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อันเนื่องมาจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ข้อมูล ข่าวสาร การคมนาคม และวิทยาการต่างๆ รวมทั้งการแพร่ขยายของวัฒนธรรมข้ามชาติ ส่งผลทำให้เกิดวิกฤตการณ์ต่างๆ ขึ้นในสังคมไทยอย่างรุนแรง ประเทศไทยจึงต้องหันมาทบทวนและให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรของประเทศให้มีความรู้ ความสามารถ เพื่อปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น และการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข การจัดการศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาความรู้ ความสามารถ ค่านิยม เจตคติและคุณภาพของบุคคลเพื่อให้เป็นพลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ ซึ่งแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (2540 - 2544) ได้วางเป้าหมายของการจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะเยาวชนของชาติให้เป็นคนที่มีคุณภาพ มีปัญญา รู้จักเหตุผล มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2540 : 1-2)

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 มีจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งตรงกับจุดมุ่งหมายของวิชาสังคมศึกษา ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดให้เป็นวิชาบังคับแก่นักเรียนทุกคนต้องเรียน ทั้งในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ เพราะเป็นวิชาที่มีลักษณะพัฒนาผู้เรียน ให้รู้จักคิด รู้จักตัดสินใจ รู้จักป้องกันปัญหาอย่างมีเหตุผล พร้อมทั้งรู้จักสร้างมนุษยสัมพันธ์ระหว่าง มนุษย์กับสถาบันสังคม มนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม (กระทรวงศึกษาธิการ. 2535:47) อันเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีพ ทำให้มนุษย์มีความเข้าใจในการสร้างสรรค์ชีวิตให้ดีขึ้น มีความสุขและมีคุณธรรมความดีงามที่เกื้อกูลตนเอง ผู้อื่นและสังคม แต่การจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาที่ผ่านมาอยู่ในระดับพอใช้ ผู้เรียนยังขาดทักษะในการพัฒนาความคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ การแสดงความคิดเห็น และการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสำนักทดสอบทางการศึกษากรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้ทำการประเมินคุณภาพการศึกษา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นปีที่ 3 ปีการศึกษา 2540 พบว่าความสามารถทางวิชาสังคมศึกษา สมควรได้รับการพัฒนา เนื่องจากนักเรียนส่วนใหญ่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินผลทางการเรียน คิดเป็นร้อยละ 61.39 (สำนักทดสอบทางการศึกษา. 2542: 24) และจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับพุทธศักราช 2542 (มาตรา 22) ที่ให้ความสำคัญของผู้เรียนในลักษณะการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะแนวทางในการแสวงหาความรู้ แต่ครูผู้สอนบางคนยังขาดความเข้าใจวิธีการดังกล่าวจึงเกิดความสับสน ในการจัดกระบวนการ

การเรียนการสอน ดังคำกล่าวของ รศ.ดร.สุมนทพรหมบุญ (2545 : 10) ที่กล่าวว่า การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในบ้านเรา ยังมีจุดบอดที่ผู้นำแนวคิดไปเผยแพร่ไม่เข้าใจรับข้อมูลไม่ครบถ้วน หรือได้รับมารูปแบบหนึ่งแต่คิดว่าสามารถนำไปใช้ได้กับทุกสถานการณ์ ทั้งที่การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญต้องใช้วิธีการหลากหลายเข้าถึงเด็ก แต่ละคนที่มีความแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ รศ.ดร.ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2545 : 10) ที่กล่าวว่า ครูจำนวนไม่น้อยไม่เข้าใจรูปแบบการเน้นเด็กเป็นสำคัญเป็นอย่างไร ทำให้ไม่มั่นใจว่าจะใช้วิธีการสอนอย่างไร แต่เข้าใจว่าให้เด็กได้เรียนรู้ค้นคว้ากันเอง ซึ่งเป็นความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน ทั้งที่ความสำคัญอยู่ที่ครูที่จะต้องเตรียมความพร้อมศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ก่อนกำหนดประเด็นและมีการทดสอบความพร้อมการติดตามผลเป็นระยะๆ

ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ครูผู้สอนต้องคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สนองความต้องการและประโยชน์ของผู้เรียนในวิถีชีวิตประชาธิปไตย โดยให้โอกาสผู้เรียน ในการร่วมกันคิด ร่วมกันทำ ร่วมกันวางแผน ร่วมกันประเมินผล (วรรณ ช้องดารากุล. 2537:25) อันเป็นบทบาทหนึ่งของ การเสริมสร้างบุคลิกภาพประชาธิปไตย ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม (Participation) ความมีวินัย (Disciplines) การยอมรับเสียงข้างมากในการตัดสินใจ มีทางเลือก (Alternatives) หลายทาง มีความหลากหลายในการคิดการตัดสินใจให้มีประสิทธิภาพ คำนึงถึงส่วนรวม (Public Mind) มากกว่าประโยชน์ส่วนตนโดยครูผู้สอนปรับบทบาทของตนเอง จากผู้ถ่ายทอดความรู้ มาเป็นผู้แนะแนวทาง กระตุ้น และชี้แนวทางให้ผู้เรียนเกิดความคิด มีรูปแบบในการเรียนที่หลากหลาย สามารถนำความรู้และประสบการณ์ ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ได้ อย่างแท้จริง (สิปปนนท์ เกตุทัต. 2539 : 51) ซึ่งเป็นการเตรียมผู้เรียนให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมประชาธิปไตย ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความสุข วิธีการสอนที่เสริมสร้างบุคลิกภาพประชาธิปไตย ให้แก่ผู้เรียนได้คือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยยึดกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ด้วยตนเอง และมีความเข้าใจผู้อื่นได้อย่างดีตลอดจน มีน้ำใจ คิดช่วยเหลือผู้อื่น

การสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก เป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รูปแบบหนึ่งที่พัฒนามาจากการประสาน 5 แนวคิดหลัก คือ 1. สร้างความรู้ด้วยตนเอง (Construct) 2. การปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นหรือสิ่งแวดล้อม (Interaction) 3. การเคลื่อนไหวร่างกาย (Physical Participation) 4. การเรียนรู้กระบวนการต่างๆ (Process learning) 5. การนำความรู้ที่ได้รับจากการเรียนไปประยุกต์ใช้ (Application) (ทศนา แคมมณี. 2542 : 10) หรือเรียกอีกอย่างว่า CIPPA MODEL โดยได้มาจากตัวย่อของคำสำคัญที่ใช้เป็นแนวคิดหลักในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ง่ายแก่การจำและสื่อความหมาย ซึ่งจากแนวคิดทั้ง 5 นี้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม ฝึกฝนให้รู้จักรับผิดชอบในการทำงาน ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะทางสังคม (Social Skill) ทักษะในการค้นคว้า (Study Skill) และทักษะในการทำงานกลุ่ม (Group Skill) อันเป็นแนวทางการพัฒนาให้ผู้เรียนได้ประสานงานและเคารพซึ่งกันและกันด้วยปัญญา

การสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นอีกวิธีหนึ่งการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบ มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จันทร่า ดันติพงษ์นุรักษ์ (วารสารวิชาการ. 2543:36.) กล่าวว่าเป็นการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้ที่แบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่มเล็กๆ สมาชิกภายในกลุ่มมีความสามารถแตกต่างกัน ผู้เรียนแลกเปลี่ยนความคิดเห็นช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และรับผิดชอบการทำงานของตนเอง เท่าๆ กัน รับผิดชอบการทำงานกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับหลักการจัดการเรียนการสอนของแผนการ พัฒนาการศึกษาระดับชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) ที่ต้องการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทำงานเป็นทีม เพื่อพัฒนาความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ การทำงานร่วมกันด้วยความสุขและสร้างสรรค์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2538) และการกำหนดลักษณะสำคัญเบื้องต้น ของ การเรียนแบบร่วมมือของ จอห์นสันและจอห์นสัน (อนุสรณ์ สุชาตินันท์. 2536 : 3 ; อ้างอิงมาจาก พรรณรัตน์ เสาธรรมสาร) คือสมาชิกกลุ่มมีความรับผิดชอบต่อกลุ่มร่วมกัน ช่วยงานที่ได้รับมอบ หมายให้สำเร็จโดยมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน ทำให้สมาชิกกลุ่มมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน โดยการอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน สมาชิกกลุ่มแต่ละคนมีความรับผิดชอบในตัวเอง ต่องานที่ ได้รับมอบหมายทุกคนทำงานอย่างเต็มความสามารถอันเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนให้เคารพกัน ร่วมกันรับผิดชอบ รู้จักการแบ่งปันซึ่งกันและกัน

จากจุดเด่นของวิธีสอนดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่าง ของวิธีการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก กับวิธีการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ ที่มีต่อผล สัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคม และบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียน ว่ามีความแตกต่างกัน อย่างไร

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชา สังคมศึกษา ด้วยวิธีการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก และวิธีการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ
2. เพื่อเปรียบเทียบบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชา สังคมศึกษา ด้วยวิธีการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก และวิธีการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชา สังคมศึกษา ด้วยวิธีการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก และวิธีการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ ก่อนและหลังการทดลอง
4. เพื่อเปรียบเทียบบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชา สังคมศึกษา ด้วยวิธีการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก และวิธีการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ ก่อนและหลังการทดลอง

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ทำให้ทราบผลการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ส. 306 ประเทศของเรา 4 ด้วยการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก และการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ ในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และบุคลิกภาพประชาธิปไตย ซึ่งจะใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขและพัฒนาการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบางชัน (ปลื้มวิทยานุสรณ์) แขวงบางชัน เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 จำนวน 5 ห้องเรียน รวมนักเรียนทั้งหมด 200 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบางชัน (ปลื้มวิทยานุสรณ์) แขวงบางชัน เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 จำนวน 80 คน โดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) มาจำนวน 2 ห้องเรียน เพื่อเป็นกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 จำนวนกลุ่มละ 40 คน แล้วจับฉลากเป็น

กลุ่มทดลองที่ 1 ให้นักเรียน เรียนด้วยวิธีการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก

กลุ่มทดลองที่ 2 ให้นักเรียน เรียนด้วยวิธีการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ

เนื้อหาที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เนื้อหาที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ วิชาสังคมศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 รายวิชา ส 306 ประเทศของเรา 4 ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ได้แก่

1. โครงสร้างการปกครองระบอบประชาธิปไตย
2. สถาบันพระมหากษัตริย์ในระบอบประชาธิปไตย
3. กฎหมายที่ประชาชนควรรู้
4. หลักธรรมของพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น ๆ

ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 โดยผู้วิจัยดำเนินการทดลองสอนด้วยตนเอง ระยะเวลาในการทดลอง จำนวนกลุ่มละ 18 คาบ คาบละ 50 นาที

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ วิธีการสอน 2 วิธีคือ
 - 1.1 วิธีการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก
 - 1.2 วิธีการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ
2. ตัวแปรตาม ได้แก่
 - 2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา
 - 2.2 บุคลิกภาพประชาธิปไตย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. วิธีการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก INSTRUCTION BASED ON CIPPA MODEL

หมายถึง รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ ดร.ทศนา แคมมณี อาจารย์ประจำภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พัฒนาขึ้นมาโดยมุ่งเน้นให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ 5 องค์ประกอบด้วยกันได้แก่ การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นหรือสิ่งแวดล้อม ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นการสัมผัสหรืออุปกรณ์ต่างๆ การได้รับการเคลื่อนไหวร่างกาย ทางด้านกล้ามเนื้อส่วนต่างๆ ของร่างกาย การเรียนรู้กระบวนการต่างๆ การนำความรู้ที่ได้จากการเรียนไปประยุกต์ใช้ หรือเรียกอีกอย่างว่า CIPPA MODEL โดยได้มาจากอักษรย่อของคำสำคัญที่ใช้เป็นแนวคิดหลักในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนคือ

C มาจากคำว่า (Construct) หมายถึง การสร้างความรู้ตามแนวคิดการสร้างสรรค์ความรู้ (Constructivism) ได้แก่ กิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง และเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อตนเอง กิจกรรมนี้ช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมทางสติปัญญา

I มาจากคำว่า (Interaction) หมายถึง การปฏิสัมพันธ์กับบุคคลหรือสิ่งแวดล้อมรอบตัว ได้แก่ กิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล เช่น ครู เพื่อน หรือ ปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม เช่น แหล่งความรู้ และสื่อต่างๆ เป็นต้น กิจกรรมนี้ช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมทางสังคม

P มาจากคำว่า (Physical Participation) หมายถึง การมีส่วนร่วมทางกาย ได้แก่ กิจกรรมที่จัดให้นักเรียนได้มีโอกาสเคลื่อนไหวร่างกายโดยมีส่วนร่วมในกิจกรรมลักษณะต่าง ๆ

P มาจากคำว่า (Process Learning) หมายถึง การเรียนรู้กระบวนการต่างๆ ที่เป็นทักษะต่อการดำรงชีวิต ได้แก่ กิจกรรมที่ให้นักเรียนทำเป็นขั้นตอน เกิดการเรียนรู้เนื้อหา และกระบวนการ เช่น กระบวนการคิด กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการแสวงหาความรู้ เป็นต้น กิจกรรมนี้นักเรียนมีส่วนร่วมทางสติปัญญา

A มาจากคำว่า (Application) หมายถึง การนำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้แก่ กิจกรรมที่จัดให้นักเรียนได้มีโอกาสเชื่อมโยงทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติที่เป็น

ประโยชน์ต่อชีวิตประจำวัน กิจกรรมนี้ช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ได้หลายอย่างตามลักษณะของกิจกรรมที่จัด

โดยมีรูปแบบการสอนตามขั้นตอนดังนี้

1.1 ขั้นทบทวนความรู้เดิม เพื่อช่วยให้นักเรียนมีความพร้อมในการเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิมของตน โดยการสนทนาซักถาม ให้นักเรียนบอกสิ่งที่เคยเรียนรู้ ให้นักเรียนเล่าประสบการณ์เดิม หรือการให้นักเรียนแสดงโครงสร้างความรู้ (Graphic Organizer) เดิมของตน

1.2 ขั้นแสวงหาความรู้ใหม่ เพื่อให้นักเรียนหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งความรู้ต่างๆ เช่น เอกสาร สื่อ หรือแนะนำแหล่งความรู้ ให้นักเรียนไปแสวงหาที่มีการเคลื่อนไหวร่างกาย มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม

1.3 ขั้นศึกษาทำความเข้าใจความรู้ใหม่และเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม เพื่อให้นักเรียนสร้างความหมายของข้อมูลหรือประสบการณ์ใหม่ สรุปความเข้าใจแล้วเชื่อมโยงกับ ความรู้เดิมใช้กระบวนการต่าง ๆ เช่น กระบวนการกลุ่ม กระบวนการคิดวิเคราะห์ กระบวนการแก้ปัญหา โดยศึกษาไปความรู้ด้วยตนเองแล้วจดบันทึก สรุปความรู้ที่ค้นคว้า

1.4 ขั้นแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจกับกลุ่ม เพื่ออาศัยกลุ่มเป็นเครื่องมือ ในการตรวจสอบความรู้ความเข้าใจและขยายความรู้ความเข้าใจของตนให้กว้างขึ้น นักเรียนแต่ละคนแบ่งปันความรู้ มีความเข้าใจผู้อื่น รับรู้ มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน ต่อจากนั้นส่งตัวแทนออกมารายงาน นำเสนอผลงานหน้าชั้น เป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นระหว่างกลุ่ม

1.5 ขั้นสรุปและจัดระเบียบความรู้ เพื่อให้นักเรียนจดจำสิ่งที่เรียนรู้ได้ง่ายโดยนักเรียนสรุปประเด็นสำคัญประกอบด้วยโน้ตหลัก และโน้ตคั่นย่อย ของความรู้ทั้งหมด ทั้งความรู้เดิม และความรู้ใหม่ แล้วนำมารวบรวมเรียบเรียงให้ได้ใจความสาระสำคัญครบถ้วน สะดวกแก่การจดจำ โดยครูอาจให้นักเรียนเขียนเป็นโครงสร้างความรู้ (Graphic Organizer) ซึ่งเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยให้เข้าใจข้อมูลได้ง่าย

1.6 ขั้นแสดงผลงาน เพื่อให้โอกาสนักเรียนได้ตรวจสอบความรู้ ความเข้าใจ ของตน ด้วยการได้รับข้อมูลย้อนกลับจากผู้อื่น โดยนักเรียนแสดงผลงานการสร้างความรู้ของตนด้วยวิธีการต่าง ๆ ได้แก่การจัดนิทรรศการจัดการอภิปราย แสดงบทบาทสมมุติเขียนเรียงความ วาดภาพ แต่งคำประพันธ์ เป็นต้น เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนตรวจสอบความรู้อย่างชัดเจนขึ้น โดยมีหลักเกณฑ์ประเมินผลงานที่เหมาะสม

1.7 ขั้นประยุกต์ใช้ความรู้ เพื่อฝึกฝนให้นักเรียนนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ โดยใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์ เพื่อส่งเสริมนักเรียนให้มีความเข้าใจและสร้างสรรค์งาน ครูอาจใช้การตั้งโจทย์สถานการณ์ต่าง ๆ ในการให้นักเรียนนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

2. วิธีการสอนแบบร่วมมือ INSTRUCTION BASED ON COOPERATIVE LEARNING

หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้น การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนให้นักเรียนได้เรียนร่วมกันเป็นกลุ่มเล็กๆ แต่ละกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่มีความสามารถในระดับต่างกัน คือ ความสามารถสูง ปานกลาง ต่ำ โดยจัดนักเรียนเป็นกลุ่ม 1:2:1 มีการกำหนดบทบาทของสมาชิกและการหมุนเวียนบทบาทหน้าที่ รวมทั้งการตั้งจุดมุ่งหมายของการเรียนด้านวิชาการ และพฤติกรรมที่คาดหวังจากการทำงานกลุ่มนักเรียนจะร่วมกันศึกษาค้นคว้าในประเด็นต่างๆ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ช่วยเหลือซึ่งกันและกันรับผิดชอบการทำงานของตนเองเท่าๆ กันรับผิดชอบการทำงานของกลุ่มทุกคนในกลุ่ม มีการฝึกทักษะในการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งในที่นี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสอนแบบ STAD (Student Team-Achievement Divisions)

โดยมีลำดับขั้นตอนการจัดกิจกรรมดังนี้

2.1 ขั้นเตรียม เป็นขั้นที่ครูแนะนำทักษะในการเรียนรู้ร่วมกันและจัดเป็นกลุ่มย่อยๆ ประมาณกลุ่มละ 4 คน ครูแนะนำเกี่ยวกับระเบียบของกลุ่ม บทบาทและหน้าที่ของสมาชิกของกลุ่ม แจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ของบทเรียน และการทำกิจกรรมร่วมกัน พร้อมทั้งฝึกฝนทักษะพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการทำกิจกรรมกลุ่ม

2.2 ขั้นสอน ครูนำเข้าสู่บทเรียน โดยการสร้างความสนใจของนักเรียนด้วยวิธีการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาเช่น การใช้รูปภาพ การดูวิดีโอ สไลด์ เพื่อให้นักเรียนสนใจเรื่องที่จะศึกษา แนะนำเนื้อหา แนะนำแหล่งข้อมูลและมอบหมายใบงานให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม

2.3 ขั้นทำกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนร่วมกันทำงานในกลุ่มย่อย โดยที่แต่ละคนมีบทบาทและหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายเป็นขั้นตอนที่สมาชิกในกลุ่ม จะได้ร่วมกันรับผิดชอบผลงานของกลุ่ม

2.4 ขั้นตรวจสอบผลงานและทดสอบ ในขั้นนี้เป็นการตรวจสอบว่า นักเรียนได้ปฏิบัติหน้าที่ของตนครบถ้วนแล้วหรือยัง พร้อมกับตรวจสอบผลงานกลุ่มและรายบุคคลในบางกรณีที่นักเรียนอาจต้องซ่อมเสริมส่วนที่ยังขาดตกบกพร่อง

2.5 ขั้นสรุปบทเรียนและประเมินผลการทำงานกลุ่ม ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปบทเรียน ถ้ามีสิ่งที่ยังนักเรียนยังไม่เข้าใจครูอธิบายเพิ่มเติม ครูและนักเรียนช่วยกันประเมินผลการทำงานกลุ่มและพิจารณาว่าอะไรคือจุดเด่นของงาน และอะไรคือสิ่งที่ควรปรับปรุง

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา หมายถึง ความสามารถในการเรียนรู้

จากการเรียนวิชา ส 306 ประเทศของเรา 4 ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ของกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง โครงสร้างการปกครองระบอบประชาธิปไตย สถาบันพระมหากษัตริย์ในระบอบประชาธิปไตย กฎหมายที่ประชาชนควรรู้ หลักธรรมของพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่นๆ โดยเน้นการปฏิบัติตามหลักธรรมในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ซึ่งประเมินได้จากการทำแบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาตามแนวคิดของ บลูม (สมบูรณ์ ชิตพงษ์. 2523:12-31; อ้างอิงจาก Bloom.n.d.) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นข้อสอบปรนัยชนิด 5 ตัวเลือก โดยกำหนดพฤติกรรมที่ต้องการวัด 6 ด้านคือ

3.1 ตามความรู้ - ความจำ (Knowledge - memory) หมายถึง ความสามารถทางสมอง ในการเก็บรักษาไว้ซึ่งเรื่องราวที่เป็นปรากฏการณ์ ข้อเท็จจริง ตลอดจนสิ่งที่เกี่ยวข้องกับ ปรากฏการณ์และข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับวิชาสังคมศึกษา (ส 306) ที่เรียนได้ แสดงออกโดยนักเรียน ถ่ายทอดระลึกสิ่งที่ได้จดจำไว้โดยการบอก บรรยาย อธิบายหรือเขียน เกี่ยวกับปรากฏการณ์ ข้อเท็จจริง ที่เกี่ยวกับวิชาสังคมศึกษา (ส 306) ที่ตนเองได้รับรู้มา

3.2 ความเข้าใจ (Comprehension) หมายถึง ความสามารถในการบอกนัย ความหมาย ตลอดจนการคาดคะเนความเปลี่ยนแปลงใดๆ ของลักษณะข้อเท็จจริง ฯลฯ ที่เกี่ยวกับวิถี ประชาธิปไตย แสดงออกโดยนักเรียนอธิบายได้ถึงสภาพการณ์ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติตนตาม วิถี ประชาธิปไตย ที่เกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา

3.3 การนำไปใช้ (Application) หมายถึง ความสามารถในการนำความรู้ทฤษฎี หลักการ และข้อเท็จจริง ที่นักเรียนสามารถปฏิบัติตามหรือแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ แสดงออกโดยนักเรียนบอก หรือปฏิบัติการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันต่างๆ ได้บรรลุ

3.4 การวิเคราะห์ (Analysis) หมายถึง ความสามารถในการจำแนก เปรียบเทียบ วิจารณ์ให้ได้มาซึ่งส่วนที่เป็นลักษณะสำคัญ ความสัมพันธ์ และหลักการของเรื่องราว ที่เกี่ยวข้องกับ วิชาสังคมศึกษา (ส 306) ที่เรียนได้แสดงออกโดยนักเรียนบอกหรืออธิบายได้ ในสิ่งที่เป็จุดใหญ่ ใจความสำคัญ ความสัมพันธ์ ตลอดจนหลักการที่เกี่ยวข้องวิชาสังคมศึกษา (ส 306) ที่เรียนได้

3.5 การสังเคราะห์ (Synthesis) หมายถึง ความเข้าใจในการประกอบส่วนย่อย ๆ ให้เข้ากัน เป็นเรื่องราวได้โดยการจัดโครงสร้างใหม่ให้มีความเหมาะสม และประสิทธิภาพมากกว่าเดิมแสดงออก โดยนักเรียนคิด ประดิษฐ์วางโครงการหรือวางแผนในการปรับปรุงสภาวะการณ์ ด้านการอยู่ร่วมกัน ในสังคมได้

3.6 การประเมินค่า (Evaluation) หมายถึง ความสามารถในการตัดสินใจตัดสินราคา โดยคำนึงถึงเกณฑ์และเหตุผลที่เหมาะสม ตลอดจนบอกหรืออภิปราย เหตุผลประกอบการ ตัดสินใจใดๆ ที่เกี่ยวกับวิถีประชาธิปไตย แสดงออกโดยนักเรียนบอกหรืออธิบายเหตุผล ประกอบการตัดสินใจใดๆ ที่เกี่ยวกับปัญหาได้อย่างสมเหตุสมผล การอยู่ร่วมกันในสังคม ประชาธิปไตย

4. บุคลิกภาพประชาธิปไตย หมายถึง ลักษณะนิสัยของบุคคลที่เกิดจากลักษณะ

3 ประการคือ การเคารพซึ่งกันและกัน การแบ่งปัน การร่วมมือและประสานงานกัน มีความเชื่อมั่น ในวิธีการแก้ปัญหา แต่ละลักษณะมีความหมายดังต่อไปนี้

4.1 การเคารพซึ่งกันและกัน หมายถึงการเคารพในความเสมอภาคกันของมนุษย์ ที่เกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพ ในด้านความคิดและการกระทำของตนเองและผู้อื่น

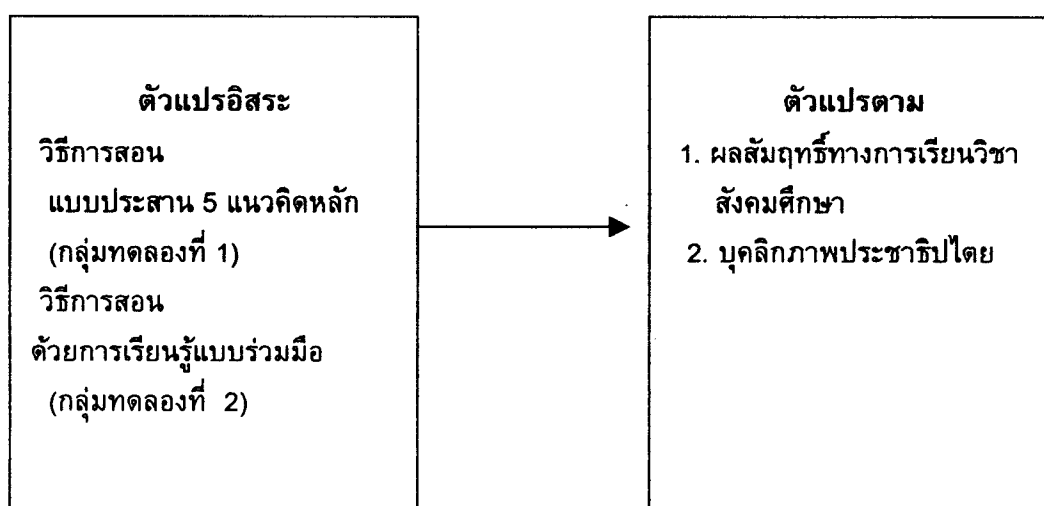
4.2 การแบ่งปัน การร่วมมือและประสานงานกัน หมายถึงการให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ แบ่งปัน ประสานงานซึ่งกันและกัน อาสารับทำงานตามความสามารถ ทำตามมติของ ส่วนรวม

4.3 การมีความเชื่อมั่นในวิธีการแห่งปัญญา หมายถึงลักษณะนิสัยอย่างหนึ่งของบุคคลที่แสดงออกถึงความมีความละเอียดรอบคอบ มีเหตุผล และใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ในการทำงานหรือกิจกรรมใดๆ โดยประเมินจากแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตยชนิดสถานการณ์ (Situation) ที่ผู้วิจัยได้สร้างเพิ่มเติมและปรับปรุงมาจากแบบทดสอบ วัดบุคลิกภาพประชาธิปไตยของ สันติ สุขทรัพย์ (2528: 26) เป็นข้อสอบปรนัย 4 ตัวเลือก มีลักษณะเป็นสถานการณ์สมมติที่ผูกเป็นเรื่องราวสั้นๆ ในแต่ละสถานการณ์ 15 ข้อรวมทั้งฉบับ 45 ข้อ

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา ด้วยวิธีการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก และวิธีการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือแตกต่างกัน
2. บุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา ด้วยวิธีการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก และวิธีการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือแตกต่างกัน
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา ด้วยวิธีการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก และวิธีการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง
4. บุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา ด้วยวิธีการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก และวิธีการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้.

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ
- ✓ 3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพประชาธิปไตย
4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพประชาธิปไตย

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนแบบ ประสาน 5 แนวคิดหลัก

1.1 ความเป็นมาของการจัดการเรียนการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก (CIPPA MODEL)

การจัดการเรียนการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้เสนอความคิดคือ รองศาสตราจารย์ ดร. ทิศนา แคมมณี อาจารย์ประจำภาควิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย การจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง มีจุดเน้นอยู่ที่การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เปิดโอกาส ให้นักเรียนมีส่วนร่วม กิจกรรมทาง ด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม

1.2 การจัดการเรียนการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก (CIPPA MODEL) เกิดจากแนวคิดพื้นฐานในการจัดการศึกษา 5 ประการได้แก่

1. แนวคิดการสรรค์สร้างความรู้ (Constructivism)
2. แนวคิดเรื่องกระบวนการกลุ่ม (Group Process)
3. แนวคิดเกี่ยวกับความพร้อมในการเรียนรู้ (Learning Readiness)
4. แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้กระบวนการ (Process Learning)
5. แนวคิดเกี่ยวกับการถ่ายโอนการเรียนรู้ (Transfer of Learning)

การใช้แนวคิดหลักทั้ง 5 ดังกล่าวข้างต้น ใช้บนพื้นฐานของทฤษฎีสำคัญ 2 ทฤษฎี คือ

1. ทฤษฎีพัฒนาการมนุษย์ (Human Development)
2. ทฤษฎีการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning)

1.3 แนวคิดในการจัดการศึกษาดังกล่าว เป็นพื้นฐานในการจัดการเรียนการสอน โดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางดังนี้

1.3.1 แนวคิดในการออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน โดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ทิศนา ขัมมณี (2542 : 2-3) ได้เสนอแนวคิดที่ใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่มีคุณภาพดังนี้

1.3.1.1 กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรช่วยให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมทางด้านร่างกาย (Physical Participation) เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนได้มีโอกาสเคลื่อนไหวร่างกายเพื่อช่วยให้ประสาทการรับรู้ของนักเรียนตื่นตัว พร้อมทั้งจะรับข้อมูลและเกิดการเรียนรู้ กิจกรรมที่จัดให้นักเรียน ควรเป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนเคลื่อนไหวตามความเหมาะสมกับวัยและระดับความสนใจของนักเรียน

1.3.1.2 กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรช่วยให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมทางด้านสติปัญญา (Intellectual Participation) เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียน เกิดการเคลื่อนไหวทางสติปัญญา เป็นกิจกรรมที่ท้าทายความคิด กระตุ้นสมองของนักเรียนเกิดการเคลื่อนไหว มีความ จดจ่อและสนุก ที่จะคิด โดยเรื่องนั้นจะต้องไม่ง่ายและไม่ยากเกินไป ซึ่งถ้ายากเกินไปก็จะไม่ท้าทายไม่ต้องคิด แต่ถ้า ยากเกินไปนักเรียนจะเกิดความท้อถอย ครูจะต้องหาประเด็นการคิดที่เหมาะสม กับวัยและความ สามารถของนักเรียน

1.3.1.3 กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดี ควรช่วยให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมทางสังคม (Social Participation) เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียน มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม กับบุคคล หรือ สิ่งแวดล้อมรอบตัว เรียนรู้ที่จะปรับตัวเข้ากับผู้อื่นและสภาพแวดล้อมต่างๆ การเปิดโอกาสให้ นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น จะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ทางสังคม

1.3.1.4 กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดีควรช่วยให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมทางอารมณ์ (Emotional Participation) เป็นกิจกรรมที่ส่งผลต่ออารมณ์ความรู้สึกของนักเรียนทำให้การเรียนรู้ เกิดความหมายต่อตนเอง กิจกรรมที่ส่งผลต่ออารมณ์ความรู้สึกของนักเรียนจะเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง กับชีวิตประสบการณ์และความเป็นจริงของนักเรียน เช่น เมื่อครูให้นักเรียนเปลี่ยนอิริยาบถ เปลี่ยน กิจกรรม นักเรียนจะเกิดอารมณ์ความรู้สึกตามมา เช่น พอใจ ไม่พอใจ เจ็บ ๆ เมื่อครูให้คิด แก้ปัญหา นักเรียนจะเกิดอารมณ์สนุกท้าทายหรืออาจเกิดอารมณ์หงุดหงิด เครียด กังวล ก็ได้ กิจกรรมการเรียนรู้ที่ดี ควรเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนได้เคลื่อนไหวร่างกายอย่างเหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ และความสนใจของนักเรียนท้าทายความคิดสติปัญญาของนักเรียน สามารถกระตุ้น ให้นักเรียนใช้ความคิดได้อย่างเต็มที่ ช่วยให้นักเรียนมีโอกาส ปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อม รอบตัว และกิจกรรมใดที่ส่งผลต่ออารมณ์ความรู้สึกของนักเรียน จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางด้าน ร่างกายสติปัญญา อารมณ์และสังคมของนักเรียนไปพร้อมๆ กัน

1.3.2 กิจกรรมการเรียนรู้ที่มีคุณภาพในการจัดการเรียนการสอนโดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางควรมีลักษณะดังนี้คือ

1.3.2.1 เพื่อช่วยให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมทางด้านร่างกายอารมณ์และจิตใจ

กิจกรรมการเรียนรู้ควรมีความหลากหลาย ให้โอกาสนักเรียนได้เคลื่อนไหวร่างกายเป็นระยะๆ ตามความเหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ และความสนใจของนักเรียนคือ

1. การเคลื่อนไหวอวัยวะกล้ามเนื้อมัดย่อย เช่น กิจกรรมการเขียน

การฟัง การพูด การวาดภาพ การพับกระดาษ การขีดหุ่น การร้อยมาลัย การร้องเพลง เป็นต้น

2. การเคลื่อนไหวอวัยวะกล้ามเนื้อใหญ่ เช่น กิจกรรมการย้ายกลุ่ม ย้ายเก้าอี้

จัดโต๊ะ การกระโดด การวิ่ง การเล่นเกม

การให้นักเรียนได้เคลื่อนไหวร่างกายหมายถึง การจัดกิจกรรมที่มีลักษณะหลากหลาย เอื้ออำนวยให้นักเรียนได้เคลื่อนไหวส่วนต่างๆ ของร่างกายช่วยให้นักเรียนเกิดความพร้อมในการเรียนรู้ มีความกระตือรือร้น ตั้งใจ ใฝ่หาความรู้ข้อมูลข่าวสาร และพฤติกรรมต่าง ๆ

1.3.2.2 เพื่อช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมทางด้านสติปัญญา อารมณ์ จิตใจ กิจกรรม

การเรียนรู้ ควรมีลักษณะที่กระตุ้นและท้าทายความคิดของนักเรียน ทำให้นักเรียนเกิดความผูกพัน จดจ่อ กับสิ่งที่คิด การเรียนรู้ทางสติปัญญาแบ่งได้ 2 ประเภทคือ

1. การเรียนรู้เนื้อหาความรู้ต่าง ๆ (Contents of Knowledge) แนวคิดที่ได้รับ

ความสนใจ คือแนวความคิดการสร้างสรรค์ความรู้ (Constructivism) เชื่อว่าความรู้เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นด้วยตนเอง สามารถเปลี่ยนแปลง และพัฒนาให้งอกงามขึ้นไปเรื่อยๆ การสร้างสรรค์ความรู้ จะต้องมียอดประกอบสำคัญ 3 ส่วน คือจุดมุ่งหมายหรือความต้องการของนักเรียน ความรู้เดิมของนักเรียนและสาระหรือสิ่งใหม่ที่จะเรียนรู้ โครงสร้างทางสติปัญญาของนักเรียนจะประกอบด้วย

1. ความรู้เดิม หรือโครงสร้างความรู้เดิมที่มีอยู่

2. ความรู้ใหม่ ได้แก่ ข้อมูล ข้อเท็จจริง ความรู้ ความรู้ลึก

ประสบการณ์ใหม่ๆ ที่บุคคลรับเข้าไป

3. กระบวนการทางสติปัญญา ได้แก่ กระบวนการทางสมองที่ใช้ในการทำความเข้าใจความรู้ ที่รับมาและใช้ในการเชื่อมโยงปรับความรู้เดิมและความรู้ใหม่เข้าด้วยกัน

2. การให้นักเรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง ตามแนวความคิดการสร้างสรรค์ความรู้

(Constructivism) เป็นแนวคิดที่สามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง โดยการให้นักเรียนได้คิด ได้สร้างความรู้ด้วยตนเองโดยใช้กระบวนการที่สำคัญดังนี้

1. ให้นักเรียนทบทวนความรู้เดิม

2. ให้นักเรียนได้แสวงหา รวบรวม ข้อมูลและประสบการณ์

3. ให้นักเรียนได้ศึกษา คิดวิเคราะห์ และสร้างความหมายข้อมูล

ประสบการณ์ด้วยตนเอง โดยใช้ทักษะกระบวนการต่าง ๆ

4. ให้นักเรียนได้สรุปและจัดระเบียบความรู้ ข้อมูล หรือจัดโครงสร้าง

ความรู้ด้วยตนเอง

5. ให้นักเรียนได้แสดงออกในสิ่งที่เรียนรู้ด้วยวิธีการต่างๆ อย่างหลากหลาย

หลาย

3. การเรียนรู้ทักษะกระบวนการหรือทักษะทางสติปัญญาต่างๆ ในอดีตการศึกษานี้เน้นให้นักเรียนรู้เนื้อหาเน้นการถ่ายทอดเนื้อหาความรู้ และวัดผลประเมินผล ด้านเนื้อหาความรู้ที่ได้จากการเรียนการสอนเป็นสำคัญ ปัจจุบันนักการศึกษาเห็นว่าเนื้อหาความรู้มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอและมีมากขึ้นเรื่อยๆ นักเรียนไม่สามารถที่จะเรียนรู้ได้หมด ต้องเลือกสรรสิ่งที่ตนสนใจและเป็นประโยชน์ต่อสังคม นักเรียนสามารถแสวงหาและศึกษาได้ด้วยตนเอง แนวคิดในเรื่องการสอนให้นักเรียนได้เรียนรู้กระบวนการต่างๆ เป็นเรื่องที่ควรส่งเสริมและต้องฝึกฝนให้นักเรียนมีทักษะทางสติปัญญาหรือทักษะกระบวนการต่างๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตดังนี้

1. ทักษะการแสวงหาความรู้ และการศึกษด้วยตนเอง ได้แก่ การสืบค้น แหล่งความรู้ การอ่าน การฟัง การตั้งคำถาม การจับใจความสำคัญ การจดบันทึก การประมวลความรู้ การจัดทำผังความรู้ การเขียน การอธิบาย และการสรุป

2. ทักษะการศึกษด้วยตนเอง

3. ทักษะการคิดและกระบวนการคิด ได้แก่ การตั้งสมมติฐาน การพิสูจน์ การสรุปอ้างอิง กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ กระบวนการคิดแก้ปัญหา กระบวนการคิดริเริ่มสร้างสรรค์

4. ทักษะการจัดการ

5. ทักษะการทำงานเป็นกลุ่มหรือเป็นทีม

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ให้นักเรียนมีส่วนร่วมทางสติปัญญา ควรจัดให้ครอบคลุม การเรียนรู้ทั้งด้านเนื้อหาความรู้ และทักษะกระบวนการที่จะต้องใช้ในการเรียนรู้

1.3.2.3 เพื่อช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมทางสังคมและอารมณ์ กิจกรรมการเรียนรู้จึงควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัว ในอดีตครูทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ครูเป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญ แต่ปัจจุบันแหล่งความรู้ มีหลากหลาย ครูอาจไม่ใช่แหล่งความรู้ที่สำคัญก็ได้ การเรียนรู้ของบุคคลเกิดขึ้นจากการรับรู้ข้อมูลข้อเท็จจริงและความรู้ต่างๆ หากครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัว จะช่วยให้นักเรียนได้รับข้อมูลเพิ่มมากขึ้น การเรียนรู้ของนักเรียนจะขยายออกไปอย่างกว้างขวาง แหล่งความรู้ที่สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่นักเรียน มีดังนี้

1. บุคคลแวดล้อม ได้แก่ ครู เพื่อน บุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครอง คนในชุมชน เป็นต้น

2. สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ได้แก่ สถานที่ต่างๆ ภายในโรงเรียนและชุมชน เช่น ห้องสมุด วัด ตลาด ร้านค้า สถานีตำรวจ สถานีอนามัย โบราณสถาน สวนสัตว์ เป็นต้น

3. สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ได้แก่ สวนสาธารณะ ป่า ดันไม้ อุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า สัตว์เลี้ยง ลำธาร เป็นต้น

4. สิ่งแวดล้อมทางด้านสื่อ โสตทัศนวัสดุ และเทคโนโลยีต่างๆ ได้แก่ ตำรา หนังสือ วารสาร นิตยสาร หนังสือพิมพ์ ป้ายโฆษณา รายการวิทยุ โทรทัศน์ เสียงตามสาย เกมคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

กิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมทั้ง 4 ด้าน จะช่วยให้นักเรียน เกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ เนื่องจากได้ผ่านกระบวนการคิด การกลั่นกรอง โดยนักเรียนเอง จะทำให้เกิดความเข้าใจและจำในสิ่งที่ตนเรียนรู้ได้ดี นักเรียนสามารถถ่ายโอนการเรียนรู้ (Transfer of Learning) ไปใช้ในสถานการณ์อื่นได้โดยอาศัยการฝึกฝน นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ (Application) ในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่หลากหลายทำให้นักเรียนเกิดความมั่นใจและเกิดความชำนาญในการที่จะนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

จากแนวคิดดังกล่าว จึงเป็นที่มาของวิธีการจัดการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลักหรือ CIPPA MODEL ซึ่งมีความหมายและสามารถสรุปได้ ดังนี้ (ทิศนา ขัมมณี. 2540 : 7-15)

C มาจาก (Construct) หมายถึง การสร้างความรู้ด้วยตนเอง แสวงหาข้อมูล ประสบการณ์ต่างๆ ศึกษาข้อมูลทำความเข้าใจและสร้างความหมายของข้อมูล โดยใช้กระบวนการคิด กระบวนการอื่นๆ เพื่อจัดรวบรวมความรู้และสรุปสาระสำคัญที่ได้จากการเรียนรู้ จะทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมทางสติปัญญา

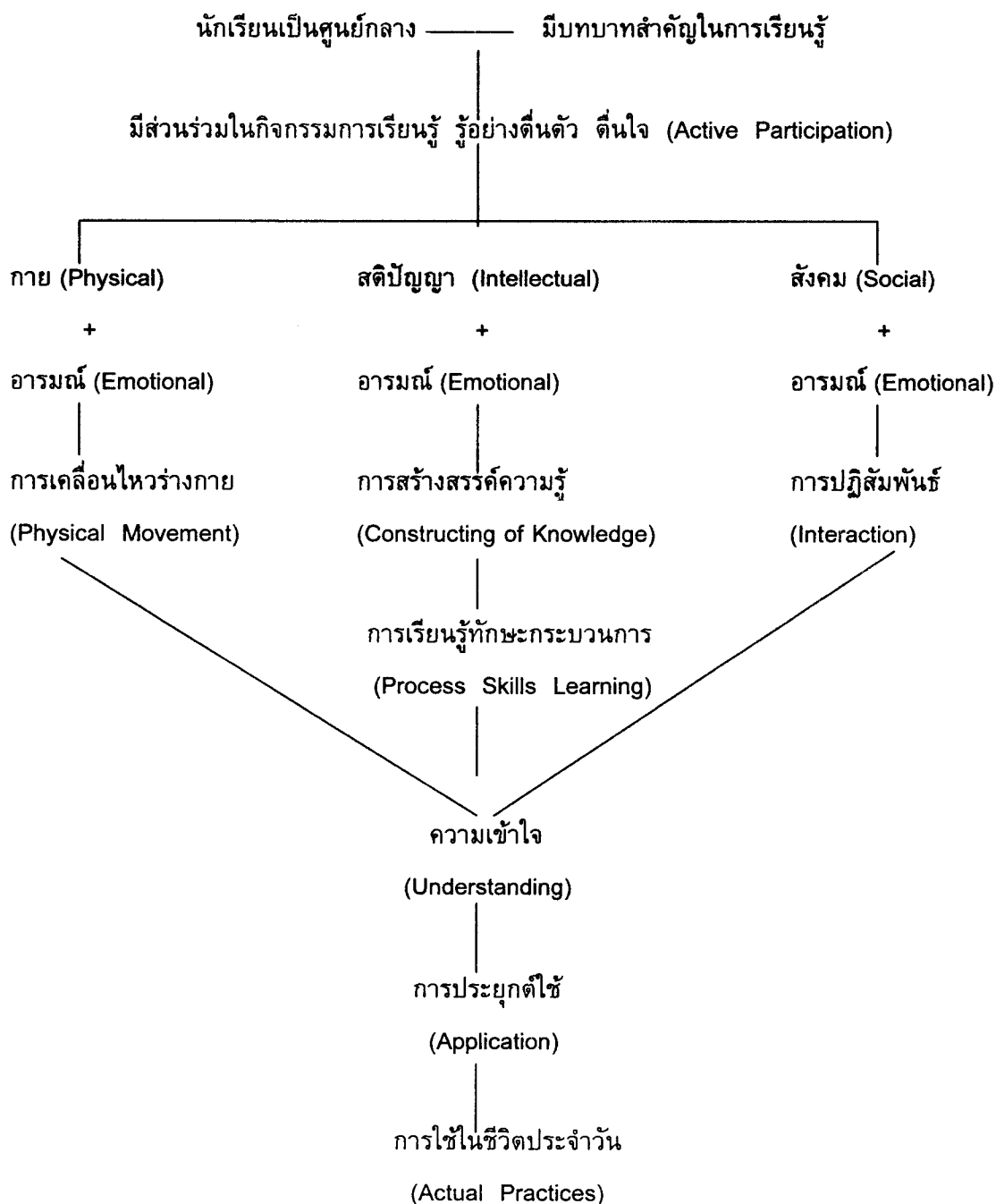
I มาจาก (Interaction) หมายถึง การปฏิสัมพันธ์กับบุคคลหรือสิ่งแวดล้อมรอบตัว กิจกรรมการเรียนรู้ที่ต้องเปิดโอกาส ให้นักเรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและแหล่งความรู้ ที่หลากหลาย ได้แก่ นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลต่างๆ กับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ กับสิ่งแวดล้อมทางด้านสื่อ โสตทัศนวัสดุ และเทคโนโลยีต่างๆ ช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมทางสังคม

P มาจาก (Physical Participation) หมายถึง การให้นักเรียนได้เคลื่อนไหวทางกาย ได้แก่ การเคลื่อนไหวโดยใช้กล้ามเนื้อมัดย่อย การเคลื่อนไหวโดยใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ ช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมทางกาย

P มาจาก (Process Learning) หมายถึง การเรียนรู้กระบวนการต่างๆ ซึ่งเป็นทักษะ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ได้แก่ กระบวนการแสวงหาความรู้ กระบวนการกลุ่ม กระบวนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง กระบวนการจัดการ กระบวนการแก้ปัญหาและตัดสินใจ และกระบวนการทำงาน จะทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมทางสติปัญญา

A มาจาก (Application) หมายถึง การนำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ ได้แก่ การนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์อื่นๆ ที่หลากหลายจะช่วยให้นักเรียนได้รับประโยชน์จากการเรียน

**1.4 รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางแบบ
ประสาณ 5 แนวคิดหลัก (CIPPA MODEL) (ทิตนา แชนมณี. 2544 : 2-30)**

ภาพประกอบ 2 แผนภูมิแสดงการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางแบบ
ประสาณ 5 แนวคิดหลัก (CIPPA MODEL) พัฒนาโดย ทิตนา แชนมณี

1.5 หลักการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก

(CIPPA MODLE)

ทิตนา แชมมณี (2542 : 11) ได้เสนอหลักในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก (CIPPA MODEL) ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ ๆ ดังนี้

1. ขั้นการทบทวนความรู้เดิม หมายถึง การดึงความรู้เดิมของนักเรียนในเรื่องที่จะศึกษาเพื่อช่วยให้นักเรียนมีความพร้อมในการเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม
2. ขั้นแสวงหาความรู้ใหม่ หมายถึง การแสวงหาข้อมูลหรือความรู้ใหม่ โดยครูเตรียมมาให้หรือแนะนำแหล่งข้อมูลให้นักเรียนเพื่อให้นักเรียนแสวงหา
3. ขั้นศึกษาทำความเข้าใจกับข้อมูล / ความรู้ใหม่และเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม หมายถึง นักเรียนจะต้องศึกษาและทำความเข้าใจกับข้อมูลหรือความรู้ และสรุปความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลนั้น ๆ โดยใช้กระบวนการต่าง ๆ ด้วยตนเองได้แก่ กระบวนการคิด กระบวนการกลุ่มในการอธิบายและสรุปความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลนั้นได้
4. ขั้นแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจกับกลุ่ม หมายถึง นักเรียนตรวจสอบความรู้ความเข้าใจของตนเอง โดยนักเรียนแต่ละคนในกลุ่มช่วยซึ่งกันและกัน
5. ขั้นสรุปและจัดระเบียบความรู้ หมายถึง การสรุปความรู้ที่ได้รับ ทั้งความรู้เดิมและความรู้ใหม่ และจัดสิ่งที่เรียนรู้ให้เป็นระบบเพื่อช่วยให้นักเรียนจดจำสิ่งที่เรียนรู้ได้ง่าย
6. ขั้นการแสดงผลงาน หมายถึง การให้นักเรียนได้แสดงผลงาน การสรรค์สร้างความรู้ของตนให้ผู้อื่นรับรู้ จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์
7. ขั้นการประยุกต์ใช้ หมายถึง การส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกฝนการนำความรู้ความเข้าใจของตนไปใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ

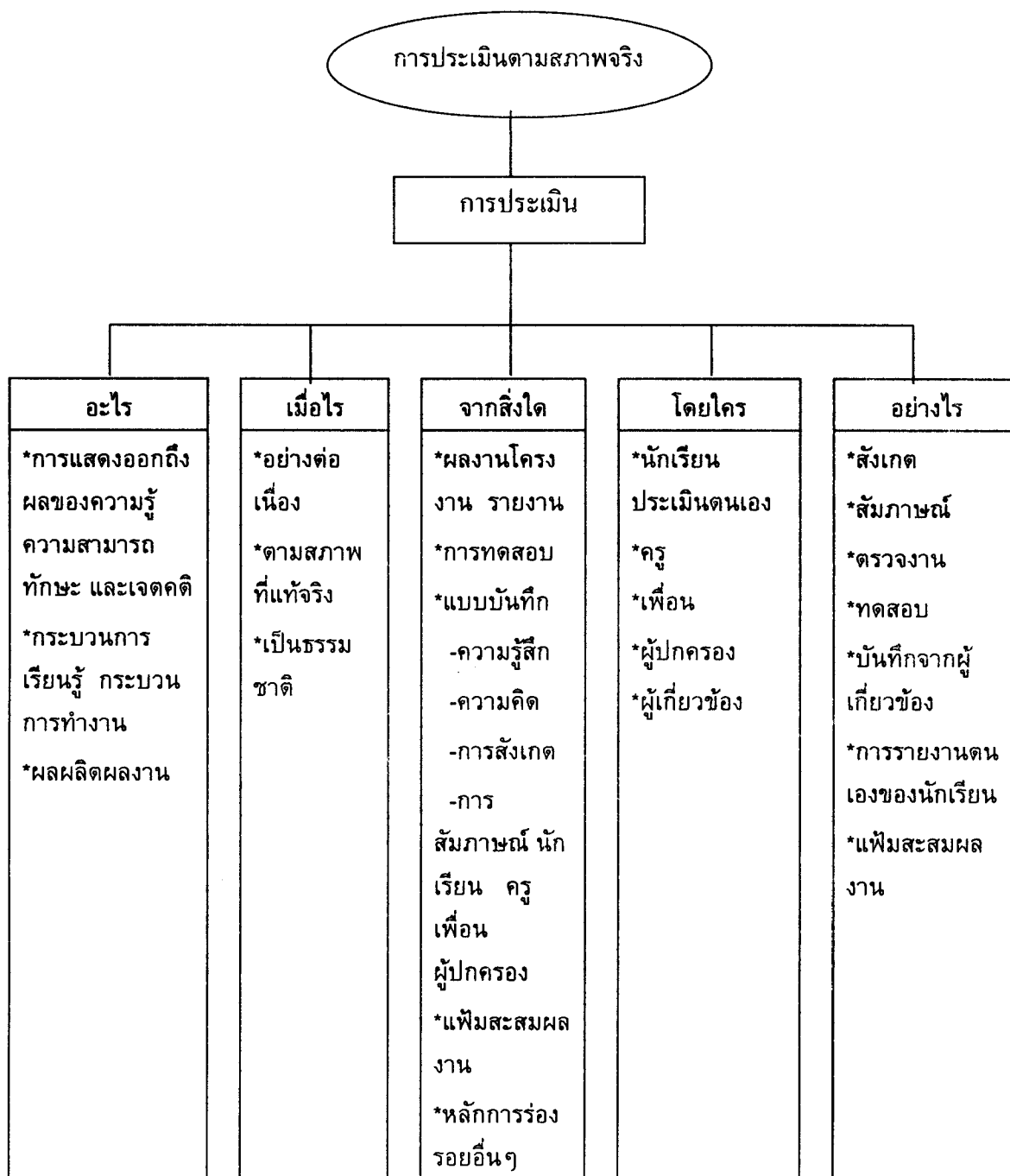
1.6 การวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับการเรียนการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก (CIPPA MODEL)

วิธีการวัดและประเมินที่ยอมรับกันว่า สอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก คือ การประเมินตามสภาพจริง (Authentic assessment) เพราะเป็นวิธีการที่สามารถค้นหาความสามารถและความก้าวหน้าในการเรียนรู้ที่แท้จริงของนักเรียน และยังเป็นข้อมูลสำคัญที่สามารถนำมาใช้ประกอบการตัดสินผลการเรียนของนักเรียนได้เป็นอย่างดี

การประเมินตามสภาพจริง เป็นการประเมินเชิงคุณภาพอย่าง ต่อเนื่องในด้านความรู้ ความคิด พฤติกรรม วิธีการปฏิบัติและผลการปฏิบัติของนักเรียน การประเมินลักษณะนี้จะมีประสิทธิภาพเมื่อประเมินการปฏิบัติของนักเรียนในสภาพที่เป็นจริง วิธีการที่ใช้ประเมินได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์ บันทึกจากผู้เกี่ยวข้อง แบบทดสอบวัดความสามารถตามสภาพจริง การรายงานตนเอง และแฟ้มสะสมผลงาน (Portfolio)

การประเมินตามสภาพจริงมีลักษณะที่สำคัญดังนี้คือ

1. เป็นการประเมินที่กระทำไปพร้อมๆ กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งสามารถทำได้ตลอดเวลาในทุกสถานการณ์ ทั้งที่โรงเรียน บ้านและชุมชน
2. เป็นการประเมินที่เน้นพฤติกรรมการแสดงออกของนักเรียนที่แสดงออกมาจริงๆ
3. เน้นการพัฒนาเด็กเรียนอย่างเด่นชัด และให้ความสำคัญกับการพัฒนาจุดเด่นของนักเรียน
4. เน้นการประเมินตนเองของนักเรียน
5. ตั้งอยู่บนพื้นฐานของสถานการณ์ที่เป็นชีวิตจริง
6. ใช้ข้อมูลที่หลากหลาย มีการเก็บข้อมูลระหว่างการปฏิบัติในทุกด้าน ทั้งที่โรงเรียนบ้าน และชุมชนอย่างต่อเนื่อง
7. เน้นคุณภาพของผลงานที่นักเรียนสร้างขึ้น ซึ่งเป็นผลจากการบูรณาการความรู้ความสามารถหลายๆ ด้านของนักเรียน
8. เน้นการวัดความสามารถในการคิดระดับสูง (ทักษะการคิดที่ซับซ้อน) เช่น การวิเคราะห์ การสังเคราะห์
9. ส่งเสริมการปฏิสัมพันธ์เชิงบวก มีการชื่นชม ส่งเสริม และอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของนักเรียน และนักเรียนได้เรียนอย่างมีความสุข
10. เน้นการมีส่วนร่วมระหว่างนักเรียน ครู ผู้ปกครอง

ภาพประกอบ 3 การประเมินตามสภาพจริง

(วัฒนาพร ระบุทุกข. 2542 : 54)

1.7 บทบาทของครูในการเรียนการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก (CIPPA MODEL) ทิศนา ขัมมณี (2542 : 23-27) ได้กล่าวไว้ ดังนี้

1. การเตรียมการสอน

1.1 ศึกษาและวิเคราะห์เรื่องที่จะสอนให้เข้าใจ

1.2 ศึกษาแหล่งความรู้ที่หลากหลาย

1.3 วางแผนการสอน ดังนี้

1.3.1 กำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน

1.3.2 วิเคราะห์เนื้อหา / ความคิดรวบยอด กำหนดรายละเอียดให้ชัดเจน

1.3.3 ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้แบบนักเรียนเป็นศูนย์กลางตามแบบ

ประสาน 5 แนวคิดหลัก

1.3.4 กำหนดวิธีการประเมินผลการเรียนรู้

1.4 จัดเตรียม

1.4.1 สื่อวัสดุการเรียนการสอนให้เพียงพอแก่นักเรียน

1.4.2 เอกสารหนังสือหรือข้อมูลต่างๆ ที่จำเป็นต่อนักเรียน

1.4.3 ติดต่อแหล่งความรู้ต่างๆ อาจเป็นบุคคล สถานที่ สื่อทัศน

วัสดุต่างๆ และศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม

2. การสอน

2.1 สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี

2.2 กระตุ้นนักเรียนให้สนใจในการเข้าร่วมกิจกรรม

2.3 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนที่ได้เตรียมไว้ปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับนักเรียน
และสถานการณ์ที่เป็นจริง ดังต่อไปนี้

2.3.1 ดูแลให้นักเรียนดำเนินกิจกรรมต่างๆ และแก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้น

2.3.2 อำนวยความสะดวกแก่นักเรียนในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้

2.3.3 กระตุ้นนักเรียนให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างเต็มที่

2.3.4 สังเกตและบันทึกพฤติกรรมกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน รวมทั้ง
เหตุการณ์ที่จะส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนที่เกิดขึ้นขณะทำกิจกรรม

2.3.5 ให้คำแนะนำข้อมูลต่างๆ แก่นักเรียนตามความจำเป็น

2.3.6 บันทึกปัญหาและข้อขัดแย้งต่างๆ ในการดำเนินกิจกรรมเพื่อ
ปรับปรุงกิจกรรมให้ดีขึ้น

2.3.7 ให้การเสริมแรงนักเรียนตามความเหมาะสม

2.3.8 ให้ความคิดเห็น / ข้อมูล และความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการเรียนรู้ของนักเรียน

2.3.9 ให้ข้อมูลป้อนกลับแก่นักเรียนเกี่ยวกับพฤติกรรมและการเรียนรู้ของนักเรียน และให้ข้อเสนอแนะตามความเหมาะสม

3. การประเมินผลมีดังนี้

3.1 เก็บรวบรวมผลงาน และประเมินผลงานของนักเรียน

3.2 ประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนตามเกณฑ์ที่กำหนด

สรุปบทบาทของครูผู้สอนในการจัดการเรียนการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก (CIPPA MODEL)

1. ผู้จัดการ (Manager) เป็นผู้กำหนดบทบาทให้นักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมเข้าร่วมทำกิจกรรม แบ่งกลุ่มหรือจับคู่ เป็นผู้มอบหมายงานหน้าที่ความรับผิดชอบแก่นักเรียนทุกคน จัดการให้ทุกคนได้ทำงานที่เหมาะสมกับความสามารถ ความสนใจของตน
2. ผู้ร่วมกิจกรรม (An active Participant) เข้าร่วมทำกิจกรรมในกลุ่มจริงๆ พร้อมทั้งให้ความคิดและความเห็นหรือเชื่อมโยงประสบการณ์ส่วนตัว เพื่อช่วยนักเรียนขณะทำกิจกรรม
3. ผู้สนับสนุนและเสริม (Supporter and encourager) ช่วยสนับสนุนด้านสื่ออุปกรณ์หรือให้คำแนะนำที่ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนสนใจเข้าใจร่วมกิจกรรม หรือฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง
4. ผู้ติดตามตรวจสอบ (Monitor) คอยตรวจสอบงานที่นักเรียนผลิตขึ้นมาก่อนที่จะส่งต่อไปให้นักเรียนคนอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านความถูกต้องของนิยามคำศัพท์ การแก้คำผิด อาจทำได้ทั้งก่อนทำกิจกรรม หรือบางกิจกรรมอาจจะแก้ที่หลังได้

1.8 บทบาทของนักเรียนในการเรียนการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก (CIPPA MODEL) ติศนา แคมมณี (2542 : 23-27) ได้กล่าวไว้ ดังนี้

เมื่อครูปรับเปลี่ยนกิจกรรมการเรียนและพฤติกรรมการสอนของตนแล้ว นักเรียนก็จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนของตนด้วย การเรียนการสอนจึงจะบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนดไว้ โดยทั่วไปแล้วนักเรียนจะมีบทบาทที่สำคัญๆ ดังนี้

1. มีส่วนร่วมในการแสวงหาข้อมูล ข้อเท็จจริง ความคิดเห็นหรือประสบการณ์ต่างๆ จากแหล่งความรู้ที่หลากหลาย เพื่อนำมาใช้ในการเรียนรู้
2. ศึกษาหรือลงมือกระทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อทำความเข้าใจ ใช้ความคิดในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล ข้อเท็จจริง ความคิดเห็น ความรู้สึกหรือประสบการณ์ต่างๆ ที่หามาได้และสร้างความหมายด้วยตนเอง

13/5/63 8.3

3. จัดระบบระเบียบความรู้ที่ได้รับสรรคสร้างขึ้น เพื่อช่วยให้การเรียนรู้เกิดความคงทนและสามารถนำความรู้นั้นไปใช้ได้สะดวกขึ้น

4. นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ เพื่อช่วยให้การเรียนรู้เกิดประโยชน์ต่อชีวิต

ในการดำเนินการดังกล่าว นักเรียนจำเป็นต้องแสดงพฤติกรรมต่างๆ ที่จำเป็นในการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นดังนี้

1. เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ อย่างกระตือรือร้น
2. ให้ความร่วมมือและรับผิดชอบในการดำเนินงาน การทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับกลุ่ม เช่น การแสวงหาข้อมูล การศึกษาข้อมูล และการสรุป เป็นต้น
3. รับฟังพิจารณาและยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น
4. ใช้ความคิดอย่างเต็มที่ มีปฏิสัมพันธ์ ได้ตอบ คัดค้าน สนับสนุน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและความรู้สึกของตนกับผู้อื่น
5. แสดงความสามารถของตน และยอมรับความสามารถของผู้อื่น
6. ตัดสินใจและแก้ปัญหาต่างๆ
7. เรียนรู้จากกลุ่ม และช่วยให้กลุ่มเกิดการเรียนรู้

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสอนด้วยวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือ

2.1 การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative learning)

การเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นคำที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนที่ออกแบบมาเพื่อส่งเสริมความร่วมมือในกลุ่ม และสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนยุทธศาสตร์การสอนนี้ต้องการการจัดการแข่งขันกันในระดับเรียนที่ทำให้มีผู้ชนะและผู้แพ้อยู่ และส่งเสริมให้มีความช่วยเหลือกันการเรียนรู้แบบร่วมมือนี้ใช้วิธีการใหม่ เป็นวิธีที่ผู้สอนเคยใช้ในการทำโครงการเป็นกลุ่ม การอภิปรายการโต้ว่าที่การทำงานกลุ่ม หรือแม้แต่การให้เพื่อนสอนเพื่อน (Peer tutoring) จนกระทั่งประมาณ 20 ปีที่ผ่านมา ได้มีการพัฒนาวิธีการจนเป็นรูปแบบที่ใช้กันในระดับเรียนทั่วไปในประเทศสหรัฐอเมริกา จากงานวิจัยหลายร้อยเรื่องให้ข้อค้นพบที่ตรงกันว่า การเรียนรู้แบบร่วมมือ มีประสิทธิภาพในด้านผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ และในเรื่องอื่นๆ เช่น แรงจูงใจ ปฏิสัมพันธ์ทางบวก เจตคติที่ดีต่อวิชาและ ผู้สอน การเห็นคุณค่าในตนเอง และทักษะทางสังคม

2.2 ความหมายของการเรียนรู้แบบร่วมมือ

นักศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของการเรียนรู้แบบร่วมมือไว้ดังนี้

จอห์นสันและจอห์นสัน (Johnson and Johnson.1987:122) ให้ความหมายของการเรียนรู้แบบร่วมมือว่าเป็นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้นักเรียนเป็นกลุ่มเล็กๆ กลุ่มละประมาณ 2-5 คน โดยที่สมาชิกในกลุ่มมีความแตกต่างกันทางด้าน เพศ เชื้อชาติ ความสามารถทางการเรียน

นักเรียนมีทักษะในการทำงานกลุ่ม มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มร่วมกันรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย

อาร์ทซ์และนิวแมน (Artzt and Newman.1990 : 448-452) กล่าวถึงความหมายของการเรียนแบบร่วมมือว่า เป็นการเรียนที่จัดสมาชิกเป็นกลุ่มเล็กๆ ให้ร่วมกันแก้ปัญหาหรือทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ สมาชิกทุกคนในกลุ่มต้องมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการทำงาน

แนตทิฟและคนอื่นๆ (Nattiv and others. 1991:216-225) กล่าวถึงการเรียนแบบร่วมมือว่าเป็นวิธีเรียนที่นักเรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มขนาดเล็กเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ กลุ่มหรือทีมงานปกติมีจำนวน 4-6 คน มีความแตกต่างกันในด้านผลสัมฤทธิ์ เพศ และเผ่าพันธุ์ สมาชิกในกลุ่มจะมีบทบาทต่างกันและมีการหมุนเวียนเปลี่ยนกันรับผิดชอบ

สลาวิน (Slavin.1990:71-82) กล่าวว่า การเรียนแบบร่วมมือเป็นวิธีสอนแบบหนึ่งที่กำหนดให้นักเรียนมีความสามารถต่างกันทำงานร่วมกัน เป็นกลุ่มเล็กๆ มีสมาชิกประมาณ 3-5 คน ลักษณะเด่นของการเรียนแบบนี้คือ เน้นทักษะการคิด การเรียนรู้กระบวนการแก้ปัญหาและเนื้อหาที่ร่วมกันทำ เพราะครูเรียกให้สมาชิกคนใดคนหนึ่งตอบหรืออธิบายกระบวนการแก้ปัญหา สมาชิกผู้นั้นต้องสามารถอธิบายได้ การเรียนแบบนี้สมาชิกทุกคนต้องรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ ที่ครูสอนและช่วยสอนเพื่อนด้วยเพื่อจะได้รับความสำเร็จร่วมกัน

จากความหมายดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า การเรียนแบบร่วมมือเป็นจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง (Child Center) ส่งเสริมให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์และการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มๆ ละ 4-5 คน สมาชิกในกลุ่มมีระดับความสามารถแตกต่างกัน เช่น เพศ เชื้อชาติ และความสามารถทางการเรียน สามารถสื่อสารกันและร่วมกันปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย โดยที่สมาชิกแต่ละคนมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตน และต้องงานกลุ่ม โดยมีเป้าหมายร่วมกัน

ดังนั้น การเรียนแบบร่วมมือจึงเป็นผลที่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างสมาชิก โดยตระหนักว่าการปฏิบัติของตนมีผลต่อกลุ่ม รู้สึกประสบความสำเร็จและความภาคภูมิใจร่วมกัน

2.3 รูปแบบการเรียนแบบร่วมมือ

รูปแบบการเรียนแบบร่วมมือที่นิยมใช้ทั่วไปในปัจจุบันมี 8 รูปแบบ ดังนี้

1. Student Team Achievement Division (STAD) การเรียนรู้แบบนี้พัฒนาโดยสลาวินและคนอื่นๆ (Slavin and others. 1990:71-82) จากแบบ Student Team learning ที่มหาวิทยาลัยจอห์น ฮอปกินส์ (Johns Hopkins University) การเรียนแบบนี้มีสมาชิก 4 คน ระดับสติปัญญาต่างกัน เช่น เก่ง 1 คน ปานกลาง 2 คน อ่อน 1 คน ครูกำหนดบทเรียนและงานของกลุ่มไว้ ครูสอนบทเรียนให้นักเรียนทั้งชั้นแล้วให้กลุ่มทำงานตามกำหนด นักเรียนในกลุ่มช่วยเหลือกัน เด็กเก่ง ช่วยตรวจงานของเพื่อนให้ถูกต้องก่อนนำเสนอ ครู นักเรียนต่างคนต่างทำข้อสอบ แล้วเอาคะแนนของทุกคนรวมเป็นคะแนนของกลุ่ม ครูจัดลำดับคะแนนทุกกลุ่มปิดประกาศให้ทุกคนทราบ

2. Team Games Tournament (TGT) การเรียนรู้แบบนี้อีกพัฒนาโดยสลาวิน และคนอื่นๆ (Slavin.1991:71-82; citing Slavin and others. 1986) จากแบบ Student Team learning (STL) เพื่อให้เหมาะสมกับลักษณะวิชาทั่วไปและทุกระดับการศึกษา วิธีนี้จัดกลุ่มเช่นเดียวกับ STAD หลังจากครูสอนบทเรียนแต่ละบทแล้วกลุ่มต้องเตรียมสมาชิกทุกคนในกลุ่มให้พร้อมสำหรับการแข่งขันตอบคำถามที่ครูจะให้ขึ้นในวันต่อไป โดยมีการช่วยสอนและถามกันในกลุ่มตามเนื้อหา ในเอกสารที่ครูแจกให้โดยปกติการแข่งขันจะมีสัปดาห์ละครั้ง ประกอบด้วยคำถามสั้นๆ เกี่ยวกับบทเรียนที่ครูแจกไปแล้วและที่ปรากฏในเอกสาร ใช้เวลาแข่งขันครั้งละประมาณ 45 นาที ในการแข่งขันครูจะจัดให้นักเรียนที่มีผลการเรียนในระดับเดียวกันแข่งขันกัน โดยให้นักเรียนที่ได้คะแนนสูงสุด 3 คนแรกในการแข่งขันครั้งก่อนได้แข่งขันก่อน และคนที่ได้คะแนนรองลงไปแข่งขันกัน ชุดละ 3 คนตามลำดับ คะแนนที่สมาชิกในแต่ละกลุ่มทำได้จะนำมารวมเป็นคะแนนของกลุ่ม เมื่อเสร็จการแข่งขันแต่ละครั้ง ครูจะออกจูลสารประจำห้องลงประกาศชมเชยผู้ที่ทำคะแนนได้สูงสุดและกลุ่มที่ทำคะแนนได้มากที่สุด

3. Team Assisted Individualization (TAI) การเรียนรู้แบบนี้อีกพัฒนาโดยสลาวินและคนอื่นๆ (Slavin and others. 1990:71-82) โดยนำรูปแบบการเรียนของ STAD และ TGT มาปรับเข้าด้วยกัน เพื่อพัฒนาให้เหมาะสมกับวิชาคณิตศาสตร์ ใช้สำหรับระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-6 มีสมาชิก 4 คน มีระดับความรู้ต่างกัน ครูเรียกนักเรียนที่มีระดับความรู้เดียวกันของแต่ละกลุ่มมาสอน ความยากง่ายของเนื้อหาที่สอนจะแตกต่างกัน นักเรียนกลับไปยังกลุ่มของตนและต่างคนต่างก็ทำงานที่ได้รับมอบหมาย แต่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เมื่อเรียนจบการเรียนของแต่ละหน่วย ครูจะทดสอบนักเรียน ใช้ข้อสอบแตกต่างกันในแต่ละสัปดาห์ ทุกคนสอบข้อสอบ โดยไม่มีความช่วยเหลือกัน ครูนับจำนวนบทเรียนที่นักเรียนแต่ละกลุ่มทำได้ กลุ่มใดทำได้มากกว่าเกณฑ์ที่ครูกำหนดให้กลุ่มนั้นจะได้รับรางวัลและเพิ่มคะแนนเป็นพิเศษ ให้กับกลุ่มที่ทำแบบฝึกหัดได้ถูกทุกข้อ

4. Cooperative Integrated Reading and Composition (CIRC) การเรียนรู้แบบนี้อีกพัฒนาโดย สตีเวน (Slavin.1991:71-82 ; citing Slavin.1987) สำหรับวิชาอ่านเขียนและทักษะอื่นๆ ทางภาษาสำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-5 แต่ละกลุ่มมีสมาชิก 4 คน ครูแบ่งนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มเก่งและกลุ่มอ่อน กลุ่มละ 2 คน จับคู่ทำกิจกรรมดังต่อไปนี้ เช่น อ่านให้เพื่อนฟัง ตอบคำถามท้ายบท ฝึกจดจำและสะกดคำ ค้นหาความหมายของคำศัพท์ที่ปรากฏในเรื่อง จากนั้นให้เด็กเก่งและเด็กอ่อนจับคู่กันทำงาน กิจกรรมที่ทำมักเป็นสรุปจุดสำคัญ ของเรื่องฝึกอ่านเพื่อความเข้าใจ จัดทำโครงร่างของเรียงความ เขียนเรียงความ และทบทวนการเขียนเรียงความหรือเรื่องที่เขียน เพื่อปิดท้ายประกาศหน้าห้องเรียนหรือในห้องเรียน เด็กจะเรียนตามแผนการสอนที่กำหนดให้ แล้วฝึกปฏิบัติทดลองสอบก่อนทดสอบจริง เด็กจะไม่ทำการทดสอบจนกว่าเด็กทั้งสองจะประเมินกันแล้วว่าพร้อมที่จะสอบ เด็กคู่ใดทำคะแนนเฉลี่ยทั้งอ่านและการเขียนได้สูงกว่าเกณฑ์ที่ครูกำหนด ได้รับการประกาศชมเชย

5. Jigsaw I การเรียนรู้แบบนี้อีกพัฒนาโดย อีเลียตและคนอื่นๆ (Slavin. 1991: 71-82; citing Elliot and others.1978) เพื่อใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-6 วิธีนี้กลุ่มหนึ่งจะมี

นักเรียน 6 คน ระดับความรู้ต่างกันสมาชิกแต่ละคนไปเรียนร่วมกับสมาชิกกลุ่มอื่นในหัวข้อที่ต่างกันแล้วทุกคนกลับกลุ่มของตนเพื่อเสนอเพื่อนในสิ่งที่ตนได้ไปเรียนร่วมกับสมาชิกของกลุ่มอื่น การประเมินผลเป็นรายบุคคล รวมกันเป็นคะแนนของกลุ่ม

6. Jigsaw II การเรียนรู้แบบนี้พัฒนาโดยสลาวิน และคนอื่นๆ (Slavin. 1991:71-82) โดยการผสมผสาน Jigsaw I และ STAD ใช้กับขั้นตอนของการศึกษาด้านสังคมหรือวิชาอื่นที่ต้องการเรียนจากเนื้อหาในหนังสือ มีสมาชิก 4-5 คน นักเรียนทุกคนเรียนบทเรียนต่างกัน ใครที่สนใจหัวข้อเดียวกันจะไปประชุม ค้นคว้า อภิปราย แล้วกลับมาที่กลุ่มเดิมของตน เพื่อสอนเพื่อนในเรื่องที่ตนไปประชุมกับสมาชิกของกลุ่มอื่นมา มีความรับผิดชอบในตนเองต่องานที่ได้รับมอบหมาย สมาชิกในกลุ่มมีทักษะในการทำงานกลุ่มครูสอนทักษะการทำงานกลุ่ม และประเมินการทำงานกลุ่มของนักเรียน

7. Learning Together การเรียนแบบนี้ จอห์นสันและจอห์นสันพัฒนาขึ้น (Johnson and Johnson. 1987 : 45-50) วิธีนี้สมาชิกในกลุ่มมี 4-5 คน ระดับความรู้ต่างกัน ใช้สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-6 ครูทำการสอนทั้งชั้น เด็กแต่ละกลุ่มทำงานตามที่ครู มอบหมาย คะแนนของกลุ่มพิจารณาจากผลงานของกลุ่มสมาชิกของกลุ่มมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน มีความรับผิดชอบในตัวเองต่องานที่ได้รับมอบหมายสมาชิกกลุ่มมีทักษะในการทำงานกลุ่ม ครูสอนทักษะในการทำงานกลุ่ม ประเมินการทำงานกลุ่มของนักเรียน

8. Group Investigation วิธีนี้สมาชิกในกลุ่มมี 2-6 คน แต่ละกลุ่มเลือกหัวข้อเรื่องที่ต้องการค้นคว้า สมาชิกในกลุ่มแบ่งงานกันทำ กลุ่มเสนอผลงานหรือรายงานต่อหน้าชั้น การให้รางวัลหรือคะแนนให้เป็นกลุ่ม (Slavin.1991: 71-82 ; Citing Sharan.1987)

2.4 ขั้นตอนของการสอนแบบร่วมมือ

1. ขั้นเตรียม กิจกรรมในขั้นเตรียม ประกอบด้วย ครูแนะนำทักษะในการเรียนรู้ร่วมกันและจัดเป็นกลุ่มย่อยๆ ประมาณ 2-6 คน ครูควรแนะนำเกี่ยวกับระเบียบของกลุ่มบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกกลุ่ม แจกวัสดุประสงค์ของบทเรียน และการทำกิจกรรมร่วมกัน และการฝึกฝนทักษะ พื้นฐานจำเป็นสำหรับการทำกิจกรรมกลุ่ม
2. ขั้นสอน ครูนำสู่บทเรียน แนะนำเนื้อหาแนะนำแหล่งข้อมูลและมอบหมายงานให้นักเรียน แต่ละกลุ่ม
3. ขั้นทำกิจกรรมกลุ่ม นักเรียนเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่มย่อย โดยที่แต่ละคนมีบทบาทและหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย เป็นขั้นตอนที่สมาชิกในกลุ่มจะได้ร่วมกันรับผิดชอบต่อผลงานของกลุ่ม ในขั้นนี้ครูอาจกำหนดให้นักเรียนใช้เทคนิคต่างๆ กัน แบบ JIGSAW, TGT, STAD, TAI, GT, LT, CIRC, CO-CO เป็นต้น ในการทำกิจกรรมแต่ละครั้ง เทคนิคที่ใช้แต่ละครั้งจะต้องเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ในการเรียนแต่ละเรื่อง ในการเรียนครั้งหนึ่งๆ อาจต้องใช้เทคนิคการเรียนแบบร่วมมือหลายๆ เทคนิคประกอบกัน เพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการเรียน

4. ขั้นตรวจสอบผลงานและทดสอบ ในขั้นนี้เป็นการตรวจสอบว่านักเรียนได้ปฏิบัติหน้าที่ครบถ้วนแล้วหรือยัง ผลการปฏิบัติเป็นอย่างไร เน้นการตรวจสอบผลงานกลุ่มและรายบุคคล ในบางกรณีนักเรียนอาจต้องซ่อมเสริมส่วนที่ยังขาดตกบกพร่อง ต่อจากนั้นเป็นการทดสอบความรู้

5. ขั้นสรุปบทเรียนและประเมินผลการทำงานกลุ่ม ครูและนักเรียนช่วยกันสรุปบทเรียน ถ้ามีสิ่งที่ยังไม่เข้าใจครูอธิบายเพิ่มเติม ครูและนักเรียนช่วยประเมินผลการทำงานกลุ่ม และพิจารณาว่าอะไรคือจุดเด่นของงาน และอะไรคือสิ่งที่ควรปรับปรุง

2.5 บทบาทของครู

การเรียนรู้แบบร่วมมือ (วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์. 2537:59-60) ได้กล่าวถึงบทบาทของการเรียนรู้แบบร่วมมือว่า ครูต้องกำหนดจุดประสงค์บทเรียนอย่างชัดเจน โดยแบ่งออกเป็น 2 ประการ คือ จุดประสงค์ของเนื้อหาวิชา และจุดประสงค์ของการเรียนรู้ร่วมกัน มีการวางแผนการจัดกลุ่มนักเรียนก่อนสอน โดยจัดนักเรียนให้มีความสามารถ นักเรียนมีลักษณะนิสัยต่าง ๆ ปนกันไป ครูควรจัดให้โดยไม่ให้นักเรียนเลือกกลุ่มเอง และนักเรียนควรอยู่ในกลุ่มนานจนกว่ากลุ่มจะประสบความสำเร็จ การเปลี่ยนกลุ่มบ่อย ไม่เป็นผลดีต่อกระบวนการทำงาน กลุ่มซึ่งไปสู่จุดประสงค์ร่วมกัน ครูต้องเตรียมบทเรียนและสื่อการสอน ในการสอนบางครั้งครูแจกข้อมูลเหมือนกันให้ทุกคนในกลุ่ม แต่บางครั้งครูก็แบ่งข้อมูลเป็นส่วนๆ ให้แต่ละคนได้อ่านข้อมูลแต่ละส่วนที่ไม่เหมือนกัน นอกจากนั้นครูยังต้องกำหนดจุดประสงค์ที่สอดคล้องกับการเรียนรู้แบบร่วมมือ ในด้านพึงพาอาศัยกัน ในทางบวก กำหนดงานที่สอดคล้องกับการเรียนรู้แบบร่วมมือในด้านความรับผิดชอบ รายบุคคล อธิบายพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนอย่างชัดเจน นั่นคือการอธิบายงานและอธิบายจุดประสงค์อย่างชัดเจน โดยใช้วิธีหลายๆ วิธี เช่น การให้คะแนนการทำงานสำเร็จ การทำงานที่ดีขึ้นกว่างานชิ้นเดิม ควบคุมการทำงานของนักเรียน ครูอาจสอดแทรกในการทำงานกลุ่ม ช่วยเหลือการทำงานของนักเรียน สรุปบทเรียนวัดผลคุณภาพและประเมินความรู้ของนักเรียนและประเมินผลการทำงานกลุ่ม

สรุปได้ว่าครูควรมีบทบาทในการสอนแบบร่วมมือดังนี้ เป็นผู้สรุปเป็นผู้ตรวจสอบ เป็นผู้ดูแลความถูกต้อง เป็นผู้ขยายความให้ชัดเจน เป็นผู้หาข้อมูลมาให้นักเรียน (Researcher / Runner) เป็นผู้เสริมแรง (Encourager) และเป็นผู้สังเกตให้ทุกคนทำงานของตนเอง

2.6 บทบาทของนักเรียน

นักเรียนที่ได้รับงาน 3 งาน ดังนี้ คือ

1. เรียนรู้งานที่ได้รับมอบหมาย
2. แนใจว่าสมาชิกในกลุ่มได้เรียนรู้งานนั้น
3. แนใจว่าทุกคนในชั้นเรียนรู้งานนั้นด้วย

ระหว่างงานที่ได้รับมอบหมาย นักเรียนต้องอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับสมาชิกในกลุ่ม อธิบายวิธีทำงานให้สำเร็จ ฟังคำอธิบายของผู้อื่น ส่งเสริมให้แต่ละคนมีความพยายาม ทำความเข้าใจปัญหา อธิบายเนื้อหา และให้ความช่วยเหลือกันภายในกลุ่ม

สมาชิกภายในกลุ่มมีหน้าที่แบ่งกันดังนี้

1. ผู้บันทึก ทำหน้าที่รวบรวมคำตอบของสมาชิก และจดบันทึก
2. ผู้สรุป ทำหน้าที่สรุปเนื้อหาทั้งหมดที่กลุ่มทำ และเขียนรายงาน
3. ผู้ตรวจสอบ ทำหน้าที่ตรวจสอบว่าทุกคนรู้คำตอบ หรืองานที่ทำ
4. ผู้ตรวจงาน ทำหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้อง แก้ไขตัวสะกด หรือสำนวนและความ

สมบูรณ์ของงาน

5. ผู้สังเกตการณ์ ทำหน้าที่เตือนให้ทุกคนทำงาน
6. ผู้ให้กำลังใจ ทำหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุนการทำงาน

การเรียนรู้แบบร่วมมือมีหลายรูปแบบ การที่จะนำรูปแบบใดไปใช้นั้นขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของแต่ละวิชา หรือสภาพแวดล้อมอื่นๆ ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำการเรียนรู้แบบร่วมมือมาทดลอง โดยใช้รูปแบบ STAD ตามแนวคิดของ ชลาวิน (Shvin) เนื่องจากรูปแบบนี้สามารถนำมาดัดแปลงได้เกือบทุกวิชาและทุกระดับชั้น เพื่อเป็นการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พัฒนาทักษะทางสังคมและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งเหมาะกับการเรียนการสอนเรื่องโครงสร้างการปกครองระบอบประชาธิปไตย สถาบันพระมหากษัตริย์ในระบอบประชาธิปไตย กฎหมายที่ประชาชนควรรู้ หลักธรรมของพุทธศาสนาและศาสนาอื่นๆ โดยเน้นการปฏิบัติตาม หลักธรรมในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 การเรียนแบบร่วมมือ ในรูปแบบ STAD นี้มีส่วนประกอบตามที่ จันทนา กวีัญชยานนท์ (2539:41-57) เสนอไว้ 5 ประการดังต่อไปนี้

1. การนำเสนอบทเรียนทั้งชั้น (Class Presentation) ครูจะทำการสอนเนื้อหา ของบทเรียนแก่นักเรียนพร้อมกันทั้งชั้น ซึ่งครูอาจใช้เทคนิควิธีการสอน รูปแบบใดนั้นขึ้นอยู่กับลักษณะของเนื้อหาของบทเรียน และการตัดสินใจของครูเป็นสำคัญ ที่จะเลือกวิธีการที่เหมาะสม และการนำเสนอบทเรียนของครูต้องใช้สื่อประกอบอย่างพอเพียงด้วย
2. การเรียนกลุ่มย่อย (Team Study) กลุ่มประกอบด้วยนักเรียนประมาณ 4-5 คน ซึ่งมีความแตกต่างกันทั้งในแง่ของผลลัพธ์ทางการเรียนและเพศ หน้าที่ที่สำคัญของกลุ่มคือ การเตรียมสมาชิกให้สามารถทำแบบทดสอบได้ดีหลังจากการเสนอเนื้อหาของครูต่อนักเรียนทั้งชั้น แล้ว นักเรียนจะแยกทำงานเป็นกลุ่มเพื่อศึกษาตามบัตรงาน หรือกิจกรรมกลุ่มที่ครูกำหนดให้ โดยส่วนมากแล้วกิจกรรมจะอยู่ในรูปการอภิปราย การแก้ปัญหาร่วมกัน การเปรียบเทียบคำตอบและการ แก้ ความเข้าใจผิดของเพื่อนร่วมทีม กลุ่มเป็นลักษณะที่สำคัญที่สุด สมาชิกในกลุ่มจะต้องทำให้ดีที่สุดเพื่อกลุ่มของตน กลุ่มจะต้องทำให้ดีที่สุดเพื่อช่วยสมาชิกแต่ละคนของกลุ่ม ลักษณะนี้จะเน้นความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่มให้เข้าใจในเนื้อหาที่จะเรียน การทำงานของกลุ่มในลักษณะนี้จะเน้นความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่มการนับถือตนเอง (Self Esteem) และการยอมรับเพื่อนที่เรียนอ่อน สิ่งที่นักเรียนควรคำนึงในการทำงาน กลุ่มย่อยดังนี้

- 2.1 นักเรียนต้องช่วยเหลือเพื่อนในทีมให้ได้เรียนรู้เนื้อหาที่เรียนอย่างถ่องแท้
- 2.2 ไม่มีใครจะเรียนหรือศึกษาเนื้อหาจบเพียงคนเดียวโดยเพื่อนในกลุ่มยังไม่เข้าใจเนื้อหา
- 2.3 ถ้ายังไม่เข้าใจให้ปรึกษาเพื่อนในกลุ่มก่อนจึงปรึกษาครู

2.4 เพื่อนร่วมทีมต้องปรึกษาหารือกันเบาๆ ไม่ให้รบกวนกลุ่มอื่น ในการจัดการเรียน การสอนกลุ่มย่อยครูควรสนับสนุนในสิ่งต่อไปนี้

2.4.1. ให้โอกาสนักเรียนในการตั้งชื่อทีม

2.4.2. นักเรียนสามารถเคลื่อนย้ายโต๊ะ เก้าอี้ ภายในกลุ่มหรือย้ายที่ทำงานของกลุ่มได้ภายในชั้นเรียน

2.4.3. แนะนำให้นักเรียนร่วมมือกันทำงานเป็นคู่หรือ 3 คนก็ได้ โดยให้มีการตรวจผลงานของกันและกัน เมื่อมีการผิดพลาดเพื่อนในทีมต้องช่วยอธิบายให้เข้าใจ

2.4.4. ไม่ควรจบการเรียนรู้เนื้อหาง่าย ๆ จนกว่าจะแน่ใจว่าเพื่อนในทีมทุกคนพร้อมที่จะทำข้อสอบได้อย่างเต็มที่

2.4.5. ให้มีการอธิบายคำตอบซึ่งกันและกันและจึงนำไปตรวจกับบัตรเฉลยคำตอบ

2.4.6. เมื่อมีปัญหาให้ปรึกษาเพื่อนร่วมทีมก่อนปรึกษาครู

2.4.7. ระหว่างนักเรียนทำกิจกรรมครูควรเดินไปรอบๆ ห้อง เพื่อให้นักเรียนได้ โอกาสปรึกษาหารือได้สะดวกและเป็นการเสริมกำลังใจแก่นักเรียนด้วย

3. การทดสอบย่อย (Test) หลังจากเรียนไปได้ประมาณ 1 - 2 คาบ นักเรียนจะได้รับการทดสอบในระหว่างทำการทดสอบ ไม่อนุญาตให้นักเรียนในกลุ่มให้ช่วยเหลือกัน ทุกคนทำข้อสอบตามความสามารถของตนเอง

4. คะแนนในการพัฒนาดตนเอง (Individual Improvement Scores) ความคิดที่อยู่เบื้องหลังของคะแนนในการพัฒนาดตนเองของนักเรียน คือ การให้นักเรียนแต่ละคนมีเป้าหมายเกี่ยวกับผลการเรียนของตนเองที่จะต้องทำให้ได้เป้าหมายนั้น ซึ่งนักเรียนจะทำได้หรือไม่จะขึ้นอยู่กับการทำงานหนักเพิ่มมากขึ้นกว่าที่ทำมาแล้ว ในบทเรียนก่อนนักเรียนทุกคนมีโอกาสได้คะแนนสูงสุดเพื่อช่วยกลุ่ม ซึ่งจะต้องทำคะแนนให้สูงกว่าคะแนนที่ได้ในครั้งก่อน นักเรียนแต่ละคนจะมีคะแนนที่เป็น "ฐาน" ซึ่งได้จากคะแนนในการสอบครั้งก่อนหรือคะแนนจากแบบทดสอบครั้งล่าสุด คะแนนความก้าวหน้าของนักเรียน หรือของกลุ่มจะขึ้นอยู่กับว่าคะแนนที่ได้จากการสอบครั้งล่าสุด ห่างจากคะแนน "ฐาน" มากน้อยเพียงใด

5. กลุ่มที่ได้รับการยกย่องและการยอมรับ (Team Recognition) กลุ่มจะได้รางวัลเมื่อคะแนนความก้าวหน้าของกลุ่มเฉลี่ยแล้วถึงเกณฑ์ที่กำหนดไว้ สำหรับการเรียนแบบร่วมมือในรูปแบบ STAD นี้ เทื่อน ทองแก้ว (2536:33) ได้กล่าวถึงในเรื่องราวการประยุกต์ใช้การเรียนแบบร่วมมือเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสอนไว้ว่าแนวคิดการเรียนแบบร่วมมือ กำลังแพร่หลายและได้รับความนิยมาจากรูในโรงเรียนประถมศึกษา มัธยมศึกษา และสถาบันอุดมศึกษา ทั้งในยุโรปและอเมริกา ในการประยุกต์การเรียนแบบร่วมมือมาใช้ในการสอนนั้น ครูจะต้องเข้าใจแนวคิดหลักของการจัดกิจกรรมการเรียนแบบร่วมมือเสียก่อน แล้วพิจารณาสภาพ การเรียนการสอนในปัจจุบัน คัดเลือกจุดเด่นของวิธีสอนไปใช้ ให้สอดคล้องกับธรรมชาติทางจิตวิทยาของนักเรียน สิ่งแวดล้อม และพื้นฐานทางวัฒนธรรมของนักเรียนและชุมชน ที่สำคัญครูมีความสนใจ และกระตือรือร้น ในการทดลองเทคนิควิธีสอนแบบใหม่ๆ กระบวนการที่จะประยุกต์ใช้ในการเรียนแบบร่วมมือในรูปแบบ STAD ไปสู่ความสำเร็จ

ในการประยุกต์ใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือในรูปแบบ STAD มีแนวทางและขั้นตอนการดำเนินงานตามที่ จันทนา กวีนิพนธ์ยานนท์ (2539:47 -57) ได้เสนอไว้ ดังนี้

1. การกำหนดรายวิชาและบทเรียนให้อยู่ในรูปของการเรียนรู้แบบร่วมมือ ในรูปแบบ STAD ซึ่งประกอบด้วย การนำเสนอข้อมูล การทำงานร่วมกัน การทดสอบ การปรับปรุงคะแนน และการตัดสินผลงานของกลุ่ม

การนำเสนอข้อมูลครูจะเป็นผู้นำเสนอข้อมูล อาจเป็นการใช้เอกสาร หรือการบรรยายเพื่อให้ให้นักเรียนได้เกิดความสนใจเรื่องที่จะเรียน และเห็นแนวทางที่จะทำกิจกรรมกลุ่มต่อไป

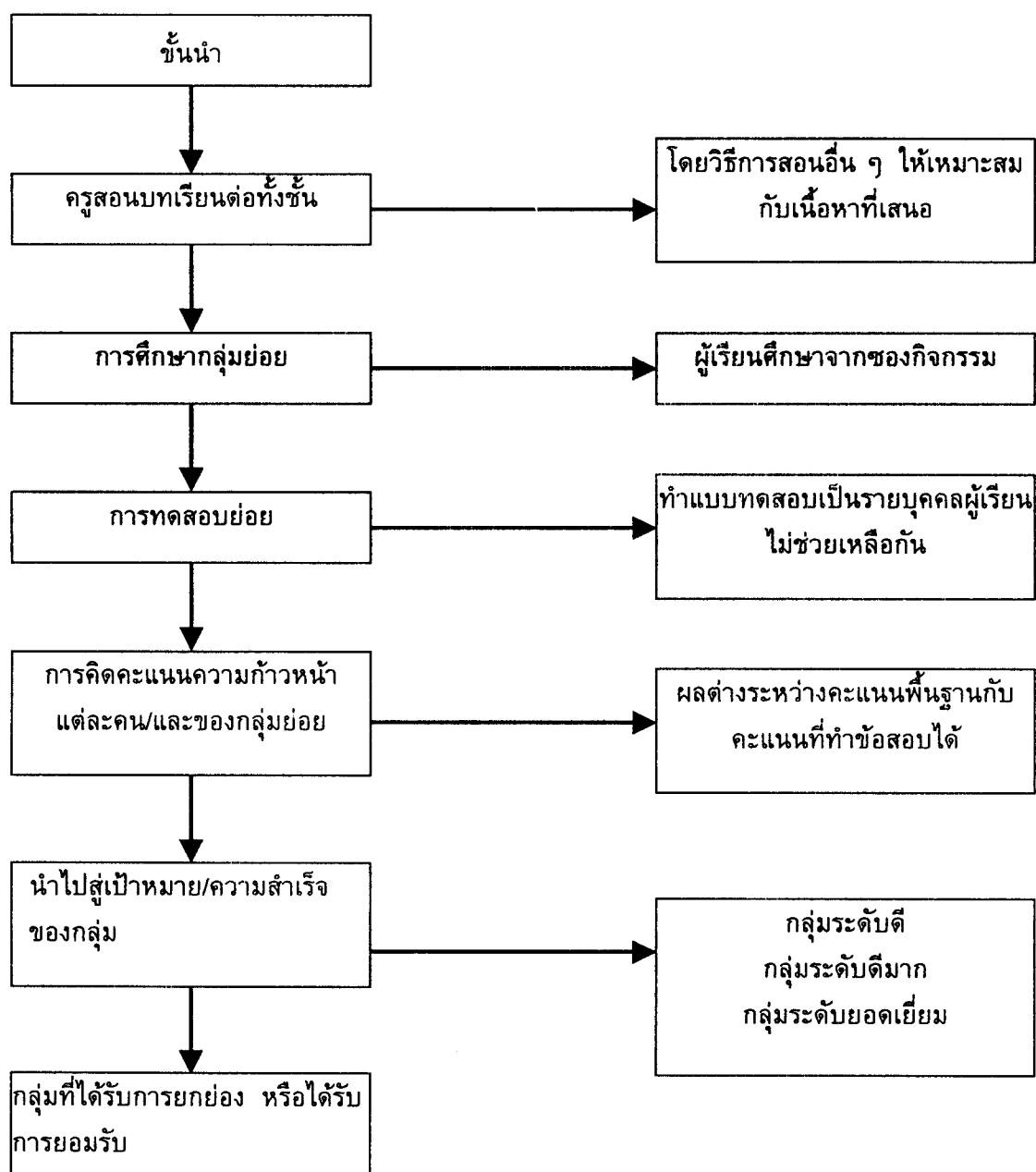
การทำงานกลุ่ม นักเรียนจะทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม กลุ่มหนึ่งมี 5 คน ซึ่งมีผลการเรียนและเพศละกัน หน้าที่สำคัญของกลุ่มคือ การช่วยเหลือกัน อภิปรายปัญหาร่วมกัน รวมทั้งการตรวจสอบคำตอบ การแก้ไขคำตอบ หัวใจสำคัญที่สมาชิกแต่ละคน ทุกคนจึงต้องทำให้ดีที่สุด สมาชิกเรียนรู้ ให้กำลังใจและเข้าใจร่วมกัน

การทดสอบเมื่อครูสอนไปประมาณ 1 – 2 ครั้ง นักเรียนทุกคนจะเข้าทำการทดสอบในสาระที่เรียนต่างคนต่างสอบจะช่วยเหลือกันไม่ได้

การปรับปรุงคะแนน จะเปิดให้นักเรียนได้พัฒนาความสามารถของตนอย่างเต็มที่จึงให้นักเรียนสามารถปรับปรุงคะแนนของตนเองได้สูงขึ้น

การตัดสินผลงานของกลุ่ม จะพิจารณาผลรวมของการปรับปรุงคะแนนของสมาชิกในกลุ่ม กำหนดระดับความสำเร็จตามคะแนนที่ได้ของกลุ่ม อาจเป็นคำชมเชย ประกาศนียบัตร รางวัล เป็นต้น จากที่กล่าวมาสามารถสรุป การเรียนรู้แบบร่วมมือ ตามรูปแบบ STAD ได้ดังภาพ

การเรียนรู้แบบร่วมมือ ตามรูปแบบ STAD

ภาพประกอบ 4 การสรุปการเรียนรู้แบบร่วมมือ ตามรูปแบบ STAD
(จันทนา กวีนิฏชยานนท์.2539:47 – 57)

2. การจัดนักเรียนเข้ากลุ่ม จัดตามหลักการคือ ในแต่ละกลุ่มนักเรียนจะมีความสามารถและสภาพใกล้เคียงกัน คือ คละเพศ มีทั้งนักเรียนที่มีความสามารถทางการเรียนสูง ปานกลาง ต่ำ

3. การจัดโต๊ะเรียน ในการเรียนการสอนแบบนี้มีแนวทางในการจัดโต๊ะเรียนเพื่อให้สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอน

4. การดำเนินการสอนใช้แนวทางขั้นตอนตามที่กล่าวมาแล้วในข้อ 1 ซึ่งจะแบ่งออกเป็นขั้นตอนง่ายๆ 6 ขั้นตอน คือ บอกเป้าหมายและแนวทางการเรียนเป็นการจูงใจให้นักเรียนสนใจเรียน การนำเสนอข้อมูลใหม่ที่จะสอน การแบ่งกลุ่มนักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม นักเรียนช่วยเหลือการทำงานกลุ่ม การทดสอบย่อย และขั้นสุดท้าย คือ การหาคะแนนความก้าวหน้ารายบุคคลและรายกลุ่ม

การประยุกต์การเรียนแบบร่วมมือ ตามรูปแบบ STAD นี้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการสอนที่ต้องเน้นการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของนักเรียนตามความสามารถ จากการเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่ม เป็นรูปแบบที่จำลองการอยู่ร่วมกันในสังคมมาสู่ห้องเรียน นักเรียนจะได้ฝึกกิจกรรมการอยู่ร่วมกัน การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ที่คำนึงความสำเร็จของกลุ่มเป็นสำคัญ

5. นักเรียนที่เก่งจะมีบทบาททางสังคมในชั้นมากยิ่งขึ้น และจะรู้สึกว่าได้เรียนหรือหลบไปท่องหนังสือเฉพาะตน นักเรียนจะรู้ว่าตนเองมีหน้าที่ทางสังคม

6. การตอบคำถามในห้องเรียน นักเรียนจะช่วยเหลือกันและกัน ถ้าหากตอบผิดก็ถือว่าผิดทั้งกลุ่มคนอื่นๆ จะต้องช่วยเหลือบ้างนักเรียนจะมีความผูกพันกันมากขึ้น (สุรศักดิ์ หลาบมาลา. 2532: 11-13)

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพประชาธิปไตย

เนื่องจากคำว่า “ประชาธิปไตย” ในแง่ปรัชญาหมายถึง สัมพันธภาพระหว่างมนุษย์ชนิดหนึ่ง (A Kind of Human Relationship) ซึ่งเป็นลักษณะที่เป็นบุคลิกภาพหรือวิถีชีวิตของบุคคล ในการปฏิบัติตามหลักประชาธิปไตย โดยได้รับการหล่อหลอม ปลูกฝังจากชีวิตประจำวันตั้งแต่วัยเด็ก เมื่อบุคคลมีการพบปะและมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันบนพื้นฐานความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และสังคม เช่น ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน ฯลฯ ก่อตั้งให้บุคคลต้องละทิ้งพฤติกรรมบางรูปแบบ และกระตุ้นให้ยอมรับพฤติกรรมในอีกรูปแบบหนึ่ง ในขณะเดียวกันบุคคลที่ได้รับประสบการณ์ทางสังคมก็จะพัฒนาศักยภาพ ความสามารถเพื่อเป็นตัวของตัวเอง ทำให้บุคคลและตัวแทนทางสังคมมีบทบาทร่วมมือกันในการหล่อหลอมถ่ายทอดค่านิยมและพฤติกรรมให้บุคคล (วรรณา ช้องดารากุล. 2537:22)

3.1 ความหมายของบุคลิกภาพประชาธิปไตย

คำว่า “บุคลิกภาพประชาธิปไตย” ได้มีนักสังคมศาสตร์ และนักการศึกษาหลายท่านที่ได้นิยามดังต่อไปนี้

สาโรช บัวศรี (2503 :5-6) กล่าวถึงบุคลิกภาพประชาธิปไตยในลักษณะความสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลหรือนำใจที่บุคคลแสดงออกต่อกันใน 3 มิติ ดังนี้

มิติที่ 1 การเคารพซึ่งกันและกัน (Respect for individuals) คือ ทุกคนต้องให้เกียรติซึ่งกันและกันทั้งกาย วาจา และความคิด ทุกคนจะเคารพในความคิดของผู้อื่นทุกคนย่อมแสดงความคิดเห็นออกมาโดยไม่ล่วงเกินผู้อื่น ย่อมมีการให้ออกาสและเคารพแก่ความคิดของคนทุกคนถ้าพูดเป็นคำศัพท์ลักษณะข้อนี้คือ “คารวธรรม”

มิติที่ 2 การแลกเปลี่ยน การประสานงาน และการร่วมมือกัน (Sharing, Participating and Co – operating) หมายถึง ผู้ใดสามารถทางใดก็อาจารับแบ่งงานไปทำไม่บ่ายเบี่ยงและหลีกเลี่ยง ร่วมมือกันทำงานหมดตามอัธยาศัย และประสานงานกันหมด โดยทำตามที่ได้ตกลงกันตามแผนซึ่งร่วมกันวางไว้แล้ว ไม่มีใครถือตั้งกั้นแก่งเนื่องจากเห็นแก่ตัว ถ้าพูดเป็นคำศัพท์ลักษณะข้อนี้คือ “สามัคคีธรรม”

มิติที่ 3 การเชื่อในวิธีการแห่งปัญญา (Faith in the Method of Intelligence) การที่คนเรานับถือกันและกันร่วมมือสามัคคีกันนั้น บางทีอาจนับถือกันและกันไปในทางผิด ดังนั้นต้องมี “ปัญญา” เป็นเครื่องเหนี่ยวรั้ง สังคมประชาธิปไตยจึงมีการนับถือปัญญาธรรมอย่างยิ่ง เพราะจะเป็นผลเมืองที่ดีได้ก็ต่อเมื่อมีปัญญาและศีลธรรม คนในสังคมประชาธิปไตยจึงต้องเป็นผู้ได้รับการศึกษาดีพอสมควรเพื่อจะได้มี “ปัญญาธรรม”

พจน์ สะเพียรชัย (2516:76) กล่าวว่า บุคลิกภาพประชาธิปไตยนั้นหมายถึงลักษณะนิสัยของคนที่ยึดมั่นในคุณธรรมที่เป็นพื้นฐานประชาธิปไตยดังนี้คือ มีความรับผิดชอบ มีวินัยในตนเอง ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความอดทนต่อความขัดแย้ง รู้จักประมาณตน มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ มีความสุขุมรอบคอบในการแก้ปัญหา ยึดมั่นในหลักวิชาการที่ดีงาม และยุติธรรม มีความศรัทธาในการใช้ปัญญา ตลอดทั้งยอมรับนับถือในความเป็นมนุษย์ของคนทุกคน

วิรุทธ วิเชียรโชติ (2516:90) กล่าวว่าบุคลิกภาพและประชาธิปไตยหมายถึง การมีวินัยในตนเอง มีความยุติธรรม มีความรับผิดชอบมีความมั่นใจในตนเองสูงมีประสิทธิภาพในการทำงาน มีใจกว้าง ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างจากตนมีความคิดอิสระมีความคิดสร้างสรรค์ มีการวางแผนอนาคต เชื่อในหลักเหตุผล และแก้ปัญหาด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์

จรรยา สุวรรณทัต (2515:12) กล่าวว่า บุคลิกภาพและประชาธิปไตยคือ ความโน้มเอียงของบุคคลในกลุ่มหนึ่งที่จะให้ความร่วมมือกับสมาชิกอื่นๆ ของกลุ่ม ในการที่จะช่วยบรรลุดังวัตถุประสงค์นั้นของกลุ่มของบุคคลหรือถ้าจะกล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือ เป็นลักษณะที่เห็นประโยชน์ส่วนรวม

วิสุทธิ โพธิ์แท่น (2524:162) ได้สรุปบุคลิกภาพและประชาธิปไตยเป็นลักษณะการพิจารณาการแสดงออกต่อกันและพิจารณาสิ่งรอบตัว มี 5 ประเด็นใหญ่ คือ

1. พิจารณาตนเอง ผู้ที่มีบุคลิกภาพและประชาธิปไตยโดยเชื่อในคุณค่าและเกียรติภูมิ
2. พิจารณาถึงผู้อื่น ผู้ที่มีบุคลิกภาพและประชาธิปไตยโดยเชื่อในคุณค่าและเกียรติของผู้อื่นได้
3. พิจารณาถึงผู้มีอำนาจ ผู้ที่มีบุคลิกภาพและประชาธิปไตยโดยเชื่อในความเก็บตัวของตนเอง

ของบุคคลและพยายามที่จะทำตัวห่างออกมาจากผู้ที่มีอำนาจหรือแม้กระทั่งไม่เชื่อในการมีอำนาจเต็มที่ ในประเด็นต่างจากผู้ที่มีบุคลิกภาพเผด็จการตรงที่ว่า นักประชาธิปไตยไม่มุ่งหวังจะครอบงำหรือยอมตัวเป็นลูกน้องให้ใครครอบงำได้

4. พิจารณาถึงชุมชน ผู้ที่มีบุคลิกภาพและประชาธิปไตยจะมีความเปิดเผยไม่มีลับลอมคมในพร้อมที่จะยอมรับ ว่ามีความแตกต่างในชุมชนเต็มใจที่จะประนีประนอมและที่จะรับความเปลี่ยนแปลง

5. พิจารณาถึงค่านิยม ผู้ที่มีบุคลิกภาพและประชาธิปไตยเป็นผู้ที่ไฝหาค่านิยมหลายอย่างแทนที่จะติดพันอยู่กับความเชื่ออันใดอันหนึ่งแต่เพียงอย่างเดียว ฉะนั้นนักประชาธิปไตยจึงมีความโน้มเอียงที่จะร่วมแบ่งปันไม่ว่าทุกข์หรือสุข มากกว่าจะขู่เข็ญหรือผูกขาดในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

ไมเคิลลิส (Michaelis.1950:36-42) ได้ให้ความหมายของบุคลิกภาพและประชาธิปไตย หมายถึงพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคลดังต่อไปนี้คือ การร่วมมือ การมีส่วนร่วม การนำตนเอง ความรับผิดชอบ ความมีใจกว้าง ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การคำนึงถึงผู้อื่น และการเคารพในกติกาของสังคม

ชไนแมน (Schmideman.1965:14-27) ได้ให้ความหมายของของบุคลิกภาพและประชาธิปไตยว่าหมายถึง การมีความซื่อสัตย์ มีความอดกลั้น ความเป็นพลเมืองที่ดี มีความรับผิดชอบ มีวินัยในตนเอง มีความกรุณาปราณี มีความเคารพนับถือ มีความยุติธรรมต่อผู้อื่น

เทรนดิส (Traindis.1971:121) ได้อธิบายว่า บุคลิกภาพและประชาธิปไตย หมายถึง ลักษณะที่ตรงกันข้ามกับบุคลิกภาพและอัตตาประชาธิปไตยนี้คือ มีทัศนะว่าบางครั้งก็ถูกบางครั้งก็ผิด เน้นความอบอุ่นและการรักษาสัมพันธระหว่างบุคคล ทนรับสิ่งที่แตกต่างจากตนได้

ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2523:63-64) ได้ชี้ให้เห็นว่าผู้ที่มีบุคลิกภาพและประชาธิปไตย ได้แก่ บุคคลที่มีพฤติกรรมดังต่อไปนี้

1. มีความเห็นของตนเอง ไม่ถูกชักจูงให้คล้อยตามโดยปราศจากเหตุผล
2. ปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ใหม่ๆ ได้
3. มีความรับผิดชอบคือพร้อมที่จะรับผิดชอบในสิ่งที่ได้กระทำลงไป
4. ไม่มีอคติต่อศาสนาอื่นหรือดูถูกเหยียดหยามชาติอื่น
5. มองโลกในแง่ดี
6. การยอมรับอำนาจต้องใช้เหตุผลและมีความชอบธรรม

ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (2517:30-31) ได้จำแนกองค์ประกอบคุณสมบัติของผู้ซึ่งควรเรียกว่า นักประชาธิปไตย หรือผู้ที่มีบุคลิกภาพประชาธิปไตยว่าต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. ต้องเข้าใจในสิทธิและหน้าที่ตนเองในขอบเขตของประชาธิปไตย
2. มีจิตใจเป็นประชาธิปไตยเชื่อมั่นในหลักการของประชาธิปไตย
3. มีเหตุผลและใช้สติปัญญา
4. มีความรับผิดชอบ

5. คำนึงถึงผู้อื่นเช่น เคารพในสิทธิและหน้าที่ผู้อื่น
6. รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
7. ให้ความร่วมมือต่อคณะต่อกลุ่ม
8. มีความคิดในเชิงสร้างสรรค์

กมล สมวิเชียร (2520:16-17) ได้สรุปพฤติกรรมของผู้ที่มีบุคลิกภาพประชาธิปไตยไว้ว่า ต้องมีคุณสมบัติดังนี้

1. เป็นคนหนักแน่นไม่หุเบา ไม่เชื่อเรื่องอะไรง่าย ๆ จะเชื่อหรือเห็นดั่งกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ก็ต่อเมื่อเห็นด้วยตาหรือพิจารณาว่าด้วยหลักฐานด้วยเหตุผลที่ถ่องแท้แล้วเท่านั้น
2. การมีทัศนคติที่ดีต่อคนอื่น จะต้องตระหนักว่ามนุษย์ทุกคนนั้นมีทั้งดีทั้งเลวปนกันไป คนที่ดีพร้อมเป็นอรหันต์นั้นไม่มีที่ไหน หากมนุษย์คอยดูความบกพร่องจับผิดและมีความคิดร้ายต่อกันแล้วมนุษย์คงทำงานด้วยกันไม่ได้

3. การยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น คนที่มีประชาธิปไตยในจิตใจต้องยอมรับความจริงว่าตนเป็นส่วนน้อยในบรรดาคนส่วนใหญ่

4. รู้แพ้รู้ชนะ คนที่มีจิตใจเป็นประชาธิปไตยนั้น จะต้องรู้จักแพ้รู้จักชนะไม่ว่าจะเป็นเรื่องกีฬา การเมืองหรือความคิดเห็นอื่นๆ นอกจากรู้แพ้รู้ชนะแล้วยังต้องรู้จักถอยอีกด้วย

สมศักดิ์ เกียวกิ่งแก้ว (2525 : 135 – 136) ได้กล่าวถึงประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นวิถีชีวิตไว้ว่า ได้แก่ สิ่งที่อยู่ในลักษณะดังต่อไปนี้คือ

1. ประชาชนรู้จักเคารพในสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค รักความเป็นธรรมและเคารพในศักดิ์ศรีซึ่งกันและกัน
2. มีการแก้ปัญหาขัดแย้งด้วยเหตุผลมากกว่าการใช้กำลังเข้าแก้ไข
3. ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นยอมรับว่าทัศนะของคนอื่นอาจไม่ตรงกับของตนเองได้

4. มีความสนใจในกิจการบ้านเมือง และสนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง

5. มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และเป็นผู้มีวินัยดี ไม่มีบุคลิกภาพที่เป็นเผด็จการ

จรรยา สุภาพ (2528 : 35 - 41) ได้ให้ทัศนะในเรื่องวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยเพิ่มเติมว่า ประชาธิปไตยนอกจากจะหมายถึง การปกครองแล้ว ยังเป็นวิถีชีวิตที่บุคคลอาจจะใช้ชีวิตกันอย่างมีเหตุผล มีเสรีภาพและอย่างยุติธรรม วิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยมีลักษณะพอสรุปได้ดังนี้

1. การใช้เหตุผลด้วยการทดลองหรือทดสอบจากสภาพความเป็นจริง มุ่งให้ความสำคัญแก่กระบวนการหาคำตอบต่างๆ ให้ได้ดีที่สุด โดยการแสดงออกซึ่งความคิดและแสวงหาข้อเท็จจริงต่างๆ เพื่อสรุปและใช้ในการตัดสินใจ

2. การยึดถือหลักความสมัครใจ วิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยนั้นต้องการให้บุคคลทำกิจการต่างๆ ด้วยความสมัครใจดังนั้น การปฏิบัติกิจการต่างๆ ของบุคคลจึงควรจะเป็นไปตามความรู้สึกความต้องการไม่มีการบังคับ

3. หลักที่เชื่อกันว่ามีกฎหมายสูงสุดอยู่ในเนื้อหาหมายแห่งรัฐ กฎหมายระดับสูงน่าจะหมายถึง ความสำนึกที่ถูกต้องและหลักของเหตุผลที่เป็นสิ่งดีงาม รัฐบาลในระบอบ

ประชาธิปไตย ถ้าปฏิบัติไม่เป็นธรรมอาจถูกต่อต้านได้โดยประชาชน รัฐบาลที่ตื่นนอกจากจะต้องมาจากประชาชนแล้ว จะต้องยึดหลักความถูกต้องตั้งมั่นไว้สูงสุด เพราะสิ่งเหล่านี้จะถือได้ว่าเป็นกฎหมายระดับสูงนั่นเอง

4. ความเชื่อมั่นเกี่ยวกับหลักการอภิปรายและความยินยอม จะต้องมีการอภิปรายถกเถียงแสดงเหตุผล เพื่อหาข้อยุติที่ถูกต้องที่เป็นความคิดเห็นของคนส่วนใหญ่ และชอบธรรมด้วยหลักฐานข้อเท็จจริง
5. มีน้ำใจประชาธิปไตยและมีความสำนึกเกี่ยวกับคุณค่าและศักดิ์ศรีของบุคคล
6. เคารพกฎเกณฑ์และกติกาของการปกครองระบอบประชาธิปไตย
7. มีความสนใจที่จะมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง
8. ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีมีสุขภาพ เช่น การแสวงหาความรู้ ไม่ละเมิดกฎหมาย
9. มองโลกในทางดีและคิดเห็นในแง่ดี เช่น ศรัทธาในระบบประชาธิปไตย ยอมรับในความเสมอภาคระหว่างมนุษย์ เคารพในความสำคัญและความคิดเห็นของบุคคลอื่น
10. รู้จักใช้เหตุผลทั้งในการคิด วิพากษ์วิจารณ์และปฏิบัติ

จากความหมายของ “บุคลิกภาพประชาธิปไตย” และ “พฤติกรรมที่แสดงถึงความเป็นผู้ที่มีประชาธิปไตย” และ “พฤติกรรมที่แสดงถึงความเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพประชาธิปไตย” ที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดนี้ พอสรุปได้ว่า บุคลิกภาพประชาธิปไตย คือ ลักษณะนิสัยของบุคคลที่เกิดจากลักษณะ 3 ประการ คือ การเคารพซึ่งกันและกัน การแบ่งปัน การร่วมมือประสานงานกัน และมีความเชื่อมั่นในวิธีการแห่งปัญญาซึ่งแต่ละลักษณะมีความหมายดังต่อไปนี้

1. การเคารพซึ่งกันและกัน หมายถึง การแสดงออกถึงความเคารพในความเสมอภาคกันของมนุษย์ ในสิทธิเสรีภาพซึ่งกันและกัน ในความคิดและความกระทำของตนเองและผู้อื่น
2. การแบ่งปัน การร่วมมือและประสานงานกัน หมายถึง การให้ความร่วมมือช่วยเหลือแบ่งปัน ประสานงานซึ่งกันและกัน อาสารับทำงานตามความสามารถ ทำตามของส่วนรวม
3. การมีความเชื่อมั่นในวิธีการแห่งปัญญา หมายถึง การมีความละเอียดรอบคอบมีเหตุผลการใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ในการทำงานหรือกิจกรรมใด ๆ

3.2 บทบาทของการศึกษาในการเสริมสร้างบุคลิกภาพของประชาธิปไตย

วิริยยุทธ วิเชียรโชติ (2516 : 152 – 158) ได้ให้ทัศนะถึงความเป็นประชาธิปไตยว่าควรประกอบด้วย 5 ประการคือ คารวธรรม สามัคคีธรรม ปัญญาธรรม วินัยธรรม และคุณธรรม ครูต้องพยายามพัฒนาบุคลิกภาพประชาธิปไตยด้านต่าง ๆ ทั้ง 5 ประการของนักเรียน ให้เจริญงอกงามไปพร้อมกับความสามารถด้านความรู้ เพื่อที่จะมีผลให้สังคมของประเทศมีลักษณะทั้งด้านรูปแบบการปกครองและวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยดังนี้

1. เกณฑ์แห่งคารวธรรมคือ การเคารพสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ซึ่งกันและกัน การศึกษาแบบประชาธิปไตยจะต้องส่งเสริมให้นักเรียนมีสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นในชั้นเรียน โดยเปิดโอกาสให้ซักถามครูเมื่อมีปัญหาไม่เข้าใจหรือมีข้อขัดข้องใจต่าง ๆ

และนักเรียนแสดงความคิดเห็น อภิปรายแบบประชาธิปไตย สามารถที่แสดงออกในที่ประชุมได้ตาม มารยาทโดยการยกมือแสดงความจำนงที่จะขอสิทธิในการพูด

2. เกณฑ์แห่งสามัคคีธรรมคือ การร่วมกันประชุมปรึกษาหารือกัน ตั้งแต่ขั้นของการวางแผนร่วมกัน ปฏิบัติงานร่วมกันและการประเมินผลร่วมกัน โดยทุกคนมีความสำนึกรับผิดชอบในหน้าที่การงาน ครูต้องส่งเสริมให้นักเรียนมีการเรียนรู้กระบวนการกลุ่ม โดยฝึกให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่ม มีการฝึกอบรวมความเป็นผู้นำ มีการเลือกประธาน เลขานุการ คณะกรรมการต่างๆ มีการทำงานเป็นระบบเช่น การวางแผนร่วมกันก่อนปฏิบัติงานมีการแบ่งงานกันรับผิดชอบ แต่ขณะเดียวกันก็ต้องมีการประสานงานกันอย่างดี

3. เกณฑ์แห่งปัญญาธรรมคือ การใช้ปัญญาโดยวิธีการแบบวิทยาศาสตร์ในการคิดแก้ปัญหาของบุคคลและของกลุ่ม การศึกษาแบบประชาธิปไตย ครูจะต้องสอนด้วยวิธีการส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาการคิด มีการวิเคราะห์ สังเคราะห์ปัญหา คิดหาวิธีแก้ปัญหาต่าง ๆ โดยการทดสอบว่าใช้ได้หรือไม่ ตลอดจนคิดแบบประเมินค่าและสร้างสรรค์

4. เกณฑ์แห่งวินัยธรรมคือ เป็นกลไกที่สร้างความเหมาะสมพอดีและขอบเขตให้กับสิทธิเสรีภาพ ตลอดจนการสร้างสำนึกในหน้าที่ควบคู่กันไปกับการใช้สิทธิเสรีภาพ หลักแห่งวินัยธรรมแบ่ง เป็น 3 ระดับคือ วินัยในตนเอง วินัยต่อกลุ่ม และวินัยต่อสังคม ระบบการศึกษาแบบประชาธิปไตยโดยจะเน้นการฝึกให้นักเรียนมีวินัย 3 ระดับ โดยใช้กระบวนการกลุ่มฝึกให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่มเพื่อแก้ปัญหาของหมู่คณะ ของโรงเรียนและของชุมชน มีการตั้งกฎเกณฑ์บทลงโทษ มีคณานักเรียนร่วมกันครูเป็นผู้พิจารณาในกรณีที่มีการกระทำละเมิดกฎ

5. เกณฑ์แห่งคุณธรรมคือ เป็นเกณฑ์ที่เกี่ยวกับการมีศีลธรรมประจำใจ ในเรื่องของความซื่อสัตย์ มีความยุติธรรม และมีความสามารถในการควบคุมความโลภ ความโกรธ ความหลงให้พอสมควรแก่อัตภาพ ถ้าคนในสังคมหย่อนในเกณฑ์นี้จะทำให้ระบบประชาธิปไตยถูกใช้ไปในทางที่ผิด ดังนั้นครูจึงต้องพัฒนาบุคลิกภาพด้านคุณธรรมของนักเรียนให้เจริญงอกงามไปพร้อมกับความสามารถด้านปัญญาธรรมและด้านอื่นๆ

สำหรับบทบาทของโรงเรียนในการเสริมสร้างบุคลิกภาพประชาธิปไตยนั้นเนื่องจากหน้าที่ของโรงเรียนนอกจากจะให้นักเรียนได้มีความรู้ทางวิชาการแล้ว ยังต้องช่วยพัฒนานักเรียนให้เจริญงอกงามมีสุขภาพอนามัยสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย และจิตใจ โรงเรียนจึงมีส่วนเสริมสร้างบุคลิกภาพประชาธิปไตยได้ โดยอาศัยการจัดกิจกรรม 4 แบบคือ (วรรณ ช้องดารากุล. 2537 : 23 – 27)

1. กิจกรรมแนะแนวเพื่อสร้างบุคลิกภาพประชาธิปไตย
2. สร้างบรรยากาศประชาธิปไตย
3. กิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมประชาธิปไตย
4. กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ส่งเสริมบุคลิกภาพประชาธิปไตย

3.3 บทบาทของครอบครัวในการหล่อหลอมบุคลิกภาพของประชาธิปไตย

การสร้างบุคลิกภาพทัศนคติตามวิถีทางประชาธิปไตยนั้นกระทำโดยครอบครัวเป็นแห่งแรก (Ebenstein.1961:143) เนื่องจากครอบครัวเป็นสิ่งแวดล้อมแห่งแรกที่เด็กได้รับรายการถ่ายทอดทัศนคติในเรื่องต่างๆ ก่อนที่จะออกไปเผชิญกับสังคม (จตุพร จริยะนวิรัช. 2514:13) ครอบครัวเป็นตัวแทนทางสังคมของกระบวนการสังคมประกิต ที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนด (Shape) ถ่ายทอด (Transmitt) และธำรงรักษา (Maintain) แบบแผนวิถีชีวิตทางการเมืองในแต่ละสังคม โดยการถ่ายทอดค่านิยมทางการเมืองโดยผ่านรุ่น (Transgenerational Transmission) บนพื้นฐานของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาเด็ก ให้มีค่านิยมและบุคลิกภาพที่สมบูรณ์สอดคล้องกับสังคมประชาธิปไตย (วรรณ ช้องดารากุล.2537:22) เกี่ยวกับการศึกษาเรื่องนี้ เฮิร์ลล็อก (Hurlock.1964:664) ศึกษาพบว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยกล่าวคือ การให้ความรัก ความสนใจและเห็นความสำคัญของเด็กจะทำให้เด็กรู้จักรับผิดชอบ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีเพื่อนมาก เป็นมิตร ซื่อสัตย์ คล่องแคล่ว ร่าเริง มีอารมณ์มั่นคง มีความคิดริเริ่มพึ่งตนเองและสามารถเผชิญชีวิตด้วยความเชื่อมั่น และถึ้น แพเพเซอร์ (2517 : 44) ศึกษานักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตการศึกษา 3 จำนวน 283 คนพบว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยจะมีความคิดสร้างสรรค์สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง และแบบให้ความคุ้มครอง

จากความคิดเห็นและจากการศึกษาดังกล่าวพอสรุปได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวแบบประชาธิปไตยจะส่งเสริมและหล่อหลอมให้เด็กมีบุคลิกภาพแบบประชาธิปไตยได้

3.4 บทบาทของชุมชนในการหล่อหลอมบุคลิกภาพประชาธิปไตย

ชุมชนเป็นตัวแทนทางสังคมที่สำคัญในกระบวนการทางสังคมประกิตเพื่อหล่อหลอมบุคลิกภาพประชาธิปไตยโดย (วรรณ ช้องดารากุล. 2537:27-28)

1. สร้างความตระหนักยึดมั่นให้มีคุณค่าการปกครองระบอบประชาธิปไตย
2. ใช้กติกาของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ปฏิบัติอย่างยุติธรรมตามกฎหมาย

3. กระตุ้นให้สมาชิกสนใจในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง การปกครอง โดยติดตามข่าวสารบ้านเมือง พยายามมีส่วนร่วมในการตัดสินใจหรือการกำหนดนโยบายชุมชน

4. กระตุ้นให้มีสมาชิกในชุมชนมีส่วนร่วมกิจกรรมของท้องถิ่น รักษาวัฒนธรรมและประเพณีอันดีงาม ตลอดจนตระหนักมีส่วนร่วมในการป้องกัน แก้ไขปัญหา พัฒนาท้องถิ่น เพื่อสร้างความภาคภูมิใจและสร้างสำนึกในการเป็นเจ้าของชุมชนร่วมกันโดยที่โรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน บทบาทของโรงเรียนในด้านการเป็นแหล่งวิทยาการและเป็นผู้ประสานความร่วมมือของชุมชน เพื่อให้ชุมชนสามารถถ่ายทอดค่านิยมและบุคลิกภาพประชาธิปไตยได้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา

สภาพของสังคมในปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง ด้วยเป็นผลสืบเนื่องมาจากความเจริญทางเทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสาร สังคมไทยจึงได้รับผลต่อเนื่องมาด้วยทั้งในรูปแบบการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น และในรูปของปัญหาต่างๆ ที่ตามมามากมาย สถาบันการศึกษาโดยเฉพาะบทบาทของครูเป็นบุคคลที่สังคมคาดหวังว่าจะเป็น ทรัพยากรบุคคลสำคัญที่จะนำมาใช้ในการแก้ปัญหาของชาติ ด้วยเหตุผลที่ว่าบทบาทครู โดยเฉพาะ ครูในระดับโรงเรียนจะมีผลต่อการพัฒนาคุณภาพของเด็กทั้งในด้านความรู้ ความเข้าใจทางวิชาการ ทักษะ ทักษะคิด และลักษณะนิสัยพฤติกรรมต่างๆ ของเด็กวิชาสังคมศึกษาเป็นการศึกษาเรื่องของ มนุษย์ และความสัมพันธ์เกี่ยวข้องหรือปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งหวังที่จะให้ นักเรียนเกิดความเข้าใจได้ พัฒนาทักษะความสามารถ อันจำเป็นในการอยู่ร่วมกันกับคนอื่นได้ อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป สังคมศึกษาจึงเป็นวิชาที่มุ่งในการเตรียมหรือพัฒนาคน ให้เป็นพลเมืองดี หรือเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมที่สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข

4.1 ความหมายของวิชาสังคมศึกษา

นักการศึกษาและนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของวิชาสังคมศึกษาไว้หลายประการ ดังนี้

บุญนาถ ตีวกุล (ดวงพร วมเนต. 2543:16 ; อ้างอิงจาก บุญนาถ ตีวกุล 2532:2) กล่าวว่า วิชาสังคมศึกษาคือ วิชาที่มุ่งพัฒนาบุคคลให้เป็นพลเมืองที่มีความรับผิดชอบเป็นเบื้องต้น เป็นวิชาที่ศึกษาความสัมพันธ์ และปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์ในเขตพื้นที่และวัฒนธรรมที่เลือกไว้ โดยศึกษาทั้งอดีต ปัจจุบันและอนาคตช่วยพัฒนาความสามารถทางสติปัญญา สังคมและบุคลิกภาพ ของนักเรียน เพื่อให้มีศักยภาพในการเข้ามามีส่วนร่วมต่อการตัดสินใจ และร่วมกิจกรรมต่างๆ ได้

วารี ธีระจิตร (2534:2) ให้ความหมายวิชาสังคมศึกษาว่าหมายถึง วิชาหนึ่งที่สอนและเน้น เรื่องพฤติกรรมของคนและสิ่งแวดล้อม เนื้อหาที่สอนในวิชานี้ประกอบด้วย โลก ประเทศ ประชากร สภาพแวดล้อม ทั้งทางตรงและทางอ้อม

เยาวภา ประครองศิลป์ (2538:26) กล่าวว่า วิชาสังคมศึกษาเป็นการนำเอาเนื้อหาจากสาขา วิชาต่างๆ ในสาขาสังคมศาสตร์มาปรับให้เหมาะสมสำหรับนักเรียนทุกระดับ ลักษณะของวิชาสังคม ศึกษา จึงเป็นการรวมหลายวิชาที่มีเนื้อหาเกี่ยวพันกันระหว่างมนุษย์กับมนุษย์และมนุษย์กับ สิ่งแวดล้อม

เผด็จ กุลประดิษฐ์ (2540:7) ให้ความหมายว่า วิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่เกี่ยวข้องกับ ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม การอยู่ร่วมกันของกลุ่มชนตลอดจนการปรับตัวให้ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมนั้น ๆ ได้อย่างมีความสุข

จากข้อความดังกล่าว วิชาสังคมจึงเป็นวิชาที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ และมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม ที่ให้นักเรียนสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพสิ่งแวดล้อมและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงได้อย่างปกติสุข

4.2 ความสำคัญของวิชาสังคมศึกษา

วิชาสังคมเป็นวิชาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยบูรณาการเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ให้กลมกลืนเหมาะสมที่นักเรียนจะนำไปได้ในชีวิตจริง (อุรา ชื่นภักดี. ม.ป.ป. : 4)

เวสเลย์ (สมพร ประมวณศิลปชัย . 2543 : 14 ; อ้างอิงจาก Wesley.n.d.) เนื้อหาวิชาสังคมได้มาจากเนื้อหาวิชาสังคมศาสตร์ คือ ผลรวมของวิชา มนุษยวิทยา เศรษฐศาสตร์ จิตวิทยา และจิตวิทยาสังคม ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ รัฐศาสตร์ และสังคมวิทยา

วารี ธีระจิตร (2543:3) กล่าวว่า ความสำคัญของวิชาสังคมศึกษาประการหนึ่งคือ การให้นักเรียนได้รู้ถึงปัญหาของสังคมที่เกิดขึ้นในสภาพปัจจุบัน เพื่อให้นักเรียนได้เข้าใจในสภาพความเป็นไปที่แท้จริงของสังคมนั้น ทั้งที่มีส่วนช่วยให้นักเรียนรู้จักปรับตนเองให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่ตนมีส่วนเกี่ยวข้องและได้เข้าใจสภาพของสังคมนั้นเป็นอย่างดี

สุชาติ เทสันตะ (2540:10-11 ; อ้างอิงจาก ลาวัณย์ วิทยายุทธพิบูล. 2533:9) ได้ให้ความสำคัญของวิชาสังคมศึกษาในกระบวนการเรียนการสอนในโรงเรียนว่า

1. เป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาความคิดรวบยอด เจตคติ ค่านิยมและทักษะของพลเมืองดีทางสังคมที่จะขาดเสียไม่ได้ ด้วยเหตุนี้จึงเป็นวิชาที่ต้องกำหนดหรือบังคับให้นักเรียนในโรงเรียนโดยทั่วไปไม่ว่าจะในสังคมที่มีระบบการเมืองการปกครองแบบใด

2. สังคมศึกษามีบทบาทหน้าที่เบื้องต้นคือ ช่วยพัฒนานักเรียนให้เป็นพลเมืองดีมีเหตุผลและใช้เหตุผล มีความเป็นมนุษย์ มีความรู้สึกหรือสัมผัสฉับไว สามารถตอบสนองต่อสังคมรอบตนได้อย่างเหมาะสม สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพในสังคมประชาธิปไตย

3. การเรียนรู้ทางสังคม (Social Education) เกิดขึ้นได้ในเกือบทุกสถานการณ์ และสถานที่นอกจากการเรียนในห้องเรียน วิชาสังคมศึกษามีส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ทางสังคมในลักษณะการเรียนรู้ที่เป็นระบบ

4. สังคมศึกษามีบทบาทเป็นแกนกลางของความสัมพันธ์หลักสูตรไปสู่เป้าหมาย เพื่อความเป็นพลเมืองดีและมีคุณภาพของสังคม เพราะการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาแทรกอยู่ในทุกวิชาในโรงเรียนการเรียนการสอนจึงต้องเป็นไปตามคุณสมบัติอันจำเป็นแก่การเป็นสมาชิกที่ดี ของสังคม ยิ่งไปกว่านั้นวิชาสังคมศึกษายังเป็นตัวเชื่อมโยงความรู้ในวิชาต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตร่วมกันในกิจกรรมการเรียนในห้องเรียนและกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่าง ๆ ด้วย

5. สังคมศึกษามีบทบาทพัฒนานักเรียนให้สามารถปฏิบัติตนในฐานะพลเมือง (Citizen Actor) โดยการประยุกต์ความรู้ เจตคติ ค่านิยมและทักษะที่ได้รับในโอกาส และ

สถานการณ์ต่าง ๆ อย่างเหมาะสม

จะเห็นได้ว่าวิชาสังคมศึกษา มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคมช่วยให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ ความเป็นไปของสังคมและสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมและอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข

4.3 ขอบข่ายของวิชาสังคมศึกษา

ประนอม เดชชัย (2536:8) กล่าวถึง การจัดขอบข่ายของวิชาสังคมศึกษาอาจจัดได้หลายแนวทาง ตามพื้นฐานทางปรัชญา ประวัติศาสตร์ จิตวิทยา และสภาพสังคมของแต่ละประเทศ ที่แตกต่างกันอย่างไรก็ตามการจัดแบบไหนก็ต้องมีลักษณะสำคัญร่วมกันอยู่ 2 ประการคือ

1. มุ่งให้ความรู้แก่เยาวชน โดยมีการถ่ายทอดบรม มโนคติพื้นฐานทางสังคม ถึงประสบการณ์ต่าง ๆ ของมนุษย์ที่เป็นจริงและอธิบายได้ ซึ่งได้แก่วัฒนธรรม การกระทำของมนุษย์ต่อธรรมชาติ กลุ่มสังคม การจัดระบบองค์การทางเศรษฐกิจ ทางการเมืองและการปกครอง เสรีภาพ การพึ่งพาอาศัยกัน กระบวนการทางวิทยาศาสตร์

2. มุ่งฝึกเยาวชนให้เกิดทักษะและค่านิยม โดยมีการถ่ายทอดบรมทักษะค่านิยม พื้นฐานทางสังคมซึ่ง หมายถึง การสร้างเจตคติที่ดีและถูกต้องการรู้จักปรับตัวในสังคมได้อย่างมีความสุข และการแก้ปัญหาอย่างมีแบบแผน และมีขั้นตอน

สังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา เป็นกลุ่มวิชาที่คัดเลือกมาจากวิชาต่าง ๆ เพื่อช่วยให้นักเรียนเข้าใจมนุษย์ความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมและกับมนุษย์อื่นๆ ด้วยกัน

4.4 บทบาทของวิชาสังคมศึกษา

สังคมศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ซึ่งมีความมุ่งหมายเช่นเดียวกับวิชาอื่นๆ ที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ เพื่อบรรลุถึงความเจริญของตนในข้อกำหนดอันจำเป็น เพื่อการอยู่ร่วมกันของสังคม ทุกวิชาในหลักสูตรจะมีบทบาท ความมุ่งหมายเดียวกันคือ การพัฒนานักเรียนให้เจริญงอกงามสูงสุดตามความคาดหวังของสังคม แต่ด้วยเหตุที่วิชาสังคมศึกษาเป็นศูนย์กลางของการบูรณาการในการจัดโปรแกรม การเรียนการสอนในโรงเรียนโดยเฉพาะระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

วิชาสังคมศึกษามีลักษณะวิชา ขอบเขต และความมุ่งหมายที่เห็นได้ชัดเจน จึงมีบทบาทในกระบวนการเรียนการสอนในโรงเรียนดังนี้

1. เป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาความคิดรวบยอด เจตคติ ค่านิยมและทักษะของความเป็นพลเมืองดีในสังคม ด้วยเหตุนี้จึงเป็นวิชาที่ต้องกำหนดหรือบังคับให้เรียนในโรงเรียนโดยทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นสังคมที่มีระบบการเมืองการปกครองแบบใด

2. สังคมศึกษามีบทบาทหน้าที่เบื้องต้น ช่วยพัฒนานักเรียนให้เป็นพลเมืองที่รอบรู้มีเหตุผลและใช้เหตุผล มีความเป็นมนุษย์ มีความรู้สึกหรือสัมผัสฉับไว สามารถตอบสนองสังคม รอบตนได้อย่างเหมาะสม สามารถตัดสินใจและแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพในสังคมประชาธิปไตย

3. การเรียนทางสังคม (Social Education) เกิดขึ้นได้ในทุกสถานการณ์และสถานที่ นอกเหนือจากการเรียนรู้ในห้องเรียน วิชาสังคมศึกษามีบทบาทเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนทางสังคม (Social Education) ในลักษณะการเรียนรู้ที่เป็นระบบ แต่การเรียนการสอนประกอบไปด้วยการเรียนรู้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ซึ่งเป็นภาคปฏิบัติด้วย จึงต้องอาศัยการเรียนทางสังคมในรูปอื่นประกอบ

4. สังคมศึกษามีบทบาทเป็นแกนกลางของการสัมพันธ์หลักสูตร ไปสู่เป้าหมายเพื่อความเป็นพลเมืองดีและมีคุณภาพของสังคม ดังนั้นสังคมศึกษาจึงเป็นตัวเชื่อมโยงความรู้ในวิชาต่างๆมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตร่วมกัน ในกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนและกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่างๆด้วย

5. สังคมศึกษามีบทบาทพัฒนานักเรียนให้สามารถปฏิบัติตนในฐานะพลเมือง (Citizen Actor) โดยการประยุกต์ความรู้ เจตคติ ค่านิยม และทักษะที่ได้รับในโอกาส และสถานการณ์ต่างๆ อย่างเหมาะสม

ความเข้าใจในลักษณะเฉพาะและบทบาทที่สำคัญของวิชาสังคมศึกษาเป็นพื้นฐานให้เข้าใจปรัชญา ความมุ่งหมายและการจัดการเรียนการสอน ให้บรรลุตามจุดประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ลาวัลย์ วิทยาอุทกพิบูล. 2533 : 19-20)

4.5 จุดมุ่งหมายของหลักสูตรสังคมศึกษา

จุดมุ่งหมายของการสอนสังคมศึกษาตามหลักสูตรวิชาสังคมศึกษา พ.ศ. 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีดังนี้ (กรมวิชาการ. 2539 : 51)

1. เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ กับสภาพแวดล้อม พัฒนาการทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยและหลักธรรมของศาสนา

2. เพื่อให้สามารถนำความรู้ไปใช้ในการวิเคราะห์ปัญหาทางเศรษฐกิจ และสังคม ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน สามารถตัดสินใจเลือกแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องและปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้

3. เพื่อตระหนักในคุณค่าของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ มรดกทางวัฒนธรรมไทย ยึดมั่นในวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย หลักธรรมและคุณธรรม มีค่านิยมที่พึงประสงค์ รักและผูกพันกับท้องถิ่นและประเทศชาติ มีความภูมิใจในความเป็นไทยและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์

4. เพื่อให้สามารถปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มีส่วนร่วมในการเสริมสร้างและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมในชุมชน

4.6 กระบวนการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา

กระบวนการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษานั้นมีอยู่มากมาย ครูผู้สอนสังคมศึกษาต้องรู้จักเลือกให้เหมาะสมกับเนื้อหาสาระ จุดประสงค์การเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอน ดังนั้นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมนั้น ขึ้นอยู่กับการพิจารณานำองค์ประกอบของกระบวนการ

เรียนการสอนมาจัดให้สัมพันธ์กัน และมีการเตรียมการสอนที่ชัดเจน ซึ่งวิธีสอนแบบต่างๆ จำเป็นต้องจำแนกตามเป้าหมาย และอาจผสมผสานวิธีการสอนอื่นๆ เพื่อให้นักเรียนเกิดประสบการณ์และการเรียนรู้ ซึ่งในการสอนแต่ละครั้งอาจใช้วิธีสอนหลายวิธีประกอบกันได้ ขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ในการสอนครั้งนั้น ว่าต้องการอะไร ดร.เนตร อัครสวัสดิ์ (2541:63) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอน สังคมศึกษา ในปัจจุบันถือว่านักเรียนเป็นศูนย์กลาง นักเรียนมีบทบาทมากที่สุด มีครูเป็นมัคคุเทศก์ที่เชี่ยวชาญคอยนำทางร่วมปฏิบัติ จัดกระทำ และแก้ปัญหาร่วมกัน ครูจึงต้องพัฒนาตนเอง แสวงหาวิธีการต่าง ๆ เลือกสอนเทคนิคหลาย ๆ แบบประกอบกับการใช้อุปกรณ์การสอนประเภทต่าง ๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับบทเรียน จัดกิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนทำอย่างเหมาะสมกับความต้องการ และความสามารถของนักเรียนเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะ ค่านิยมที่ถูกต้อง เตรียมพร้อมที่จะเผชิญสภาพสังคมที่เปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา และอย่างรวดเร็ว รู้จักนำความรู้ที่ได้ปรับตัวให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในโลกปัจจุบันได้อย่างมีความสุข

ในการที่นักเรียนจะสามารถศึกษาจนบรรลุวัตถุประสงค์ การเรียนการสอนที่ครูผู้สอนตั้งไว้ จะต้องขึ้นอยู่กับวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่นำทักษะด้านต่าง ๆ ในวิชาสังคมศึกษา ขึ้นมาจัดการเรียนสอนให้นักเรียน การเกิดพัฒนาการเรียนรู้ และการพัฒนาตนเองให้ได้ที่สุดนั้น มีหลักเกณฑ์ในการเลือกวิธีสอนดังนี้คือ

1. วิธีการสอนควรเหมาะสมกับความสามารถของนักเรียน ทั้งในด้านความแตกต่างของสติปัญญา ความสามารถ การแสดงออก วัย ความสนใจของนักเรียน
2. วิธีสอนจะต้องสนองจุดมุ่งหมาย ในหลักสูตรว่าต้องการให้นักเรียนได้อะไรจากบทเรียน ตลอดจนสอดคล้องกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมในแต่ละบทเรียนด้วย
3. วิธีสอนนั้นควรก่อให้เกิดเจตคติที่ดีต่อสภาพสังคม ทั้งทางด้านความต้องการ และสภาพแวดล้อมสังคม
4. วิธีการสอนนั้นควรเหมาะสมกับบุคลิกภาพของครูด้านความคล่องตัว ประสบการณ์ในการสอน
5. วิธีสอนนั้นควรก่อให้เกิดแนวทางในการนำความรู้ เจตคติ ทักษะที่ได้รับการฝึกฝนไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน
6. วิธีสอนนั้นต้องมีชีวิตชีวา สนุกสนาน ไม่เป็นที่น่าเบื่อหน่ายแก่นักเรียน
7. วิธีสอนนั้นควรเหมาะสมกับเนื้อหาที่นักเรียนจะเรียนว่าสอดคล้องกันเพียงใด
8. วิธีการสอนนั้นควรเหมาะสมกับระยะเวลาสภาพห้องเรียนจำนวนนักเรียนบางครั้งวิธีสอนต้องใช้กระบวนการมากมาย เวลาย่อมไม่พอ หรือห้องเรียนเล็กเกินไปจำนวนนักเรียนมีมากเกินไป

ณงนาถ สถาวโรดม (2534 : 20) วิชาสังคมศึกษาเป็นวิชาที่มีเนื้อหากว้างขวางมาก และเนื้อหาส่วนใหญ่จะทำให้ให้นักเรียนรู้อย่างง่ายและลึกซึ้งอย่างแท้จริง และเป็นการง่ายเข้าถ้าครูและนักเรียนจะได้เลือกและจัดกิจกรรมทางสังคมศึกษาประกอบการเรียนการสอนที่เหมาะสม สนองความต้องการ ความสนใจและความอยากรู้อยากเห็นของนักเรียน เพราะการเรียนรู้ในลักษณะ ที่นักเรียนเป็นผู้ทำกิจกรรม ย่อมทำให้นักเรียนสามารถเข้าใจได้ดีกว่าและเร็วกว่าการที่นักเรียนไม่มีโอกาสประกอบกิจกรรมด้วยตนเอง หรือเป็นแต่เพียงผู้รับฟังอย่างแน่นนอน จึงจำเป็นอย่างยิ่ง ที่ครูควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสังคมศึกษา

กิจกรรมประกอบการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา (Activities use for Teaching of Social Studies) หมายถึง กิจกรรมอย่างมีระบบที่จัดขึ้น เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนสังคมศึกษาให้ได้ผลดี มีคุณภาพสนุกสนานน่าสนใจน่าเรียนรู้ มีความหมายและมีประโยชน์ต่อบุคคลในกระบวนการเรียนการสอน คือนักเรียนและผู้สอนมีส่วนร่วม

ในการจัดกิจกรรมในการประกอบการเรียนการสอนสังคมศึกษาแต่ละครั้งหรือแต่ละคาบ ครูผู้สอนจะต้องเลือกกิจกรรมให้เหมาะสม โดยเกณฑ์เลือกและประกอบกิจกรรมมีดังนี้

1. กิจกรรมที่เลือกมาต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการสอน หากเป็นทักษะก็ต้องเป็นทักษะที่เมื่อปฏิบัติแล้วนักเรียนจะต้องเปลี่ยนพฤติกรรมไปตามที่ต้องการ หลักเกณฑ์ข้อนี้ในทางปฏิบัติมักถูกละเลยอยู่เสมอ เช่น ตั้งความมุ่งหมายที่จะฝึกให้นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็น กล้าพูด รู้จักอภิปราย แต่ในการเรียนการสอนกลับเน้นการพูดของครูมากกว่าสอนนักเรียน มักมีกิจกรรมหรือประสบการณ์ ในการฟังและจดคำสอนของครู อันนี้ย่อมแสดงให้เห็นว่าในการปฏิบัติจริง ครูผู้สอนหลายคนไม่ได้จัดประสบการณ์และกิจกรรมให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายในการสอน

2. กิจกรรมที่เลือกมาควรก่อให้เกิดความพึงพอใจแก่นักเรียนที่จะปฏิบัติ ความพึงพอใจของนักเรียนอาจเกิดขึ้นได้ถ้าประสบการณ์หรือกิจกรรมนั้นน่าสนใจ ไม่ซ้ำซาก เป็นที่สนใจ และนิยมในหมู่นักเรียน มีประโยชน์ในการนำไปใช้กับชีวิตประจำวัน ฯลฯ ความพึงพอใจจะนำไปสู่ทัศนคติที่ดีต่อการเรียนและส่งเสริมให้นักเรียนรักวิชาสังคมศึกษาอีกด้วย

3. กิจกรรมที่จัดให้นักเรียนควรอยู่ในขอบเขต ความสามารถทางร่างกายของนักเรียนที่จะปฏิบัติได้ ต้องคำนึงถึงประสบการณ์เดิมหรือทักษะเดิมที่นักเรียนมีอยู่ กิจกรรมที่นักเรียนจะได้รับควรสืบต่อเนื่องจากกิจกรรมและประสบการณ์ในอดีตหากไม่พิจารณาถึงเกณฑ์ข้อนี้แล้วนักเรียนจะไม่สามารถปฏิบัติกิจกรรมใหม่ได้ ทำให้การเรียนเกิดการล้มเหลวและนักเรียนเกิดความท้อแท้

4. กิจกรรมที่เลือกมาให้นักเรียนควรส่งเสริมจุดมุ่งหมายในการสอนหลายด้าน

5. กิจกรรมที่เลือกมาให้นักเรียนควรสอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยครูต้องพิจารณาความสามารถพิเศษ หรือความถนัดด้านใดด้านหนึ่งของนักเรียนบางคนประกอบด้วย

จากแนวคิดดังกล่าวเริ่มต้นแสดงให้เห็นว่า วิชาสังคมศึกษาสามารถใช้วิธีการสอนได้ดีในการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญโดยนักเรียนได้มีโอกาสทำกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อให้นักเรียนจะได้มีคุณค่าและทักษะที่พึงประสงค์เพื่อที่จะได้บรรลุผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาต่อไป

4.7 ทักษะในวิชาสังคมศึกษา

นัตยา ภัทรแสงไทย (2525:198-199) ได้กล่าวถึงทักษะวิชาสังคมศึกษาโดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือทักษะทางวิชาการ (Academic Skills) และทักษะทางสังคม (Social Skills)

ทักษะทางวิชาการ (Academic Skills) ประกอบด้วย

1. การอ่าน (หนังสือ บทความ วารสาร หนังสือพิมพ์ ภาคผนวก บทสรุปย่อ)
2. การมองเห็น (ภาพยนตร์ รูปภาพ ภาพโปรงใสและสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ)
3. การฟัง (เครื่องบันทึกเสียง เทป วิทยุ ครู พ่อแม่ และกลุ่มเพื่อน)
4. การเขียนโครงร่าง (จากปากเปล่า ข้อมูลสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ)
5. การสร้างแผนภูมิ
6. การอ่านและตีความแผนที่
7. การจดโน้ตย่อ (การศึกษาจากคำถามระหว่างการอ่านหรือการฟังวิทยากร)
8. การเขียนหรือการใช้ข้อเรื่อง (สำหรับการแสดงไว้บนกระดานดำ เป็นต้น)
9. การเขียนไดอะแกรม (เช่น โครงสร้างของวัฒนธรรมต่าง ๆ กัน)
10. การแสดงตาราง (เช่น ความคิดเห็นของนักเรียนจากการตอบข้อความต่าง ๆ

แสดงออกมาในรูปของตาราง เป็นต้น)

11. การสร้างเป็นเส้น (เช่น การแสดงเหตุการณ์สำคัญ ที่เกิดขึ้น)
12. การถามคำถาม (เช่น จากวิทยากร) ให้นักเรียนเห็นว่าคำถามต่าง ๆ กันย่อมมีความแตกต่างกันด้วย

ทักษะทางสังคม ประกอบด้วย

1. การวางแผนร่วมกับผู้อื่น
2. การมีส่วนร่วมในโครงการต่าง ๆ
3. การมีส่วนร่วมในการอภิปรายกลุ่ม
4. การสนองตอบอย่างมีมารยาทต่อคำถามของผู้อื่น
5. การเป็นผู้นำอภิปราย
6. การแสดงความรับผิดชอบ
7. การช่วยเหลือผู้อื่น

ประนอม เดชชัย (2521 : 79-82) ได้กล่าวถึงทักษะทางวิชาสังคมศึกษาที่สำคัญมีดังนี้

1. ทักษะในการอ่าน (Reading Skill) เป็นทักษะพื้นฐานของวิชาสังคมศึกษาได้แก่ การอ่าน การตีความ การจับใจความ การจัดลำดับ รู้จักเก็บความคิดในเรื่องที่อ่านมาสัมพันธ์กันได้
2. ทักษะในการคิด (Thinking Skill) เป็นการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ รู้จักคิดอย่างมีเหตุผล รู้ว่าอะไรเป็นข้อเท็จจริง อะไรเป็นความคิดเห็น การฝึกให้ความนึกคิดวิพากษ์วิจารณ์นั้น ช่วยให้ค้นหาทางเลือกและรู้จักคิดตัดสินใจได้ถูกต้องตามสภาวะการณ์ สิ่งเหล่านี้ต้องฝึกมากๆ เพื่อให้เกิดทักษะ

3. ทักษะในการค้นคว้าวิจัย (Research Skill) ทักษะนี้ควรเริ่มต้นในขั้นต้นของการเรียนวิชาสังคมศึกษา โดยเริ่มจากการค้นคว้าในห้องสมุด จดโน้ตย่อและนำมารายงาน หรือเขียนรายงาน จับใจความจากการฟัง การอ่านหนังสือหรือการฟังวิทยุ โทรทัศน์หรือภาพยนตร์ สิ่งเหล่านี้เป็นการเริ่มต้นของการวิจัยทั้งสิ้น

4. ทักษะในการใช้แผนที่ (Map and Globe Skill) ทักษะนี้มีความจำเป็นในการใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ทางวิชาสังคมศึกษาให้เกิดประโยชน์และนำมาใช้ในชีวิตจริงได้ เช่น รู้จักการอ่านและใช้แผนที่ได้ถูกต้อง รู้จักทิศทาง ระยะทาง มาตราส่วน การหาดำแหน่งที่ตั้งของสถานที่ต่างๆ อันมีส่วนเกี่ยวข้องกับชีวิตมนุษย์ เป็นต้น

จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ทักษะที่จำเป็นในวิชาสังคมศึกษาที่กล่าวมาแล้วนี้ ครูควรจัดให้นักเรียนในระหว่างการจัดการเรียนการสอนให้ครบถ้วน เพื่อให้ นักเรียนเกิดความคุ้นเคยเกิดความคล่องตัวและเกิดความชำนาญที่จะนำเอาทักษะต่างๆ ไปใช้ในการทำงานร่วมกับผู้อื่น หรือการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

4.8 การประเมินผลการเรียนการสอน

การประเมินผลการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาแนวใหม่จะมุ่งวัดทักษะ เจตคติและความสามารถเชิงพฤติกรรม โดยไม่วัดความรู้แต่เพียงอย่างเดียว การประเมินผลวิชาสังคมศึกษานั้นทำได้หลายวิธี ดังนี้

1. การสังเกต สังเกตความประพฤติ การเล่น การทำงานร่วมกับผู้อื่น การรักษาสาธารณสมบัติ การไม่ดูตายในการทำงาน การแสดงความคิดเห็น ความรับผิดชอบและความสำเร็จในการทำงาน

2. การตรวจผลงานภาคปฏิบัติ การทำแผนที่ แผนที่ แผนผัง ภาพจำลอง การจัดชั้นเรียนการปรับปรุงบริเวณโรงเรียน การรายงาน การตรวจสอบสมุดงาน และกิจกรรมทุกอย่างในการเรียนวิชาสังคมศึกษา

3. การสัมภาษณ์เมื่อจบเรื่องหรือกิจกรรมหนึ่งๆ โดยซักถาม เพื่อวัดความรู้ ความเข้าใจ ความสนใจ เจตคติ ความคิดเห็นและการประเมินตนเองในกิจกรรม

4. การทดลองข้อเขียน ทดสอบการตั้งคำถามให้ครอบคลุมสิ่งที่เรียนไปแล้วในระยะหนึ่งๆ ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อวัดความรู้ ความเข้าใจและความเห็นของนักเรียน

จากการศึกษาค้นคว้าดังกล่าว สรุปได้ว่า วิชาสังคมศึกษามีความสำคัญต่อการเรียน สามารถนำประโยชน์จากการศึกษาเล่าเรียนไปปรับใช้ในชีวิตจริง ทำให้นักเรียนยอมรับ การเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้น ดังนั้นครูสังคมศึกษาจึงหน้าที่ในการแสวงหาเทคนิควิธีการสอน ตลอดจนวัดผลประเมินผลแบบต่างๆ มาดำเนินการจัดการสอนตามความเหมาะสมกับเนื้อหาและตัว นักเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนได้รู้จักการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขและปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ ต่อสังคมส่วนร่วมฉะนั้น การจัดการเรียนการสอนสังคมศึกษา ในปัจจุบันถือว่านักเรียนเป็นศูนย์กลาง นักเรียนที่มีบทบาทมากที่สุด มีครูเป็นมักคุเทศก์ที่เชี่ยวชาญ คอยนำทาง ร่วมปฏิบัติ จัดกระทำและ แก้ปัญหาร่วมกัน ครูจึงต้องพัฒนาตนเอง แสวงหาวิธีการต่างๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้กับบทเรียน จัดกิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนมีส่วนร่วม และได้ลงมือปฏิบัติจริงเหมาะสมกับความต้องการและ ความสามารถของนักเรียน เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะ ค่านิยมที่ถูกต้อง เตรียมพร้อมที่จะเผชิญสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาและอย่างรวดเร็ว รู้จักนำความรู้ ที่ได้รับไปปรับตัวให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในโลกปัจจุบันได้อย่างมีความสุข

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก (CIPPA MODEL)

จากงานวิจัยของ สุตาร์ตัน ไผ่พงศาวงศ์ (2543 : 100) ได้ทำการศึกษเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์เรื่องเส้นขนานและความคล้าย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังการสอนโดย การใช้ชุดกิจกรรมคณิตศาสตร์ ที่ใช้การเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ภายหลังได้รับการสอนสูงกว่าก่อนได้รับการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บังอร พรหมณฤกษ์ ที่ทำการศึกษายเปรียบเทียบผลของการฝึกแบบ CIPPA MODEL กับการฝึกคิดแบบหมวกหกใบที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดสระบัว สังกัดกรุงเทพมหานคร

และเอกสารจากสถาบันแห่งชาติเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2542; ครุต้นแบบ. 2542 : 83 – 101) ได้อธิบายถึงครุต้นแบบ : ต้นแบบการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง

ครุต้นแบบ คือ ครูที่มีผลงานดีเด่นด้านการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางและเรียนรู้อย่างมีความสุข มีขั้นตอนการสอนที่สามารถเป็นแบบอย่างและสามารถขยายผลแก่เพื่อนครูได้ มีความประพฤติดี ปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณครูและมีบุคลิกภาพของความเป็นครู

จากข้อมูลครูแห่งชาติ และครุต้นแบบ 2541 และ 2542 ปรากฏว่า ผู้ได้รับการคัดเลือกเป็นครูแห่งชาติและครุต้นแบบ ที่ใช้วิธีสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก CIPPA MODEL

1. นางนันท์ทิวา โพธิ์เทียนทอง โรงเรียนจันทร์หุ่นบำเพ็ญ สังกัดกรมสามัญศึกษา สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย วิชาวิทยาศาสตร์กายภาพชีวภาพ ใช้การจัดการเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL เป็นหลักเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน และกับครู ช่วยให้นักเรียนได้มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ทั้งรายบุคคลและเป็นรายกลุ่ม

โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบเป็นขั้นตอนโดยใช้ทักษะกระบวนการ 13 กระบวนการ คือ เตรียมความพร้อมนักเรียน ทดสอบก่อนการเรียนรู้ ใช้สื่อวัสดุ อุปกรณ์ในการศึกษา ค้นคว้า คิดวิเคราะห์ ใช้เทคนิคการสอนอย่างหลากหลาย มีการบูรณาการเนื้อหาเปิดโอกาสให้นักเรียนกล้าคิดกล้าทำแสดงออกอย่างเปิดเผย สร้างบรรยากาศแห่งความเป็นกันเอง วัดและประเมินผลตามสภาพจริง ให้ความช่วยเหลือนักเรียนที่เรียนอ่อน และเสริมนักเรียนที่เรียนเก่ง ผลการทดลองใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL แล้วทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

2. นายปัญญา ทรงเสรี โรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ สังกัดกรมสามัญศึกษา สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย วิชาศิลปศึกษา จัดกิจกรรมการเรียนการสอนดังนี้ ให้ความรักก่อนให้ความรู้ ใช้หลัก CIPPA MODEL ใช้กระบวนการกลุ่มพัฒนานักเรียน ในแต่ละกลุ่มละความสามารถ เพื่อให้ช่วยเหลือกัน มีการประเมินด้วยคะแนน จิตพิสัย และรางวัลแก่กลุ่มที่มีการพัฒนาการดี ส่งเสริมการนำไปใช้ โดยจัดโครงการพัฒนาตนเองโรงเรียนและชุมชน รวมทั้งจัดแสดงนิทรรศการศิลปะทั้งในและต่างประเทศ ผลการทดลองใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL แล้วทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

3. นางสาวเพ็ญประภา ยาโรสง โรงเรียนธาตุพนม สังกัดกรมสามัญศึกษา สอนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย วิชาที่สอน ชีววิทยา ใช้การจัดการเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL ใช้เทคนิคที่หลากหลายของการเรียนรู้แบบร่วมมือ เช่น Jigaw , TGT นำเสนอข่าว / ข้อความรู้ก่อนเรียน เพื่อฝึกนิสัยใฝ่รู้ และทักษะการสื่อสาร มีการจัดทำโครงงานวิทยาศาสตร์ เพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนรู้วิธีการเรียน (Learning how to learn) ประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงาน ผลการทดลองใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL แล้วทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

จากเอกสารที่อ้างถึงการจัดการเรียนการสอนแบบ ประสาน 5 แนวคิดหลัก CIPPA MODEL นั้น ได้มีผู้นำไปทดลองใช้ในการจัดการเรียนการสอนตามโรงเรียนต่างๆ ในแต่ละท้องถิ่นแล้ว นักเรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นักเรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง จากการลงมือปฏิบัติกิจกรรม มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนแบบร่วมมือ

งานวิจัยในประเทศ

จากการศึกษางานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้องกับการเรียนแบบร่วมมือ ปรากฏผลงานวิจัยดังนี้ ผลงานวิจัยของ สามารต สุขาวงษ์ (2537: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา สังคมศึกษา พฤติกรรมการทำงานกลุ่มและความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการสอนแบบโครงการโดยใช้การเรียนแบบร่วมมือกับนักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนตามคู่มือครูที่มีความคงทนในการเรียนรู้ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ รตินันท์ ไผ่ตรีจิต (2537: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และความรับผิดชอบ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนโดยใช้การเรียนแบบร่วมมือกับการสอนตามคู่มือครู พบว่า นักเรียนที่เรียนวิชาวิทยาศาสตร์โดยใช้การเรียนแบบร่วมมือกับการสอนตามคู่มือแตกต่างกัน สำหรับงานวิจัยของ สุพัตรา ศิริรักษ์ (2540 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนวิชา สังคมศึกษา ความสามารถในการแก้ปัญหา และบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา ด้วยวิธีสอนแบบวิธีการทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้เทคนิคการเรียนแบบร่วมมือ พบว่านักเรียน ที่ได้รับการสอนแบบวิธีการทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้เทคนิคการเรียนแบบร่วมมือมีผลสัมฤทธิ์แตกต่างกันกับการสอนแบบวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ส่วนงานวิจัยของ อนุสรณ์ สุชาติานนท์ (2536: บทคัดย่อ) ได้ศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา และบุคลิกภาพประชาธิปไตยให้ผลไม่แตกต่างกัน

จากการประมวลผลงานวิจัยในประเทศดังกล่าวพอสรุปได้ว่า การสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือเหมือนกัน มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและตัวแปรอื่น ๆ แตกต่างและไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากงานวิจัยแต่ละเรื่องใช้กิจกรรมการเรียนแบบร่วมมือคนละประเภทกัน เช่น การจัดกิจกรรมการเรียนแบบ TAI แบบ STAD และ TGT ผสมผสานกับ STAD (Co-op-Co-op) เป็นต้น และไม่ว่าจะเป็นรูปแบบใดต่างก็มีเป้าหมายอยู่ที่ความรับผิดชอบร่วมกันของกลุ่ม ความสำเร็จของกลุ่มเป็นประการสำคัญซึ่งผลงานวิจัยทั้ง 4 เรื่อง พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความมีวินัยในตนเอง ความภาคภูมิใจในตนเอง พฤติกรรมการทำงานกลุ่มความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ให้ผลแตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากการเรียนแบบร่วมมือส่งเสริมให้นักเรียนช่วยเหลือกัน มีการฝึกทักษะทางสังคม ทักษะการทำงานกลุ่มดีกว่าการสอนตามคู่มือครู ที่เรียนโดยการจัดกลุ่มแบบเดิม นักเรียนไม่มีความรับผิดชอบต่อร่วมกัน ไม่มีวิธีการทำงานกลุ่ม ครูละเลยไม่สนใจ ในการทำงานกลุ่ม ทำให้ขาดความร่วมมือต่อกลุ่ม และบุคลิกภาพประชาธิปไตยในการร่วมมือ สำหรับ งานวิจัยของ อนุสรณ์ สุชาติานนท์ บุคลิกภาพแบบประชาธิปไตยไม่แตกต่างกันนั้น อาจมีสาเหตุเนื่องมาจากการที่นักเรียนทั้งกลุ่มทดลองและ กลุ่มควบคุม ได้ผ่านกระบวนการปลูกฝังคุณลักษณะประชาธิปไตยอย่างต่อเนื่องจากสถาบันครอบครัว และโรงเรียน

งานวิจัยต่างประเทศ

จากการศึกษางานวิจัยต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการเรียนแบบร่วมมือปรากฏผลการวิจัย ดังนี้ วิลเลียมส์ (มยุรี สาลิวศ์.2535:37;อ้างอิงจาก Williams.1988:3611) ได้ศึกษาถึงผลการเรียนแบบร่วมมือกันโดยใช้การผสมผสานระหว่างเทคนิค STAD กับเทคนิค TGT ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในรัฐอลาบามา พบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้การผสมผสานเทคนิค STAD กับเทคนิค TGT มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้

บลิส (Bliss.1986) ได้ทำการศึกษาการสอนวิชาสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ด้วยวิธีแบ่งเป็นกลุ่มเล็กๆ โดยผู้วิจัยอยากทราบว่าการเรียนเป็นกลุ่มจะก่อให้เกิดผลอย่างไร และถ้าเรียนเป็นกลุ่มบ่อยๆ จะแตกต่างกับการเรียนน้อยครั้งอย่างไร ผลการวิจัยพบว่า (1) ครูที่สอนวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่สอนโดยการแบ่งกลุ่มเล็กๆ บ่อยครั้ง จะทำให้นักเรียนมีทักษะในการมีส่วนร่วมเป็นเป็นวิถีประชาธิปไตย ซึ่งเป็นเป้าหมายในการสอนมากกว่าครูที่สอนโดยการแบ่งกลุ่มเล็กๆ แต่ปฏิบัติบ่อยครั้ง (2) ครูที่สอนนักเรียนโดยการแบ่งกลุ่มเล็กๆ บ่อยครั้ง มักจะได้รับการสนับสนุนจากทางโรงเรียน เช่น จากฝ่ายบริหารมากกว่าครูที่สอนโดยการแบ่งกลุ่มน้อยครั้ง (3) ครูที่สอนวิชาสังคมศึกษาโดยมีการแบ่งกลุ่มน้อยครั้งและจัดการเรียนการสอนโดยไม่ได้รับการสนับสนุนจากทางโรงเรียน จะมีความเชื่อเรื่องความสำคัญของการมีส่วนร่วมน้อยกว่าครูที่สอนโดยมีการแบ่งกลุ่มบ่อยครั้งและได้รับการสนับสนุนจากทางโรงเรียน

นาทไฟ (Native.1986) ได้ทำการศึกษาวิจัยผลของการใช้ยุทธวิธีการสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เรียนในวิชาสังคมศึกษาในระดับเกรด 6 การศึกษาวิจัยครั้งนี้เพื่อต้องการดูผลของการใช้วิธีการสอนแบบร่วมมือ 3 วิธี เปรียบเทียบกับการสอนแบบกลุ่มเดิม รูปแบบการสอนทั้ง 3 ได้แก่ การสอนด้วยการเรียนแบบสะสมความรู้ 2 (Jigsaw 2) การสอนแบบร่วมมือร่วมกลุ่ม (Co-op-Co-op) และการเรียนแบบรับผิดชอบตนเอง การวิจัยครั้งนี้ได้สุ่มตัวอย่างนักเรียนเกรด 6 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา จำนวน 129 คน โดยใช้เวลาทดลอง 9 สัปดาห์ ใช้ครู 4 คน หมุนเวียนเข้าทำการสอน โดยใช้วิธีที่แตกต่างกัน ครูที่เข้าสอนจะได้รับการฝึกเป็นเวลา 24 ชั่วโมงก่อนทำการสอน ผลการวิจัยพบว่าการสอนด้วยวิธีแบบร่วมมือ 2 ใน 3 วิธี มีนัยสำคัญเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มควบคุมอีกทั้งมอแกน (Morgan.1987) ได้ทำการสอนแบบร่วมมือ โดยการจัดสภาพห้องเรียน การรวมกลุ่มทางสังคม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนในห้องเรียนที่มีการจัดการเรียนการสอนโดยวิธีการเรียนแบบร่วมมือ จะมีทัศนคติในทางบวกต่อวิชาที่เรียนมากกว่า นักเรียนที่เรียนในห้องเรียนปกติและมีผลสัมฤทธิ์สูงกว่า แต่พฤติกรรมการรับรู้การรวมกลุ่มทางสังคมไม่แตกต่างกัน

บัดเลอร์ (Butler.1991:78) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการสอนโดยการเรียนแบบร่วมมือ และการเรียนด้วยตนเองกับคอมพิวเตอร์ เพื่อทดสอบความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนเกรด 6 โดยทำการทดสอบการแก้ปัญหาทั้งก่อนเรียนและหลังเรียนทั้ง 2 กลุ่มพบว่า กลุ่มที่สอนโดยการเรียนแบบร่วมมือ มีการปฏิสัมพันธ์ภายในชั้นและมีทักษะในการตัดสินใจแก้ปัญหาได้ดีกว่า กลุ่มที่เรียนด้วยตนเองกับคอมพิวเตอร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากการประมวลผลงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศที่กล่าวมาข้างต้น พบว่าการสอนแบบร่วมมือ (Cooperative Learning) เป็นรูปแบบการสอนรูปแบบหนึ่งที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองและมีทักษะทางสังคม ในการทำงานกลุ่มร่วมกันทั้งทักษะในการสื่อสาร ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น และมีคุณลักษณะที่ดี เช่น มีการรับผิดชอบ มีวินัยและบุคลิกภาพประชาธิปไตย ข้าพเจ้าจึงสนใจและนำวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยเทคนิค STAD มาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ในกลุ่มทดลองที่ 2

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพประชาธิปไตย

งานวิจัยในประเทศ

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพประชาธิปไตยในประเทศปรากฏผลงานวิจัยดังนี้ ผลงานวิจัยของ สมพงศ์ พ่วงคำ (2528) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชากลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตและทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากการสอนด้วยวิธีปกติและกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนที่เรียนจากวิธีการสอนแบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ มีทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตยไปในทางที่ดีมากกว่านักเรียนที่เรียนจากวิธีสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สุชาติ มานิตย์ (2530) ที่ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา และบุคลิกภาพประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการสอนโดยการเรียนเป็นทีมกับการสอนตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สำหรับผลงานของ ปรียวรรณ ทุมโฆสิต (2532) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสังคมศึกษาและทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอน โดยใช้เทคนิคคิวกีกับการสอนตามคู่มือการสอนของหน่วยศึกษานิเทศก์ ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วน ทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตยสูงกว่าการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และต่อมา รัตนา ถวิลวงษ์ (2534:95) ที่ได้ศึกษาเปรียบเทียบความสามารถทางการอ่าน การเขียน ภาษาอังกฤษ และบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนด้วยแบบมุ่งประสบการณ์ภาษากับการสอนตามคู่มือครู ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยแบบมุ่งประสบการณ์ภาษากับการสอนตามคู่มือครูแตกต่างกันอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สำหรับอนุสรณ์ สุชาติานนท์ (2536) ได้ทำการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและบุคลิกภาพประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่สอนโดยการเรียนแบบร่วมมือกับการสอนตามคู่มือครู ผลวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีบุคลิกภาพประชาธิปไตยแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และ

พบว่านักเรียนกลุ่มทดลองมีบุคลิกภาพประชาธิปไตยหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ สุพัตรา ศิริรักษ์ (2540) ได้ทำการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหา และบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีการสอนแบบวิธีการทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้เทคนิคการเรียนแบบร่วมมือ ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และบุคลิกภาพประชาธิปไตยของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

* จากการประมวลงานวิจัยในประเทศ พอสรุป ได้ว่า มีผลงานวิจัยที่สอดคล้องกันสนับสนุนซึ่งกันและกัน 5 เรื่อง ที่พบว่ากลุ่มทดลองมีบุคลิกภาพประชาธิปไตยแตกต่างกลุ่มควบคุม ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เช่น ผลงานวิจัยของ สมพงษ์ พ่วงคำ สุชาติ มานิตย์ ปรียาวรรณ ทุมโฆสิต รัตนา ถวิลวงษ์ และ สุพัตรา ศิริรักษ์ โดยใช้วิธีการสอนดังต่อไปนี้ ในการเปรียบเทียบกับการสอนตามคู่มือครู คือ วิธีสอนโดยการเรียนเป็นทีม วิธีการสอนโดยใช้เทคนิคชีวีต วิธีการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ และวิธีการสอนโดยใช้วิทยาศาสตร์ โดยเทคนิคการเรียนแบบร่วมมือ มีกิจกรรมสร้างมนุษยสัมพันธ์หรือการเรียนรู้เกี่ยวกับกลุ่มเช่น เกม บทบาทสมมติ กรณีตัวอย่าง สถานการณ์ จำลอง ละคร และกลุ่มย่อย

ทิตนา แคมมณี (2522:201-202) กล่าวว่าลักษณะการสอนดังกล่าว จะช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ความรู้ ความคิด ความรู้สึก ปฏิกริยาและพฤติกรรมของคนอื่นค้นหาคำตอบด้วยตนเอง โดยให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ฝึกให้ทำงานร่วมกันและปกครองกันเอง ซึ่งจะทำให้นักเรียนมีวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย จึงมีผลให้บุคลิกภาพประชาธิปไตยของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม สำหรับผลงานวิจัยของ อนุสรณ์ สุชานนท์ ที่พบว่าบุคลิกภาพประชาธิปไตย ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้เป็นเพราะว่านักเรียนกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองได้ผ่านกระบวนการปลูกฝังประชาธิปไตยอย่างต่อเนื่อง ทั้งจากครอบครัวและโรงเรียนไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการเลี้ยงบุตรที่มีแนวโน้มการอบรมเลี้ยงดูที่เปลี่ยนไป ในทิศทางที่เป็นประชาธิปไตย และจากการที่กิจกรรมการเรียนของทั้งสองกลุ่ม คือการเรียนแบบร่วมมือกับการสอนตามคู่มือครูมีวิถีชีวิตประชาธิปไตยมากขึ้น จึงส่งผลให้บุคลิกภาพประชาธิปไตยไม่แตกต่างกัน

งานวิจัยต่างประเทศ

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกภาพประชาธิปไตยต่างประเทศ ปรากฏผลงานวิจัยดังนี้ แอปเปิ้ลตัน (Appleton.1976:6590-A) ได้ทำการศึกษาหน้าที่พลเมืองและสังคมประภิตทางการเมืองของนักเรียนในประเทศฟิลิปปินส์ในโรงเรียนที่อยู่ในชนบท กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนเกรด 2 เกรด 4 เกรด 6 ที่สุ่มมาจากโรงเรียนราษฎร์ และโรงเรียนรัฐบาลในเมืองดุมากรัดจำนวน 300 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบทดสอบเลือกตอบ 36 ข้อ เป็นคำถามเกี่ยวกับเจตคติและค่านิยมโดยใช้จุดมุ่งหมายของหลักสูตรวิชาหน้าที่พลเมืองเป็นเกณฑ์ ผลการวิจัยพบว่าประสิทธิภาพของหลักสูตร วิชาหน้าที่พลเมืองไม่เพิ่มขึ้น การสร้างหลักสูตรมีวัตถุประสงค์ที่จะปลูกฝังเจตคติและค่านิยมที่เหมาะสมต่อการปกครองแบบประชาธิปไตย และวัฒนธรรมฟิลิปปินส์แก่นักเรียน

ในระดับต้น มีเจตคติคาดหวังไว้ดีกว่านักเรียนในเกรด 6 จากการสังเกตตัวแปรอิสระ แสดงให้เห็นว่าเพศไม่ได้เป็นปัจจัยที่ทำให้นักเรียนมีเจตคติและค่านิยมต่างกัน ชนิดของโรงเรียนมีผลต่อความแตกต่างทางด้านเจตคติและค่านิยมเล็กน้อยแต่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ และผลการวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า นักเรียนฟิลิปปินส์ในบริเวณในชนบทที่ทำการวิจัยครั้งนี้ พัฒนาเจตคติทางบวก ที่บ้านก่อนเข้าโรงเรียนและเจตคติค่อย ๆ ถูกทำลายเมื่อเด็กโตขึ้น และในปี ค.ศ. 1987 แพลตเนอร์ (Platner.1978:4571-A) ได้ทำการศึกษาพฤติกรรมของนักเรียนอายุ 9-11 ปี ที่ได้รับการสอนและปกครองชั้นเรียนแบบประชาธิปไตย กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนเกรด 3 และเกรด 4 โรงเรียนมิดเดิล โอร์แลนด์ จำนวน 138 คน แบ่งเป็นกลุ่มควบคุมซึ่งสอนด้วยวิธีอัตโนมัติโดย และกลุ่มทดลองซึ่งได้รับการสอนด้วยวิธีแบบประชาธิปไตยเป็นเวลา 12 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้คือแบบทดสอบ พีบีอาร์เอส (PBRs) ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มทดลองมีพฤติกรรมประชาธิปไตยสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากการประมวลผลงานวิจัยต่างประเทศพอสรุปได้ว่าการเสริมสร้างเจตคติ บุคลิกภาพ และพฤติกรรมประชาธิปไตย ตลอดถึงวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นกับเด็กนั้น มีส่วนสัมพันธ์กับองค์ประกอบหลายอย่างเช่น ครอบครัวซึ่งได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูจากบิดามารดา โรงเรียนซึ่งได้แก่วิธีการสอนและการปกครองชั้นเรียน สภาพแวดล้อมในโรงเรียน และสภาพสังคมโดยรวม อันจะเป็นสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของเด็กที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในสังคมประชาธิปไตย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
3. ดำเนินการทดลอง
4. การเก็บรวบรวมข้อมูลและหาคุณภาพ
5. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบางชั้น (ปल्लीวิทยานุสรณ์) แขวงบางชั้น เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 จำนวน 5 ห้องเรียน รวมนักเรียนทั้งหมด 200 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบางชั้น (ปल्लीวิทยานุสรณ์) แขวงบางชั้น เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 จำนวน 80 คน โดยการสุ่มแบบกลุ่ม(Cluster Random Sampling) มาจำนวน 2 ห้องเรียน เพื่อเป็นกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 จำนวนกลุ่มละ 40 คน แล้วจับฉลากเป็นกลุ่มทดลองที่ 1 ให้นักเรียน เรียนด้วยวิธีการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก
กลุ่มทดลองที่ 2 ให้นักเรียน เรียนด้วยวิธีการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ

เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ผู้วิจัยใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ประกอบด้วย

1. แผนการสอนวิชาสังคมศึกษา ส 306 ประเทศของเรา 4
 - 1.1 แผนการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก
 - 1.2 และแผนการสอนการเรียนรู้แบบร่วมมือ
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
3. แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตย

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

1. ขั้นตอนการสร้างแผนการสอนวิชาสังคมศึกษา ส 306 ประเทศของเรา 4

1.1 ศึกษาหลักสูตร ความมุ่งหมายของหลักสูตรจุดประสงค์ทั่วไปของเนื้อหาวิชา สังคมศึกษารายวิชา ส 306 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อนำมาใช้ในการสร้างแผนการสอน

1.2 ศึกษาวิธีการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก และศึกษาวิธีการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.3 เลือกเนื้อหาที่จะนำมาใช้ในการทดลอง เป็นเนื้อหาวิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 รายวิชา ส 306 ประเทศของเรา 4 ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ได้แก่

1.3.1 โครงสร้างการปกครองระบอบประชาธิปไตย

1.3.2 สถาบันพระมหากษัตริย์ในระบอบประชาธิปไตย

1.3.3 กฎหมายที่ประชาชนควรรู้

1.3.4 หลักธรรมของพุทธศาสนาและศาสนาอื่น ๆ โดยเน้นการปฏิบัติตามหลักธรรม

ในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

1.4 จากคำอธิบายรายวิชา จุดประสงค์รายวิชา วิเคราะห์เป็นจุดประสงค์การเรียนรู้ สร้างแผนการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก และแผนการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ จำนวน 18 คาบ ซึ่งประกอบด้วย

1.4.1 ความคิดรวบยอด

1.4.2 จุดประสงค์การเรียนรู้

1.4.3 เนื้อหา

1.4.4 กิจกรรมการเรียนการสอน

1.4.5 สื่อการเรียนการสอน

1.5 นำแผนการสอนที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านตรวจแก้ไขความถูกต้อง ของเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนความสอดคล้องระหว่างขั้นตอนต่าง ๆ ของแผนการสอนเพื่อหาข้อบกพร่องแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข เป็นการหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา ความสอดคล้องของจุดประสงค์กับกิจกรรมการเรียนการสอน

1.6 นำแผนการสอนที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจ และปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบางชั้น (ปल्लीวิทยานุสรณ์) แขวงบางชั้น เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 คน เพื่อหาข้อบกพร่องการใช้ภาษาความเหมาะสม ของกิจกรรมการเรียนการสอนกับเวลาที่กำหนด แล้วนำมาปรับปรุงแผนการเรียนการสอนให้ดียิ่งขึ้น ก่อนนำไปทดลองจริง

1.7 นำแผนการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก และแผนการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ ไปสอนเพื่อการวิจัยต่อไป

ตาราง 1 เปรียบเทียบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา ด้วยวิธีการสอนแบบ
ประสาน 5 แนวคิดหลักและวิธีการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ

วิธีการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก	วิธีการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ
1. ขั้นทบทวนรู้เดิม 1.1 ครูเตรียมสื่อการสอนให้นักเรียน 1.2 นักเรียน เล่า อธิบาย อภิปราย เกี่ยวกับสื่อที่ครูนำมาให้ 2. ขั้นแสวงหาความรู้ใหม่ 2.1 ครูให้นักเรียนแบ่งออกเป็นกลุ่มละ 4 คน ตามความสมัครใจ 2.2 แต่ละกลุ่มศึกษาใบงาน 3. ขั้นศึกษาทำความเข้าใจ และเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม 3.1 ศึกษาใบความรู้ 3.2 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของใบงานที่ครูแจกให้ 4. ขั้นแลกเปลี่ยนความรู้ ความเข้าใจระหว่างกลุ่ม 4.1 ออกไปรายงานหน้าชั้น และให้นักเรียนทั้งหมดช่วยกันสรุปความคิดเห็น 4.2 ครูแนะนำความถูกต้องและแก้ไข ปัญหา 5. สรุปและจัดระเบียบความรู้ 5.1 ครูและนักเรียนสรุปความรู้ที่เรียนทั้งความรู้เดิมและความรู้ใหม่ 5.2 ครูและนักเรียนเรียบเรียงเขียนลงบน กระดานดำ 5.3 นักเรียนจดบันทึก หรือเขียนเป็น Concept Mapping 6. ขั้นแสดงผลงาน 6.1 นักเรียนแสดงผลงานของตนเอง ด้วยวิธีต่างๆ ตามความสามารถเช่น จัด นิทรรศการ วาดภาพ สมุดภาพ แต่งกลอน 7. ขั้นประยุกต์ใช้ความรู้ ตอบคำถามจากใบงาน (กรณีตัวอย่าง)	1. ขั้นเตรียม 1.1 แบ่งกลุ่มนักเรียน กลุ่มละ 4 คน แต่ละกลุ่มประกอบด้วยนักเรียนที่มีระดับความสามารถ สูง ปานกลาง และต่ำ 1 : 2 : 1 1.2 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกหัวหน้าและ เลขานุการกลุ่ม 1.3 ครูอธิบายถึงกิจกรรมการเรียนรู้ ขั้นตอน บทบาทของนักเรียนในการทำงานกลุ่ม 1.4 แจกจุดประสงค์การเรียนการสอน 1.5 ทำแบบทดสอบก่อนเรียน 2. ขั้นสอน 2.1 ครูนำเข้าสู่บทเรียน 2.2 เสนอหัวข้อที่จะเรียน 2.3 จัดฉากเรื่องที่่จะศึกษา และรับ เอกสารใบความรู้ ใบงาน ตามที่จัดฉากได้ 3. ขั้นทำกิจกรรมกลุ่ม 3.1 ศึกษากิจกรรมกลุ่ม 3.2 ปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มแลกเปลี่ยนความรู้ ภายในกลุ่ม โดยมีครูเป็นที่ปรึกษา 3.3 แต่ละกลุ่มทำเสนอผลงานของกลุ่ม 4. ขั้นตรวจสอบผลงาน 4.1 นำผลงานของกลุ่มออกมานำเสนอหน้า ชั้นเรียน แล้วแลกเปลี่ยนกันแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมในส่วนที่เกินหรือขาดหายไป 5. ขั้นสรุปบทเรียน และประเมินผลการทำงานกลุ่ม 5.1 ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายผล การปฏิบัติกิจกรรม 5.2 ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายถึง ประโยชน์ที่จะได้นำไปใช้ในชีวิตประจำวัน 5.3 ทำแบบทดสอบหลังเรียน

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา ส 306 ประเทศของเรา 4

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามลำดับขั้นตอนดังนี้

2.1 ศึกษาการสร้างแบบทดสอบ จากหนังสือเทคนิคการวัดและประเมินผล

การเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาของ สมบูรณ์ ชิตพงศ์ (2523 :1-40) เทคนิคการวัดการประเมินผล การเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษาของ นิเวศน์ ธรรมรักษ์ (2530 :1-28) เทคนิคการเขียนข้อสอบของ ชวาล แพร์ตกุล (2522 :1-40) เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้ ของล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ (2543 :122-167)

2.2 การทำการวิเคราะห์หลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวกับเนื้อหาที่สอนตามลำดับขั้นดังนี้

2.2.1 ผู้วิจัยร่วมกับอาจารย์ผู้สอนวิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีประสบการณ์ในการสอนอย่างน้อย 5 ปี จำนวน 6 คน ทำการวิเคราะห์หลักสูตรและสร้างตารางวิเคราะห์หลักสูตรจากเนื้อหา และพฤติกรรมที่ต้องการวัดตามหลักของ เบนจามิน เอส บลูม (Bloom. 1959 :49-50) ซึ่งครอบคลุมพฤติกรรมด้านต่างๆ คือ ความรู้ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การประเมินค่า

2.2.2 จำแนกจุดมุ่งหมายการศึกษาออกเป็นพฤติกรรม โดยจำแนกจุดมุ่งหมายในรายวิชา ส 306 ประเทศของเรา 4

2.2.3 ให้ความหมายของแต่ละพฤติกรรม พร้อมระบุลักษณะการกระทำหรือการแสดงออกที่บุคคลมีพฤติกรรมนั้นๆ

2.2.4 จำแนกเนื้อหา และระบุความคิดรวบยอดของแต่ละเนื้อหา

2.2.5 ให้ค่าน้ำหนัก ผู้ร่วมดำเนินการวิเคราะห์หลักสูตร กำหนดค่าน้ำหนักแสดงถึงความสัมพันธ์ของเนื้อหาและพฤติกรรมในข้อ ตามความเห็นของแต่ละคนโดยอิสระ

2.2.6 สร้างตารางเฉลี่ย โดยนำคะแนนแต่ละข้อของแต่ละคนมารวมกันแล้วหารด้วยจำนวนคนทั้งหมดที่ร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูล

2.3 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามเนื้อเรื่องที่ใช้ในการทดลอง โดยยึดเกณฑ์ตามผลการวิเคราะห์หลักสูตร ข้อสอบที่สร้างเป็นแบบเลือกตอบ 5 ตัวเลือกโดยให้ครอบคลุมเนื้อหาที่สอน จำนวน 100 ข้อ

2.4 นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามของแบบทดสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้โดยค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อสอบ (IC) มีค่าระหว่าง 0.33 - 1 แล้วเลือกข้อสอบที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ .67-1.00 จำนวน 75 ข้อ

2.5 นำแบบทดสอบจากข้อ 2.4 ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

โรงเรียนเบญจมราชรังสฤษฎิ์ 3 (ชนะสงคราม) และโรงเรียนบางน้ำเปรี้ยววิทยา จังหวัดฉะเชิงเทรา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 จำนวน 100 คน ที่เคยเรียนเนื้อหานี้มาแล้วเพื่อหาคุณภาพของแบบทดสอบ

2.6 นำแบบทดสอบที่นักเรียนทำแล้ว มาตรวจให้ คะแนนข้อที่ถูกให้คะแนน 1 คะแนน ส่วนข้อที่ผิดหรือไม่ตอบ หรือตอบเกินกว่า 1 คำตอบ ให้ 0 คะแนน แล้ววิเคราะห์เพื่อหาค่า

ความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ของข้อสอบแต่ละข้อโดยใช้ เทคนิค 27 % ของ จุง เดร์ฟาน (ลวิน สายยศและอังคณา สายยศ. 2543 : 191-196) แล้วเลือกข้อที่มีค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง 0.20 - 0.80 และมีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป โดยผู้วิจัยได้คัดเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง 0.31 - 0.74 และมีค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง 0.20 - 0.48 ซึ่งถือว่าเป็นข้อคำถามที่ค่าความยากง่ายและค่าอำนาจจำแนกอยู่ในเกณฑ์ใช้ได้ไว้จำนวน 60 ข้อ

2.7 นำแบบทดสอบที่ผ่านการตรวจสอบและคัดเลือกตามข้อ 2.6 จำนวน 60 ข้อ ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนประชานิเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร จำนวน 100 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้สูตร KR -20 ของ คูเดอร์ ริชาร์ดสัน (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543 : 123) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับเท่ากับ 0.82

2.8 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาไปเก็บข้อมูลกับตัวอย่างจริงต่อไป

ตัวอย่างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชา ส 306 ประเทศของเรา 4

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ส 306 ประเทศของเรา 4 ฉบับนี้เป็นแบบเลือกตอบทั้งสิ้นคือ คำถามแต่ละข้อจะให้เลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียวจาก ก ข ค ง หรือ จ ที่ให้ไว้ ข้อสอบมีทั้งหมด 60 ข้อใช้เวลา 60 นาที

(ความรู้- ความจำ)

(0) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน กำหนดจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไว้ทั้งหมดกี่คน (ไม่รวมวุฒิสมาชิก)

- ก. 200 คน
- ข. 300 คน
- ค. 400 คน
- ง. 500 คน
- จ. 600 คน

เฉลย ข้อ ค

(ความเข้าใจ)

(00) ความเสมอภาคของประชาชนจะมีมาก หรือน้อยขึ้นอยู่กับสิ่งใด

- ก. สังคม
- ข. รัฐบาล
- ค. วัฒนธรรม
- ง. ระบบการปกครอง
- จ. ขนบธรรมเนียมประเพณี

เฉลย ข้อ ง

(การนำไปใช้)

(000) วิธีใดเป็นการแก้ปัญหาเรื่อง การซื้อเสียงการเลือกตั้ง

- ก. รณรงค์ให้ประชาชนไปใช้สิทธิ์
- ข. มีกฎหมาย ลงโทษอย่างรุนแรง
- ค. แต่งตั้งหน่วยงาน สังเกตการณ์อย่างดี
- ง. มีขั้นตอนการเลือกตั้งเข้มงวด
- จ. วางกำลังเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยอย่างเพียงพอ

เฉลย ข้อ ก

(การวิเคราะห์)

(0000) ตัวการสำคัญที่คอยกำกับ ให้ระบอบการปกครองแตกต่างกันคืออะไร

- ก. ระบบ
- ข. วิธีการ
- ค. ขบวนการ
- ง. อุดมการณ์
- จ. การดำเนินการ

เฉลย ข้อ ง

(การสังเคราะห์)

(00000) ลักษณะใดเป็นวิถีชีวิตเชิงประชาธิปไตย

- ก. เข้าเมืองตาหลิ่วต้องหลิ่วตาตาม
- ข. ส่วนใหญ่ว่าอย่างไรก็ว่าตามกัน
- ค. ผู้นำต้องมาจากการเลือกตั้งเท่านั้น
- ง. ดัดสินกรณีพิพาทจากเสียงข้างมาก
- จ. ทำตามส่วนใหญ่แต่อย่าลืมส่วนน้อย

เฉลย ข้อ จ

(การประเมินค่า)

(000000) ถ้ายึดหลักประชาธิปไตย การที่รจนาลือเลือกเจ้าเงาะเป็นคู่ครอง ถือว่าเป็นความผิดหรือไม่

- ก. ผิด เพราะไม่ทำตามผู้อื่น
- ข. ผิด เพราะไม่เคารพพ่อแม่ตน
- ค. ไม่ผิด เพราะทำตามเสรีภาพ
- ง. ไม่ผิด เพราะทำด้วยความเสมอภาค
- จ. ไม่ผิด เพราะทำตามความคิดเห็นของตน

เฉลย ข้อ ค

3. แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตย

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยนำแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตย ชนิดสถานการณ์ (Situation) ของ (สันติ สุขทรัพย์. 2528 : 26) ซึ่งได้หาคุณภาพแล้วมีค่าความเชื่อมั่น 0.82 มาปรับปรุงและสร้างเพิ่มขึ้นใหม่

4.1 นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามของแบบทดสอบกับจุดประสงค์ หาความเที่ยงตรงพินิจ ได้ค่าความสอดคล้อง (IC) ระหว่าง 0.33 - 1 และคัดเลือกข้อที่มีค่าระหว่าง 0.67 - 1.0 ไว้จำนวน 60 ข้อ

4.2 นำแบบทดสอบจากข้อ 4.1 ไปทดลองใช้กับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 โรงเรียนประชาณีเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร จำนวน 100 คน เพื่อหาคุณภาพของแบบทดสอบ

4.3 นำแบบทดสอบที่นักเรียนทำแล้ว มาตรวจให้คะแนนเป็นรายข้อโดยการตรวจให้ คะแนนข้อที่ถูกให้คะแนน 1 คะแนน ส่วนข้อที่ผิดหรือไม่ตอบ หรือตอบเกินกว่า 1 คำตอบ ให้ 0

4.4 นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก ($r_{p.bis}$) ของแบบทดสอบ วัดบุคลิกภาพประชาธิปไตย โดยการนำมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ ได้ค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.09 - 0.96 ผู้วิจัยได้คัดเลือกเอาเฉพาะข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกสูงตั้งแต่ 0.20 - 0.80 ไว้จำนวน 45 ข้อ

4.5 นำแบบทดสอบที่เลือกไว้จำนวน 45 ข้อ ไปทดสอบกับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนประชาณีเวศน์ เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร จำนวน 100 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของ แบบทดสอบโดยใช้สูตรของ KR - 20 ของ คูเดอร์ ริชาร์ดสัน (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543 : 123) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับเท่ากับ 0.75

4.6 นำแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตยทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาไปเก็บข้อมูลกับตัวอย่างจริงต่อไป

ตัวอย่างแบบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตย

ลักษณะของแบบทดสอบ วัดบุคลิกภาพประชาธิปไตย ชนิดสถานการณ์มีลักษณะเป็น สถานการณ์สมมติ ที่ผูกเรื่องราวสั้น ๆ เพื่อให้ให้นักเรียนอ่านแล้วพิจารณาว่านักเรียน มีความรู้สึก มีความคิดเห็น เคยปฏิบัติหรือจะปฏิบัติอย่างไร เมื่อเกิดสถานการณ์นั้นขึ้นกับนักเรียน โดยให้เลือก คำตอบเพียงคำตอบเดียวจากตัวเลือก 4 ตัวเลือก แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตย ชนิด สถานการณ์นี้ มี 3 สถานการณ์ คือ การเคารพซึ่งกันและกัน การแบ่งปันการร่วมมือและประสาน งานกัน การมีความเชื่อมั่นในวิธีการแก้ปัญหา สถานการณ์ละ 15 ข้อ รวมทั้งฉบับ 45 ข้อ ใช้เวลา สอบ 50 นาที

(การเคารพซึ่งกันและกัน)

(0) ในการประชุมกลุ่มเพื่อระดมความคิดเห็น สมชายทราบว่ามีความคิดเห็นอย่างหนึ่งซึ่งดีมากและยังไม่มีผู้ใดเสนอ แต่เจ้าของความคิดไม่ได้เข้าร่วมประชุมด้วย ถ้านักเรียนเป็นสมชายจะอย่างไร

- ก. เสนอเฉพาะความคิดของตนเอง
- ข. เสนอความคิดเห็นนั้นในนามของตนเอง
- ค. ไม่แสดงความคิดเห็นเพราะถึงแสดงออกไปก็ไม่ได้ทำคนอื่น
- ง. เสนอความคิดเห็นที่ว่าดีนั้นและบอกด้วยว่าเป็นความคิดเห็นของใคร

เฉลย ข้อ ง

(การแบ่งปันการร่วมมือและประสานงานกัน)

(00) ในขณะที่วิรัชกำลังทดลองเคมีอยู่ แอบเห็นภารทิพย์ทำสารเคมีของเธอหกหมดทำให้ทดลองต่อไปไม่ได้ แต่สารเคมีของวิรัชเหลือน้อย ถ้านักเรียนเป็นวิรัชจะอย่างไร

- ก. ให้ภารทิพย์ลอกผลการทดลองเพื่อส่งครู
- ข. แบ่งสารเคมีให้ภารทิพย์เพื่อทำการทดลองได้ต่อไป
- ค. ถ้าภารทิพย์มาขอก็จะไม่ให้เพราะของตนเหลือน้อย
- ง. แกล้งทำเป็นไม่เห็นเพื่อให้ภารทิพย์ไปขอสารเคมีคนอื่น

เฉลย ข้อ ง

(การมีความเชื่อมั่นในวิธีการแห่งปัญญา)

(000) คนโบราณห้ามเด็ก ๆ ซี่หลังสุนัขเพราะกลัวจะถูกฟ้าผ่า นักเรียนเชื่อหรือไม่เพราะอะไร

- ก. เชื่อ เพราะเป็นคำเตือนของผู้ใหญ่
- ข. เชื่อ เพราะเคยมีผู้ใหญ่บางคนเล่าให้ฟังมาแล้ว
- ค. ไม่เชื่อ เพราะไม่เคยเห็น
- ง. ไม่เชื่อ เพราะไม่เห็นเกี่ยวกับเรื่องฟ้าผ่าแต่อย่างใด

เฉลย ข้อ ง

การดำเนินการทดลอง

1. แบบแผนการทดลอง

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ที่ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และบุคลิกภาพประชาธิปไตย โดยมีกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามแบบแผนการวิจัยแบบ Two Group Pretest – Posttest Design ซึ่งมีรูปแบบการทดลองดังนี้

ตาราง 2 แบบแผนการทดลองของการวิจัย

กลุ่ม	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
E_1	T_1	X_1	T_2
E_2	T_1	X_2	T_2

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการทดลอง

E_1	แทน	กลุ่มทดลองที่ 1
E_2	แทน	กลุ่มทดลองที่ 2
X_1	แทน	การสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก
X_2	แทน	การสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ
T_1	แทน	การสอบก่อนการทดลอง (Pretest)
T_2	แทน	การสอบหลังการทดลอง (Posttest)

2. วิธีดำเนินการทดลอง

หลังจากที่ได้เลือกกลุ่มตัวอย่างแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองตามขั้นตอนดังนี้

2.1 ทดสอบก่อนการเรียนรู้ (Pretest) ทั้งกลุ่มทดลองที่ 1 และ กลุ่มทดลองที่ 2 โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชา ส 306 ประเทศของเรา 4 และแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตยแล้วบันทึกผลการสอบไว้

2.2 ทดลองสอนกลุ่มทดลองที่ 1 ด้วยวิธีการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก กลุ่มทดลองที่ 2 ด้วยวิธีการสอนแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ ทั้งสองกลุ่มใช้เนื้อหาเดียวกัน และระยะเวลาในการทดลองเท่ากันคือจำนวน 18 คาบ

2.3 ทดสอบหลังสอน (Posttest) ทั้งสองกลุ่มอีกครั้ง โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา ส 306 ประเทศของเรา 4 และแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตย ซึ่งเป็นแบบทดสอบชุดเดิมอีกครั้ง

2.4 ตรวจสอบแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตย นำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน

วิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ส 306 ประเทศของเรา 4 ระหว่างกลุ่มทดลองที่ 1 กับกลุ่มทดลองที่ 2 โดยใช้ t - test for Independent Samples ในรูปผลต่างของคะแนน (Difference Score)

2. เปรียบเทียบบุคลิกภาพประชาธิปไตย ระหว่างกลุ่มทดลองที่ 1 กับกลุ่มทดลองที่ 2 โดยใช้ t - test for Independent Samples ในรูปผลต่างของคะแนน (Difference Score)

3. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ส 306 ประเทศของเรา 4 ก่อนและหลังเรียนของกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 โดยใช้ t - test for Dependent Samples

4. เปรียบเทียบบุคลิกภาพประชาธิปไตยก่อนและหลังเรียนวิชาสังคมศึกษา ส 306 ของกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 โดยใช้ t - test for Dependent Samples

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ใช้สถิติการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. สถิติพื้นฐาน

1.1 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) โดยคำนวณจากสูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2543 : 306)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน คะแนนเฉลี่ย

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

1.2 ค่าความแปรปรวนคำนวณจากสูตร (ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. 2543 : 307)

$$S^2 = \frac{n \sum X^2 - (\sum X)^2}{n(n - 1)}$$

เมื่อ S^2 แทน ความแปรปรวน

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

$\sum X^2$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

n แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

2. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่

2.1 การหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาโดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543 : 117)

สูตร
$$IC = \frac{\sum R}{n}$$

IC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์

$\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

n แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

2.2 หาค่าความยาก (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ส 306 ประเทศของเรา 4 โดยใช้เทคนิค 27 % จากตารางวิเคราะห์ข้อสอบของ จุง เดห์ ฟาน (ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ, 2543 :191-196)

2.3 หาค่าอำนาจจำแนก ($r_{p.bis}$) ของแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตย โดยใช้สูตรสหสัมพันธ์แบบพอยท์ไบซีเรียล (Point biserial correlation: $r_{p.bis}$) (ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ, 2543 :187-188) จากสูตร

$$r_{p.bis} = \frac{\mu_p - \mu}{\sigma} \sqrt{\frac{p}{q}}$$

เมื่อ $r_{p.bis}$ = ดัชนีอำนาจจำแนกแบบพอยท์ไบซีเรียล

μ_p = คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มที่ทำข้อนั้นถูก

μ = คะแนนเฉลี่ยของแบบทดสอบ

σ = คะแนนเบี่ยงเบนมาตรฐานของแบบทดสอบ

P = สัดส่วนของนักเรียนที่ทำข้อนั้นถูก

q = $1 - p$

n_p = จำนวนนักเรียนที่ทำถูก

n_q = จำนวนนักเรียนที่ทำผิด

2.4 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา

ส 306 และแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตย โดยคำนวณจากสูตร KR – 20

คูเดอร์ - ริตชาร์ดสัน (Kuder Richardson) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2543 : 123)

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum pq}{S_t^2} \right\}$$

เมื่อ	r_{tt}	แทน	ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ
	n	แทน	จำนวนข้อของแบบทดสอบ
	p	แทน	สัดส่วนของผู้ที่ทำได้ในข้อหนึ่ง ๆ หรือ <u>จำนวนคนที่ถูก</u> จำนวนคนทั้งหมด
	q	แทน	สัดส่วนของผู้ที่ทำได้ในข้อหนึ่ง ๆ คือ $1 - P$
	S_t^2	แทน	คะแนนความแปรปรวนของข้อสอบทั้งฉบับ

3. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน

3.1 เปรียบเทียบความแตกต่าง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ส 306 และบุคลิกภาพประชาธิปไตยก่อนและหลังเรียน ของกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 โดยใช้ t - test for Dependent Samples (สุรศักดิ์ อมรรัตนศักดิ์ และคณะ. 2541 : 214)

$$t = \frac{\bar{d}}{S_d / \sqrt{n}} \quad df = n - 1$$

เมื่อ	t	แทนค่า	ที่ใช้พิจารณาใน t - distribution
	$\bar{d}$	แทนค่า	ค่าความแตกต่างเฉลี่ยระหว่างคะแนนแต่ละคู่
	S_d	แทนค่า	ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลต่างของคะแนน
	n	แทนค่า	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
	d_i	แทนค่า	ผลต่างของคะแนนของกลุ่มตัวอย่างคู่ที่ i

3.2 เปรียบเทียบความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา
 ส 306 ประเทศของเรา 4 และบุคลิกภาพประชาธิปไตย ระหว่างกลุ่มทดลองที่ 1 และ
 กลุ่มทดลองที่ 2 โดยใช้ t - test Independent ในรูปผลต่างของคะแนน (Difference
 Score) คำนวณจากสูตร (Scott and Werthierner . 1964 : 264)

$$t = \frac{MD_1 - MD_2}{S_{MD_1 - MD_2}} \quad ; \quad df = n_1 + n_2 - 2$$

$$S_{MD_1 - MD_2} = \sqrt{\frac{S_D^2}{n_1} + \frac{S_D^2}{n_2}}$$

$$S_D^2 = \frac{\sum(D_1 - MD_1)^2 + \sum(D_2 - MD_2)^2}{n_1 + n_2 - 2}$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณา t- distribution
	D ₁	แทน	คะแนนผลต่างระหว่างการทดสอบหลังการเรียนกับก่อน การเรียนของกลุ่มทดลองที่ 1
	D ₂	แทน	คะแนนผลต่างระหว่างการทดสอบหลังการเรียนกับก่อน การเรียนของกลุ่มทดลองที่ 2
	MD ₁	แทน	คะแนนเฉลี่ยของความแตกต่างระหว่างการทดสอบหลัง การเรียนกับก่อนการเรียนของกลุ่มทดลองที่ 1
	MD ₂	แทน	คะแนนเฉลี่ยของความแตกต่างระหว่างการทดสอบหลัง การเรียนกับก่อนการเรียนของกลุ่มทดลองที่ 2
	S _{MD₁ - MD₂}	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของผลต่างระหว่างการทดสอบหลัง การเรียนกับก่อนการเรียนของกลุ่มทดลองที่ 1 กับกลุ่มทดลองที่ 2
	S _D ²	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนความแตกต่างระหว่างการทดสอบหลัง การเรียนกับก่อนการเรียนของกลุ่มทดลองที่ 1 กับกลุ่มทดลองที่ 2
	n ₁	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มทดลองที่ 1
	n ₂	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มทดลองที่ 2

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการอ่านผลการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

n	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนน
$\bar{X}_{pre}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนการทดลอง
$\bar{X}_{post}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนนหลังการทดลอง
t	แทน	ค่าสถิติของการแจกแจงแบบที [t - distribution]
MD_1	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลต่างระหว่างการทดสอบหลังเรียนกับก่อนเรียนของกลุ่มทดลองที่ 1
MD_2	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลต่างระหว่างการทดสอบหลังเรียนกับก่อนเรียนของกลุ่มทดลองที่ 2
$S_{MD_1-MD_2}$	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของผลต่างระหว่างการทดสอบหลังเรียนกับก่อนเรียนของกลุ่มทดลองที่ 1 กับกลุ่มทดลองที่ 2
$\bar{D}$	แทน	ค่าเฉลี่ยของคะแนนความแตกต่างระหว่างก่อนและหลังการทดลอง
S_D^2	แทน	ค่าความแปรปรวนของผลต่างระหว่างก่อนและหลังการทดลอง
df	แทน	ชั้นของความอิสระ (degree of freedom)
**	แทน	ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
*	แทน	ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
กลุ่มทดลองที่ 1	แทน	นักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก
กลุ่มทดลองที่ 2	แทน	นักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ส 306 ประเทศของเรา 4 ระหว่างกลุ่มทดลองที่ 1 กับกลุ่มทดลองที่ 2 โดยใช้ t- test for Independent Samples ในรูปผลต่างของคะแนน (Difference Score)

2. เปรียบเทียบบุคลิกภาพประชาธิปไตย ระหว่างกลุ่มทดลองที่ 1 กับกลุ่มทดลองที่ 2 โดยใช้ t- test for Independent Samples ในรูปผลต่างของคะแนน (Difference Score)
3. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ส 306 ประเทศของเรา 4 ก่อนและหลังเรียนของกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 โดยใช้ t - test for Dependent Samples
4. เปรียบเทียบบุคลิกภาพประชาธิปไตยก่อนและหลังเรียนของกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 โดยใช้ t - test for Dependent Samples

ผลการวิเคราะห์

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสังคมศึกษา ส 306 ประเทศของเรา 4 ระหว่างกลุ่มทดลองที่ 1 กับกลุ่มทดลองที่ 2 จากการรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังการทดลอง แล้วทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ t - test for Independent Samples ในรูปผลต่างของคะแนน (Difference Score) ดังในตาราง 3

ตาราง 3 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ส 306 ระหว่างกลุ่มทดลองที่ 1 กับกลุ่มทดลองที่ 2

กลุ่มตัวอย่าง	n	$\bar{X}_{pre}$	$\bar{X}_{post}$	MD	MD ₁ - MD ₂	SMD ₁ -MD ₂	t
กลุ่มทดลองที่ 1	40	26.03	37.55	11.52	1.15	0.86	1.34
กลุ่มทดลองที่ 2	40	24.88	35.25	10.37			

$$t (\alpha .05, df 78) = 2.00$$

$$p < .05$$

จากตาราง 3 พบว่าค่าเฉลี่ยผลต่างของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างการทดสอบหลังการทดลองกับก่อนการทดลองของนักเรียนกลุ่มที่ 1 และนักเรียนกลุ่มที่ 2 เท่ากับ 11.52 , 10.37 ตามลำดับและเมื่อทำการทดสอบ โดยใช้ t - test for Independent Samples ในรูปผลต่างของคะแนน (Difference Score) พบว่านักเรียนกลุ่มที่ 1 ที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก กับนักเรียนกลุ่มที่ 2 ที่ได้รับการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ในข้อที่ 1

2. เปรียบเทียบบุคลิกภาพประชาธิปไตยระหว่างกลุ่มทดลองที่ 1 กับกลุ่มทดลองที่ 2 จากการรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตยก่อนและหลังการทดลอง แล้วทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ t -test for Independent Samples ในรูปผลต่างของคะแนน (Difference Score) ดังในตาราง 4

ตาราง 4 เปรียบเทียบบุคลิกภาพประชาธิปไตยระหว่างกลุ่มทดลองที่ 1 กับกลุ่มทดลองที่ 2

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}_{pre}$	$\bar{X}_{post}$	MD	$MD_1 - MD_2$	$SMD_1 - MD_2$	t
กลุ่มทดลองที่ 1	40	31.48	34.30	2.82	-1.95	0.81	-2.41*
กลุ่มทดลองที่ 2	40	23.85	28.63	4.78			

$$t (\alpha .05, df 78) = /2.00/$$

$$p > .05^*$$

จากตาราง 4 พบว่าค่าเฉลี่ยผลต่างของคะแนนบุคลิกภาพประชาธิปไตยระหว่างการทดสอบ หลังการทดลองกับก่อนการทดลองของนักเรียนกลุ่มที่ 1 และนักเรียนกลุ่มที่ 2 เท่ากับ 2.87, 4.78 และเมื่อทำการทดสอบโดยใช้ t -test for Independent Samples ในรูปผลต่างของคะแนน (Difference Score) พบว่านักเรียนกลุ่มที่ 1 ที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก กับนักเรียนกลุ่มที่ 2 ที่ได้รับการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือมีบุคลิกภาพประชาธิปไตยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ในข้อที่ 2 และนักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือมีบุคลิกภาพประชาธิปไตยสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบ ประสาน 5 แนวคิดหลัก

3. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ส 306 ประเทศของเรา 4 ก่อนและหลังเรียนของกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 จากการรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังการทดลอง แล้วทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ t - test for Dependent Samples ดังในตาราง 5

ตาราง 5 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ส 306 ประเทศของเรา 4 ก่อนและหลังเรียนของกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}_{pre}$	$\bar{X}_{post}$	$\bar{D}$	Sd	t
กลุ่มทดลองที่ 1	40	26.03	37.55	11.52	3.74	19.53**
กลุ่มทดลองที่ 2	40	24.88	35.25	10.37	3.96	16.44**

$$t (\alpha.01, df 39) = 2.704$$

$$p > .01^{**}$$

จากตาราง 5 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ส 306 ประเทศของเรา 4 ของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 ที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก และนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 ที่ได้รับการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. เปรียบเทียบบุคลิกภาพประชาธิปไตยก่อนและหลังเรียนของกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 จากการรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตยก่อนและหลังการทดลอง แล้วทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ t - test for Dependent Samples ดังในตาราง 6

ตาราง 6 เปรียบเทียบบุคลิกภาพประชาธิปไตยก่อนและหลังเรียนของกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2

กลุ่มตัวอย่าง	n	$\bar{X}_{pre}$	$\bar{X}_{post}$	$\bar{D}$	Sd	t
กลุ่มทดลองที่ 1	40	31.48	34.30	2.82	3.52	5.05**
กลุ่มทดลองที่ 2	40	23.85	28.63	4.78	3.72	8.10**

$$t (\alpha.01, df 39) = 2.704$$

$$p > .01^{**}$$

จากตาราง 6 พบว่าบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 1 ที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก และนักเรียนกลุ่มทดลองที่ 2 ที่ได้รับการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงทดลองเพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก และวิธีการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา ด้วยวิธีการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก และวิธีการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ
2. เพื่อเปรียบเทียบบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา ด้วยวิธีการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก และวิธีการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา ด้วยวิธีการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก และวิธีการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ ก่อนและหลังการทดลอง
4. เพื่อเปรียบเทียบบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา ด้วยวิธีการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก และวิธีการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ ก่อนและหลังการทดลอง

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา ด้วยวิธีการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก และวิธีการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือแตกต่างกัน
2. บุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา ด้วยวิธีการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก และวิธีการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือแตกต่างกัน
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา ด้วยวิธีการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก และวิธีการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง
4. บุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา ด้วยวิธีการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก และวิธีการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบางชัน (ปลื้มวิทยานุสรณ์) แขวงบางชัน เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 จำนวน 5 ห้องเรียน รวมนักเรียนทั้งหมด 200 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนระดับ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบางชัน (ปลื้มวิทยานุสรณ์) แขวงบางชัน เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2545 จำนวน 80 คน โดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) มาจำนวน 2 ห้องเรียน เพื่อเป็นกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 จำนวนกลุ่มละ 40 คน แล้วจับฉลากเป็นกลุ่มทดลองที่ 1 ให้นักเรียน เรียนด้วยวิธีการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก กลุ่มทดลองที่ 2 ให้นักเรียน เรียนด้วยวิธีการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ

เนื้อหาที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เนื้อหาที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ วิชาสังคมศึกษา ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 รายวิชา ส 306 ประเทศของเรา 4 ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ได้แก่

1. โครงสร้างการปกครองระบอบประชาธิปไตย
2. สถาบันพระมหากษัตริย์ในระบอบประชาธิปไตย
3. กฎหมายที่ประชาชนควรรู้
4. หลักธรรมของพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น ๆ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าได้แก่

1. แผนการสอนวิชาสังคมศึกษาโดยใช้วิธีการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อใช้สอนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเนื้อหา รายวิชา ส 306 ประเทศของเรา 4 โดยแบ่งออกเป็น 4 แผนการสอน จำนวน 18 คาบ
2. แผนการสอนวิชาสังคมศึกษา โดยใช้วิธีการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อใช้สอนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเนื้อหา รายวิชา ส 306 ประเทศของเรา 4 โดยแบ่งออกเป็น 4 แผนการสอน จำนวน 18 คาบ

3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสังคมศึกษารายวิชา ส 306 ประเทศของเรา 4 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบเลือกตอบ 5 ตัวเลือก จำนวน 60 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น 0.82 ค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง 0.31 - 0.74 และค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง 0.20 - 0.48

4. แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตย ที่ผู้วิจัยสร้างเพิ่มเติมและปรับปรุงจากแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตยของ สันติ สุขทรัพย์ (2528: 26) เป็นข้อสอบปรนัยแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 45 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น 0.75 และค่าอำนาจจำแนก ($r_{p.bis}$) ตั้งแต่ 0.20-0.80 ดังแสดงในภาคผนวก

ขั้นตอนการดำเนินการค้นคว้า

ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ทำการทดสอบก่อนเรียน (Pretest) ทั้งกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา รายวิชา ส 306 ประเทศของเรา 4 และแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตยที่ผู้วิจัยสร้างเพิ่มเติมและปรับปรุงแล้ว
2. ดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยเป็นผู้สอนนักเรียนทั้งสองกลุ่มคือกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 โดยใช้เนื้อหาเดียวกัน ระยะเวลาในการสอนเท่ากันคือใช้เวลากลุ่มละ 18 คาบ ส่วนวิธีการสอนแตกต่างกันคือ กลุ่มทดลองที่ 1 ใช้วิธีการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก กลุ่มทดลองที่ 2 ใช้วิธีการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ
3. ทำการทดสอบหลังเรียน (Posttest) ทั้งกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา รายวิชา ส 306 ประเทศของเรา 4 และแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตย ซึ่งเป็นชุดเดียวกันกับการทดสอบก่อนเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ส 306 ประเทศของเรา 4 ระหว่างกลุ่มทดลองที่ 1 กับกลุ่มทดลองที่ 2 โดยใช้ t-test for Independent Samples ในรูปผลต่างของคะแนน (Difference Score)
2. เปรียบเทียบบุคลิกภาพประชาธิปไตย ระหว่างกลุ่มทดลองที่ 1 กับกลุ่มทดลองที่ 2 โดยใช้ t-test for Independent Samples ในรูปผลต่างของคะแนน (Difference Score)
3. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ส 306 ประเทศของเรา 4 ก่อนและหลังเรียนของกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 โดยใช้ t-test for Dependent Samples
4. เปรียบเทียบบุคลิกภาพประชาธิปไตยก่อนและหลังเรียนวิชาสังคมศึกษา ส 306 ของกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 โดยใช้ t-test for Dependent Samples

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ส 306 ประเทศของเรา 4 ของนักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก และนักเรียนที่ได้รับการสอนวิธีด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ
2. บุคลิกภาพประชาธิปไตย ของนักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก และนักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของคะแนนบุคลิกภาพประชาธิปไตย ของนักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก
3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ส 306 ประเทศของเรา 4 ของนักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยวิธีการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก และนักเรียนที่ได้รับการสอนวิธีด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
4. บุคลิกภาพประชาธิปไตย ของนักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษา ด้วยวิธีการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก และวิธีการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือมีก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

การศึกษาในครั้งนี้มีความมุ่งหมาย เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และบุคลิกภาพประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก และวิธีการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือจากการศึกษาค้นคว้าสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา ด้วยวิธีการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก กับการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ ผลจากการทดลองพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก และด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือไม่แตกต่างกันซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 เนื่องมาจากการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยการแบ่งกลุ่มให้นักเรียนเลือกสมาชิกของกลุ่มกันเองตามความสมัครใจ ร่วมกันทำกิจกรรมด้วยความพอใจ และมีการยอมรับซึ่งกันและกันในกลุ่ม จึงทำให้เกิดความสุขในการเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนแสวงหาความรู้อย่างเต็มที่ นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็น มีความพึงพอใจบรรยากาศในการเรียนรู้ ไม่เครียด มีการเคลื่อนไหวร่างกาย ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ทำให้เกิดการช่วยเหลือกันและแสดงออกซึ่งความสามารถของแต่ละคน ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มดี

เนื้อหาที่ใช้ในการทดลองสอนเหมาะสมกับวัยของนักเรียน ซึ่งเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์และชีวิตในปัจจุบันรวมทั้งนักเรียนเป็นวัยรุ่นตอนต้น เป็นวัยที่มีความต้องการเพื่อนรักเพื่อน เมื่อนักเรียนมีเพื่อนร่วมกลุ่มทำกิจกรรมด้วยความพอใจ ทำให้เกิดความสามัคคี ในหมู่คณะ

ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีปฏิสัมพันธ์ มีความชื่นชม มีส่วนร่วมในการศึกษาค้นคว้าระหว่างนักเรียนกับนักเรียน ผู้สอนกับนักเรียน มีสื่อและอุปกรณ์ที่เหมาะสม ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจ จึงทำให้การเรียนรู้ของกลุ่มของตนเองมีผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภารัตน์ ไม้พองสวน (2543: บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาพัฒนาชุดกิจกรรมคณิตศาสตร์ ที่ใช้การจัดการเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL เรื่องเส้นขนานและความคล้าย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภายหลังได้รับการสอนด้วยชุดกิจกรรมคณิตศาสตร์ ที่ใช้จัดการเรียนการสอนแบบ CIPPA MODEL สูงกว่าก่อนได้รับการสอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และงานวิจัยของ บังอร พราหมณ์ฤกษ์ (2544: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเปรียบเทียบผลของการฝึกคิดแบบโมเดลซิปปา กับการฝึกคิดแบบหมวก 6 ใบ ที่มีผลต่อความคิดสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดสระบัว สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษพบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีความคิดสร้างสรรค์ในกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ส่วนการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือนั้น เป็นวิธีการสอนที่การดำเนินการสอนเป็นขั้นตอนโดยแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็นกลุ่มเล็กๆ กลุ่มละ 4 คน สมาชิกของกลุ่มมีความสามารถแตกต่างกัน ซึ่งนักการศึกษาเชื่อว่ามีผลต่อการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่พัฒนาทักษะทางวิชาการระดับสูง จากผลการวิจัยของ สลาวัน ที่ปรากฏว่าการเรียนแบบร่วมมือมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการเรียนในห้องเรียนปกติ (อนุสรณ์ สุชาดานนท์. 2536 : 67-68 ;อ้างอิงจาก Slavin.1990) โดยครูมีหน้าที่สร้างสภาพแวดล้อม และหาวิธีที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนให้นักเรียนสามารถค้นคว้าหาความรู้ได้จากการร่วมมือกัน ซึ่งเกิดจากการกระทำของตนเอง และจากเพื่อนด้วยกันทำให้บรรยากาศเป็นกันเอง มีความกระตือรือร้นในการเรียน การแสดงออก การยอมรับ ความคิดเห็นของเพื่อนๆ ภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่ม ช่วยเหลือเกื้อกูล มีความผูกพันกันมากขึ้น เห็นคุณค่าในตนเอง ครูมีส่วนช่วยเหลือนักเรียนในการสรุปตรวจสอบดูแลความถูกต้อง ขยายความให้ชัดเจนหาข้อมูลให้นักเรียน และเสริมแรงในการยกย่องชมเชย ให้รางวัลนักเรียนทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอนุสรณ์ สุชาดานนท์ (2536:68) ที่ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสังคมศึกษาและบุคลิกภาพประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่สอนโดยการเรียนรู้แบบร่วมมือ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มนักเรียนที่สอนโดยการเรียนรู้แบบร่วมมือและสอนตามคู่มือครูมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพัตรา ศิริวัชร (2540:140) ที่ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ความสามารถในการแก้ปัญหาและบุคลิกภาพประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีสอนแบบวิธีการทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือ ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่ได้รับการสอน แบบวิธีการทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้เทคนิคการเรียนรู้แบบร่วมมือกับการสอนแบบวิธีการทางวิทยาศาสตร์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลการวิจัยพบว่า การสอนทั้ง 2 วิธีเป็นการสอนที่ดีและเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่ใกล้เคียงกันจึงเป็นผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2. เปรียบเทียบบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชา สังคมศึกษาด้วยวิธีการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก และวิธีการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ

ผลจากการทดลองพบว่าบุคลิกภาพประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลักและวิธีการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 โดยนักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ มีบุคลิกภาพประชาธิปไตยสูงกว่านักเรียน ที่ได้รับการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลักเนื่องจาก วิธีการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ นักเรียนได้เรียนและทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม โดยแต่ละกลุ่มประกอบด้วย นักเรียนที่มีความสามารถ เก่ง, ปานกลาง, อ่อน = 1:2:1 ได้ร่วมกันทำงานกลุ่มและมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันในทางสร้างสรรค์ความ อุดหนุนต่อความแตกต่างมีการฟังพาทซึ่งกันและกัน มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการทำงานเป็นทีม ทำให้เกิดทักษะต่างๆ วิธีการสอนด้วยการเรียนรู้แบบ ร่วมมือ ครูและนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี ต่อกันมีการให้ขวัญและกำลังใจ ปรีกษาแนะนำ ยกย่อง ชมเชย ให้อำนาจ กิจกรรมที่ใช้ใน การเรียนการสอนมีลักษณะเป็นกิจกรรมปลายเปิด ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนรู้จักปรับตัวในการทำงาน แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ ตามศักยภาพของบุคคล มีความสนใจ ในการเรียนและทำงานที่ครู มอบหมาย สนใจอยากรู้ว่าจะต้องทำอะไรบ้าง นักเรียนแต่ละคนมีการแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกัน และกัน ร่วมมือกันทำงาน ช่วยเหลือกันทำงาน เกิดความสามัคคีในกลุ่ม ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ ที่ตนเองมีส่วนร่วม ให้กลุ่มประสบความสำเร็จนักเรียนต้องช่วยกัน และครูผู้สอนเป็นต้นแบบ ในการปลูกฝังบุคลิกภาพประชาธิปไตยให้กับนักเรียน โดยการยิ้มแย้ม แนะนำประสานงานกับ นักเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงออกให้มากที่สุด ประเมินผลงานของนักเรียน ให้คำยกย่อง ชมเชยในขณะสอน ทำให้นักเรียนเกิดศรัทธา มีสัมพันธภาพ ทศนคติที่ดีต่อผู้สอนและเพื่อน นักเรียนจึงเกิดการซึมซับนำไปปฏิบัติตน และมีพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านวิถีชีวิต ทำให้บุคลิก ภาพประชาธิปไตยสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ รัตนา ถวิลวงษ์ (2543:95) ที่ได้ศึกษา เปรียบเทียบความสามารถทางการอ่านการเขียนภาษาอังกฤษและบุคลิกภาพประชาธิปไตย ของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนด้วยแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา กับการสอนตาม คู่มือครู ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยแบบประสบการณ์ภาษากับการสอนตาม คู่มือครูมีบุคลิกภาพประชาธิปไตยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้อง กับงานวิจัยของ สุพัตรา ศิริรักษ์ (2540:142) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ความสามารถในการแก้ปัญหาและบุคลิกภาพประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีการสอนแบบวิธีการทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้เทคนิคการเรียนแบบ ร่วมมือ ผลจากการวิจัยพบว่าการเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีบุคลิกภาพประชาธิปไตย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชา สังคมศึกษาด้วยวิธีการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก และวิธีการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ ก่อนและหลังการทดลอง

ผลจากการทดลองพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีการสอนแบบ ประสาน 5 แนวคิดหลัก และวิธีการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือหลังการทดลองสูงกว่าก่อน การทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 เนื่องมาจากการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก จัดแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มตามความ สมัครงใจทำกิจกรรม มีการฝึกทักษะในการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี มีเหตุผล ยอมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกอื่นๆ โดยการรับฟังเสียงข้างมาก มีการเคลื่อนไหว ร่างกายไม่เคร่งเครียดในการเรียน มีอิสระในการตัดสินใจ ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูกับ นักเรียน นักเรียนกับนักเรียน ทำให้บรรยากาศของการเรียนรู้น่าสนใจ ด้นเด่น กระตือรือร้น ไม่เบื่อหน่าย และมีกิจกรรมการเรียนแปลกใหม่ๆ เหมาะสมกับเนื้อหา กิจกรรมการสอนที่เหมาะสม กับเวลาเรียน และนักเรียนมีโอกาสดังเกิด วิเคราะห์ วิจารณ์ และอภิปราย ถกเถียงกันด้วยเหตุผล เป็นการส่งเสริมความเชื่อมั่นทางอารมณ์ให้กับนักเรียน จึงส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางของ ทิศนา ขัมมณี (2542:10)

ส่วนวิธีการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือเป็นการจัดการเรียนการสอนด้วยวิธีแบ่งกลุ่มเล็กๆ ร่วมมือช่วยเหลือกันและกัน เรียนรู้ไปพร้อมๆ กันทั้งกลุ่ม นักเรียนแต่ละคนไม่เพียงแต่รับผิดชอบ ตนเองเท่านั้น ยังต้องช่วยเหลือเพื่อนสมาชิกให้เกิดการเรียนรู้ด้วย คือนักเรียนแต่ละคนต้องช่วยกัน ค้นคว้ารวบรวมข้อมูล เพื่อนำเสนอสมาชิกในกลุ่ม ร่วมกันทำการวิเคราะห์ อภิปรายข้อมูล คนเก่ง คนปานกลาง ต้องช่วยเหลือสมาชิกที่อ่อนกว่าแก้ไขปรับปรุงข้อมูลให้สมบูรณ์ทำให้ผู้นำเสนอมีโอกาส ที่จะจัดระบบข้อมูลความรู้ ให้มีรูปแบบเนื้อหาที่ถูกต้อง เพื่อนำออกไปใช้ได้คล่องแคล่ว และมี ประสิทธิภาพ มีการจัดเรียงลำดับขั้นตอนการอธิบายอย่างสมเหตุสมผล ซึ่งเป็นการฝึกทักษะ กระบวนการ ทำให้เข้าใจบทเรียนได้กระจ่างชัดเจนขึ้น วุฒิชัย จ่านง (สุพัตรา ศิริรักษ์. 2540:137 อ้างอิงจาก; วุฒิชัย จ่านง.ม.ป.ป.) กล่าวว่าการศึกษาที่นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน เช่นนี้ทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พัฒนาไปตามแนวที่พึงประสงค์ จึงน่าที่จะเป็นสาเหตุที่ทำให้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น

4. เปรียบเทียบบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชา สังคมศึกษา ด้วยวิธีการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลักและวิธีการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ ก่อนและหลังการทดลอง

ผลการทดลองพบว่า บุคลิกภาพประชาธิปไตย ของนักเรียนที่เรียนวิชาสังคมศึกษา ด้วยวิธี การสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก และวิธีการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือมีหลังการทดลองสูง กว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนด้วยวิธีการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก และวิธีการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ ใช้กระบวนการกลุ่มเป็นหลัก ทำให้นักเรียนมีส่วนร่วม กิจกรรมอย่างทั่วถึง นอกจากนักเรียนจะได้เรียนรู้เนื้อหาตามรายวิชาต่างๆ แล้วยังทำให้นักเรียน มีพฤติกรรมประชาธิปไตยด้านวิถีชีวิตด้วย เช่น สมาชิกต้องปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่มยอมรับ ในความคิดเห็นของผู้อื่น รู้จักฟัง รู้จักพูด ยอมรับเหตุผล ไม่เอาแต่ใจตนเอง ทำงานตามที่มอบหมาย ยอมรับผลงานของกลุ่ม พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขงานของกลุ่ม มีการแก้ปัญหาตามขั้นตอน ดังคำกล่าวของ พระธรรมปิฎกกว่าการพัฒนาพฤติกรรม พัฒนาจิตใจ และการพัฒนาปัญญาเป็น ปัจจัยที่ส่งเสริมกัน (ป.อ. ปยุตโต .2541:60) ลักษณะกิจกรรมการเรียนรู้ดังกล่าวเอื้อต่อการพัฒนา บุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนเนื้อหาที่เรียน เป็นกระบวนการอบรมพฤติกรรมทางสังคมและ การเรียนรู้ทางการเมือง ซึ่งนักเรียนสามารถรับได้ทั้งการเรียนรู้โดยตรง และการเรียนรู้โดยทางอ้อม จากคำสั่งสอน และเลียนแบบพฤติกรรมตามกฎหมาย การเสนอข่าวสารทางสื่อมวลชนสะดวกและ รวดเร็วเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่ดีจึงมีส่วนช่วยในการพัฒนาบุคลิกภาพประชาธิปไตย ครูมีส่วนร่วมใน การจัดสภาพการเรียนรู้ การสอนในการปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สำเร็จ ยุรชัย (อนุสรณ์ สุชาดานนท์.2536:71; อ่างอิง สำเร็จ ยุรชัย.2533.) กล่าวว่า ลักษณะนิสัยของนักเรียน หลายอย่างได้รับอิทธิพลโดยตรงจากเทคนิคการสอนของครู การจัดบรรยากาศในการเรียน การจัด ห้องเรียนให้นักเรียนแบ่งเป็นกลุ่มเล็กๆ โดยครูดูแลนักเรียนหันหน้าเข้าหากัน เปิดโอกาสให้มีการพบ ประสังสรรค์ ได้ใกล้ชิดกัน สะดวกต่อการร่วม กิจกรรม มีกฎระเบียบในการปฏิบัติ มีความผูกพัน กับเพื่อนฝูงในทางที่ดี และมีสื่อต่างๆที่เหมาะสม ทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้น สนใจที่จะเรียนรู้ ครูผู้สนใจดูแลให้แรงเสริมเป็นกันเองกับนักเรียน ซึ่งนอกจากทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีแล้ว ยังมีส่วนช่วยในการพัฒนาบุคลิกภาพประชาธิปไตยให้ดีขึ้นด้วย

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่อาจเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอน และ การศึกษาค้นคว้า ครั้งต่อไปได้ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการเรียนการสอน

1.1 ครูควรนำวิธีการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือไปใช้ในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาบุคลิก ภาพประชาธิปไตยของนักเรียนในทุกๆระดับชั้น

1.2 ครูควรเปลี่ยนบรรยากาศและสถานที่ในการเรียนรู้นอกห้องเรียนบ้าง เช่น สนาม ห้องสมุด อาคารอเนกประสงค์ เพื่อให้นักเรียนมีโอกาสเคลื่อนไหวร่างกายเกิดความสุขสนุกสนานและ มีความสุขกับการเรียนอย่างเต็มที่

1.3 ครูควรเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านบุคลิกภาพ ความเชื่อมั่น มีเหตุผล ความรับผิดชอบ มีปฏิสัมพันธ์ที่ดี

1.4 ครูควรใช้เทคโนโลยีต่างๆ ที่ทันสมัย เช่น คอมพิวเตอร์ เป็นสื่อการเรียนการสอน เพื่อจะได้ข้อมูลที่ทันเหตุการณ์

1.5 ครูควรเตรียมการสอนเป็นอย่างดี มีความมั่นใจในการถ่ายทอดความรู้ แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี จะทำให้นักเรียนเกิดศรัทธา ความเชื่อมั่นอยากเรียนรู้ด้วย

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก และวิธีการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือกับนักเรียนที่มีระดับความสามารถ ในการเรียนวิชาสังคมศึกษาแตกต่างกัน เช่น เด็กเก่ง ปานกลาง และอ่อน เพราะการสอนทั้ง 2 วิธีสามารถทำให้นักเรียนประสบความสำเร็จในเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.2 ควรทำการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับตัวแปรอื่นๆ นอกเหนือจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และบุคลิกภาพประชาธิปไตย ที่เรียนรู้ด้วยการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก เช่น ความคิดสร้างสรรค์ ความคิดอย่างมีเหตุผล และความสามารถในการแก้ปัญหา เป็นต้น

2.3 ควรทำการศึกษาค้นคว้าเปรียบเทียบวิธีการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลักกับวิธีการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือกับระดับชั้นอื่นๆ หรือวิชาอื่นๆ

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมล สมวิเชียร. (2520). *ประชาธิปไตยกับสังคมไทย*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช. ✓
- กษมาภา รัตนสมโภชน์. (2545). "กระบวนการพัฒนาการเรียนรู้แบบร่วมมือ," *การจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
- จันทร์ ดันติพงษ์รักษ์. (2543,ธันวาคม) . "การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ," (Cooperative Learning). *วารสารวิชาการ*. 3(12) : 36-55.
- จันทร์ กวีนิฏชยานนท์. (2539). *การใช้รูปแบบการสอนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ในวิชาหลักการปฐมพยาบาลสำหรับนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรสาธารณสุขศาสตร์ (เทคนิคเภสัชกรรม) ชั้นปีที่ 1*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- จรรยา สุวรรณทัต. (2519) . *ให้การศึกษาอย่างไรเด็กจึงจะมีบุคลิกภาพประชาธิปไตย*. ✓
กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- เจริญ สุภาพ. (2528). *ลัทธิการเมืองและเศรษฐกิจเปรียบเทียบ*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- เจดศักดิ์ ชุมชุม. (2540). *รวมบทความบทเรียน:นวัตกรรมจากโครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์*. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- ชัยอนันต์ สมุทรวณิช. (2523). *ประชาธิปไตย สังคมนิยม คอมมิวนิสต์กับการเมืองไทย*. ✓
พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : ดวงดีการพิมพ์.
- ชวาล แพรัตกุล. (2522). *เทคนิคการวัดผล*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ฐะปะนีย์ นาครทรรพ. (2517, มกราคม) . "ประชาธิปไตยโดยในทัศนะของนิสิต," *วารสารครูศาสตร์*.
- ณงนถ สภาวโรตม. (2534). "การสอนสังคมศึกษาในระดับมัธยม" .ปัตตานี : โรงเรียนสาธิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ดร.เนตร อัสชสวัสดิ์. (2541). *การศึกษาผลการสอนโดยใช้กิจกรรม 4 MAT และการสอนโดยใช้กิจกรรมตามวิธีการทางวิทยาศาสตร์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา*. งานวิจัย. กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร..
- ถัน แพเพชร. (2517). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูเด็กกับความคิดสร้างสรรค์และความแรงใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในเขตการศึกษา 3*. ปรินญาณินพนธ์ คศ.ม.กรุงเทพฯ:บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.ถ่ายเอกสาร.
- ทินพันธ์ นาคะตะ. (2516) . "ประชาธิปไตย ความหมาย ปัจจัยเอื้ออำนวยและการสร้างจิตใจ" *วารสารธรรมศาสตร์*. หน้า 58-61.

- ทิตนา แคมมณี. (2544). "การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโมเดลชิปปา (CIPPA MODEL)," *วารสารวิชาการ*. 2(5) : 2-30.
- _____. (2541). "การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโมเดลชิปปา (CIPPA MODEL)," *วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. 3(2) : 6-20.
- _____. (2542, มีนาคม-มิถุนายน). "การจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโมเดลชิปปา (CIPPA MODEL) กรุงเทพฯ : " *วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย* . 27(3) : 1-17.
- ธเนศ ขำเกิด. (2543). "องค์แห่งการเรียนรู้," *วารสารวิชาการ*. 1(9) : 28-34.
- นวลจิตต์ เขาวีรติพงศ์. (2542, 4 เมษายน). "เล่าให้ฟังเรื่องการสอนโดยให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางแบบ CIPPA," *วารสารวิชาการ*.
- นาดยา ภัททแสงไทย. (2525). *ยุทธวิธีการสอนสังคมศึกษา*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์. /
- ปรียาวรรณ ชุมโฆสิต. (2532). *การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาและทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยการสอนโดยใช้เทคนิคคิวชี กับการสอนตามคู่มือครูของหน่วยศึกษานิเทศก์*. ปรินูญานันท์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ประนอม เดชชัย. (2536). *เสริมทักษะการเรียนการสอนวิชาสังคมศึกษา*. เชียงใหม่ : คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- พจน์ สะเพียรชัย. (2516). *การวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์*. กรุงเทพฯ :
- มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- มยุรี สาลิวงศ์. (2535). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และความภาคภูมิใจในตนเองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบ STAD กับกิจกรรมการเรียนรู้ตามคู่มือครูของ สสวท*. ปรินูญานันท์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- รัตนา ถวิลวงษ์. (2534). *การศึกษาเปรียบเทียบความสามารถทางการอ่าน การเขียนภาษาอังกฤษ และบุคลิกภาพประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษากับการสอนตามคู่มือครู*. ปรินูญานันท์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2538). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สุวิริยาสาน์ .

- วัฒนาพร ระบุทุกข์. (2541). *การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- _____. (2542). *แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง*. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.
- วันเพ็ญ วรณโกมล. (2542). *การสอนสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 2 . กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏธนบุรี.
- วาริรัตน์ แก้วอุไร. (2541,กันยายน-ธันวาคม). "แนวโน้มในการจัดการศึกษาผู้เรียนเป็นผู้สร้าง ความรู้และเรียนรู้ด้วยตนเอง," *วารสารศึกษาศาสตร์*. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วาริ ธีระจิตร. (2534). *การพัฒนาการสอน สังคมศึกษาระดับประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ.
- วรรณจริย มั่งสิงห์. (2541). *เอกสารประกอบการประชุมวิชาการเรื่อง Constructivism and Application to teacher*. ขอนแก่น : คณะศึกษาศาสตร์ มหาลัยขอนแก่น.
- วรรณ ช้องดารากุล. (2537, เมษายน-พฤษภาคม). "บทบาทของโรงเรียนในการเสริมสร้าง บุคลิกภาพประชาธิปไตย," *วารสารแนะแนว*. 28(152) :22 .
- วิสุทธิ โพธิ์แท่น. (2524). *ประชาธิปไตยแนวคิดและตัวแบบประเทศประชาธิปไตยในอุดมคติ*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิรัช วัชรวิชัย. (2516). "สูตรประชาธิปไตยสำหรับครู," ใน *ประชาธิปไตยชาวบ้าน*. รวบรวมโดย ชาญวิทย์ เกษตร หน้า 152-158. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พิมพ์เนต.
- วีณา นนทพันธุ์วาทย์. (2541). *ชุดฝึกการเขียนแผนการสอน*. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- ลาโรช บัวศรี. (2530). *ความคิดในบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ : มงคลการพิมพ์.
- สมพร ประมวลศิลป์ชัย. (2543). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และค่านิยมต่อ ภูมิปัญญาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา โดยใช้ ชุดการเรียนภูมิปัญญาไทยกับการใช้กระบวนการกลุ่มสัมพันธ์*. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สมบูรณ์ ชิตพงษ์. (2523). *เทคนิคการวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนสังคมศึกษา*. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สุพัตรา ศิริรักษ์. (2540). *ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ความสามารถในการแก้ปัญหาและบุคลิกภาพประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีการสอนแบบวิธีการทางวิทยาศาสตร์ โดยใช้เทคนิค การเรียนแบบร่วมมือ*. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สุชาติ เทสนตะ. (2540). *การสร้างบทเรียนการ์ตูน เรื่องวิถีชีวิตประชาธิปไตย สำหรับ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1*. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.

- สุรชาติ มานิตย์. (2530). **การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา และบุคลิกภาพประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการสอน โดยการเรียนเป็นทีม กับการสอนตามคู่มือครู**. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สุรศักดิ์ หลาบมาลา. (2531, กุมภาพันธ์). "การสอนแบบร่วมมือ," *วิทยาสาร*. 86(2) :4-6 .
- สุรศักดิ์ อมรรัตน์ศักดิ์ เตือนใจ เกตุษา บุญมี พันธุ์ไทย. (2541, มิถุนายน). **วิธีการวิเคราะห์ ข้อมูลทางการศึกษา 1**. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- สุรรัตน์ ไผ่พงสาวงศ์. (2543). **การพัฒนาชุดกิจกรรมคณิตศาสตร์ที่ใช้การจัดการเรียน การสอนแบบCIPPA MODEL เรื่องเส้นขนานและความคล้าย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2**. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สันติ สุขทรัพย์ . (2528) . **การสร้างแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตย สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3** . ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร .ถ่ายเอกสาร .
- สุรางค์ เจริญสุข .(2540) . **แนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง วิชาคณิตศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษา**. กรุงเทพฯ ฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุรีย์ บางเจอร์. (2535, มกราคม-เมษายน). "การเรียนรู้โดยการร่วมมือ," *วารสารวิชาการ อุดมศึกษา*. 1 (2) : 18.
- สามารถ สุขาวงษ์. (2537) . **การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พฤติกรรมการทำงาน กลุ่มและความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียน วิชาสังคมด้วยการสอนแบบโครงการ โดยใช้การแบบร่วมมือกับการสอนตามคู่มือครู**. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สมพงษ์ พ่วงคำ. (2528).**การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชากลุ่มสร้างเสริม , ประสพการณ์ และทัศนคติต่อบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 ที่เรียนด้วยการสอนวิธีปกติและกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์**. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2540). **แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 8 (2540-2545)**. กรุงเทพฯ :สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สมศักดิ์ เกียวกิ่งแก้ว. (2525) . **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับรัฐศาสตร์** . กรุงเทพฯ : มิตรนราการพิมพ์.
- เสาวนีย์ สิกขาบัณฑิต. (2528) . **เทคโนโลยีทางการศึกษา** . กรุงเทพฯ : ภาควิชาครุศาสตร์ เทคโนโลยี สถาบันเทคโนโลยีพระเจ้าจอมเกล้าพระนครเหนือ .
- เสาวณี เกรียร์. (2539, สิงหาคม-ตุลาคม). Constructivism : "ปรัชญาการเรียนการสอนสำหรับคน ในยุคโลกาภิวัตน์," *วารสารโครงการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์*. กรุงเทพฯ ฯ :

กระทรวงศึกษาธิการ.

อนุสรณ์ สุชาตานนท์ . (2536) . **การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาและ
บุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่สอนในการสอน
แบบร่วมมือ**. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

เอกศักดิ์ ยุทธะนันต์ (2542, พฤษภาคม-สิงหาคม). "การสอนปรัชญาตามแนวการสอนแบบคิด
วิพากษ์วิจารณ์และตามแนวทฤษฎีการเรียนรู้แบบคอนสตรัคตินิซึม JLTC,"
วารสารส่งเสริมประสิทธิภาพการเรียนการสอน. 8(2): 30-38.

Appleton, Ann Lelie. (1976) . "Citizenship Education and Political Socialization of
Philippine School Children in a Provincial Setting," **Dissertation Abstracts
International**. 36(10) : 6590-A.

Association. (1990). "For Supervision and Curriculum Development ," **Cooperative
Learning Educational Leadership**. 47(4): 4

Bliss, Traci. (1986). "Small Group Work in High School Social Studies : Promise and
Practice (Cooperative Learning, Committee, Citizenship)," **Dissertation Abstracts
International**.

Bloom, Benjanim S. (1976). **Human Characteristics and School Learning** . 5th ed
New York: Kingsport Press.

Buner, J.S. (1960) . **The Process of Educational** . Cambridge , Massachusetts : Harvard
University Press.

Butler, Renee. (1991). "Cooperative Learning and Computer Simulations : Examining
Effects on The Problem-Solving Abilities of Sixth-Grade Students,"
Dissertation Abstracts International.

Cardarelli, Sally M.(1973). **Individualized Instruction Programs and Materials**. New York:
McGraw-Hill.

Delgado, Maria Teresa. (1987). "The Effects of a Cooperative Learning Strategy on
the Academic Behavior of Mexican-American Children," **Dissertation
Abstracts International**.

Dewey, John. (1963). **Experience and Education**. New York: Macmillan Publishing
Company.

Dewey, John .(1976). **Moral Principle in Education**. Bonton : Houghton Mifflin Co.

Ebenstein, William, (1962). **Today is Isms**. Englewood Cliffs, N.J. Prentice-Hall Inc.

Fan, Chung -the .(1952). **Item Analysis Table**. Princeton. New Jersey : Educational .
Testing Service.

- Ferguson, George A .(1971). ***Statistical Analysis in Psychology and Educational***. 4th ed
Tokyo : McGraw - Hill Kogakasha.
- Hurlock, E.B. (1964). ***Child Development***. New York : McGraw-Hill Book Company, Inc.
- Johnson, D.W. and Johnson ,R.T. . (1989). Cooperation and Competition : ***Theory and Research***. Edina, Minn : Interaction Book Company.
- Layman , Lawrence and Harvey, Foyle C.(n.d). ***Cooperative Learning for Interaction Learning*** : Students. Teachers, and Administrators. Washington D.C. :
National Education Association.
- Michaelis, John L. (1950). ***Social Studies for Children in Democracy***. New York :
Prentice-Hall Inc.
- Morgan, Bobbette M. (1987). "Cooperative Learning : Teacher Use, Classroom Life, Social Integration, and Student Achievement," ***Dissertation Abstracts International***.
- Native, Fmalya. (1986). "The Effects of (Cooperative Learning Instructional strategies On Academic Achievement Among Sixth-Grade Social Studies Students (Group, Teams)," ***Dissertation Abstracts International***.
- Piaget,J .(1925). ***The Origin of Intelligence in children***. Trans, by Cook, New York :
International University Press.
- Piaget, J. and Inhelder, B. (1969). ***The Psychology of the child Translate by Helen Weaver***. New York : Basic Book, Inc : 58.
- Piaget, J. and Inhelder, B. (1969) . ***The Psychology of the child Translate by Helen Weaver***. p.58 New York : Basic Book, Inc.
- Platner, Marguerite Joyce Brandy. (1978) . "The Effects of Democratic Classroom Procedure on the behavior of 9 to 11 Year – Old Children," ***Dissertation Abstracts International***. 38(8A) : 4751 – A.
- Prescott, Danial A. (1961). ***Report of Conference on Child Study***. Educational Bulletin
Faculty of Education. Bangkok :Chulalongon University.
- Scott, William A.& Wertheimer. (1964). ***Introduction to Psychological Research***. 4th ed.
New York :John Wiley and Sons, Inc.
- Slavin, Robert E. (1987). "Cooperative Learning and Cooperative School," ***Educational Leadership***.
- Schmideman, Rose. (1965). ***Democratic Educational on Practice***. New York : Happier &
Brothers Publishers.
- Traindis, Robert R. (1971). ***Democratic Personality***. London, Oxford : University Press.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการแนะนำตรวจสอบและแก้ไขเครื่องมือทำปริญญานิพนธ์

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการแนะนำตรวจสอบและแก้ไขเครื่องมือทำปริญญานิพนธ์

1. รองศาสตราจารย์ ตรุเนตร อัครสวัสดิ์
กศ.บ. (การมัธยมศึกษา) , M.S. in Ed. (Sec.ED)
ภาคหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ระวีวรรณ พันธุ์พานิช
คม. (การวิจัยการศึกษา สาขาสถิติทางการศึกษา)
ภาควิชาการวัดผลและวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบแนะนำแก้ไขเครื่องมือในการทำปริญญานิพนธ์

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ โพธิ์สาร
กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร)
สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. อาจารย์ ดร.ราชันย์ บุญธิมา
กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร)
สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. อาจารย์ สายฝน เสกขุนทด
ศศ.ม (การวัดผลและการประเมินผล)
รองคณะบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนาคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
สถาบันราชภัฏราชชนครินทร์ จ.ฉะเชิงเทรา
4. อาจารย์ณัฐนันท์ สุวรรณเจริญ
กศ.บ. (สังคมศึกษา)
กศ.ม. (การบริหารการศึกษา)
ผู้อำนวยการโรงเรียนสิทธิสุนทรอุทิศ อ.บางน้ำเปรี้ยว จ.ฉะเชิงเทรา
5. อาจารย์ประทุม สุวรรณเจริญ
กศ.บ. (สังคมศึกษา)
คม. (นิเทศการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร)
ผู้อำนวยการโรงเรียนวัดญาณรังษาราม อ.บางน้ำเปรี้ยว จ.ฉะเชิงเทรา
6. อาจารย์สุพัชรา ศิริรักษ์
คบ. (เอกสังคมศึกษา)
กศ.ม. (การมัธยมศึกษา , การสอนสังคม)
ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนเมืองกระบี่ อ.เมือง จ.กระบี่

ภาคผนวก ข

- ผลการวิเคราะห์ค่าความยากง่าย และค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ส 306
- ผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ส 306
- ผลการวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตย
- ผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตย
- คะแนนแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ส 306 ของกลุ่มตัวอย่าง
- คะแนนแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตยของกลุ่มตัวอย่าง
- ผลการทดสอบสมมติฐาน

ตาราง 7 แสดงค่าความยากง่าย (P) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา (ส 036) ประเทศของเรา 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ข้อที่	P	r	Δ	ข้อที่	P	r	Δ
1	0.69	0.23	10.90	31	0.38	0.38	14.20
2	0.46	0.27	13.40	32	0.48	0.44	13.20
3	0.42	0.34	13.80	33	0.53	0.37	12.80
4	0.57	0.27	12.30	34	0.59	0.40	13.00
5	0.35	0.29	14.60	35	0.58	0.26	12.20
6	0.65	0.20	11.40	36	0.54	0.27	12.60
7	0.31	0.22	15.00	37	0.59	0.40	13.00
8	0.69	0.23	10.90	38	0.38	0.36	14.20
9	0.53	0.37	12.80	39	0.56	0.46	12.40
10	0.38	0.36	14.20	40	0.63	0.24	11.60
11	0.31	0.22	15.00	41	0.63	0.24	11.60
12	0.35	0.20	14.60	42	0.50	0.48	13.00
13	0.59	0.23	12.10	43	0.54	0.48	12.50
14	0.66	0.22	11.30	44	0.35	0.20	15.00
15	0.69	0.20	11.00	45	0.54	0.27	14.60
16	0.54	0.48	12.50	46	0.52	0.30	12.80
17	0.59	0.23	12.10	47	0.56	0.46	12.40
18	0.50	0.48	13.00	48	0.63	0.24	11.60
19	0.67	0.25	11.20	49	0.58	0.42	12.20
20	0.39	0.28	14.10	50	0.65	0.36	11.40
21	0.59	0.31	12.10	51	0.58	0.34	12.20
22	0.35	0.20	14.60	52	0.67	0.32	11.20
23	0.38	0.36	14.20	53	0.56	0.46	12.40
24	0.31	0.22	15.00	54	0.46	0.34	13.40
25	0.58	0.26	12.20	55	0.48	0.30	13.20
26	0.53	0.37	12.80	56	0.54	0.34	12.60
27	0.35	0.20	14.60	57	0.73	0.32	10.60
28	0.58	0.42	12.20	58	0.71	0.34	10.70
29	0.66	0.22	11.30	59	0.60	0.39	12.00
30	0.65	0.29	11.40	60	0.58	0.34	12.20

การวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสังคมศึกษา ส 306
 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้สูตร KR – 20 คูเดอร์ - ริตชาร์ดสัน (Kuder Richardson)

$$\sum pq = 13.40$$

$$\sum X = 3710$$

$$\sum X^2 = 144630$$

จากสูตร

$$S_t^2 = \frac{n \sum X^2 - (\sum X)^2}{n(n-1)}$$

$$= \frac{100 \times 144630 - (3710)^2}{9900}$$

$$= \frac{14463000 - 13764100}{9900}$$

$$S_t^2 = 70.60$$

จากสูตร

$$r_{tt} = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum pq}{S_t^2} \right\}$$

$$= \frac{60}{60-1} \left\{ 1 - \frac{13.40}{70.60} \right\}$$

$$= \frac{60}{59} \{ 1 - 0.1898 \}$$

แบบทดสอบมีค่าความเชื่อมั่น = 0.82

ตาราง 8 แสดงค่าอำนาจจำแนก ($r_{p.bis}$) ของแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตย

ข้อที่	r	ข้อที่	r
1	0.25	24	0.50
2	0.21	25	0.32
3	0.35	26	0.28
4	0.47	27	0.35
5	0.49	28	0.20
6	0.52	29	0.44
7	0.28	30	0.37
8	0.60	31	0.40
9	0.37	32	0.30
10	0.56	33	0.21
11	0.53	34	0.44
12	0.23	35	0.56
13	0.21	36	0.54
14	0.26	37	0.46
15	0.80	38	0.22
16	0.31	39	0.35
17	0.28	40	0.60
18	0.24	41	0.73
19	0.28	42	0.31
20	0.26	43	0.21
21	0.40	44	0.24
22	0.56	45	0.20
23	0.24	46	

ค่าความเชื่อมั่น 0.75

การวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตย ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้สูตร KR – 20 กูเดอร์ - ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson)

$$\sum pq = 10.13$$

$$\sum X = 2737$$

$$\sum X^2 = 78679$$

จากสูตร

$$S_t^2 = \frac{n \sum X^2 - (\sum X)^2}{n(n-1)}$$

$$= \frac{100 \times 78679 - (2737)^2}{9900}$$

$$= \frac{7867900 - 7491167}{9900}$$

$$S_t^2 = 38.054$$

จากสูตร r_{tt}

$$= \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum pq}{S_t^2} \right\}$$

$$= \frac{45}{45-1} \left\{ 1 - \frac{10.13}{38.054} \right\}$$

$$= \frac{45}{44} \{ 1 - 0.262006 \}$$

แบบทดสอบมีค่าความเชื่อมั่น = 0.75

ตาราง 9 ข้อมูลด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ส 306

ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2

คนที่	กลุ่มทดลองที่ 1			กลุ่มทดลองที่ 2			$D_1 - D_2$	$(D_1 - MD_1)^2$	$(D_2 - MD_2)^2$
	ก่อนเรียน	หลังเรียน	D_1	ก่อนเรียน	หลังเรียน	D_2			
1	25	39	14	26	33	7	7	6.10	11.42
2	28	41	13	30	33	3	10	2.16	54.46
3	24	34	10	25	40	15	-5	2.34	21.34
4	27	34	7	25	33	8	-1	20.52	5.66
5	26	38	12	29	32	3	9	0.22	54.46
6	19	35	16	21	36	15	1	19.98	21.34
7	23	37	14	33	41	8	6	6.10	5.66
8	28	42	14	23	30	7	7	6.10	11.42
9	26	39	13	30	40	10	3	2.16	0.14
10	32	40	8	26	36	10	-2	12.46	0.14
11	26	31	5	29	39	10	-5	42.64	0.14
12	26	43	17	16	31	15	2	29.92	21.34
13	32	42	10	26	35	9	1	2.34	1.90
14	27	37	10	20	30	10	0	2.34	0.14
15	30	37	7	13	22	9	-2	20.52	1.90
16	33	46	13	28	40	12	1	2.16	2.62
17	24	37	13	17	26	9	4	2.16	1.90
18	24	35	11	30	45	15	-4	0.28	21.34
19	26	40	14	30	41	11	3	6.10	0.38
20	24	34	10	30	39	9	1	2.34	1.90

ตาราง 9 (ต่อ)

คนที่	กลุ่มทดลองที่ 1			กลุ่มทดลองที่ 2			$D_1 - D_2$	$(D_1 - MD_1)^2$	$(D_2 - MD_2)^2$
	ก่อนเรียน	หลังเรียน	D_1	ก่อนเรียน	หลังเรียน	D_2			
21	25	40	15	30	45	15	0	12.04	21.34
22	22	32	10	31	41	10	0	2.34	0.14
23	22	34	12	34	41	7	5	0.22	11.42
24	22	35	13	29	33	4	9	2.16	40.70
25	27	36	9	23	35	12	-3	6.40	2.62
26	23	41	18	29	41	12	6	41.86	2.62
27	22	32	10	25	37	12	-2	2.34	2.62
28	25	44	19	20	36	16	3	55.80	31.58
29	26	36	10	40	42	2	8	2.34	70.22
30	30	42	12	21	36	15	-3	0.22	21.34
31	29	43	14	19	25	6	8	6.10	19.18
32	32	41	9	25	30	5	4	6.40	28.94
33	21	43	22	15	26	11	11	109.62	0.38
34	31	38	7	23	32	9	-2	20.52	1.90
35	25	34	9	14	26	12	-3	6.40	2.62
36	22	31	9	22	38	16	-7	6.40	31.58
37	24	28	4	20	30	10	-6	56.70	0.14
38	25	33	8	18	35	17	-9	12.46	43.82
39	27	38	11	23	36	13	-2	0.28	6.86
40	31	40	9	27	43	16	-7	6.40	31.58
รวม	1041	1502	461	995	1410	415			
	$\bar{X}_1$	$\bar{X}_2$	MD_1	$\bar{X}_1$	$\bar{X}_2$	MD_1	$\Sigma(D_1 - D_2)$	$\Sigma(D_1 - MD_1)^2$	$\Sigma(D_2 - MD_2)^2$
	26.03	37.55	11.53	24.88	35.25	10.38	46	545.94	611.20

ตาราง 10 ข้อมูลด้านบุคลิกภาพประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา สั 306 ระหว่างกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2

คนที่	กลุ่มทดลองที่ 1			กลุ่มทดลองที่ 2			$D_1 - D_2$	$(D_1 - MD_1)^2$	$(D_2 - MD_2)^2$
	ก่อนเรียน	หลังเรียน	D_1	ก่อนเรียน	หลังเรียน	D_2			
1	31	35	4	24	34	10	-6	1.37	27.25
2	20	29	9	21	26	5	4	38.07	0.05
3	29	35	6	25	31	6	0	10.05	1.49
4	34	38	4	13	18	5	-1	1.37	0.05
5	35	35	0	28	30	2	-2	8.01	7.73
6	18	31	13	21	30	9	4	103.43	17.81
7	26	35	9	20	22	2	7	38.07	7.73
8	35	35	0	19	22	3	-3	8.01	3.17
9	33	34	1	17	23	6	-5	3.35	1.49
10	30	33	3	12	27	15	-12	0.03	104.45
11	21	30	9	30	33	3	6	38.07	3.17
12	35	36	1	19	23	4	-3	3.35	0.61
13	37	37	0	15	29	14	-14	8.01	85.01
14	34	36	2	19	25	6	-4	0.69	1.49
15	32	33	1	9	14	5	-4	3.35	0.05
16	39	39	0	20	25	5	-5	8.01	0.05
17	35	35	0	6	13	7	-7	8.01	4.93
18	25	34	9	29	29	0	9	38.07	22.85
19	36	36	0	28	37	9	-9	8.01	17.81
20	28	29	1	33	35	2	-1	3.35	7.73

ตาราง 10 (ต่อ)

คนที่	กลุ่มทดลองที่ 1			กลุ่มทดลองที่ 2			$D_1 - D_2$	$(D_1 - MD_1)^2$	$(D_2 - MD_2)^2$
	ก่อนเรียน	หลังเรียน	D_1	ก่อนเรียน	หลังเรียน	D_2			
21	34	34	0	30	35	5	-5	8.01	0.05
22	35	36	1	36	37	1	0	3.35	14.29
23	28	29	1	28	30	2	-1	3.35	7.73
24	30	30	0	31	34	3	-3	8.01	3.17
25	33	33	0	18	31	13	-13	8.01	67.57
26	35	37	2	32	32	0	2	0.69	22.85
27	24	24	0	33	33	0	0	8.01	22.85
28	30	36	6	28	34	6	0	10.05	1.49
29	33	39	6	34	34	0	6	10.05	22.85
30	38	40	2	23	28	5	-3	0.69	0.05
31	31	32	1	26	27	1	0	3.35	14.29
32	33	33	0	26	30	4	-4	8.01	0.61
33	37	37	0	20	27	7	-7	8.01	4.93
34	30	34	4	31	36	5	-1	1.37	0.05
35	34	34	0	18	20	2	-2	8.01	7.73
36	23	32	9	30	36	6	3	38.07	1.49
37	37	37	0	22	24	2	-2	8.01	7.73
38	33	36	3	20	26	6	-3	0.03	1.49
39	33	39	6	33	33	0	6	10.05	22.85
40	35	35	0	27	32	5	-5	8.01	0.05
รวม	1259	1372	113	954	1145	191			
	$\bar{X}_1$	$\bar{X}_2$	MD_1	$\bar{X}_1$	$\bar{X}_2$	MD_1	$\Sigma(D_1 - D_2)$	$\Sigma(D_1 - MD_1)^2$	$\Sigma(D_2 - MD_2)^2$
	31.48	34.3	2.83	23.85	28.63	4.78	-78	483.82	539.04

การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา 3 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก และวิธีสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือแตกต่างกัน สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐานคือ t-test for Independent Samples ในรูปผลต่างของคะแนน (Difference Score)

$$S_D^2 = \frac{\sum(D_1 - MD_1)^2 + \sum(D_2 - MD_2)^2}{N_1 + N_2 - 2}$$

$$= \frac{545.94 + 611.20}{40 + 40 - 2}$$

$$= \frac{1157.14}{78}$$

$$S_D^2 = 14.835$$

$$S_{MD_1-MD_2} = \sqrt{\frac{S_D^2}{N_1} + \frac{S_D^2}{N_2}}$$

$$= \sqrt{\frac{14.84 + 14.84}{40}}$$

$$= \sqrt{0.742}$$

$$= 0.86$$

$$t = \frac{MD_1 - MD_2}{S_{MD_1-MD_2}}; df = N_1 + N_2 - 2 = 78$$

$$= \frac{11.53 - 10.38}{.86}$$

$$= \frac{1.15}{0.86}$$

$$= 1.337$$

$$t = 1.34$$

การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2

บุคลากรวิชาชีพไทย นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา 3 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษาด้วยวิธีการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก และวิธีสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือแตกต่างกัน สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐานคือ t-test for Independent Samples ในรูปผลต่างของคะแนน (Difference Score)

$$S_D^2 = \frac{\sum(D_1 - MD_1)^2 + \sum(D_2 - MD_2)^2}{n_1 + n_2 - 2}$$

$$= \frac{483.82 + 539.04}{40 + 40 - 2}$$

$$= \frac{1022.86}{78}$$

$$S_D^2 = 13.113$$

$$S_{MD_1 - MD_2} = \sqrt{\frac{S_D^2}{N_1} + \frac{S_D^2}{N_2}}$$

$$= \sqrt{\frac{13.113 + 13.113}{40}}$$

$$= \sqrt{0.65565}$$

$$= 0.81$$

$$t = \frac{MD_1 - MD_2}{S_{MD_1 - MD_2}}; df = N_1 + N_2 - 2 = 78$$

$$= \frac{2.83 - 4.78}{0.81}$$

$$= \frac{-1.95}{0.81}$$

$$= -2.41$$

$$t = -2.41$$

การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 3

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา
ด้วยวิธีการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก และวิธีการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือหลัง
การทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน คือ t-test Dependent Sample
(วิธีการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก)

$$t = \frac{\bar{d}}{S_d / \sqrt{n}} \quad df = n - 1$$

$$\bar{d} = \frac{\sum d}{n}$$

$$\bar{d} = \frac{461}{40}$$

$$\bar{d} = 11.52$$

$$\begin{aligned} S_d &= \sqrt{\frac{n \sum d^2 - (\sum d)^2}{n(n-1)}} \\ &= \sqrt{\frac{40(5859) - (461)^2}{40 \times 39}} \\ &= \sqrt{\frac{234360 - 212521}{1560}} \\ &= \sqrt{\frac{21839}{1560}} \end{aligned}$$

$$= 14.00$$

$$S_d = 3.74$$

$$\begin{aligned} \text{แทนค่า } t \text{ จากสูตร} &= \frac{\bar{d}}{S_d / \sqrt{n}} \\ &= \frac{11.52}{3.74 / \sqrt{40}} \\ &= \frac{11.52}{3.74 / 6.32} \\ &= \frac{11.52}{0.59} \\ &= 19.53 \end{aligned}$$

การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 3

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา ด้วยวิธีการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก และวิธีการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือหลัง การทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน คือ t-test Dependent Sample (วิธีการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ)

$$t = \frac{\bar{d}}{S_d / \sqrt{n}} \quad df = n - 1$$

$$\bar{d} = \frac{\sum d}{n}$$

$$\bar{d} = \frac{415}{40}$$

$$\bar{d} = 10.38$$

$$\begin{aligned} S_d &= \sqrt{\frac{n \sum d^2 - (\sum d)^2}{n(n-1)}} \\ &= \sqrt{\frac{40(4917) - (415)^2}{40 \times 39}} \\ &= \sqrt{\frac{196680 - 172225}{1560}} \\ &= \sqrt{\frac{24455}{1560}} \end{aligned}$$

$$= 15.68$$

$$S_d = 3.96$$

$$\begin{aligned} \text{แทนค่า } t \text{ จากสูตร} &= \frac{\bar{d}}{S_d / \sqrt{n}} \\ &= \frac{10.38}{3.96 / \sqrt{40}} \\ &= \frac{10.38}{3.74 / 6.32} \\ &= \frac{10.63}{0.63} \\ &= 16.44 \end{aligned}$$

การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 4

บุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา
ด้วยวิธีการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลักและวิธีการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ
หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน คือ t-test Dependent Samples
(วิธีการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก)

$$t = \frac{\bar{d}}{S_d / \sqrt{n}} \quad df = n - 1$$

$$\bar{d} = \frac{\sum d}{n}$$

$$\bar{d} = \frac{113}{40}$$

$$\bar{d} = 2.83$$

$$\begin{aligned} S_d &= \sqrt{\frac{n \sum d^2 - (\sum d)^2}{n(n-1)}} \\ &= \sqrt{\frac{40(803) - (113)^2}{40 \times 39}} \\ &= \sqrt{\frac{32120 - 12769}{1560}} \\ &= \sqrt{\frac{19351}{1560}} \end{aligned}$$

$$= 12.40$$

$$S_d = 3.52$$

$$\begin{aligned} \text{แทนค่า } t \text{ จากสูตร} &= \frac{\bar{d}}{S_d / \sqrt{n}} \\ &= \frac{2.83}{3.52 / \sqrt{40}} \\ &= \frac{2.83}{3.52 / 6.32} \\ &= \frac{2.83}{0.56} \\ &= 5.05 \end{aligned}$$

การทดสอบสมมติฐานข้อที่ 4

บุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา
ด้วยวิธีการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลักและวิธีการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ
หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน คือ t-test Dependent Samples
(วิธีการสอนด้วยการเรียนรู้แบบร่วมมือ)

$$t = \frac{\bar{d}}{S_d / \sqrt{n}} \quad df = n - 1$$

$$\bar{d} = \frac{\sum d}{n}$$

$$\bar{d} = \frac{191}{40}$$

$$\bar{d} = 4.78$$

$$\begin{aligned} S_d &= \sqrt{\frac{n \sum d^2 - (\sum d)^2}{n(n-1)}} \\ &= \sqrt{\frac{40(1451) - (191)^2}{40 \times 39}} \\ &= \sqrt{\frac{58040 - 36481}{1560}} \\ &= \sqrt{\frac{21559}{1560}} \end{aligned}$$

$$= 13.81$$

$$S_d = 3.72$$

แทนค่า t จากสูตร

$$\begin{aligned} &= \frac{\bar{d}}{S_d / \sqrt{n}} \\ &= \frac{4.78}{3.72 / \sqrt{40}} \\ &= \frac{4.78}{3.72 / 6.32} \\ &= \frac{4.78}{0.59} \\ &= 8.10 \end{aligned}$$

ภาคผนวก ค

- ตารางวิเคราะห์หลักสูตรวิชาสังคมศึกษา ส 306 ประเทศของเรา 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
- แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตย

ตาราง การวิเคราะห์หลักสูตรวิชาสังคมศึกษา ส 306 ประเทศของเรา 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

พฤติกรรม จุดประสงค์	ความรู้ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การประเมินค่า	รวม
โครงสร้างการปกครองระบอบประชาธิปไตย		17
1. อธิบายโครงสร้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขได้	1 - - - - -	
2. อธิบายความสำคัญของการเลือกตั้งได้	1 - - 1 1 -	
3. อธิบายขั้นตอนของการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาได้	1 1 1 1 1 -	
4. ปฏิบัติตามขั้นตอนการเลือกตั้งได้ถูกต้อง	- 1 1 1 1 1	
5. ยกตัวอย่างการดำเนินชีวิตตามวิถีประชาธิปไตยได้	- 1 1 - - 1	
สถาบันพระมหากษัตริย์ในระบอบประชาธิปไตย		7
1. อธิบายความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ในสังคมไทยได้	1 1 - - - -	
2. ยกตัวอย่างพระราชกรณียกิจของพระมหากษัตริย์ไทยที่เกี่ยวข้องหรือช่วยเหลือประชาชนได้	- - - 1 1 -	
3. บอกประโยชน์ที่สังคมไทยได้รับจากโครงการพระราชดำริต่างๆ ได้	1 - 1 - - -	
4. บอกความรู้สึก ความภาคภูมิใจ และเทิดทูนจงรักภักดีในสถาบันพระมหากษัตริย์ได้	- - - - - 1	
กฎหมายที่ประชาชนควรรู้		19
1. บอกความหมายและความสำคัญของกฎหมายได้	1 1 - - - -	
2. จำแนกประเภทของกฎหมายที่สำคัญของไทยได้	1 1 1 1 1 -	
3. อธิบายกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับตนเองได้	1 - 1 1 1 1	
4. อธิบายกฎหมายแพ่ง และอาญาได้	1 - 1 1 1 -	
5. ปฏิบัติตามกฎหมายได้ถูกต้อง	- 1 1 - - 1	
หลักธรรมของพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่นๆ		17
โดยเน้นการปฏิบัติธรรม ตามหลักธรรม		
ในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข		
1. บอกหลักธรรมที่สำคัญของศาสนาต่างๆ ได้	1 1 1 - - -	
2. บอกหลักธรรมที่สำคัญของแต่ละศาสนาที่ทำให้ทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขได้	1 1 1 1 1 -	
3. ยกตัวอย่างการปฏิบัติธรรมที่ตนนับถือได้	1 1 1 1 1 1	
4. วิเคราะห์ความสอดคล้อง ของแต่ละศาสนาที่ทำให้ทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขได้	- - - 1 1 1	
รวม	12 10 11 10 10 7	60

**แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
วิชาสังคมศึกษา (ส 306) ประเทศของเรา 4**

คำชี้แจง

1. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา (ส 306) ประเทศของเรา 4 ฉบับนี้มีข้อสอบทั้งหมด 60 ข้อ ใช้เวลา 60 นาที
2. คำถามในแบบทดสอบฉบับนี้เป็นแบบเลือกตอบทั้งสิ้น คือ คำถามแต่ละข้อจะให้เลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียวจาก ก ข ค ง หรือ จ ที่ให้ไว้
เมื่อเลือกคำตอบใดให้ไปขีดกากบาทในกระดาษคำตอบ ดังตัวอย่างการตอบ ตัวเลือก ก ดังนี้

ข้อ	ก	ข	ค	ง	จ
	1	2	3	4	5
	X				

ถ้านักเรียนต้องการเปลี่ยนคำตอบใหม่ ให้ขีดทับคำตอบเดิม แล้วเลือกคำตอบใหม่ ดังนี้

ข้อ	ก	ข	ค	ง	จ
	1	2	3	4	5
	X	X			

3. ถ้าพบข้อยาก ควรเว้นข้ามไปทำข้ออื่นก่อน เมื่อมีเวลาเหลือจึงย้อนกลับมาทำใหม่
4. นักเรียนอย่าขีดเขียนหรือทำเครื่องหมายใดๆ ในแบบทดสอบฉบับนี้ ให้ขีดตอบลงในกระดาษคำตอบเท่านั้น
5. นักเรียนเขียนชื่อ ชั้น เลขที่ลงในกระดาษคำตอบ
6. หลังจากทำแบบทดสอบเรียบร้อยแล้วให้นำแบบทดสอบและกระดาษคำตอบส่งคืนกรรมการคุมสอบด้วย

**แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
วิชาสังคมศึกษา (ส 306) ประเทศของเรา 4**

1. โครงสร้างการปกครองของไทยประกอบด้วยอะไรบ้าง
 - ก. พระมหากษัตริย์ รัฐธรรมนูญ
 - ข. รัฐธรรมนูญ อำนาจอธิปไตย
 - ค. พระมหากษัตริย์ อำนาจอธิปไตย
 - ง. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา
 - จ. พระมหากษัตริย์ รัฐธรรมนูญ และอำนาจอธิปไตย

2. บุคคลที่มีสิทธิเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีลักษณะอย่างไร
 - ก. อายุครบ 18 ปีบริบูรณ์ในวันที่ เลือกตั้ง
 - ข. อายุครบ 18 ปีบริบูรณ์ก่อนวันที่ เลือกตั้ง
 - ค. อายุครบ 18 ปีบริบูรณ์ในวันที่ 1 มกราคมของปีที่มีการเลือกตั้ง
 - ง. อายุครบ 20 ปีบริบูรณ์ในวันที่ 1 มกราคมของปีที่มีการเลือกตั้ง
 - จ. อายุครบ 20 ปีบริบูรณ์ก่อนวันที่ 1 มกราคมของปีที่มีการเลือกตั้ง

3. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน กำหนดจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไว้ทั้งหมดกี่คน
 - ก. 200 คน
 - ข. 300 คน
 - ค. 400 คน
 - ง. 500 คน
 - จ. 600 คน

4. ความเสมอภาคของประชาชนจะมีมาก หรือน้อยขึ้นอยู่กับสิ่งใด
 - ก. สังคม
 - ข. รัฐบาล
 - ค. วัฒนธรรม
 - ง. ระบบการปกครอง
 - จ. ขนบธรรมเนียมประเพณี

5. จุดมุ่งหมายในการยุบสภาของรัฐบาล คืออะไร
 - ก. ปรับคณะรัฐมนตรี
 - ข. เปลี่ยนผู้บริหารใหม่
 - ค. รัฐบาลสรรหา ส.ส. ใหม่
 - ง. เปลี่ยนแปลงระบบการปกครอง
 - จ. คืบอำนาจอธิปไตยให้ประชาชน

6. การเลือกตั้งผู้แทนราษฎร พรรคการเมืองต้องแถลงนโยบายของพรรคให้ประชาชนทราบเพื่ออะไร
 - ก. เพื่อให้ประชาชนพิจารณา นโยบายของพรรค
 - ข. เพื่อให้ประชาชนสนใจและสนับสนุนพรรคของตน
 - ค. เพื่อแสดงว่าเป็นพรรคการเมืองที่ถูกต้องตามกฎหมาย
 - ง. เพื่อให้ประชาชนเห็นอุดมการณ์ที่แน่นอนของพรรคการเมือง
 - จ. เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนนโยบายบริหารประเทศ

7. จงเรียงลำดับขั้นตอนการเลือกตั้งให้ถูกต้อง
 1. การตรวจบัตรประจำตัว พิมพ์ลายนิ้วมือ
 2. เข้าคูหาลงคะแนน ทำเครื่องหมายกากบาท
 3. ตรวจหารายชื่อของคนในบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
 4. หย่อนบัตรเลือกตั้งลงในหีบบัตรเลือกตั้ง
 5. ไปใช้สิทธิได้ตั้งแต่ 8.00-15.00 น.
 - ก. 5, 2, 3, 1, 4
 - ข. 1, 2, 4, 5, 3
 - ค. 5, 3, 1, 2, 4
 - ง. 4, 1, 3, 2, 5
 - จ. 3, 1, 2, 5, 4

8. วิธีใดเป็นการแก้ปัญหาเรื่อง การซื้อเสียงการเลือกตั้ง
 - ก. มีขั้นตอนการเลือกตั้งเข้มงวด
 - ข. รณรงค์ให้ประชาชนไปใช้สิทธิ
 - ค. มีกฎหมาย ลงโทษอย่างรุนแรง
 - ง. แต่งตั้งหน่วยงาน สังเกตการณ์อย่างดี
 - จ. วางกำลังเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยอย่างเพียงพอ

9. นักเรียนควรปฏิบัติตนอย่างไรจึงจะสอดคล้องกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย
 - ก. ไว้ผมยาวเพราะมีเสรีภาพในการแต่งกาย
 - ข. ไม่ทำการบ้านเพราะมีอิสระในการทำงาน
 - ค. แย่งกันตอบคำถามเพราะมีอิสระในการพูด
 - ง. เลือกหัวหน้าที่ตนเองชอบเพราะมีสิทธิเสรีในการเลือก
 - จ. เข้าเรียนในคาบที่ตนเองชอบเพราะมีสิทธิเสรีในการเรียน
10. ประเทศไทยมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเช่นเดียวกับสหรัฐอเมริกาแต่มีความแตกต่างกันในด้านใดมากที่สุด
 - ก. ตำแหน่งประมุข
 - ข. หลักการเลือกตั้ง
 - ค. ตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายบริหาร
 - ง. หลักเสรีภาพ และความเสมอภาค
 - จ. ตำแหน่งประมุขและหัวหน้าฝ่ายบริหาร
11. ความต้องการพื้นฐานของประชาชนที่นำไปสู่การปกครองระบอบประชาธิปไตย คืออะไร
 - ก. สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ
 - ข. สิทธิ เสรีภาพ เสมอภาค
 - ค. หน้าที่ เสรีภาพ เสมอภาค
 - ง. หน้าที่ เสมอภาค สถานภาพ
 - จ. สิทธิหน้าที่ เสรีภาพ เสมอภาค
12. ตัวการสำคัญที่คอยกำกับ ให้ระบอบการปกครองแตกต่างกันคืออะไร
 - ก. ระบบ
 - ข. วิธีการ
 - ค. ขบวนการ
 - ง. อุดมการณ์
 - จ. การดำเนินการ
13. ลักษณะใดเป็นวิถีชีวิตเชิงประชาธิปไตย
 - ก. ส่วนใหญ่ว่าอย่างไรก็ว่าตามกัน
 - ข. เข้าเมืองตาหลิ่วต้องหลิ่วตาตาม
 - ค. ผู้นำต้องมาจากการเลือกตั้งเท่านั้น
 - ง. ดัดสินกรณีพิพาทจากเสียงข้างมาก
 - จ. ทำตามส่วนใหญ่แต่อย่าลืมส่วนน้อย

14. ประเทศที่ใช้การปกครองระบอบประชาธิปไตยจะก่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้าทางใด
 - ก. การเมือง การทหาร และอาวุธ
 - ข. การศึกษา ศาสนา และอำนาจ
 - ค. การเมือง สังคม และเศรษฐกิจ
 - ง. การปกครอง วิทยาการ และทหาร
 - จ. การปกครอง การศึกษา และวิทยาการ
15. สมาชิกผู้แทนราษฎรทุกคน คือ ตัวแทนของประชาชน จึงสรุปได้ว่า
 - ก. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทุกคน ทำเพื่อประชาชน
 - ข. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทุกคน เป็นผู้มีความเสียสละ
 - ค. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทุกคน เป็นปากเป็นเสียงของประชาชน
 - ง. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทุกคนมาจากการเลือกตั้งของประชาชน
 - จ. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทุกคนทำตามความต้องการของประชาชน
16. ถ้ายึดหลักประชาธิปไตย การที่รจนาลือเลือกเจ้าเงาะเป็นคู่ครอง ถือว่าเป็นความผิดหรือไม่
 - ก. ผิด เพราะไม่ทำตามผู้อื่น
 - ข. ผิด เพราะไม่เคารพพ่อแม่ตน
 - ค. ไม่ผิด เพราะทำตามเสรีภาพ
 - ง. ไม่ผิด เพราะทำด้วยความเสมอภาค
 - จ. ไม่ผิด เพราะทำตามความคิดเห็นของตน
17. พฤติกรรมใดเป็นการแสดงลักษณะประชาธิปไตยที่ถูกต้อง
 - ก. แม่บ่นว่าอ้อมกลับบ้านผิดเวลา
 - ข. อ้อมอยากให้แม่พาไปดูภาพยนตร์
 - ค. เบ็นซ์อยากไปเรียนต่อที่เมืองนอก
 - ง. พ่อ แม่ บ่นว่าข้าวของแพงขึ้นทุกวัน
 - จ. พ่อ แม่ ลูก กำลังตกลงกันว่าจะเดินทางไปพักผ่อนที่ไหนดี
18. หลักธรรมที่พระมหากษัตริย์ทรงใช้เป็นแนวทางปฏิบัติ ในการปกครองประเทศ คืออะไร
 - ก. อิทธิบาท 4
 - ข. สังคหวัตถุ 4
 - ค. สามัคคีธรรม
 - ง. พรหมวิหาร 4
 - จ. ทศพิธราชธรรม

19. อำนาจหน้าที่ที่พระมหากษัตริย์ ทรงมีอย่างเต็มที่ตามรัฐธรรมนูญปกครองประเทศ คืออะไร
- การเลือกและแต่งตั้งองคมนตรี
 - การประกาศใช้และเลิกกฎอัยการศึก
 - การแต่งตั้งข้าราชการชั้นสูงฝ่ายทหาร
 - การทำหนังสือสัญญาสันติภาพสงบศึก
 - การแต่งตั้งข้าราชการชั้นสูงฝ่ายพลเรือน
20. พระมหากษัตริย์ทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภก หมายความว่าอย่างไร
- ทรงเป็นพุทธมามกะ
 - ทรงนับถือศาสนาพุทธ
 - ทรงนับถือศาสนาทุกศาสนา
 - ทรงอุปถัมภ์ศาสนาทุกศาสนา
 - ทรงอุปถัมภ์เฉพาะศาสนาพุทธ
21. สาเหตุที่พระมหากษัตริย์ทรงพัฒนาโครงการ ด้านการเกษตรอย่างมากเนื่องจากความต้องการด้านใด
- ส่งสินค้าออกทางการเกษตร
 - รักษาความสมดุลทางธรรมชาติ
 - ให้ประชาชนมีอาหารกินสมบูรณ์
 - ให้ค้นคว้าศึกษาโครงการต่าง ๆ ให้ก้าวหน้า
 - ให้ประชาชนมีโอกาสก้าวหน้าและพึ่งพาตนเองได้
22. พระราชนิพนธ์กิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวองค์ปัจจุบัน เกี่ยวข้องกับประชาชนด้านใดมากที่สุด
- การศึกษา
 - คุณธรรมของประชาชน
 - การท่องเที่ยวในประเทศ
 - การแก้ปัญหาความยากจน
 - การส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม
23. บุคคลใดแสดงการเทิดทูนพระมหากษัตริย์มากที่สุด
- อรุณ บริจาคโลหิตแก่กาชาด
 - วีระ ยืนตรงเคารพธงชาติทุกเช้า
 - กานดา ปฏิบัติตามพระบรมราโชวาท
 - นิติ เข้าร่วมถวายพระพรในวันเฉลิมชนมพรรษา
 - สุดา นำทรัพย์สินส่วนตัวทูลเกล้าถวายพระมหากษัตริย์

24. ถ้าปัจจุบันประเทศไทยไม่มีสถาบันพระมหากษัตริย์ นักเรียนคิดว่าจะเกิดปัญหาด้านใดมากที่สุด
- เศรษฐกิจ
 - การศึกษา
 - การปกครอง
 - การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
 - ขนบธรรมเนียมประเพณี
25. รัฐธรรมนูญมีความสำคัญอย่างไร
- เป็นกฎหมายที่ถูกสร้างขึ้นโดยประชาชน
 - เป็นนโยบายที่รัฐบาลทุกสมัยต้องเขียนขึ้น
 - เป็นเครื่องมือของรัฐในการลงโทษผู้กระทำความผิด
 - เป็นสิ่งที่แสดงถึงการปกครองระบอบประชาธิปไตย
 - เป็นกฎหมายสูงสุดที่กฎหมายใดๆ จะมีข้อความขัดแย้งกันไม่ได้
26. รัฐธรรมนูญต่างจากกฎหมายอื่นอย่างไร
- มีมาตราน้อยกว่า
 - มีบทบัญญัติเฉพาะที่ชัดเจน
 - ไม่มีบทบทลงโทษเหมือนกฎหมายอื่น
 - มีบทพระราชบัญญัติเฉพาะเรื่องที่ปกครอง
 - เป็นเรื่องเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของประชาชน
27. จุดมุ่งหมายของการประกันสังคม คืออะไร
- พัฒนาสังคม
 - ช่วยเหลือผู้ใช้แรงงาน
 - รัฐบาลมีรายได้เพิ่มขึ้น
 - มาตรการป้องกันการหลีกเลี่ยงภาษีของลูกจ้าง
 - มาตรการป้องกันการหลีกเลี่ยงภาษีของนายจ้าง
28. นายสรพงษ์ เกิดที่เชียงใหม่ เรียนจบที่กรุงเทพ แล้วไปทำงานที่ชลบุรี เมื่อถึงกำหนดการเป็นทหารกองเกินเขาต้องไปรายงานตัวที่ใด
- ชลบุรี
 - เชียงใหม่
 - กรุงเทพ ฯ
 - ที่ใดก็ได้ที่สะดวก
 - ต้องไปรายงานตัวทั้ง 3 จังหวัด

29. วิธีการใดที่เป็นการช่วยชาติโดยตรง
- เสียภาษี
 - ซื้อของไทย
 - ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง
 - รักษาเอกลักษณ์ของไทย
 - เข้ารับการคัดเลือกเป็นทหาร
30. นายสมชายอายุครบ 30 ปี ต้องการแต่งงานกับนางสาวสมศรี อายุ 16 ปี และเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ตามกฎหมายเขาทั้งคู่ สามารถแต่งงานกันได้หรือไม่
- ได้ ถ้าไปขอกันตามประเพณี
 - ได้ เพราะนางสาวสมศรีทำบัตรประชาชนแล้ว
 - ได้ ถ้าได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรม
 - ไม่ได้ เพราะนางสาวสมศรียังเป็นนักเรียน
 - ไม่ได้ เพราะนางสาวสมศรียังไม่บรรลุนิติภาวะ
31. วัลยาเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 อายุครบ 14 ปี ในปี พ.ศ. 2545 วัลยาจะบรรลุนิติภาวะตามกฎหมายในปี พ.ศ. เท่าไร
- 2548
 - 2549
 - 2550
 - 2551
 - 2552
32. คำตอบใดต่อไปนี้ มีผลในการควบคุมสังคมมากที่สุด
- ศาสนา
 - กฎหมาย
 - ข้อตกลง
 - กฎเกณฑ์ข้อบังคับ
 - ขนบธรรมเนียมประเพณี
33. อยากได้ผู้แทนที่ดีควรเลือกอย่างไร
- เลือกผู้แทนคนเดิม
 - เลือกผู้แทนที่มีนโยบายชัดเจน
 - เลือกผู้แทนที่ กล้าพูด กล้าทำ
 - เลือกผู้แทนที่มีความสนิทคุ้นเคย
 - เลือกผู้แทนจากพรรคการเมืองที่มีชื่อเสียง

34. การกระทำผิดโดยเจตนาหรือทำโดยความประมาท รู้ทำไม่ถึงถึงการณ์เป็นความผิดทางกฎหมายใด
- กฎหมายฉีกา
 - กฎหมายแพ่ง
 - กฎหมายอาญา
 - กฎหมายพาณิชย์
 - กฎหมายแพ่งและพาณิชย์
35. กฎหมาย จำกัดอายุผู้เยาว์ดีหรือไม่ เพราะเหตุใด
- ดี เพราะ เป็นการควบคุมความประพฤติ
 - ดี เพราะ ป้องกันไม่ให้ผู้เยาว์ถูกเอาเปรียบ
 - ดี เพราะ เป็นการกำหนดโทษในการกระทำผิดของผู้เยาว์
 - ไม่ดี เพราะ ทำให้ผู้เยาว์ขาดเสรีภาพ
 - ไม่ดี เพราะ เป็นการไม่ยุติธรรมต่อผู้เยาว์
36. นักเรียนคิดว่า กฎหมายมีความจำเป็นต่อสังคมหรือไม่ เพราะเหตุใด
- จำเป็น เพราะเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นแล้ว
 - จำเป็น เพราะเป็นข้อบังคับของสังคม
 - จำเป็น เพราะมีผลต่อการควบคุมสังคม
 - ไม่จำเป็น เพราะเป็นสิ่งที่ล้าสมัย
 - ไม่จำเป็น เพราะเป็นการจำกัดสิทธิของมนุษย์
37. กฎหมายกำหนดให้ ชายไทยทุกคนมีหน้าที่ทำอะไร
- เสียภาษีรายได้
 - ไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง
 - ปฏิบัติตามกฎหมาย
 - เข้าโรงเรียนเมื่ออายุครบ 6 ปีบริบูรณ์
 - เข้ารับราชการทหารเมื่ออายุย่างเข้าปีที่ 21
38. การกระทำใดแสดงว่ามีความเข้าใจในสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง
- สุดาเข้ารับการศึกษาอบรม
 - สมศรีปลูกต้นไม้วันครอบครัว
 - สมใจไปเสียภาษีอากรที่กรมสรรพากร
 - สมชายไปฟังคำปราศรัยเลือกตั้ง สก.
 - อารยาใช้บัตร 30 บาท รักษาอาการป่วย

39. คำตอบใดเป็นผลดีของการมีบัตรประจำตัวประชาชน
- เป็นหลักฐานในการสมรส
 - เป็นหลักฐานในการสมัครงาน
 - เป็นหลักฐานสำหรับติดต่อราชการ
 - เป็นหลักฐานในการเดินทางไปต่างประเทศ
 - เป็นหลักฐานแสดงถึงการเป็นคนไทยที่แท้จริง
40. เมื่อศรธรรมได้รับหมายเรียก คัดเลือกเป็นทหาร ศรธรรมต้องปฏิบัติอย่างไร
- ไปรับคัดเลือก ณ ที่กำหนด
 - ไปรับคัดเลือก ณ. ที่ว่าอำเภอ
 - ไปรับคัดเลือก ณ. สถานีตำรวจ
 - ไปรับคัดเลือก ณ. สำนักงานเทศบาล
 - ไปรับคัดเลือก ณ. ที่ศาลากลางจังหวัด
41. สุภาจิตที่ว่า เนื้อไม้ได้กิน หนึ่งไม้ได้รองนั่ง เอากระดูก มาแขวนคอ เกี่ยวพันกับสัญญาฉบับใดต่อไปนี้
- สัญญา จำนำ
 - สัญญา เช่าซื้อ
 - สัญญา จำนอง
 - สัญญา ซื้อขาย
 - สัญญา ค้ำประกัน
42. การที่กฎหมายของประเทศจะมีความศักดิ์สิทธิ์ต้องพัฒนาบุคคลประเภทใด
- เยาวชน
 - ประชาชน
 - ผู้รักษากฎหมาย
 - เจ้าหน้าที่ของรัฐ
 - ผู้บริหารประเทศ
43. สิทธิและหน้าที่มีความจำเป็นต่อสังคม อย่างไร
- ช่วยให้ประชาชนกินดีอยู่ดี
 - ช่วยให้สังคมมีความสุข
 - ช่วยให้ประชาชนมีเศรษฐกิจดีขึ้น
 - ช่วยให้เกิดความสามัคคี ในสังคม
 - ช่วยให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจกฎหมาย

44. พระพุทธศาสนาเริ่มเกิดขึ้นเมื่อไร
- ก. เมื่อเจ้าชายสิทธัตถะตรัสรู้
 - ข. เมื่อเจ้าชายสิทธัตถะประสูติ
 - ค. เมื่อเจ้าชายสิทธัตถะปรินิพพาน
 - ง. เมื่อเจ้าชายสิทธัตถะปฐมเทศนา
 - จ. เมื่อเจ้าชายสิทธัตถะตัดสินพระทัยออกบวช
45. ส่วนใดจัดเป็นหัวใจของทุกศาสนา
- ก. ศาสดา
 - ข. พิธีกรรม
 - ค. หลักธรรม
 - ง. ศาสนสถาน
 - จ. คำมั่นที่ยึดปฏิบัติ
46. หลักธรรมใดชาวพุทธพึงปฏิบัติเพื่อเป็นพื้นฐานของชีวิต
- ก. ปฏิบัติตามกฎไตรลักษณ์
 - ข. การยึดพระรัตนตรัยเป็นที่พึ่ง
 - ค. การละเว้นความเย่อหยิ่งถือดี
 - ง. การสำรวมกาย วาจา ใจให้บริสุทธิ์
 - จ. ทำความดี ละเว้นความชั่ว ทำจิตใจให้บริสุทธิ์
47. ศาสนามีความสำคัญต่อสังคมไทย ในปัจจุบันอย่างไร
- ก. บ่อเกิดแห่งประเพณี
 - ข. เป็นแหล่งวัฒนธรรมของชาติ
 - ค. ศูนย์รวมแห่งความเจริญก้าวหน้า
 - ง. เป็นสิ่งที่คนยึดมั่นให้กระทำความดี
 - จ. แหล่งจากการศึกษาเล่าเรียนของเด็กไทย
48. ชาวพุทธควรยึดหลักเบญจศีลข้อใดให้มั่นคงเป็นอันดับแรก เพราะถ้าขาดข้อนี้อาจส่งผลให้ผิดข้ออื่น ๆ ตามมา
- ก. ไม่พูดเท็จ
 - ข. ไม่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต
 - ค. ไม่ดื่มสุราของมึนเมา
 - ง. ไม่ลักทรัพย์ของผู้อื่น
 - จ. ไม่ประพฤติดนินทา

49. ศาสนาเกิดจากความจำเป็นในด้านใดของมนุษย์
- ความต้องการเป็นใหญ่
 - ความต้องการมีที่พึ่งทางใจ
 - ความต้องการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม
 - ความต้องการมีอภิไภยเหนือกว่าผู้อื่น
 - ความต้องการทางชื่อเสียง เกียรติยศ
50. ถ้าทุกคนในประเทศเป็นคนดีปฏิบัติตามคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือจะมีผลอย่างไร
- มีความสุข
 - มีความสันโดษ
 - มีความเป็นระเบียบ
 - มีความเจริญรุ่งเรือง
 - มีความเป็นอิสระเสรี
51. หลักปฏิบัติใดในศาสนาอิสลามที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อขจัดความโลภ
- ฮัจย์
 - ศีลอด
 - สุหฺร่า
 - ซะกาต
 - ละหมาด
52. หลักจริยธรรมร่วมกันของศาสนาต่าง ๆ คือ
- ความอดทน
 - ความกตัญญู
 - ความสามัคคี
 - ความเสียสละ
 - ความเมตตากรุณา
53. จุดมุ่งหมายสูงสุดของศาสนาคืออะไร
- ความสุขอันแท้จริง
 - การเป็นตัวของตัวเอง
 - การเคารพสิทธิมนุษยชน
 - การอยู่ร่วมกันอย่างสงบ
 - ทำความดี ละเว้นความชั่ว

54. ต่อไปนี้เป็นการใช้ทรัพยากรอย่างถูกต้อง ยกเว้น คำตอบใด
- ใช้เสียงไซค
 - ใช้เสียงภาณีอากร
 - ใช้ในการเลี้ยงชีพ
 - ใช้ป้องกันอันตราย
 - ใช้เลี้ยงตนเองและบุคคลในปกครอง
55. การมีสติสัมปชัญญะมีประโยชน์กับนักเรียนอย่างไร
- มีความรอบคอบ
 - เรียนหนังสือเก่งขึ้น
 - มีความกล้าหาญอดทน
 - เป็นที่รักของครูอาจารย์
 - เรียนเก่งและเป็นที่รักของครูอาจารย์
56. สาเหตุที่สังคม มีโจรผู้ร้ายชุกชุม เพราะผู้คนขาดคุณธรรมใด
- สัจจะ
 - กามสังวร
 - สัมมาสมาธิ
 - สัมมาอาชีวะ
 - สติสัมปชัญญะ
57. คนเราเป็นโรคเครียดกันมากในปัจจุบัน ซึ่งเป็นผลมาจาก
- ความตื่นเต้นตกใจ
 - ความเห็นแก่ตัวของมนุษย์
 - ความผิดปกติของธรรมชาติ
 - ความแออัดของสภาพแวดล้อม
 - ความรู้จักรับปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคม
58. การที่ศาสนาสอนว่า “ให้มีตนเป็นที่พึ่ง” หมายความว่าอย่างไร
- ให้หมั่นรักษาจิตใจ
 - ให้หมั่นขัดเกลาจิตใจ
 - ให้หมั่นประกอบการทำงาน
 - ความผิดปกติของธรรมชาติ
 - ให้หมั่นทบทวนและตัดสินใจ

59. ปัจจุบัน ศาสนามีส่วนช่วยสังคมในด้านใดมากที่สุด
- ก. การศึกษา
 - ข. เศรษฐกิจ
 - ค. การปกครอง
 - ง. วัฒนธรรมประเพณี
 - จ. การเชื่อมความสัมพันธ์
60. นักเรียนเห็นด้วยหรือไม่ ว่าศาสนาทำให้สังคมสงบสุข
- ก. เห็นด้วย เพราะทุกศาสนาสอนให้ทำความดี
 - ข. เห็นด้วย เพราะทุกศาสนามีกฎเกณฑ์ข้อบังคับ
 - ค. เห็นด้วย เพราะทุกศาสนาเป็นที่พึ่งทางจิตใจของมนุษย์
 - ง. ไม่เห็นด้วย เพราะทุกศาสนามีหลักธรรมต่างกัน
 - จ. ไม่เห็นด้วย เพราะทุกศาสนานับถือศาสดาต่างกัน

แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตย

คำชี้แจง

1. แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตยฉบับนี้ มีข้อสอบทั้งหมด 45 ข้อ ใช้เวลา 60 นาที
2. คำถามในแบบทดสอบฉบับนี้เป็นแบบเลือกตอบทั้งสิ้น คือ คำถามแต่ละข้อจะให้เลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียวจาก ก ข ค หรือ ง ที่ให้ไว้
เมื่อเลือกคำตอบใดให้ไปขีดกากบาทในกระดาษคำตอบ ดังตัวอย่างการตอบ ตัวเลือก ก ดังนี้

ข้อ	ก	ข	ค	ง	จ
	1	2	3	4	5
	X				

ถ้านักเรียนต้องการเปลี่ยนคำตอบใหม่ ให้ขีดทับคำตอบเดิม แล้วเลือกคำตอบใหม่ ดังนี้

ข้อ	ก	ข	ค	ง	จ
	1	2	3	4	5
	X	X			

3. ถ้าพบข้อยาก ควรเว้นข้ามไปทำข้ออื่นก่อน เมื่อมีเวลาเหลือจึงย้อนกลับมาทำใหม่
นักเรียนอย่าขีดเขียนหรือทำเครื่องหมายใดๆ ในแบบทดสอบฉบับนี้ ให้ขีดตอบลงในกระดาษคำตอบเท่านั้น
4. นักเรียนเขียนชื่อ ชั้น เลขที่ลงในกระดาษคำตอบ
5. หลังจากทำแบบทดสอบเรียบร้อยแล้วให้นำแบบทดสอบและกระดาษคำตอบส่งคืนกรรมการคุมสอบด้วย

แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพประชาธิปไตย
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

1. ขณะที่สุนทรีย์รับการตรวจอยู่ที่โรงพยาบาล บังเอิญเพื่อนของคุณพ่อซึ่งเป็นแพทย์ประจำอยู่ที่โรงพยาบาลแห่งนี้มาพบเข้า จึงเรียกให้ไปตรวจก่อนถ้านักเรียนเป็นสุนทรีย์จะอย่างไร
 - ก. ไม่เข้าไป เพราะกลัวเพื่อนของคุณพ่อจะถูกต่อว่า
 - ข. ไม่เข้าไป เพราะไม่ต้องการใช้อภิสิทธิ์เหนือคนอื่น
 - ค. เข้าไปตรวจ เพราะจะได้รับการรักษาเร็วขึ้นแล้วจะได้รับกลับ
 - ง. เข้าไปตรวจ เพราะเกรงใจเพื่อนของคุณพ่อที่มีน้ำใจต่อตนเอง

2. ในขณะที่ครูกำลังสอนอยู่ที่หน้าชั้นเรียน บังเอิญคงฤทธิขึ้นได้ว่ามีเรื่องสำคัญที่จะต้องบอกให้คงเดชทราบและทั้งสองนั่งอยู่ห่างกัน ถ้านักเรียนเป็นคงฤทธิจะอย่างไร
 - ก. เขียนลงในกระดาษแล้วส่งต่อให้คงเดช
 - ข. ขออนุญาตครูขณะนั้นแล้วบอกให้ทราบ
 - ค. รอให้ครูสอบจบก่อนแล้วจึงไปบอกให้ทราบ
 - ง. ค่อย ๆ กระซิบบอกต่อ ๆ กันไปหาคงเดช

3. ครูกำหนดให้มีการเลือกตั้งคณะกรรมการนักเรียนในวันเสาร์ เพราะเห็นว่าเป็นวันหยุดทุกคนมีเวลาว่างพอที่จะมาลงคะแนนได้ แต่พรทิตยตั้งใจจะไปเที่ยวกับผู้ปกครองในวันเสาร์นี้ด้วย และถ้าพลาดโอกาสนี้จะไม่ได้ไปเลย ถ้านักเรียนเป็นพรทิตยนักเรียนจะอย่างไร
 - ก. ไปเที่ยวก่อน เพราะเวลาลงคะแนนมีทั้งวัน
 - ข. ไปลงคะแนนเสีย ถ้ามีเวลาจึงไปเที่ยวกับผู้ปกครอง
 - ค. ไปเที่ยว เพราะเห็นว่าใครก็ได้เป็นคณะกรรมการได้ทั้งนั้น
 - ง. ไปลงคะแนนเสีย เพราะเคยมีผู้ใหญ่บางคนเล่าให้ฟังมาแล้ว

4. ในการประชุมกลุ่มเพื่อระดมความคิดเห็น เกรียงไกรทราบว่ามีความคิดเห็นอย่างหนึ่งซึ่งดีมากและยังไม่มีผู้ใดเสนอ แต่เจ้าของความคิดไม่ได้เข้าร่วมประชุมด้วย ถ้านักเรียนเป็นเกรียงไกรจะอย่างไร
 - ก. เสนอเฉพาะความคิดของตนเอง
 - ข. เสนอความคิดเห็นนั้นในนามของตนเอง
 - ค. ไม่แสดงความคิดเห็นเพราะถึงแสดงออกไปก็ไม่ดีเท่าคนอื่น
 - ง. เสนอความคิดเห็นที่ว่าดีนั้นและบอกด้วยความคิดเห็นของใคร

5. กานดา มีพี่น้อง 4 คน เธอได้รับเลือกเป็นตัวแทนของโรงเรียนเข้าแข่งขันการตอบปัญหา
สังคมศึกษากับโรงเรียนอื่น ๆ ในระดับ ม.3 ในวันจันทร์ แต่ในวันอาทิตย์คุณพ่อของเธอป่วย
กะทันหัน กานดา จำเป็นต้องเฝ้ารับใช้คุณพ่อเป็นเวลา 3 วัน ตามคำแนะนำของแพทย์
ถ้านักเรียนเป็นกานดาจะอย่างไร
 - ก. แจ้งให้คุณครูทราบและขออนุญาตเฝ้าใช้คุณพ่อ
 - ข. บอกให้เพื่อนสนิทช่วยเข้าแข่งขันตอบปัญหาแทน
 - ค. เฝ้าใช้คุณพ่อที่โรงพยาบาลเพราะเป็นหน้าที่ของลูก
 - ง. เข้าแข่งขันตอบปัญหาโดยให้พี่เฝ้าใช้คุณพ่อแทนในระหว่างการแข่งขัน

6. ประจักษ์กำลังพูดหาเสียงในการสมัครเข้ารับเลือกตั้งประธานนักเรียนในห้องประชุม เดชชัยเห็นว่า
ไม่เหมาะสมและไม่พอใจคำพูดหาเสียงของประจักษ์ ถ้านักเรียนเป็นเดชชัยจะอย่างไร
 - ก. ขอร้องให้ประจักษ์พูดแต่สิ่งที่เป็นไปได้
 - ข. หาโอกาสที่เหมาะสมออกจากห้องประชุม
 - ค. เดินออกจากประชุมโดยไม่สนใจอะไรทั้งสิ้น
 - ง. ชักถามและเสนอความคิดเห็นในเรื่องที่ตนสงสัย

7. หมอวชิรา สังคมศึกษาพานักเรียนไปทัศนศึกษา ในขณะที่รถแล่นไปนักเรียนรับประทานอาหาร
หรือผลไม้ นักเรียนจัดการเก็บเศษอาหารหรือเปลือกผลไม้อย่างไร
 - ก. ทิ้งไปนอกรถ
 - ข. แอบไว้ตามหลังพนักเก้าอี้
 - ค. เก็บใส่ถุงแล้ววางไว้พื้นรถ
 - ง. เก็บใส่ถุงแล้วนำไปทิ้งถังขยะเมื่อรถจอด

8. โรงเรียนแห่งหนึ่งในภาคเหนือมีนักเรียนชาวเขามาเรียนร่วมด้วยอยู่หลายคน เพื่อความเหมาะสม
นักเรียนคิดว่าควรปฏิบัติต่อนักเรียนในโรงเรียนนี้อย่างไร
 - ก. ให้นักเรียนร่วมกัน และส่งเสริมให้เด็กไทยเป็นผู้นำ
 - ข. ให้นักเรียนร่วมกัน แต่ไม่ควรให้สิทธิเท่าเทียมกับเด็กไทย
 - ค. ให้นักเรียนร่วมกัน โดยถือว่าทุกคนมีความสำคัญเท่าเทียมกัน
 - ง. ไม่ควรจัดให้เรียนร่วมกัน เพราะมีความเป็นอยู่ไม่เหมือนกัน

9. ในห้องเรียนของอำนาจนักเรียนย้ายจากโรงเรียนอื่นมาเรียนด้วย ถ้านักเรียนเป็นอำนาจ จะปฏิบัติอย่างไรกับนักเรียนที่ย้ายมา
 - ก. ไม่เลือกเป็นหัวหน้า
 - ข. ปฏิบัติตามปกติเหมือนกับทุกคน
 - ค. นั่งเรียนร่วมกับเพื่อนนักเรียนที่เคยเรียนด้วยกัน
 - ง. ให้ความสนิทสนมกับเพื่อนนักเรียนที่เคยเรียนด้วยกันมากกว่า
10. ในขณะที่นักเรียนกำลังทดลองเคมีอยู่และยังไม่ได้ผลสรุป แต่ปรากฏว่าเพื่อนส่วนใหญ่ ทำเสร็จเรียบร้อยแล้วนักเรียนจะอย่างไร
 - ก. ทำการทดลองต่อไปจนกว่าจะหาผลสรุปได้
 - ข. หยุดทำงานทดลองแล้วสรุปผลเองตามตำราที่เรียนมา
 - ค. หยุดทำงานทดลองแล้วขอข้อมูลจากเพื่อนที่เสร็จเรียบร้อยแล้ว
 - ง. ทำการทดลองต่อไป ถ้ายังหาผลสรุปไม่ได้ค่อยขอข้อมูลจากที่เพื่อน
11. สมภพและเพื่อน ๆ ทำข้อสอบวิชาคณิตคิดเลขเร็ว โดยคุณครูกำหนดเวลาให้ 10 นาที และเมื่อครูให้สัญญาณหมดเวลาการทำข้อสอบ แล้วมานพยังทำข้อสอบอยู่ถ้านักเรียนเป็น สมภพจะอย่างไร
 - ก. บอกคุณครูให้ทราบ
 - ข. บอกเพื่อน ๆ ในห้องให้ทราบ
 - ค. นำกระดาษคำตอบไปให้คุณครู
 - ง. เดินไปบอกให้มานพหยุดทำข้อสอบ
12. มาลีกับอุษาเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แต่ทั้งคู่เกิดทะเลาะกันมีช่วงหนึ่งคุณครูเข้ามาสอน และต้องทำงานกลุ่มบังเอิญ มาลีและอุษาจับฉลากได้อยู่กลุ่มเดียวกันถ้านักเรียนเป็นอุษาจะทำอย่างไร
 - ก. ขอแลกกลุ่มกับเพื่อน
 - ข. ขอคุณครูจับฉลากใหม่
 - ค. ทำกิจกรรมกลุ่มตามปกติ
 - ง. ขอคุณครูทำงานคนเดียว

13. นารีเป็นนักศึกษาของสถาบันแห่งหนึ่งในวันลงทะเบียนมีคนเข้าแถวลงทะเบียนเยอะมาก นารีเขียนใบลงทะเบียนเรียบร้อยแล้วจึงนำไปฝากเพื่อนคนหนึ่ง ที่อยู่ข้างหน้าแถวชำระเงินแทน ถ้านักเรียนเป็นนารี นักเรียนจะทำตามนารีหรือไม่
- ทำ เพราะลงทะเบียนได้เร็วดี
 - ทำ เพราะจะได้เรียบร้อยพร้อมเพื่อน
 - ไม่ทำ เพราะเกรงใจนักศึกษาด้วยกัน
 - ไม่ทำ เพราะผิดระเบียบของการลงทะเบียน
14. ในช่วงมิถุนายนจะมีการประกวดร้องเพลง พรศรีจึงฝึกร้องเพลงลำไย เพื่อเข้าประกวด วิไลนั่งฟังอยู่และคิดว่าตนเองร้องเพลงไพเราะกว่าพรศรี ถ้านักเรียนเป็นวิไลควรทำอะไร
- ลงสมัครร้องแข่งขันกับพรศรี
 - ฟังพรศรีร้อง และช่วยแนะนำให้
 - นั่งฟังเฉย ไม่แสดงความคิดเห็น
 - บอกให้พรศรี ร้องเพลงอื่นแทนลำไย
15. สมใจและวนิดาอยู่บ้านใกล้กันวันนี้สมใจเศร้าผิดปกติ เนื่องจากถูกคุณแม่ทำโทษมา คุณครูสังเกตเห็นและสอบถามสมใจแต่สมใจนิ่งเฉย คุณครูเลยมาถามวนิดาเพราะเห็นว่าบ้านอยู่ใกล้กัน ถ้านักเรียนเป็นวนิดาจะตอบคุณครูว่า
- ไม่ทราบค่ะ
 - สมใจไม่สบาย
 - ให้สมใจตอบเอง
 - สมใจถูกแม่ทำโทษ
16. ถ้าครูให้อาสาสมัครนักเรียนเลือกช่วยเหลือการทำงานของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง โดยกลุ่มที่ 1 มีเพื่อนสนิทของนักเรียนร่วมอยู่ด้วย และกลุ่มนี้ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องให้ความช่วยเหลือ ส่วนกลุ่มที่ 2 ต้องการความช่วยเหลืออย่างยิ่งแต่ไม่มีเพื่อนสนิทของนักเรียนร่วมอยู่เลยนักเรียนจะทำอย่างไร
- ให้ความช่วยเหลือกลุ่มที่ 2 เมื่อได้รับการร้องขอ
 - ให้ความช่วยเหลือกลุ่มที่ 1 ถ้าเพื่อนขอให้อยู่ด้วย
 - ให้ความช่วยเหลือกลุ่มที่ 2 เพราะเห็นความจำเป็น
 - ให้ความช่วยเหลือกลุ่มที่ 1 เพราะจะได้ทำงานร่วมกับเพื่อน

17. สัตว์ได้รับมอบหมายจากเพื่อน ๆ ให้เป็นประธานจัดหาทุนในการแข่งขันกีฬาประจำปีของโรงเรียนแต่เขาชอบที่จะทำหน้าที่สรรหาตัวนักกีฬามากกว่า ถ้านักเรียนเป็นสัตว์จะอย่างไร
 - ก. ขอแลกตำแหน่งกับฝ่ายสรรหาตัวนักกีฬาที่ตนชอบ
 - ข. พยายามทำหน้าที่ประธานจัดหาทุนตามที่เพื่อนมอบหมายให้ดีที่สุด
 - ค. ให้เพื่อนทำหน้าที่ประธานฝ่ายจัดหาทุนแล้วตนเองไปช่วยฝ่ายสรรหาตัวนักกีฬา
 - ง. พยายามไปช่วยฝ่ายสรรหาตัวนักกีฬาให้มากที่สุดโดยที่ตนเองยังรับตำแหน่งประธานฝ่ายหาทุน
18. ในการพัฒนาทำความสะอาดหมู่บ้านที่สุรางค์อาศัยอยู่ มีชาวบ้านมาช่วยงานมากมาย สุรางค์ต้องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านของตนเอง แต่เธอมีสุขภาพไม่แข็งแรง ถ้านักเรียนเป็นสุรางค์ นักเรียนจะอย่างไร
 - ก. รอรับอาสาช่วยเหลืองานเบา ๆ
 - ข. ขอยืมคูเขาทำงานเพื่อเป็นกำลังใจ
 - ค. พักผ่อนให้มากจะได้แข็งแรงเพื่อโอกาสครั้งต่อไป
 - ง. อ่านหนังสือ ทำแบบฝึกหัดอยู่บ้าน เพราะถึงไปช่วยก็ทำอะไรไม่ได้มาก
19. ถ้านักเรียนได้รับมอบหมายให้เป็นประธานกรรมการจัดแสดงผลงานทางวิทยาศาสตร์ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียน นักเรียนจะใช้วิธีการทำงานอย่างไร
 - ก. แบ่งงานให้ทุกคนรับผิดชอบแล้วให้ต่างฝ่ายดำเนินการเอง
 - ข. มอบงานให้เพื่อน ๆ ที่รู้ใจหรือเพื่อนสนิทกันไปทำเพื่อจะได้ไว้วางใจได้
 - ค. แบ่งงานให้ทุกคนทำตามความสามารถและคอยประสานในการทำงาน
 - ง. แบ่งงานให้เฉพาะนักเรียนที่เรียนเก่งไปทำงานเพื่อผลงานที่ออกมาจะได้มีคุณภาพ
20. เมื่อนักเรียนได้รับความรู้ใหม่ ๆ ที่ดีและมีประโยชน์ นักเรียนควรปฏิบัติตนอย่างไร
 - ก. เล่าให้เพื่อนที่รักกันมาก ๆ ฟัง
 - ข. เก็บความรู้นั้นไว้เพียงคนเดียว
 - ค. ถ้ามีเพื่อนมาถามก็จะอธิบายหรือเล่าให้ฟัง
 - ง. นำความรู้นั้นออกเผยแพร่ให้ผู้สนใจทุกครั้งที่มีโอกาส
21. เมื่อนักเรียนเข้าไปอ่านหนังสือที่สนใจในห้องสมุด และพบว่าหนังสือที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวหลายเล่ม นักเรียนจะอย่างไร
 - ก. อ่านในเรื่องเบา ๆ สมอง
 - ข. อ่านเฉพาะเรื่องที่สนใจมากที่สุด
 - ค. อ่านทุกประเด็นที่อยากรู้อย่างละเอียด
 - ง. อ่านเฉพาะเรื่องที่ตรงกับบทเรียนมากที่สุด

22. ครูให้นักเรียนช่วยกันทำป้ายชื่อต้นไม้ในบริเวณโรงเรียน เฉลิมพงษ์มีความสามารถเขียนตัวหนังสือได้สวยงามกว่าใคร ๆ เพื่อน ๆ จึงอยากให้เขาเป็นหัวหน้าในการทำงานครั้งนี้ ซึ่งถ้าเฉลิมพงษ์รับเป็นหัวหน้าแล้วก็ต้องทำงานหนักกว่าคนอื่น ถ้านักเรียนเป็นเฉลิมพงษ์จะทำอย่างไร
- รับเป็นหัวหน้าเพราะเป็นการทำงานเพื่อส่วนรวม
 - รับเป็นหัวหน้าเพราะอาจได้รับคำชมเชยจากคนทั่วไป
 - รับเป็นหัวหน้าเพราะคนจะได้รับ ความสนใจจากเพื่อน ๆ มากขึ้น
 - ไม่รับเป็นหัวหน้าเพราะทำงานหนักมากเกินไปอาจทำให้ผลการเรียนตกต่ำ
23. ในการนำเสนอรายงานหน้าชั้นของกลุ่ม ยุพดีได้รับเลือกให้เป็นตัวแทนของกลุ่มออกไปรายงานหน้าชั้นของกลุ่ม แต่ศักดิ์ชัยซึ่งเป็นหัวหน้ากลุ่มเห็นว่ายุพดีไม่น่าสามารถรายงานหน้าชั้นได้ ถ้านักเรียนเป็นศักดิ์ชัยจะทำอย่างไร
- คอยให้กำลังใจขณะที่ยุพดีออกไปรายงาน
 - ขอให้เพื่อน ๆ และยุพดีพิจารณาหาตัวผู้รายงานอีกครั้ง
 - คัดค้านมติของกลุ่มพร้อมทั้งชี้แจงว่ายุพดีไม่สามารถทำได้
 - ช่วยเหลือยุพดีวางแผนและเตรียมรายละเอียดในเรื่องที่จะรายงาน
24. นงพนามีความสามารถเป็นดรัมเมเยอร์ เคยได้รับการคัดเลือกเมื่อครั้งอยู่โรงเรียนประถมมาก่อน งานกีฬาสีปีนี้ทางโรงเรียนต้องการความช่วยเหลือและความร่วมมือจากนักเรียนหลายด้าน โดยต้องการผู้ที่มีความสามารถและประสบการณ์ ถ้านักเรียนเป็นนงพนาจะทำอย่างไร
- รับอาสาทำงานที่มีเพื่อนทำอยู่ก่อน
 - เฉย ๆ ไว้ เพราะไม่อยากเสียการเรียน
 - รับทำงานต่อเมื่อได้รับมอบหมายให้ทำ
 - รับอาสาเป็นดรัมเมเยอร์และเข้ารับการฝึกซ้อมอย่างเต็มที่
25. ถ้านักเรียนเป็นคณะกรรมการคนหนึ่งในคณะกรรมการนักเรียน ในกรณีที่มีมติของที่ประชุมในเรื่องที่นักเรียนไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง นักเรียนจะทำอย่างไร
- วางตนเฉยและไม่สนใจเรื่องนี้
 - ไปคัดค้านกับประธานเป็นการส่วนตัว
 - พยายามหาจังหวะอภิปรายคัดค้านในที่ประชุมอีกครั้ง
 - ให้ความร่วมมือและทำตามมตินั้นต่อไปด้วยความเต็มใจ

26. ในการทำรายงานของกลุ่ม เรา เสนอความคิดเห็นในการทำงาน แต่สมาชิกส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยและตกลงนำมติของที่ประชุมมาปฏิบัติ แต่ผลงานกลับไม่เป็นที่พอใจของครูเมื่อนักเรียนได้เรียกกลุ่มไปชี้แจงปรากฏว่าตรงกับแนวที่คิดที่เราได้เคยเสนอไว้ ถ้านักเรียนเป็นเราจะทำอย่างไร
- ร่วมกันวางแผนกับกลุ่มเพื่อแก้ไขผลงาน
 - ถ้ามีการทำงานร่วมกันอีกขอให้ตนได้เป็นหัวหน้ากลุ่ม
 - ชี้แจงผลอันเกิดจากการที่กลุ่มไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของคุณ
 - ขอเป็นผู้ดำเนินการวางแผนงานแทนหัวหน้ากลุ่มเดิมในการแก้ไขผลงาน
27. หลังจากครูได้ตรวจให้คะแนนผลงานของนักเรียนแต่ละกลุ่มเรียบร้อยแล้ว ปรากฏว่ากลุ่มของสุริพรได้คะแนนน้อยกว่ากลุ่มอื่น ๆ ถ้านักเรียนเป็นสุริพรจะทำอย่างไร
- พิจารณาข้อบกพร่องที่เกิดจากผู้ใดก็ให้ผู้นั้นนำไปแก้ไข
 - ให้ผู้ที่มีความสามารถที่สุดในกลุ่มนำไปแก้ไขข้อบกพร่อง
 - ตรวจดูความบกพร่องที่เกิดจากผู้ใดต่อไปจะได้มอบหมายงานให้น้อยลง
 - ร่วมกับกลุ่มประเมินผลงาน ถ้าเป็นส่วนดีก็คงไว้ ถ้าเป็นข้อบกพร่องให้ร่วมกันคิดหาทางแก้ไข
28. ครูประจำชั้นมอบหมายให้ กบ ก้อง ก้อย และแก้ว ช่วยกันทำรายงานหัวข้อหนึ่งเพื่อจะนำมารายงานหน้าชั้น ถ้านักเรียนเป็นคนใดคนหนึ่งที่ทำงานนั้นจะทำงานสำเร็จด้วยวิธีใด
- เลือกหัวหน้ากลุ่มเพื่อทำหน้าที่แบ่งงาน
 - เลือกหัวหน้ากลุ่มให้ทำหน้าที่วางแผนและสั่งงาน
 - แต่ละคนทำงานตามความสามารถแล้วนำมารวมกัน
 - วางแผนการทำงาน ติดตามผล และประสานงานร่วมกัน
29. ในขณะที่วิรัชกำลังทดลองเคมีอยู่ แอบเห็นภารทิพย์ทำสารเคมีของเธอหกหมด ทำให้ทดลองต่อไปไม่ได้ แต่สารเคมีของวิรัชเหลือน้อย ถ้านักเรียนเป็นวิรัชจะทำอย่างไร
- ให้ภารทิพย์ลอกผลการทดลองเพื่อส่งครู
 - แบ่งสารเคมีให้ภารทิพย์เพื่อทำการทดลองได้ต่อไป
 - ถ้าภารทิพย์มาขอก็จะไม่ให้เพราะของตนเหลือน้อย
 - แกล้งทำเป็นไม่เห็นเพื่อให้ภารทิพย์ไปขอสารเคมีคนอื่น

30. เสรีเป็นหัวหน้ากลุ่มทำรายงานนำเสนอผลงานด้านศิลปะ โดยมีเพื่อนสมาชิก 4 คน ถ้านักเรียนเป็นเสรี จะแบ่งหน้าที่รับผิดชอบการทำงานอย่างไร
- ก. รับผิดชอบงานคนเดียว
 - ข. คัดเลือกคนเก่ง ๆ ทำงาน
 - ค. ให้เพื่อน ๆ ทำตัวเองคอยติชม
 - ง. แบ่งงานตามความสามารถของเพื่อน
31. ธานีทราบว่านักเรียนในชั้นเรียนของตนมีนักเรียนแตกแยกกันออกเป็นสองกลุ่ม และมีความขัดแย้งกันอย่างรุนแรง ถ้านักเรียนเป็นธานีจะทำการแก้ไขเรื่องนี้อย่างไร เป็นอันดับแรก
- ก. ชักชวนให้ทั้งสองฝ่ายคืนดีกัน
 - ข. คาดหมายว่าปัญหานี้เกิดจากสาเหตุอะไรบ้าง
 - ค. เสนอแนะวิธีให้ทั้งสองฝ่ายทำความเข้าใจกัน
 - ง. สอบถามสาเหตุความขัดแย้งจากนักเรียนทั้งสองฝ่าย
32. ครูมอบหมายให้พัฒนาทำการทดลองหาความถ่วงจำเพาะของลูกตุ้มเหล็กโดยวิธีแทนที่น้ำหนักที่ได้จากการทดลองครั้งแรกเมื่อนำมาคำนวณแล้วได้ค่าใกล้เคียงกับในตำราพัฒนาจึงสรุปและเขียนรายงานการทดลองทันที ถ้านักเรียนเป็นพัฒนายจะทำอย่างไร
- ก. ถามครูก่อนเขียนรายงานส่ง
 - ข. สอบถามเพื่อนก่อนตัดสินใจทำอะไรลงไป
 - ค. ทำการทดลองอีกครั้ง เพราะการทดลองครั้งแรกอาจมีข้อบกพร่องหรือผิดพลาดได้
 - ง. ทำอย่างพัฒนาซึ่งเหมาะสมดีแล้ว เพราะผลการทดลองได้ใกล้เคียงกับในตำราไม่ควรจะทำให้เสียเวลาอยู่
33. โรงเรียนจัดให้มีการทดลอง และบรรยายพิเศษเรื่อง “การใช้พลังงานจากดวงอาทิตย์” ถ้านักเรียนเข้าร่วมชมและฟังบรรยายด้วยแต่ไม่เข้าใจรายละเอียดทั้งหมด นักเรียนจะทำอย่างไร
- ก. เฉย ๆ ไว้ก่อนคิดว่าเมื่อใดคงจะรู้ได้เอง
 - ข. ถามเพื่อน ๆ ที่เข้าฟังด้วยกันอาจจะมีคนเข้าใจบ้าง
 - ค. พยายามศึกษาหาความรู้ในเรื่องนี้เพิ่มเติมโดยวิธีต่าง ๆ ให้มากที่สุด
 - ง. พยายามนึกทบทวนสิ่งที่ได้เห็นและได้ฟังอีกครั้งอาจทำให้เข้าใจดีขึ้น

34. ประศาสตร์เป็นหัวหน้าของการทำงานกลุ่มซึ่งมีเพื่อนร่วมงาน 7 คน แต่การทำงานมักไม่ค่อยราบรื่น เพราะมีเพื่อน 2 คน ชอบหลบหนีงานอยู่เสมอ ถ้านักเรียนเป็นประศาสตร์ จะทำอย่างไร
- รับทำงานแทนคนที่ไม่มีมา
 - ขอร้องให้เพื่อนทั้งสองเข้าร่วมทำงานของกลุ่ม
 - บอกเพื่อนทั้งสองว่าควรทำตัวอย่างไรจึงจะถูกต้อง
 - สอบถามสาเหตุและเหตุผลจากเพื่อนทั้งสองเพื่อให้ทางแก้ไข
35. ใจแก้วย้ายไปเข้าโรงเรียนใหม่ พบว่าห้องเรียนไม่มีใครชอบสายสมรเลยหลายคนบอกว่าสายสมรเป็นคนไม่ดี ถ้านักเรียนเป็นใจแก้วจะทำอย่างไร
- วางตัวตามสบายจะคบก็ได้ไม่คบก็ได้แล้วแต่โอกาส
 - พยายามทำความสนิทสนมกับเพื่อนกลุ่มใหญ่ไว้ให้มาก ๆ
 - ไม่คบกับสายสมรเพราะเธอคงเป็นคนไม่ดีอย่างที่เพื่อนบอก
 - คบด้วยและพยายามสังเกตพฤติกรรมของเธอเพื่อค้นหาข้อเท็จจริง
36. ถ้านักเรียนเป็นหัวหน้าชั้นและมีมารศรีเป็นเพื่อนร่วมชั้น ครั้งหนึ่งเคยจับได้ว่ามารศรีขโมยของเพื่อนวันหนึ่งสุเทพเงินหาย แจ้งให้เพื่อน ๆ ทราบว่าต้องมีคนขโมยเงินของเขาไปนักเรียนจะทำอย่างไร
- ลงความคิดเห็นว่ามารศรีเป็นคนขโมย
 - รอให้เกิดเหตุการณ์ขโมยของหรือของหายอีกครั้ง
 - หาโอกาสสอบถามมารศรีและเพื่อน ๆ ที่อาจรู้เหตุการณ์ก่อนตัดสินใจ
 - ลงความคิดเห็นว่ามารศรีไม่ได้เป็นคนขโมยเพราะว่าเธอคงไม่ทำซ้ำสอง
37. ครั้งหนึ่งมีรายการพิเศษทางโทรทัศน์เกี่ยวกับสารคดีทางวิทยาศาสตร์ เรื่องรายงานผลการวิจัยในรอบปีเป็นการเผยแพร่การค้นพบสิ่งใหม่ ๆ ทางวิทยาศาสตร์ ถ้าปรากฏว่ารายงานนี้เป็นเรื่องใหม่ที่เหลือเชื่อจริง ๆ นักเรียนจะทำอย่างไร
- เชื่อ เพราะเป็นรายงานทางวิทยาศาสตร์
 - ไม่เชื่อ เพราะรายการทางโทรทัศน์มักเอาใจผู้ชม
 - จะยอมรับเฉพาะเรื่องที่ตนเองคิดว่าเชื่อได้เท่านั้น
 - จะศึกษาเพิ่มเติมจากตำรา ผู้มีความรู้ เพื่อให้ได้รายละเอียดก่อนสรุป

38. วิชิตเลี้ยงสุนัขไว้ตัวหนึ่ง แต่รอบบริเวณบ้านของวิชิตเป็นรั้วโปร่ง ดังนั้นเดชนัยซึ่งมีบ้านติดกันเดินผ่านหน้าบ้าน สุนัขจะวิ่งไปเห่าอยู่เป็นประจำ เดชนัยเกิดความรำคาญจึงได้ขึงก้อนหินใส่ซึ่งเหตุการณ์เหล่านี้วิชิตแอบเห็นอยู่บ่อย ๆ อยู่มาวันหนึ่งสุนัขได้ตายลงไป ถ้านักเรียนเป็นวิชิตจะอย่างไร
- นำซากสุนัขไปฝังแล้วหาสุนัขมาเลี้ยงใหม่
 - กล่าวหาเดชนัยว่าเป็นคนฆ่าสุนัขและขอให้ชดใช้ค่าเสียหาย
 - ไปทำร้ายสุนัขของเดชนัยบ้างเพราะถ้าไปต่อว่าเขาคงไม่ยอมรับ
 - หาวิธีพิสูจน์การตายของสุนัขและสืบให้รู้ว่าเป็นผลมาจากเรื่องใด
39. สุเทพและเพื่อน ๆ ร่วมกันทำแปลงปลูกผักไว้ที่โรงเรียน ต่อมาปรากฏว่าผักที่ปลูกไว้เหี่ยวเฉาตายเกือบหมด ถ้านักเรียนเป็นสุเทพจะอย่างไร
- ชวนเพื่อนมาช่วยกันปลูกใหม่
 - บอกให้ครูทราบเพื่อให้ครูช่วยเหลือ
 - หาสาเหตุและหาวิธีการแก้ไขร่วมกันกับเพื่อน
 - ตัดสินใจแก้ปัญหาตามที่คิดว่าจะแก้ไขได้ในขณะนั้น
40. ชีระป่วยเป็นโรคผิวหนัง บังเอิญพบข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่งว่ามีบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์สามารถรักษาโรคผิวหนังได้ ถ้านักเรียนเป็นชีระจะอย่างไร
- ไปทดลองรักษาโรคที่บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์
 - ไปรักษาโรคเมื่อมีคนอื่นมาบอกว่ารักษาหาย
 - ชักชวนเพื่อนที่เป็นโรคผิวหนังเหมือนกันไปรักษา
 - ศึกษาข้อมูลจากหลาย ๆ ด้านว่าเป็นเรื่องจริงเพียงใด
41. ปีนีสุภาวดีจะสอบเข้ามหาวิทยาลัย สุภาวดีมีความตั้งใจจะเลือกเรียนที่มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรีเพราะมีสภาพแวดล้อมและธรรมชาติที่ดี แต่คุณแม่ต้องการให้เลือกเรียนที่มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ เพราะเป็นมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียง ถ้านักเรียนเป็นสุภาวดีจะอย่างไร
- ไม่เลือกเลยเพราะโกรธคุณแม่
 - คุยกับคุณแม่ให้เหตุผลในการเลือก
 - เลือกเรียนที่มหาวิทยาลัยบูรพาเพราะตนเองตั้งใจไว้
 - เลือกเรียนที่มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์เพื่อเอาใจคุณแม่

42. จากที่นักเรียนนำโทรศัพท์มือถือมาใช้ที่โรงเรียนทำให้เกิดปัญหาเกิดขึ้น คุณครูฝ่ายปกครอง จึงประกาศห้ามนักเรียนนำโทรศัพท์มือถือมาโรงเรียนโดยเด็ดขาด ปรากฏเป็นนักเรียนคนหนึ่ง ที่จำเป็นต้องพกโทรศัพท์มือถือ เพื่อติดต่อให้ผู้ปกครองมารับปากชอยตอนเย็น เนื่องจากบ้าน เธออยู่ในซอยลึก ถ้านักเรียนเป็นปราชญ์จะอย่างไร
- แอบครูนำมาโรงเรียนเหมือนเดิม
 - โกรธและต่อว่าคุณครูฝ่ายปกครอง
 - ไม่นำมาก็ให้มอเตอร์ไซด์ปากชอยเข้าบ้าน
 - ให้ผู้ปกครองมาชี้แจงความจำเป็นกับคุณครู
43. ระยะนี้มีการพนันบอลเกิดขึ้น พรศักดิ์เพื่อนของเด่นชาย เป็นคนหนึ่งที่ชอบเล่นพนันบอล นักเรียนคิดว่าเด่นชายควรอย่างไร
- เตือนพรศักดิ์
 - บอกคุณครูประจำชั้นให้ทราบ
 - ไม่สนใจเพราะเป็นเรื่องส่วนตัว
 - ดักพบผู้ปกครองพรศักดิ์และแจ้งให้ทราบ
44. ประมุขเป็นหัวหน้าชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และเป็นกรรมการจัดงานวันแม่ของโรงเรียน ได้รับ หนังสือให้เข้าประชุมเวลา 10.00 น. ของวันนี้แต่เมื่อประมุขมาที่ห้องประชุมพบว่าการประชุม กันแล้ว เนื่องจากอาจารย์ใหญ่ ประกาศเลื่อนเวลาประชุมใหม่เป็น 9.00 น. ถ้านักเรียนเป็น ประมุขจะอย่างไร
- จดข้อประชุมจากผู้เข้าประชุม
 - ต่อว่าผู้เข้าประชุมไม่ไปเรียกตน
 - ต่อว่าอาจารย์ใหญ่นัดแล้วไม่แน่นอน
 - ขอโทษเพราะตนเองไม่ทราบว่าเลื่อนเวลาประชุม
45. วลี กับ วลัย เป็นเพื่อนรักกันแต่วลีเป็นคนขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ชอบลอกเลียนแบบ ผลงานของวลัยเสมอ ๆ ถ้านักเรียนเป็นวลัยจะอย่างไร
- ต่อว่าวลี
 - ฟ้องคุณครู
 - เลิกคบกับวลีเลย
 - แนะนำและช่วยเหลือวลี

ภาคผนวก ง

- แผนการสอนด้วยวิธีการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก
- แผนการสอนด้วยวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือ

แผนการสอนแบบประสาน 5 แนวคิดหลัก

วิชา ส. 306 ประเทศของเรา 4

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

เรื่อง หลักธรรมสำคัญของศาสนาอื่นๆ ในการอยู่ร่วมกัน
อย่างสันติสุข

เวลา 3 คาบ

สาระสำคัญ

ศาสนาทุกศาสนามีหลักธรรมคำสั่งสอนที่มีจุดมุ่งหมายที่ต้องการให้ผู้ปฏิบัติหลักธรรมประสบ
แต่ความสุข และอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

จุดประสงค์การเรียนรู้

จุดประสงค์ปลายทาง เพื่อให้นักเรียน

1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมของศาสนาอื่น
2. ปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนาที่ตนเองนับถือ เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

จุดประสงค์นำทาง นักเรียนสามารถ

1. บอกหลักธรรมที่สำคัญของศาสนาคริสต์ อิสลาม และฮินดูได้
2. บอกหลักธรรมที่สำคัญของแต่ละศาสนา ที่ทำให้ทุกคนอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข
3. อภิปรายความสอดคล้องของแต่ละศาสนาในเรื่องการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขได้
4. ยกตัวอย่างการปฏิบัติตามหลักธรรมที่ตนนับถือได้

เนื้อหาสาระ

1. หลักคำสอนของศาสนาคริสต์
 - หลักตรีเอกานุภาพ
 - หลักความรัก
 - หลักอาณาจักรพระเจ้า
2. หลักคำสอนของศาสนาอิสลาม
 - หลักศรัทธา
 - หลักปฏิบัติ
3. หลักคำสอนของศาสนาฮินดู
 - หลักอาศรม 4
4. ความสอดคล้อง ของศาสนาต่าง ๆ

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ขั้นตอนกิจกรรม	องค์ประกอบ CIPPA
1. <u>ขั้นทวนความรู้เดิม</u> โดยครูนำรูปภาพเกี่ยวกับศาสนา คริสต์ , อิสลาม , ฮินดู มาให้นักเรียนดู พร้อมทั้งซักถามนักเรียน - เป็นภาพอะไร - เกี่ยวข้องกับศาสนาใด - ใครรู้ความหมายและมีประสบการณ์ ในการประกอบศาสนกิจหรือพิธีกรรมในภาพหรือความสำคัญของภาพ. ช่วยเล่าให้เพื่อน ๆ ฟัง ครูสรุปบันทึกข้อมูลบนกระดานให้นักเรียน	นักเรียนโดยมีส่วนร่วมในบทเรียนและได้แสดงออก ได้รับความรู้จากเพื่อน I,P
2. <u>ขั้นแสวงหาความรู้ใหม่</u> ครูแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อยกลุ่มประมาณ 4-5 คน และแจกเอกสารใบความรู้เรื่องหลักธรรมของศาสนาต่าง ๆ ให้นักเรียนศึกษา พร้อมทั้งตอบคำถามลงในใบงาน	CIPPA
3. <u>ขั้นศึกษาทำความเข้าใจ ความรู้ใหม่และเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม</u> ให้นักเรียนนำความรู้จากใบความรู้ที่ศึกษา และใบงานที่ตอบคำถามมาเขียนเป็นแผนภูมิวงล้อ หลักธรรมของแต่ละกลุ่ม แล้วนำไปแสดงหน้าชั้น นักเรียนทุกกลุ่มศึกษาและตอบคำถามในใบงานที่ 2 ครูแจกใบงานที่ 3 ให้นักเรียนทุกกลุ่ม นักเรียนจะช่วยกันคิดเกี่ยวกับหลักธรรมของศาสนาต่าง ๆ ที่ศึกษา มีความสอดคล้องกับศาสนาที่ตนเองนับถืออย่างไร และจดบันทึก	CIPPA
4. <u>ขั้นแลกเปลี่ยนความรู้ ความเข้าใจ กับกลุ่ม</u> ส่งตัวแทนของกลุ่มออกไปรายงานหน้าชั้น พร้อมทั้งให้นักเรียนทุกคนแสดงความคิดเห็น เห็นด้วยหรือไม่แล้วหาเหตุผลมาแสดง ครูจะแนะนำความถูกต้องและแก้ไขปัญหา	CIPPA
5. <u>สรุปและจัดระเบียบ</u> นักเรียนช่วยกันสรุปความรู้ที่เรียน ทั้งความรู้เดิมและความรู้ใหม่ ครูช่วยเรียบเรียงเขียนบนกระดานดำ ให้นักเรียนจดบันทึก	CIPPA
6. <u>ขั้นแสดงผลงาน</u> ให้นักเรียนแสดงผลงานการสร้างความรู้ของตนเองด้วยวิธีต่าง ๆ ตามความสามารถ เช่น การจัดนิทรรศการ, วาดภาพ , แต่งกลอน เกี่ยวกับหลักธรรม	CIPPA
7. <u>ขั้นประยุกต์ใช้ความรู้</u> ตอบคำถามจากใบงาน กรณีตัวอย่าง	A

สื่อการเรียนการสอน

1. ภาพพิธีกรรมของศาสนาต่าง ๆ
2. ใบความรู้เรื่อง
 - 1 หลักธรรมของศาสนาคริสต์
 - 2 หลักธรรมของศาสนาอิสลาม
 - 3 หลักธรรมของศาสนาฮินดู
3. ใบงาน เรื่อง
 - 1 หลักธรรมของศาสนาต่าง ๆ
 - 2 หลักธรรมนำไปสู่ความสันติสุข
 - 3 ความสอดคล้องของหลักธรรม
4. กรณีตัวอย่าง
5. หนังสือเรียน วิชา สังคมศึกษา 306

ใบความรู้ เรื่องหลักธรรมศาสนาพุทธ

ศาสนาพุทธเป็นศาสนาที่เก่าแก่เป็นอันดับ 2 รองลงมาจากศาสนาพราหมณ์ พุทธศาสนาเกิดขึ้นในโลกเมื่อ 45 ปีก่อนพุทธศักราช ในดินแดนชมพูทวีป ซึ่งปัจจุบันได้แก่ ประเทศอินเดียและเนปาล ศาสดาของศาสนาพุทธคือ พระพุทธเจ้า

หลักธรรมในพระพุทธศาสนาแบ่งเป็น 2 ระดับคือ

1. โลกียธรรม ธรรมระดับความสุขทางโลกธรรมที่ช่วยให้บุคคลดำรงตนอยู่ในสังคมอย่างปกติสุข
2. โลกุตระธรรม ธรรมระดับสูง ละเอียดอ่อนเป็นการพัฒนาตนเองขั้นสูงจนหลุดพ้นจากวัฏสงสาร

หลักธรรมในการ พัฒนาตนเอง	➡	เบญจศีล	เบญจธรรม
		1. ไม่ฆ่าสัตว์	1. เมตตา กรุณา
		2. ไม่ลักทรัพย์	2. สัมมาอาชีวะ
		3. ไม่ประพฤติผิดในกาม	3. กามสังวร
		4. ไม่พูดเท็จ	4. สัจจะ
		5. ไม่ดื่มสุรา ของมึนเมา	5. การมีสติสัมปชัญญะ

หลักธรรมที่ทำให้เป็น คนดีในสังคม	➡	ได้แก่ สัปปริสธรรมประกอบด้วย	
		1. วัมมัญญุตตา	รู้จักเหตุและผล เข้าใจหลักความจริงตามธรรมชาติ
		2. อัตถัญญุตตา	รู้จักความมุ่งหมายที่กระทำและเข้าใจในสิ่งที่กระทำ
		3. อัตตัญญุตตา	รู้จักประพฤติดนให้เหมาะสมสอดคล้องไปกับความจริง
		4. มัตตัญญุตตา	รู้จักประมาณความเหมาะสมพอดีในการดำรงตนเช่น การใช้จ่ายทรัพย์
		5. กาลัญญุตตา	รู้จักทำตนให้เหมาะสมกับเวลา การตรงต่อเวลา
		6. ปริสญญ	รู้จักสร้างมนุษยสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และรู้จักประพฤติตนต่อชุมชน
		7. ปุคคัลลัญญุตตา	รู้จักและเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลเพื่อประโยชน์ในการติดต่อหรือสัมพันธ์กับบุคคลอื่น

หลักธรรมที่ช่วย
ในการดำเนินชีวิต
เป็นไปด้วยดี

ทิวรรธมมิกัตถประโยชนประกอบด้วย

1. อุฏฐานสัมปทา ความขยันหมั่นเพียร
2. อารักขสัมปทา การรักษาทรัพย์
3. กัลยาณมิตตา การคบเพื่อนดี
4. สมชิวิตา รู้จักใช้ชีวิตให้เหมาะสม

หลักธรรมที่ช่วย
พัฒนาสังคม

สังคหัตถุ 4 ประกอบด้วย

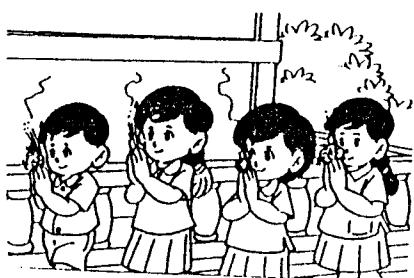
1. ทาน การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
2. ปิยวาจา พูดในสิ่งที่ดี
3. อัถกจริยา ประพฤติดนให้เป็นประโยชน์
ต่อสังคม
4. สมนัตตา วางตนเสมอต้นเสมอปลาย

หลักธรรมที่ช่วยให้อยู่
ร่วมกันอย่างสันติ

โลกบาล หรือธรรมคัมภีร์ครองโลกคือ

1. หิริ ความละอายต่อบาป
หิริ หมายถึง ความละอายในลักษณะ 3
ประการ และไม่ทำความชั่ว (บาป) คือ

- ละอายแก่ใจหรือความรู้สึกที่เกิดขึ้นในใจตนเอง
แล้วไม่ทำชั่ว
 - ละอายผู้อื่นหรือสภาพแวดล้อมต่าง ๆ แล้วไม่ทำความชั่ว
 - ละอายต่อความชั่ว ที่ตนจะทำนั้นแล้วไม่ทำความชั่ว
2. โอตตปปะ ความเกรงกลัวต่อบาป
- เกรงกลัวตนเอง ดีเตือนตนเองได้
 - เกรงกลัวผู้อื่นแล้วไม่กล้าทำความชั่ว
 - เกรงกลัวต่อผลของความชั่วที่ทำจะเกิดขึ้นแก่ตน
 - เกรงกลัวต่ออาญาของแผ่นดิน

ใบความรู้ เรื่อง หลักธรรมศาสนาคริสต์

หลักธรรมของคริสต์ศาสนา อยู่ในคัมภีร์ไบเบิล ซึ่งมีอยู่ 2 ส่วน คือ คัมภีร์เก่า เป็นคัมภีร์ของยิว คัมภีร์ใหม่เป็นคำสอนของพระคริสต์หรือพระเยซูและบรรดาสาวกของพระองค์ ดังนั้นส่วนที่เป็น ศีลธรรมพื้นฐานจึงมีลักษณะเดียวกับศาสนาของพวกยิว แต่ทว่าพระเยซูได้ทรงนำหลักเรื่อง ความรัก การช่วยเหลือกัน เข้ามาปรับปรุง หลักธรรมศาสนาคริสต์มี 5 ประการคือ

1. หลักตรีเอกานุ

คือหลักคำสอนที่ศรัทธาในพระเจ้าองค์เดียวแต่มี 3 สภาวะ คือ พระบิดา พระบุตร และพระจิต

พระบิดา ซึ่งแสดงตนเป็นพระยโฮวาค์ พระเจ้าสูงสุดเพียง พระองค์เดียวทรงสร้างมนุษย์และสรรพสิ่งทั้งปวงในโลก และจักรวาล

พระบุตร ซึ่งแสดงตนเป็นพระเยซู โดยพระบิดาโปรดให้เสด็จมา ช่วยเหลือมนุษยชาติให้รอดพ้นจากบาป

พระจิตหรือวิญญาณบริสุทธิ์ ของพระเจ้าเสด็จมาสถิตย์อยู่กับ ผู้ที่มีศรัทธาในพระองค์ ดลบันดาลให้มนุษย์ประพฤติดีและนำ มนุษย์ไปสู่พระเจ้า

2. หลักแห่งความรัก

ความรักในศาสนาคริสต์แบ่งเป็น 2 ประการคือ

รักในองค์พระเจ้า โดยปฏิบัติตามคำสั่งของพระเจ้าคือให้รัก **เพื่อนมนุษย์ด้วยกัน** รู้จักเมตตา กรุณา เสียสละให้อภัยแก่กัน และรักในเพื่อนมนุษย์เป็นความรักที่บริสุทธิ์ เสียสละ ไม่หวังผลตอบแทน ไม่พยายามจองเวรแม้ผู้นั้นจะเป็นศัตรูดังคำสอน "ถ้าผู้ใดตบแก้มขวาของท่านจงหันแก้มซ้ายให้เค้าด้วย"

3. หลักอาณาจักรแห่งพระเจ้า

ให้มนุษย์สร้างศรัทธาในจิตใจ รู้จักเตรียมตัวรับฟังและปฏิบัติตาม คำสั่งสอนให้ถูกต้อง อาณาจักรของพระเจ้าจะอยู่ใกล้ตัวเราทุกคน โดยแบ่งอาณาจักรเป็น 2 ส่วนคือ **อาณาจักรบนโลกมนุษย์** ได้แก่ศาสนจักร มนุษย์สามารถใกล้ชิดพระเจ้า ได้โดยการปฏิบัติตนให้ดีที่สุดและเพื่อแสดงความศรัทธาในพระเจ้า จงสวดมนต์

อาณาจักรบนสวรรค์ เมื่อมนุษย์ตายไปวิญญาณจะได้ไปเฝ้า พระเจ้าในสวรรค์ มีชีวิตนิรันดร์

4. หลักในการ ดำเนินชีวิต

เป็นหลักธรรมในการพัฒนาสังคมมีอยู่ 4 ประการคือ

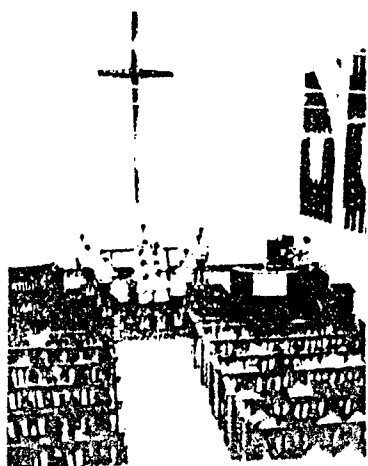
1. ความรัก เป็นคำสอนที่สำคัญ ความรักเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคน
2. ความเสียสละ พระเยซูทรงสอนสาวกและแสวงหา เมื่อทุกคนรักซึ่งกันและกันโลกก็จะมีแต่สันติสุขผู้เลื่อมใสในพระองค์ก็รู้จักการเสียสละอันยิ่งใหญ่ของพระองค์คือ การยอมสละชีวิตด้วยการถูกตรึงไม้กางเขน
3. การให้อภัย มนุษย์อยู่ร่วมกันย่อมมีการทะเลาะ การให้อภัยซึ่งกันและกันจะทำให้ปัญหาต่างๆ ลดลงหรือไม่เกิดขึ้น
4. การบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่น ศาสนาคริสต์มุ่งสอนทางที่จะนำไปสู่จุดหมายสูงสุดคือการไปเฝ้าพระเจ้า การจะไปได้ต้องปฏิบัติ โดยสร้างศรัทธา รู้จักการเสียสละ จริใจต่อผลการกระทำ จะนำท่านไปสู่สิ่งที่ปรารถนา

5. บทบัญญัติ 10 ประการ

เป็นหลักธรรมพื้นฐาน เหมือนกฎหมายเบื้องต้นจะกล่าวได้ว่าหลักปฏิบัติข้อ 5 ถึง 10 นั้นเป็นหลักสากลที่มีอยู่ในศาสนาต่างๆ

1. ไม่เคารพนับถือพระเจ้าองค์อื่นนอกจากพระยาโฮวาห์
2. ไม่ออกนามพระเจ้าโดยขาดความจงรักภักดี
3. ห้ามบูชารูปเคารพอื่นใด
4. ห้ามทำงานในวันศักดิ์สิทธิ์คือวันอาทิตย์ซึ่งถือว่าเป็นวันพักผ่อน ควรนำครอบครัวไปศาสนจักร
5. ให้เคารพบิดามารดา
6. ห้ามฆ่ามนุษย์
7. ห้ามประพฤติผิดในกาม
8. ห้ามลักทรัพย์
9. อย่าเป็นพยานเท็จ
10. ห้ามโลภเอาทรัพย์สินของผู้อื่น

ใบความรู้ เรื่องหลักธรรมศาสนาอิสลาม

ศาสนาอิสลามมีศาสดาคือพระมะหะหมัด เป็นศาสนาที่ยอมรับคัมภีร์ไบเบิลของศาสนาฮิวและคริสต์ศาสนา และได้เพิ่มเติมบ้างตามสมควร เรียกคัมภีร์ อัล - กุรอาน ศาสนาอิสลามหรือที่เรียกผู้นับถือศาสนาว่า มุสลิม นี้เกิดขึ้นเพื่อเป็นการร่วมชาติของพวกอาหรับโดยตรง จึงมีระเบียบกฎเกณฑ์คำสอนที่มุ่งประเด็นไปในแง่สังคมส่วนใหญ่ คำสอนจึงมีลักษณะเป็นกฎหมายทางสังคมและเป็นศาสนาไปพร้อมกัน สรุปได้เป็น 2 หลักใหญ่ๆ คือ หลักศรัทธา เป็นเรื่องเกี่ยวกับความเชื่อ คือเชื่อพระผู้เป็นเจ้า ศรัทธาในพระผู้เป็นเจ้าเพียงพระองค์เดียว และหลักปฏิบัติ

หลักปฏิบัติในศาสนาอิสลาม

หลักปฏิบัติของศาสนาอิสลามเป็นเหมือนธรรมเนียมของศาสนิกชน อาจจะมองได้ว่าเป็นการแสดงออกทางพิธีกรรมแต่ที่จริงแล้ว เป็นพิธีกรรมหรือ การแสดงออกมาจากพื้นฐานทางจริยธรรมและคุณธรรมโดยตรง

หลักปฏิบัติในศาสนาอิสลามมีดังนี้

1. การปฏิญาณตนต่อพระผู้เป็นเจ้า

หมายถึง การมีศรัทธาต่อพระองค์และต่อบัญญัติของพระองค์ ไม่เคารพบูชาสิ่งอื่นๆ เช่น รูปเคารพ ฝีมือนางไม้ เครื่องรางของขลังจะเห็นได้ว่าศาสนสถานของอิสลามที่เรียกว่า สุเหร่า หรือ มัสยิด ไม่มีรูปเคารพใดๆ เลยแม้แต่รูปพระผู้เป็นเจ้าหรือศาสดา การประดับตกแต่งมักเป็นข้อความที่คัดมาจากคัมภีร์อัล - กุรอาน

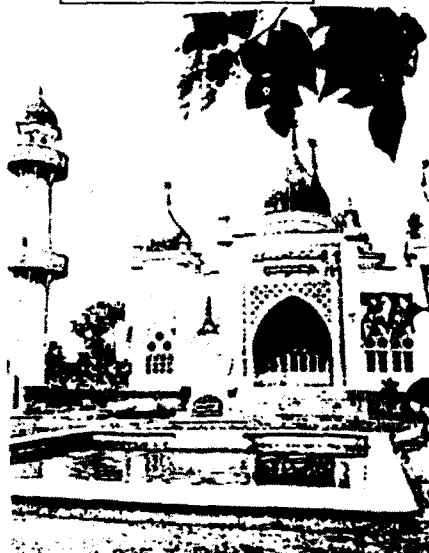
2. การนมาซ (หรือละหมาด)

เป็นการแสดงความเคารพพระเจ้า ขอรพต่อพระองค์การนมาซนี้มีกฎเกณฑ์บังคับว่าต้องทำ 5 เวลา คือ เวลาย่ำรุ่ง กลางวัน บ่าย พลบค่ำ และกลางคืน กำหนดหันหน้าไปทางทิศที่ตั้งของหินศักดิ์สิทธิ์ที่นครเมกกะ ประเทศซาอุดีอาระเบีย ผู้จะทำพิธีต้องชำระร่างกายให้สะอาด เพราะเป็นการไปเฝ้าพระผู้เป็นเจ้าที่จริงแล้วการนมาซก็คือการทำจิตใจให้บริสุทธิ์ ระลึกถึงสิ่งอันสูงสุด คือพระเป็นเจ้าผู้ทรงไว้ซึ่งความเมตตาปราณี เป็นการทำความจิตให้สงบ เหมือนกับการทำสมาธิในพระพุทธศาสนา

3. การถือศีลอด

เป็นการงดเว้นการรับประทานอาหารและเครื่องดื่มไม่ให้งดเว้นในความสุขทางกาย ดังนั้น การถือศีลอดจึงไม่ได้หมายถึงงดอาหาร แต่จะต้องงดเว้นการร่วมประเวณี การรักษาการหายใจไม่ให้กระทำผิดบาป หรือทำความชั่วตั้งแต่พระอาทิตย์ขึ้นจนถึงพระอาทิตย์ตก การถือศีลอดจึงเท่ากับเป็นการบวชอย่างหนึ่ง มีผู้เรียกการถือศีลอดว่า ถือบวชที่จริงแล้วจุดมุ่งหมายสำคัญคือ การที่จะเตือนมนุษย์ให้รู้จักถึงความยากจน ความหิวโหย ให้นึกถึงผู้ที่ยากจน ไม่มีจะกินให้รู้จักยับยั้งความสุขทางโลก ไม่เพลิดเพลินในอบายมุขต่างๆ การถือบวชเช่นนี้ จะต้องทำทั้งส่วนที่เป็นการแสดงออกทางกายและส่วนที่เป็นจิตใจคือ ต้องรักษาอารมณ์ไว้ให้ผ่องใสไม่เกิดความโกรธอาฆาตมาดร้าย หรือคิดร้ายต่อผู้อื่น

4. การบริจาคทาน (ซะกาต)

เป็นการบริจาคสิ่งของเงินตราตามที่มีบัญญัติไว้ในคัมภีร์ว่าให้มีการบริจาคเป็นประจำทุกปี ผู้นับถือศาสนาอิสลามจะต้องสำรวจทรัพย์สินของตนในรอบปีและบริจาคให้ทานในอัตราร้อยละ 2.5 ถือเป็นข้อกำหนดทางสังคมว่าผู้มั่งคั่งจะต้องช่วยเหลือสังคม ผู้มั่งคั่งจะต้องช่วยเหลือผู้ที่ไม่มั่งคั่ง

5. การประกอบพิธีฮัจญ์

คำว่า ฮัจญ์ แปลว่า การไปเยือนหมายถึง การจาริกแสวงบุญ การเดินทางไปประกอบศาสนกิจ ที่นครเมกกะ ประเทศซาอุดีอาระเบีย ผู้ที่จะไปประกอบศาสนกิจจะต้องเป็นผู้มีความพร้อมที่จะไปได้ มีทรัพย์สินเหลือพอที่จะให้รอบคร้วที่อยู่ข้างหลังดำรงอยู่ได้ ผู้ใดมีความพร้อม มีบทบัญญัติไว้ว่า จะต้อง กระทำกิจนี้ ส่วนผู้ที่ไม่พร้อมก็ไม่ได้บังคับให้ทำนอกจากนี้ ชาวมุสลิมยังมี

หลักศรัทธาของศาสนาอิสลาม 6 ประการคือ

1. ศรัทธาพระอัลเลาะห์
2. ศรัทธาเทวทูต (บรรดาปวงเทพที่พระผู้เป็นเจ้าทรงสร้างขึ้นเพื่อทำหน้าที่ต่างๆ)
3. ศรัทธาคัมภีร์อัลกุรอาน
4. ศรัทธาศาสนทูต (ศาสดาที่พระผู้เป็นเจ้าแต่งตั้งเป็นผู้ประกาศสัจธรรมแก่มวลมนุษย)
5. ศรัทธาวันพิพากษา (วันสิ้นโลก)
6. ศรัทธากฎสภาวะการณ์ (ความจริงของกฎธรรมชาติ)

ใบความรู้ เรื่อง หลักธรรมศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู

ศาสนาพราหมณ์เป็นศาสนาเก่าแก่มากมีอายุ หลายพันปี ชาวเมืองอารยันเข้ามาตั้งถิ่นฐาน พวกอารยันจึงตั้งศาสนาขึ้น คำสอนในศาสนาเรียกว่า พระเวท นักบวชผู้ทำพิธีกรรมเรียกว่า พราหมณ์ในตอนเริ่มแรกศาสนาพราหมณ์นับถือเทพเจ้า 3 กลุ่ม ได้แก่ เทพเจ้าบนพื้นโลก เทพเจ้าบนสวรรค์ ต่อมายกย่องเทพเจ้าเพียงองค์เดียวคือพระพรหม ถือว่าเป็นผู้สร้างโลกและสรรพสิ่งทั้งปวง มีการจัดระบบในสังคมอินเดียแบ่งคนเป็น 4 ชั้น หรือ 4 วรณะ ได้แก่ วรณะพราหมณ์ วรณะกษัตริย์ วรณะแพศย์ และวรรณะศูทร

พวกที่อยู่ในวรรณะพราหมณ์เป็นผู้ที่ศึกษารอบรู้ในวิทยาการสาขาต่าง ๆ โดยเฉพาะพิธีกรรมต่าง ๆ และได้พัฒนาให้เกิดความเชื่อในเทพเจ้าผู้ยิ่งใหญ่ 3 องค์ คือ

1. พระพรหม เป็นผู้สร้างโลกและสรรพสิ่งทั้งปวง
2. พระวิษณุหรือพระนารายณ์ เป็นผู้รักษาคัมภีร์ครองโลก
3. พระอิศวรหรือพระศิวะ เป็นเทพเจ้าสูงสุด พระองค์จะเป็นผู้สร้างหรือทำลายโลก

เมื่อเห็นว่าควรทำลาย ศาสนาพราหมณ์ หรือฮินดูเชื่อว่าความเป็นไปของทุกสิ่งทุกอย่างขึ้นอยู่กับพรหมลิขิต พระผู้เป็นเจ้าได้ทรงกำหนดวรรณะต่าง ๆ ให้มนุษย์ปฏิบัติหน้าที่การทำงานไปตามวรรณะของตน ดังนี้

วรรณะพราหมณ์ เป็นวรรณะสูงสุดมีหน้าที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เชื่อว่าวรรณะพราหมณ์ พระเจ้าสร้างมาจากโอษฐ์หรือเตียรของพระองค์ จะประกอบอาชีพต่าง ๆ ดังนี้ ครู นักปราชญ์ นักวิชาการ นักกฎหมาย

วรรณะกษัตริย์ เป็นวรรณะของนักรบมีหน้าที่ปกครองประเทศเชื่อว่าวรรณะกษัตริย์พระเจ้าสร้างมาจากพระพาหา (แขน) หรือพระอุระ ออกของพระองค์

วรรณะแพศย์ เป็นวรรณะของพ่อค้า นายธนาคารนักธุรกิจ เชื่อว่า วรรณะแพศย์ พระเจ้าสร้างมาจากพระขงฆ์ (ขา) หรือ พระโสณี (ตะโพก) ของพระองค์

วรรณะศูทร เป็นวรรณะของคนชั้นต่ำมีอาชีพกรรมกร ทาส

หลักการดำเนินชีวิตของบุคคลในสังคมฮินดูเรียกว่า อาศรม 4
โดยแบ่งขั้นตอนการดำเนินชีวิตออกเป็น 4 ขั้นๆ ดังนี้

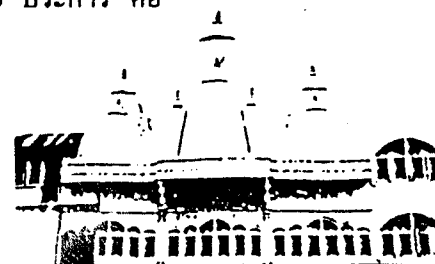
- ขั้นที่ 1 พรหมจารี ช่วงอายุ 8 - 25 เป็นวัยที่ศึกษาพระเวทจากอาจารย์
- ขั้นที่ 2 คฤหัสถ์ ช่วงอายุ 25 - 40 ปี เป็นวัยครองเรือน
- ขั้นที่ 3 วานปรสธ์ ช่วงอายุ 50 - 75 ปี เป็นวัยออกแสวงหาธรรม แสวงหาทางหลุดพ้นหรือโมกษะ ทำตนให้เป็นประโยชน์ ต่อสังคม
- ขั้นที่ 4 สันยาสี อายุ 75 ปีขึ้นไป เป็นช่วงออกบวชหาทางสู่โมกษะ จะได้ไปเฝ้าพระเจ้า และรวมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับเทพเจ้าเรียกว่าปรมาตมัน

หลักปรมาตมน์และโมกษะ

หลักปรมาตมน์ และโมกษะ คือ ปรัชญาแก่นแท้ของศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู
 ปรมาตมน์ หมายถึง สิ่งอันยิ่งใหญ่อันเป็นที่รวมของทุกสิ่งทุกอย่างในโลกนี้ ปรมาตมน์ เป็นผู้
 ประทานความรู้แจ้ง ความคิด และความบันเทิง โมกษะ เป็นหลักธรรมที่สูงที่สุดของศาสนา
 พราหมณ์ - ฮินดู หลักโมกษะนี้ คือ ความหลุดพ้นจากสังสารวัฏแห่งชีวิต หรือความหลุดพ้นจาก
 ความทุกข์ หนทางที่จะบรรลุถึงทางหลุดพ้นมีหลายทาง คำสอนที่ว่าด้วยทางไปสู่ความหลุดพ้น
 เรียกว่า โมกษะคติ ประกอบด้วยสาระ 2 ประการ คือ การเข้าถึงโมกษะ ความหลุดพ้นจาก
 สังสารวัฏแห่งชีวิต และวิธีปฏิบัติเพื่อเข้าถึงโมกษะมีหลักปฏิบัติสำคัญ 3 ประการ คือ

1. ทางแห่งกรรม (การประกอบแต่ความดี)
2. ทางแห่งญาณหรือปัญญา (ความรู้)
3. ทางแห่งความภักดี (ความซื่อสัตย์ หรือความจงรักภักดี)

อิทธิพลที่มีต่อการดำเนินชีวิตของศาสนิกชน

1. ระบบวรรณะ ชาวฮินดูยังคงนับถือวรรณะอย่างมั่นคงมาจนทุกวันนี้
2. มีความเชื่อถืออำนาจของเทพเจ้า
3. มีความเชื่อในเรื่องเทพเจ้ามีหลายองค์ แต่ที่สำคัญมี 3 องค์ คือพระพรหม พระศิวะ และพระวิษณุ
4. มีความเชื่อว่า ถ้าสวดมนต์อ้อนวอนเทพเจ้า เทพเจ้าจะรับรู้ และปลดปล่อยทุกข์ให้
5. ชาวฮินดูถือความสำคัญในเรื่องพิธีกรรมศาสนานับตั้งแต่แรกปฏิสนธิ จนกระทั่งถึงเวลาที่ชีวิตล่วงลับไปแล้ว
6. ชาวฮินดูเชื่อว่า มีทั้งเทพเจ้าแห่งความดี และเทพเจ้าแห่งความชั่วร้าย
7. ลัทธิทางศาสนามีอิทธิพลทางด้านสถาปัตยกรรม เช่น ในการสร้างโบสถ์วิหาร และเทวาลักษณ์เป็นรูปพระปรารักษ์ เชื่อว่าได้รับอิทธิพลมาจากลัทธิศิวลึงค์
8. ศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู เป็นส่วนที่สนับสนุนประชาธิปไตย คือ คำสอนตอบสนองความต้องการของคนทั้งหลายเป็นการดึงหลักศาสนาเข้ามา
9. หลักลัทธิพราหมณ์-ฮินดู เป็นที่รวมหลักวิชาทุกแขนงไว้ เช่นหลักมนุษยธรรมศาสตร์ เกี่ยวกับกฎหมาย หลักปรัชญาชั้นสูง นิยาย
10. ชาวฮินดู เป็นคนใจกว้าง ไม่คับแคบ ยอมรับสิ่งที่ดีๆ ทั้งหลายที่มีอยู่มากมายแล้วนำมาปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง และต่อส่วนรวม

ใบความรู้ หลักสูตรศาสนาสิกข

ศาสนาสิกข์เกิดขึ้นในพ.ศ. 2012 ผู้สถาปนา คือ พระศาสดานักเทพ ศาสนาสิกข์ไม่มีพระหรือนักบวช มีแต่วัดสิกข์ ซึ่งเรียกว่า กรุทราวา ภายในวัดสิกข์ทุกแห่งมีพระคัมภีร์ อาทิกรันถ์ เป็นประธานองค์แทนพระศาสดาและพระเจ้า กรดาปุรุษ มีสุวรรณวิหารที่กรุงอมฤตสระไนรัฐปัญจาบ ประเทศอินเดีย ศาสดาของสิกข์มีทั้งหมด 10 องค์ หลังจาก 10 องค์แล้วไม่มีศาสดาอีกเลยใช้ คัมภีร์ อาทิกรันถ์เป็นศาสดา คำว่า สิกข์ ตรงกับภาษาบาลีของคำว่า ลิกขา ซึ่งแปลว่าศึกษา นั่นเอง ชาวสิกข์ต้องศึกษาคำสอนของศาสดาทั้ง 10 พระองค์

ชาวสิกข์ให้ความเคารพในเทพเจ้าสูงสุดคือ กรดาปุรุษ พระองค์เดียวโดยมีความเชื่อมั่นว่า พระองค์เป็นผู้ทรงสร้างโลก และจักรวาล มวลมนุษย์

ในเวลาเดียวกันศาสนาสิกข์ปฏิเสธการทำพิธีกรรมตามศาสนาฮินดู และการแบ่งชนชั้นตามลัทธิพราหมณ์ ในประเด็นนี้ศาสนาสิกข์จึงมีแนวทางขัดแย้งกับศาสนาฮินดู อย่างไรก็ตามศาสนาสิกข์เป็นศาสนาแห่งการปฏิบัติเป็นศาสนาแห่งความหวังและการมองโลกในแง่ดี ศาสนาสิกข์นำชาวสิกข์ผ่านความยากลำบากในการต่อสู้กับอำนาจกดขี่ และทรราชของชนชั้นปกครองในยุคแรก ๆ ของการเริ่มต้นศาสนา ผู้นำทางศาสนาสิกข์ได้ทำการต่อสู้ปกป้องสัจธรรม อย่างกล้าหาญ แม้จะต้องสิ้นชีพก็ตาม ศาสนาสิกข์สอนให้คนมีความหวัง ความกล้าหาญ กล้าที่จะเผชิญความตาย หากความกล้าเช่นนั้นเป็นไปเพื่อความถูกต้อง และความดีความงามเพื่อมวลมนุษย์ ชาวสิกข์จึงเป็นผู้กล้าหาญเสียสละ ยึดมั่นในคำสอนของศาสดาและเทอดทูนพระผู้เป็นเจ้า กรดาปุรุษ

บาป 5 ประการใน
ศาสนาสิกข์

สัญลักษณ์ 5
ประการของสิกข์

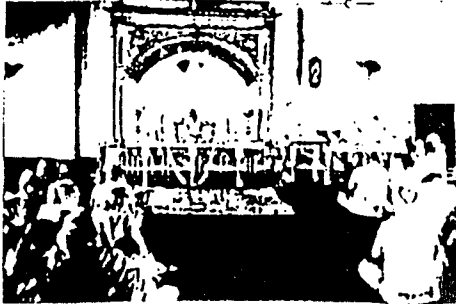

ศาสนาสิกข์ระบุว่ามียาปอยู่ 5 ประการที่มนุษย์จะต้องขจัดออกไปให้หมดได้แก่ ตัณหา ความโกรธ ความโลภ โมหะ และอหังการ บาปที่ชั่วช้า ร้ายกาจมากที่สุดในบรรดาบาปทั้ง 5 คืออหังการ ซึ่งเป็นเรื่องของการอิจา ริษยาและความอวดดี บาปข้อ 5 นี้ จะขจัดได้จะต้องประพฤติตนเป็นคนอ่อนน้อม มีความเมตตา และมีความรู้สึกว่ามันตัวเองนั้นต่ำต้อยกว่าบุคคลอื่น ๆ

สัญลักษณ์ 5 ประการ ที่แสดงความเป็นชาวสิกข์ได้แก่ 5 กล่าวคือเกศา (ผมยาวไม่ตัด) กังชะ (หวี) กระ (กำไล) กัจจะ (ชั้นใน) และกิริปาน (ดาบ - กิริช) บนเรือนร่างของชาวสิกข์จะมองเห็นภาพเช่นนี้หรืออีกอย่างหนึ่งสัญลักษณ์ทั้ง 5 ประการนี้ เป็นสัญลักษณ์ของชาวสิกข์โดยแท้

มีบทบัญญัติอยู่ 4 ประการ ห้าม ชาวซิกข์ปฏิบัติ ซึ่งได้แก่

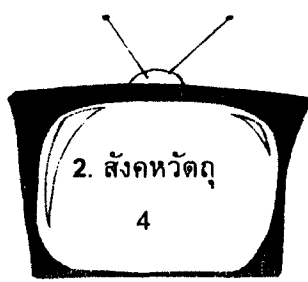
ข้อห้าม 4 ประการ
ของศาสนาซิกข์

1. ห้ามตัดผมหรือขลิบหนวด
2. ยาเสพติดทุกชนิด เช่น สุรา บุหรี่
3. การผิดประเวณี
4. การรับประทานเนื้อสัตว์ที่ถูกฆ่าด้วยวิธี "กุกทา"
(คือถูกฆ่าในพิธีกรรม)

แบบทดสอบก่อนและหลังเรียน

คำสั่ง ให้นักเรียนนำหมายเลขในรูปภาพต่อไปนี้ไปใส่ในรูป หลังข้อความในหน้าถัดไป
ที่มีความสัมพันธ์กัน

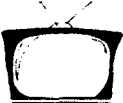

แบบทดสอบก่อนและหลังเรียน

คำสั่ง ให้นักเรียนนำหมายเลขคำตอบจากรูป ของแต่ละข้อมาตอบลงใน
หลังข้อความต่อไปนี้

1. ความเกรงกลัวต่อบาป กลัวต่อการประพฤติดุจจริต

2. การบำบัตกิเลสในศาสนาอิสลาม

3. อดทน เสียสละ สามัคคี และรู้จักฝึกอบรมจิตใจให้ดี

4. จุดมุ่งหมายของการประกอบพิธีฮัจญ์

5. หลักธรรมที่มีลักษณะเหมือนกฎหมายข้อบังคับของศาสนาคริสต์

6. ศาสนาซิกข์สอนให้ภักดีต่อ

7. หลักธรรมคำสอนของศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู ที่คล้ายศาสนาพุทธ

8. ข้อปฏิบัติในศาสนาซิกข์

9. หลักธรรมพื้นฐานทางสังคมของศาสนาพุทธ

10. เดือนรอมฎอน

11. หลักธรรมที่เอื้ออำนวยให้เกิดประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

12. เทพเจ้าของพราหมณ์ - ฮินดู

ใบงานที่ 1
เรื่องหลักธรรมของศาสนา

คำสั่ง ให้นักเรียนร่วมกันอภิปราย เพื่อตอบคำถามด้านความรู้ความจำ

1. หลักธรรมที่สำคัญของศาสนา คือ (ศาสนาที่กลุ่มของนักเรียนจับฉลากได้)

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. หลักธรรมใดที่นำไปสู่ความสันติสุขของศาสนา

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ใบงานที่ 2

เรื่อง หลักธรรมสำคัญของศาสนาอื่น ๆ ในการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

คำสั่ง ให้นักเรียนวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของหลักธรรมหรือคำสอนของศาสนา พุทธ , คริสต์, อิสลาม, พราหมณ์ - ฮินดู , ซิกข์ ที่มีความสอดคล้องกัน มา 2 หลักธรรม

หลักธรรม ที่สอดคล้องกัน	พุทธ	คริสต์	อิสลาม	พราหมณ์ - ฮินดู	ซิกข์
1.....	1.....	1.....	1.....	1.....	1.....
.....					
.....					
.....					
.....					
2.....	2.....	2.....	2.....	2.....	2.....
.....					
.....					
.....					
.....					

2. ให้นักเรียนเขียนหลักธรรมสำคัญที่นักเรียนปฏิบัติวิธีการปฏิบัติและผลที่ได้รับลงในช่องว่างที่กำหนด

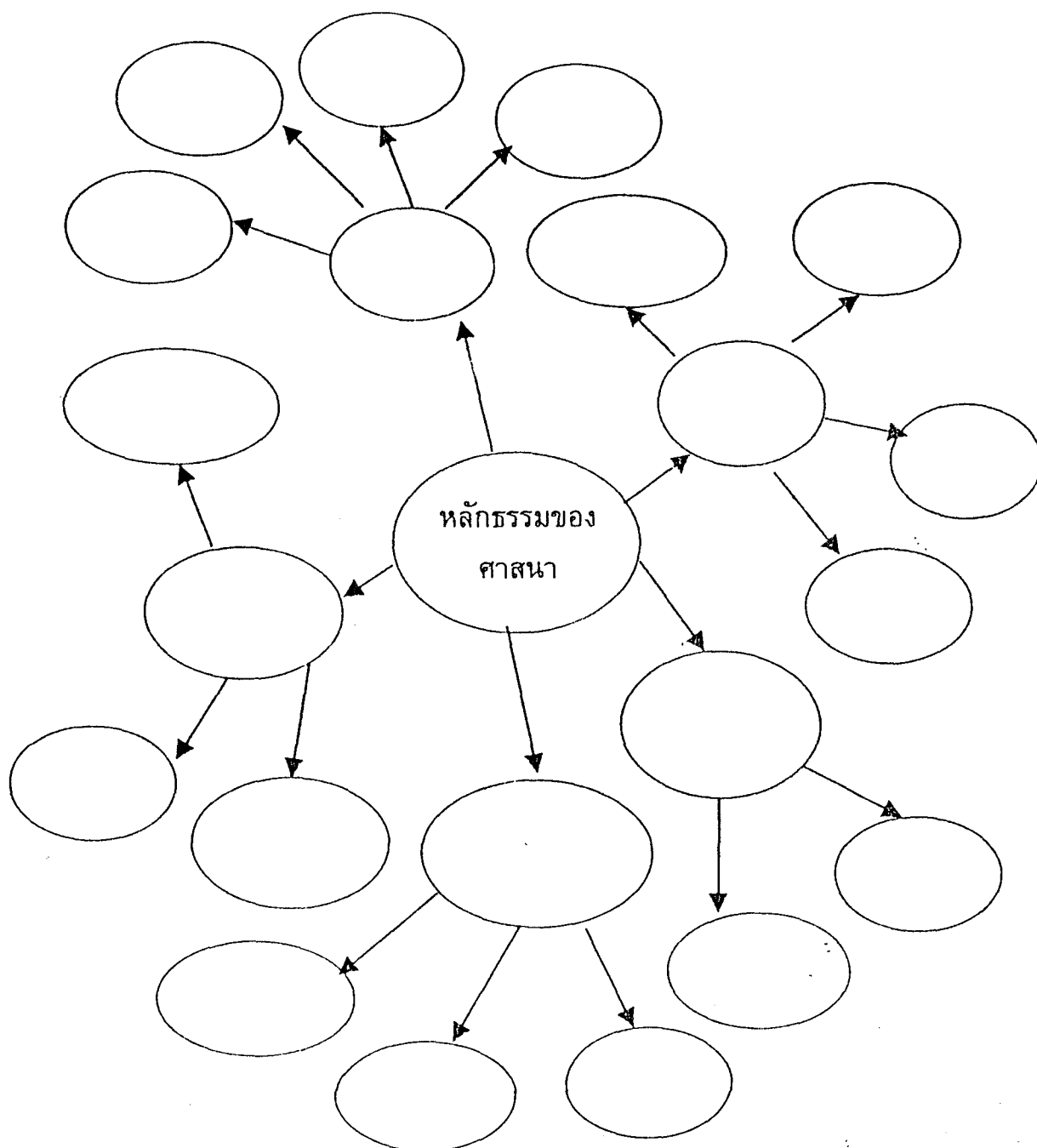
ชื่อหลักธรรม	→	วิธีการปฏิบัติตนของนักเรียน

↓

ผลที่ได้รับ

ใบงานที่ 3

คำสั่ง ให้นักเรียนเขียนแผนภูมิมิววล้อ Concept Mapping หลักธรรมที่สำคัญของศาสนาต่างๆ
มาอย่างน้อยศาสนาละ 2 ข้อ

แผนการสอนแบบร่วมมือ

วิชา ส 306 ประเทศของเรา

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

เรื่อง สถาบันพระมหากษัตริย์ในระบอบประชาธิปไตย

เวลา 2 คาบ

สาระสำคัญ

สถาบันพระมหากษัตริย์เป็นสถาบันหลักในการปกครองระบอบประชาธิปไตย พระองค์ทรงดำรงอยู่ในฐานะ อันเป็นที่เคารพสักการะผู้ใดจะละเมิดมิได้ ทรงใช้อำนาจอธิปไตยรวมทั้งทรงปฏิบัติพระราชภารกิจอื่นๆ ตามที่กำหนด ไว้ในรัฐธรรมนูญพระองค์ทรงปฏิบัติพระราชภารกิจอันนานัปการ เพื่อสร้างความอยู่ดีกินดี ให้กับพสกนิกรไทยจนได้รับยกย่องว่าทรงเป็นมิ่งขวัญของชาติ

จุดประสงค์การเรียนรู้

จุดประสงค์ปลายทาง เพื่อให้นักเรียน

มีความรู้ความเข้าใจกับสถาบันพระมหากษัตริย์ ในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย

จุดประสงค์นำทาง นักเรียนสามารถ

1. อธิบายความสำคัญ ของสถาบันพระมหากษัตริย์ในสังคมไทยได้
2. ยกตัวอย่างพระราชกฤษฎีกาของพระมหากษัตริย์ไทยที่เกี่ยวข้องหรือช่วยเหลือประชาชนได้
3. บอกประโยชน์ที่สังคมไทยได้รับ จากโครงการพระราชดำริต่างๆ ได้
4. บอกความรู้สึกความภาคภูมิใจและเทิดทูนจงรักภักดีในสถาบันพระมหากษัตริย์ได้

เนื้อหาสาระ

1. ความสำคัญของพระมหากษัตริย์ในระบอบการเมืองการปกครองของไทย
2. โครงการในพระราชดำริที่สำคัญ

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

1. ขั้นเตรียม (15 นาที)

1.1 ครูแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มๆ ละ 4 คน แต่ละกลุ่ม มีนักเรียนที่มีระดับความสามารถสูง ปานกลาง และต่ำ ตามอัตราส่วน 1:2:1

1.2 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเลือกหัวหน้า และเลขานุการกลุ่ม (หมุนเวียนหน้าที่กันในแต่ละคาบเรียน) พร้อมทั้งตั้งชื่อกลุ่ม (และเขียนชื่อสมาชิกของกลุ่มลงในเอกสารหมายเลข 1)

1.3 ครูอธิบายถึงกิจกรรมการเรียนรู้ ขั้นตอน และบทบาทของนักเรียน ในการทำงานกลุ่ม

1.4 แจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้การสอน

1.5 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มทำแบบทดสอบก่อนเรียน

2. ขั้นสอน (15 นาที)

2.1 ครูสนทนากับนักเรียน เกี่ยวกับพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 จากภาพ เกี่ยวกับสิ่งที่พระองค์ปฏิบัติและมีผลต่อประชาชนอย่างไร

2.2 ครูเสนอหัวข้อเรื่องที่จะศึกษา

2.2.1 ความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ในระบอบการเมืองการปกครองของไทย

2.2.2 โครงการในพระราชดำริที่สำคัญ

2.3 นักเรียนแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออกมาจับฉลากหัวข้อเรื่องที่จะศึกษาและรับเอกสาร ใบความรู้ใบงานต่าง ๆ ตามหัวข้อเรื่องที่จับฉลากได้

3. ขั้นทำกิจกรรมกลุ่ม (35 นาที)

3.1 สมาชิกในกลุ่มร่วมกันศึกษาหัวข้อย่อย จากข้อมูลใบความรู้แล้วทำกิจกรรมลงในใบงาน ที่ครูมอบหมาย ให้ทำตามกำหนดเวลา

3.2 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มสนทนาแลกเปลี่ยนความรู้กันและวางแผนเตรียมรายงานผลหน้าชั้นเรียน

3.3 ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มออกมารายงาน โดยสรุปผลงานลงในใบงาน แล้วส่งครู พร้อมแบบประเมินพฤติกรรมทำงานกลุ่ม

4. ขั้นตรวจสอบผลงาน (15 นาที)

4.1 ครูให้นักเรียนทุกคนในกลุ่มเขียนพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่นักเรียนประทับใจ พร้อมทั้งยกเหตุผลที่ประทับใจ

4.2 ครูให้นักเรียนนำผลงานที่เขียนออกมาแสดงหน้าชั้นเรียนและช่วยกันแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมในส่วนที่เกินหรือขาดหายไปของแต่ละคนในกลุ่ม

5. ขั้นสรุปบทเรียนและประเมินผลการทำงานกลุ่ม (20 นาที)

5.1 ครูและนักเรียนช่วยสรุป ความสำคัญของพระมหากษัตริย์ในระบอบการเมืองการปกครองของไทย

5.2 ครูและนักเรียนช่วยกันตรวจสอบความถูกต้องของใบงานและสรุปประเด็นสำคัญเพิ่มเติม

5.3 นักเรียนแต่ละกลุ่มประเมินผลการทำงานของกลุ่มตนเอง สรุปผลการประเมินการทำงานกลุ่มลงในเอกสารหมายเลข 1

5.4 ครูสังเกตทำงานกลุ่ม และตรวจผลงาน ประเมินผลการทำงานกลุ่มของนักเรียน ลงในเอกสารหมายเลข 2 และส่งข้อมูลย้อนกลับพร้อมทั้งยกย่องชมเชย

5.5 ให้นักเรียนแต่ละคนทำแบบทดสอบหลังเรียน

สื่อการเรียนรู้

1. ภาพพระมหากษัตริย์รัชกาลที่ 9
2. ภาพราชกรณียกิจที่สำคัญๆ
3. หนังสือพิมพ์รายวัน
4. แบบเรียนวิชาสังคมศึกษา ส 306 จากสำนักพิมพ์ต่างๆ
5. ใบความรู้เกี่ยวกับเรื่องสถาบันพระมหากษัตริย์
 - 5.1 ใบงานเกี่ยวกับเรื่องสถาบันพระมหากษัตริย์
 - 5.2 หนังสือเรียนเรื่องวิชาสังคมศึกษา ส 306 จากสำนักพิมพ์ต่างๆ
6. แบบทดสอบย่อยก่อน-หลังเรียน
7. แบบประเมินการทำงานกลุ่มของนักเรียน
8. แบบประเมินการทำงานกลุ่มของครู

ใบความรู้เรื่อง

ความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์

ประเทศไทยปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ซึ่งหมายความว่า

1. พระมหากษัตริย์ทรงอยู่ภายใต้บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ
2. พระมหากษัตริย์ไม่มีพระราชอำนาจทางการเมืองใดๆ เลย แต่ทรงเป็นกลางทางกลางเมือง
3. พระมหากษัตริย์ทรงดำรงตำแหน่งประมุขของประเทศเท่านั้น
4. อำนาจทางการเมืองอยู่ในความรับผิดชอบของรัฐบาล

สถาบันพระมหากษัตริย์มีความสำคัญต่อระบบการเมืองการปกครองของไทย

1. การยอมรับผู้ปกครองของไทยต้องเป็นพระมหากษัตริย์

ดังจะเห็นได้จากประวัติศาสตร์ชาติไทย สังคมไทยมีพระมหากษัตริย์มาโดยตลอด ไม่ว่าผู้นำจะมาจากไหน โดยวิธีการใด ในที่สุดก็ต้องตั้งตนเป็นพระมหากษัตริย์

2. ความต่อเนื่องโดยไม่ขาดสายของการมีพระมหากษัตริย์

สังคมไทยมีกษัตริย์ปกครองต่อเนื่องมาโดยตลอด แม้ว่าในบางสมัยจะมีผู้สำเร็จราชการแทน ก็ยังถือว่าเป็นการทำหน้าที่แทนกษัตริย์นั่นเอง

3. พระมหากษัตริย์ไทยทรงมีคุณูปการของประเทศและประชาชนไทย

เช่น การก่อร่างสร้างชาติ การต่อสู้ป้องกันข้าศึกศัตรู การกอบกู้เอกราช การบำรุงส่งเสริมด้านการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม ศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนการเสริมสร้างสัมพันธไมตรีกับนานาอารยประเทศ

ฐานะและพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ไทย

1. ทรงเป็นทั้งเคารพสักการะ ผู้ใดจะละเมิด กล่าวหาหรือฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ในทางใด ๆ มิได้
2. ทรงดำรงตำแหน่งจอมทัพไทย
3. ทรงเป็นพุทธมามกะ และอัครศาสนูปถัมภก
4. ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะมาสถาปนาฐานันดรศักดิ์และพระราชทานเรื่องราชอิสริยาภรณ์

(ถอดถอนและเรียกคืนด้วย)

5. ทรงรับสนองพระบรมราชโองการจากฝ่ายบริหารในการ

1. พระราชทานอภัยโทษ
2. ตราพระราชกฤษฎีกาโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย
3. ประกาศใช้และเลิกใช้กฎอัยการศึก
4. ประกาศสงคราม
5. ทำสัญญาสงบศึก สัญญาสันติภาพ หรือสนธิสัญญาใด ๆ กับต่างประเทศ
6. ทรงเลือกและแต่งตั้งองคมนตรี ข้าราชการในพระองค์ และสมุหราชองครักษ์ตามพระราชอัธยาศัย

7. ทรงแต่งตั้งนายกรัฐมนตรี และคณะรัฐมนตรี
8. ทรงแต่งตั้งผู้พิพากษา และข้าราชการระดับสูง
9. ทรงใช้อำนาจอธิปไตยตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ

บทบาทสำคัญของพระมหากษัตริย์ในสังคมไทย

1. บทบาทเกี่ยวกับประเทศชาติ

1. ทรงเป็นตัวแทนของชาติ
2. ทรงเป็นสัญลักษณ์แห่งความสามัคคีของคนในชาติ
3. ทรงเป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชน

2. บทบาทเกี่ยวกับประชาธิปไตย

1. ทรงใช้อำนาจอธิปไตยในนามของปวงชนชาวไทย
2. ทรงเป็นกลางทางกลางเมือง
3. ทรงช่วยแนะนำรัฐบาลด้านการปกครองยามจำเป็น
4. ทรงยอมรับและอุ้มชูให้ระบอบประชาธิปไตยดำรงอยู่ได้
5. ทรงช่วยยับยั้งเหตุการณ์รุนแรงให้ผ่อนคลายยามบ้านเมืองวิกฤตไม่เป็นอันตรายร้ายแรง

3. บทบาทเกี่ยวกับประชาชน

1. ทรงออกเยี่ยมราษฎรทั่วประเทศ
2. ทรงห่วงใยและให้ความช่วยเหลือยามราษฎรทุกข์ยาก
3. ทรงกระตุ้นให้คนไทยตระหนักในความเดือดร้อนของเพื่อนร่วมชาติ และบริจาคช่วยเหลือ
4. ทรงแนะนำช่วยเหลือในการพัฒนาความเป็นอยู่ของคนในชาติ

4. บทบาทเกี่ยวกับด้านวิทยาการของชาติ

1. ทรงสนับสนุนการศึกษาและศิลปวัฒนธรรมของชาติ
2. พระราชทานทุนเล่าเรียนหลวง
3. ทรงส่งเสริมการจัดประชุมทางวิชาการครั้งสำคัญที่จัดขึ้นภายในประเทศ
4. ทรงสนพระทัยใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์แก้ปัญหาให้ราษฎร

5. บทบาทในด้านความสัมพันธ์กับต่างประเทศ

1. ทรงช่วยกระชับความสัมพันธ์กับนานาประเทศ
2. ทรงให้การต้อนรับและรับรองคณะทูตานุทูตต่างประเทศ
3. ทรงช่วยสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศกับประเทศอื่น ๆ
4. ทรงให้การต้อนรับประมุขของต่างประเทศที่มาเยือนไทย

ใบความรู้เรื่อง โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ความเป็นมาของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

พระมหากษัตริย์คุณที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระราชทานแก่พสกนิกรชาวไทยทั้งหลายในระยะต้นแห่งการเสด็จขึ้นครองราชเถลิงถวัลย์สิริราชสมบัตินั้น เป็นงานทางการแพทย์ และการสังคมสงเคราะห์ที่เป็นส่วนใหญ่เพราะในช่วงเวลานั้น คนส่วนใหญ่ของประเทศอยู่ในชนบทและล้าหลังไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร

❖ ประชาชนเป็นวัณโรคอย่างร้ายแรงจำนวนมาก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมพระราชทานพระราชทรัพย์จำนวน 500,000 บาท เพื่อใช้สร้างอาคาร "มหิตลวงศานุสรณ์" ในบริเวณสถานเสาวภาสำหรับใช้ในการดำเนินการทางวิทยาศาสตร์และผลิตภัณฑ์ บีซีจี เพื่อป้องกันวัณโรค

❖ ทรงมีพระราชดำริจัดสร้างภาพยนตร์ส่วนพระองค์ขึ้น และจัดฉายเพื่อหารายได้จากผู้ร่วมบริจาคโดยนำรายได้มาช่วยเหลือพสกนิกรที่เดือดร้อนในด้านต่างๆ เช่น

- สร้างตึกวชิราลงกรณ์ สภากาชาดไทย
- อาคารทางการแพทย์ โรงพยาบาลภูมิพล

❖ ในสมัยนั้น "น้ำเกลือ" จำเป็นต้องสั่งจากต่างประเทศและมีราคาสูงมากประกอบกับการมีระบาดของโรคหิวขาดโรคอย่างรุนแรงเกิดขึ้น จึงมีความจำเป็นต้องใช้น้ำเกลือจำนวนมาก การดำเนินการผลิตน้ำเกลือในประเทศไทยก็ยังมีได้มาตรฐาน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงได้มีพระราชดำริให้ดำเนินการศึกษาและวิจัยค้นคว้าวิธีสร้างเครื่องกลั่นน้ำเกลือขึ้นใช้เอง จนมีคุณภาพทัดเทียมกับต่างประเทศ

❖ พระราชกรณียกิจในช่วงแรก คือเริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2493 - 2504 จึงเป็นการช่วยเหลือในลักษณะการช่วยเหลือแบบการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ยังไม่มีลักษณะเป็นแผนงานหรือโครงการโดยสมบูรณ์เหมือนแบบในปัจจุบัน อาทิ เช่น

❖ ในปี พ.ศ. 2493 ประชาชนในยุคนั้นกำลังประสบปัญหาจากการป่วยมีความลำบากในการเดินทางมารักษา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์จัดตั้งหน่วยแพทย์หลวงและพระราชทานนามว่า "เรือเวชพาหนะ" เพื่อใช้เป็นหน่วยแพทย์เคลื่อนที่รักษาราษฎรที่ดั่งบ้านเรือนอยู่ตามลำน้ำโดยทั่วไป

พระราชจริยวัตรทั้งหลายเหล่านี้กลายเป็นแนวปฐมทานด้านปรัชญาของการสังคมสงเคราะห์ของประเทศไทย เป็นการหล่อหลอมจิตใจของชนชาวไทยให้รู้จักการเสียสละช่วยเหลือซึ่งกันและกันในยามซึ่งคนหนึ่งคนใดหรือภาคใดของประเทศไทยได้รับความเดือดร้อน

ลักษณะของโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินี้ในระยะแรกสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะคือ

1. โครงการลักษณะที่พระองค์ทรงทำการศึกษา ค้นคว้า ทดลองเป็นการส่วนพระองค์และนำผลสรุปพระราชทานเผยแพร่แก่เกษตรกร

2. โครงการที่พระองค์ทรงเข้าไปร่วมแก้ไขปัญหาลึกของเกษตรกร ระยะแรกโครงการยังจำกัดอยู่ในพื้นที่รอบๆ ที่ประทับในส่วนภูมิภาค ต่อมาเริ่มขยายตัวสู่สังคมเกษตรในพื้นที่ต่างๆ

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่อยู่มากมายหลายสาขาหลายประเภทในระยะแรกมีชื่อเรียกแตกต่างกันไปดังนี้ คือ

2.1 โครงการตามพระราชประสงค์ หมายถึง โครงการที่พระองค์ทรงศึกษาทดลองปฏิบัติเป็นการส่วนพระองค์ ทรงมีแนวทางการศึกษาหาความรู้กับผู้เชี่ยวชาญในสาขาหรือวิธีการต่างๆ ทรงแสวงหาวิธีทดลองหรือปฏิบัติ ทรงพัฒนาและส่งเสริมแก้ไขเปลี่ยนแปลงตามระยะเวลา ทั้งนี้พระองค์ทรงใช้พระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ เมื่อทรงแนพระราชทัยว่าโครงการนั้นๆ สามารถสร้างประโยชน์ และบังเกิดผลดีจึงโปรดเกล้าฯ ให้รัฐบาลเข้ามารับงานต่อไปภายหลัง

2.2 โครงการหลวง เป็นโครงการที่พระองค์ท่านทรงเจาะจงดำเนินการและเร่งพัฒนาและบำรุงรักษาแหล่งน้ำลำธารในบริเวณพื้นที่ป่าทางภาคเหนือ เพื่อจุดประสงค์ในการที่จะบรรเทาทุกข์ด้านอุทกภัยในบริเวณเขตพื้นที่ราบลุ่มตอนล่าง เพราะทางภาคเหนือเป็นเขตแดนของชาวไทยภูเขา มีการปลูกฝิ่นทำไร่เลื่อนลอย และการตัดไม้ทำลายป่า รวมถึงการค้าขายสิ่งผิดกฎหมาย พระองค์ทรงพัฒนาช่วยเหลือให้มีการปลูกพืชไร่ ปลูกข้าวและทรงส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ ระยะเวลาในการดำเนินการตามโครงการต้องใช้เวลาเป็นสิบ ๆ ปี การดำเนินการ จะยากลำบากสักเพียงใด พระองค์ท่านก็ได้ทรงย่อท้อ จวบจนถึงเวลานี้การพัฒนาที่บังเกิดผลดีด้านต่างๆ ติดตามมา ชาวตอยในภาคเหนือจะมีความจงรักภักดีต่อพระองค์ท่านเรียกพระองค์ท่านว่า "พ่อหลวง" และเรียกสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถว่า "แม่หลวง"

2.3 โครงการในพระบรมราชานุเคราะห์ หมายถึง โครงการที่พระองค์ได้พระราชทานข้อแนะนำ แนวพระราชดำริให้เอกชนนำไปดำเนินการด้วยกำลังเงิน กำลังความคิดปัญญา กำลังแรงงาน พร้อมทั้งการติดตามผลให้งานต่อเนื่องโดยภาคเอกชนเองทั้งหมด

2.4 โครงการตามพระราชดำริ หมายถึง โครงการที่พระองค์ทรงวางแผนพัฒนา ทรงเสนอแนะให้รัฐบาลร่วมดำเนินการตามพระราชดำริ โดยพระองค์เสด็จร่วมทรงงานกับหน่วยงานของรัฐบาล โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มีกระจายอยู่ทั่วทุกภาคของประเทศไทย มีทั้งโครงการระยะสั้นและระยะยาวในปัจจุบันโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริตั้งแต่เริ่มแรกจนถึงสิ้นปีงบประมาณ 2538 มีรวมทั้งหมด 2416 โครงการ แยกออกได้เป็นประเภทต่างๆ ได้ 8 ประเภทคือ

1. การเกษตร

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเน้นในเรื่องของการเกษตร เกี่ยวกับการศึกษาค้นคว้าทดลอง และวิจัยหาพันธุ์พืชต่างๆ ชนิดและประเภทใหม่ๆ ทั้งพืชเศรษฐกิจ พืชสมุนไพร รวมทั้งการพัฒนาปรับปรุงบำรุงดินการแก้ไขในเรื่องแมลงศัตรูพืช และการศึกษาพันธุ์สัตว์ต่างๆ ที่เหมาะสม เช่น โค กระบือ แพะ และพันธุ์ปลา สัตว์ปีก ฯลฯ เพื่อแนะนำให้เกษตรกรนำไปปฏิบัติได้ ราคาถูก มีการใช้เทคโนโลยีอย่างง่ายไม่ซับซ้อน ซึ่งเกษตรกรจะสามารถรับไปดำเนินการเองได้และจะต้องเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพสังคม และสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นนั้นๆ ด้วย

แนวทางพระราชประสงค์ประการแรก คือ การทำให้เกษตรกรสามารถพึ่งตนเองได้ โดยเฉพาะในด้านอาหารก่อน เป็นอันดับแรกเช่น ข้าว พืชผัก ผลไม้ ฯลฯ

แนวทางที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ พระองค์ทรงเน้นมิให้เกษตรกรพึ่งพาแต่พืชเกษตรเพียงอย่างเดียว ควรสร้างรายได้ให้เพิ่มขึ้นด้วยการสร้าง อุตสาหกรรมในครัวเรือน รวมถึงการมุ่งให้เกิดการพัฒนาและการอนุรักษ์ไปพร้อมกัน เพื่อสร้างให้เกิดรากฐานการพัฒนาประเทศในระยะยาว

2. สิ่งแวดล้อม

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่กำลังประสบปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมเหตุผลเพราะการพัฒนาที่ยั่งยืนจะขาดหน้าปัญหาสิ่งแวดล้อมและภาวะมลพิษที่ยิ่งก่อตัวและทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นทั้งนี้ เพราะการพัฒนาเศรษฐกิจในช่วงที่ผ่านมาให้ความสำคัญกับอัตราความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจโดยการนำเอาทรัพยากรมาใช้ประโยชน์ แต่ไม่ได้มีการวางแผนการจัดการเพื่อรองรับปัญหาที่จะเกิดขึ้น

การอนุรักษ์และการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ ดิน น้ำ และป่าไม้ ซึ่งมีสาระโดยสรุปดังนี้

1. ด้านการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรดิน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีแนวทางพระราชดำริเพื่อแก้ปัญหาเรื่องของดินทั้งในแง่ของการแก้ปัญหาในเรื่องของดินที่เสื่อมโทรมขาดคุณภาพและการขาดแคลนที่ดินทำกินสำหรับเกษตรกร

2. ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรแหล่งน้ำ

ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศไทยมีอาชีพทางด้านเกษตรกรรม เพาะปลูก ก็ต้องอาศัยน้ำเป็นส่วนประกอบสำคัญ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึง ทรงเน้นการอนุรักษ์และ การพัฒนาแหล่งน้ำเป็นพิเศษและทรงโปรดให้จัดตั้งศูนย์การศึกษา พัฒนาห้วยฮ่องไคร้อันเนื่องมาจากพระราชดำริที่ อ.ดอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่ เพื่อศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับรูปแบบที่ เหมาะสม ของการพัฒนาพื้นที่ดิน เพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจ

3. ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

ประโยชน์ของป่าไม้มีมากมายมหาศาลทั้งทางตรงและทางอ้อม ต่อมวลมนุษยชาติ พระองค์ทรงดำริให้สามารถบริโภคใช้สอย ประกอบอาชีพด้านการทำป่าไม้ เก็บของป่า การขนส่ง การอุตสาหกรรม การผลิตไม้แปรรูป อีกทั้งยังเป็นที่พักผ่อน หย่อนใจ

แต่ในสภาพปัจจุบันป่าไม้มีจำนวนน้อยลงไปมาก เพราะประชากรของไทย มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงก่อให้เกิดการบุกรุกทำลายป่าไม้ เพื่อบุกเบิกพื้นที่ทำกิน ลักลอบตัดไม้ป้อนโรงงานทำอุตสาหกรรมและเผาถ่าน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเล็งเห็นความสำคัญ ของป่าไม้อย่างยิ่งพระองค์ทรงพระราชดำริก่อให้เกิดโครงการ พัฒนาและบำรุงป่าไม้ จำนวนมากมายทั่วประเทศ โดยเฉพาะ ในส่วนที่เป็นแหล่งต้นน้ำเพื่อป้องกันอุทกภัยต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้น ในขณะเดียวกันก็ถนอมน้ำไว้ใช้ในหน้าแล้งด้วย

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงให้ความสนใจ พระราชหฤทัยเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งน้ำมากกว่าโครงการพัฒนา อื่นเนื่องมาจากพระราชดำริประเภทอื่น ทรงให้ความสำคัญ ในลักษณะ "น้ำคือชีวิต" ดังพระราชดำรัส ณ สวนจิตรลดาเมื่อ วันที่ 17 ธันวาคม 2529 ความตอนหนึ่งว่า

"หลักสำคัญว่าต้องมีน้ำบริโภค น้ำใช้ น้ำเพื่อ การเพาะปลูก เพราะว่ามีชีวิตอยู่ที่นั่น ถ้ามีน้ำคนอยู่ได้ ถ้าไม่มีน้ำคนอยู่ไม่ได้ ไม่มีไฟฟ้าคนอยู่ได้ แต่ถ้ามีไฟฟ้าไม่มีน้ำ คนอยู่ไม่ได้ "

3. สาธารณสุข

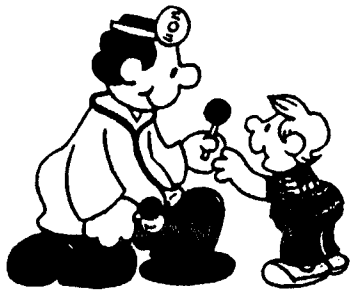
ในระยะแรกๆ โครงการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชทานให้กับประชาชนล้วนแต่เป็นโครงการเกี่ยวกับการสาธารณสุขทั้งสิ้น เพราะพระองค์ทรงเล็งเห็นว่าถ้าประชาชน มีร่างกายแข็งแรงก็ส่งผลไปสู่การมีสุขภาพจิตที่ดีตามไปด้วย และทั้งสองสิ่งที่กล่าวมาแล้วก็จะเป็นผลโดยตรงต่อการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมในส่วนรวมด้วย เมื่อ พ.ศ. 2510

เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยม ราษฎร พระองค์ทรงพบว่าราษฎรเหล่านั้นยังขาดการดูแลสุขภาพ ทางด้านสุขภาพอนามัย และการรักษาพยาบาลในด้านต่าง ๆ

ในการเสด็จแปรพระราชฐานไปประทับแรมเพื่อเยี่ยม ราษฎรในพื้นที่และโครงการต่างๆ พระองค์จึงให้มีแพทย์ตามเสด็จ ไปช่วยรักษาราษฎรเหล่านั้น ต่อมาจึงมีการขยายขอบข่ายออกไป อย่างกว้างขวาง แบ่งออกตามลักษณะงานได้เป็น 2 ประเภทคือ

1. การบำบัดรักษาโดยการตรวจจากคณะแพทย์พระราชทาน แบ่งได้ดังนี้
 - 1.1 แพทย์ประจำพระองค์ และคณะแพทย์ตามเสด็จ
 - 1.2 หน่วยแพทย์หลวงกองแพทย์หลวง สำนักพระราชวัง และเจ้าหน้าที่
 - 1.3 คณะแพทย์ตามพระราชประสงค์ เป็นแพทย์อาสา มาจากหลายสาขาวิชาชีพหลายหน่วยงาน
2. การอบรมหมอหมู่บ้านตามพระราชดำริ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริคัดเลือกราษฎรอาสาสมัครตามหมู่บ้านต่าง ๆ มาเข้ารับการอบรมหลักสูตร "หมอหมู่บ้าน" การอบรมจะเน้นเรื่องการสาธารณสุขมูลฐาน เช่นการปฐมพยาบาลเบื้องต้น การเวชศาสตร์ป้องกันอย่างง่าย ๆ การโภชนาการ (แม่และเด็ก) โดยมีการอบรมครั้งแรกที่จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อ พ.ศ. 2525 เจ้าหน้าที่ที่มาให้การสนับสนุนในการอบรมมาจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งพลเรือนและทหาร ทั้งฝ่ายปกครองและฝ่ายการแพทย์ สถานที่ดำเนินการฝึกอบรม ได้แก่ โรงพยาบาลสกลนคร โรงพยาบาลนราธิวาส และโรงพยาบาลค่ายกาวิละ จังหวัดเชียงใหม่ งานทั้ง 2 ลักษณะข้างต้นมีพื้นที่ครอบคลุมภาคเหนือตอนบน ประมาณ 10 จังหวัดคือ เชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน พะเยา ลำพูน ลำปาง แพร่ น่าน

อุดรดิตถ์ และพิษณุโลก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
8 จังหวัดคือ สกลนคร นครพนม อุดรธานี หนองคาย
มุกดาหาร มหาสารคาม กาฬสินธุ์ และเลย
ภาคใต้ 4 จังหวัด คือ นราธิวาส ยะลา ปัตตานี
สงขลา ในพื้นที่ห่างไกลราษฎรส่วนมากจะมีปัญหา
ด้านสุขภาพ อนามัย และประชาชนส่วนใหญ่มักมีฐานะ
ยากจนขาดความรู้ในการดูแลป้องกันตนเอง การที่มี
คณะแพทย์พระราชทานออกไปให้ การรักษาผู้ป่วย
อย่างถูกต้อง โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ และสำหรับ
การอบรมหมอหมู่บ้านก็ช่วยให้ราษฎรมีความรู้
ในการป้องกันโรค การพยาบาลแบบปัจจุบัน รู้วิธีติดต่อ
กับหน่วยราชการในกรณีเกินขีดความสามารถในการดูแล
ผู้ป่วย

สรุปได้ว่าโครงการหน่วยแพทย์พระราชทานจะแก้ปัญหา
ในด้านต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. ทางด้านสุขภาพอนามัย จำนวนราษฎรทั้งหมดหรือ
เกือบทั้งหมด ที่ได้รับพระมหากรุณาธิคุณในการนำบัตรรักษาจาก
หน่วยแพทย์เคลื่อนที่พระราชทาน จะเป็นชาวชนบทที่ยากจน
มีอาชีพเกษตรกรรม อันเป็นประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ
มีทั้งที่ได้รับพระมหากรุณาธิคุณรับไว้เป็นคนไข้ในโรงพยาบาล
และผู้ที่มาขอรับการตรวจตลอดจนการที่หน่วยแพทย์เคลื่อนที่
ตามเสด็จไปตามหมู่บ้านต่าง ๆ มีจำนวนมากมานับหมื่นแสนคน

2. ทางด้านเศรษฐกิจ การที่ราษฎรมีอาการเจ็บป่วย
จะส่งผล ต่อการประกอบอาชีพของราษฎร ซึ่งส่วนใหญ่เป็น
เกษตรกรหากราษฎรมีร่างกายแข็งแรงก็สามารถทำงานหนักได้
ประกอบอาชีพได้ตามปกติ ซึ่งจะส่งผลโดยตรงต่อ การเจริญ
เติบโตทางเศรษฐกิจของชาติ

4. การส่งเสริม อาชีพ

อาจกล่าวได้ว่าโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
เป็นการส่งเสริมอาชีพโดยทางอ้อม เพราะได้ดำเนินการ บรรลุ
วัตถุประสงค์ของโครงการแล้วจะทำให้เกิดการส่งเสริมอาชีพแก่
ราษฎรในพื้นที่ ศูนย์การศึกษาและพัฒนาทั้งหลายนั้น
มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ คือการจัดตั้งเพื่อมาศึกษาค้นคว้า วิจัย
แสวงหาแนวทางในการพัฒนาด้านต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับ
สภาพแวดล้อม และการประกอบอาชีพของราษฎร

ส่วนโครงการประเภทส่งเสริมอาชีพโดยตรงนั้นก็
เป็นการช่วยเหลือให้ประชาชนสามารถพึ่งตนเองได้
เช่น โครงการอบรมและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรในหมู่บ้าน
รอบศูนย์การพัฒนา ฯ โครงการศูนย์ศิลปาชีพพิเศษทั่วประเทศ
และโครงการอื่นๆ อีกมากมาย ซึ่งเป้าหมายของโครงการก็คือ
การถ่ายทอดความรู้ไปยังประชาชน และเขาเหล่านั้นสามารถ
นำความรู้เหล่านั้นไปประกอบอาชีพจนเกิดเป็นรายได้สามารถ
เลี้ยงดูตนเองและครอบครัวได้

5. การพัฒนา แหล่งน้ำ

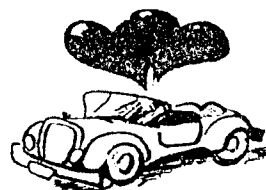
การเพาะปลูกหรือการชลประทานต้องอาศัยแหล่งน้ำเป็น
สำคัญฉะนั้นการพัฒนาแหล่งน้ำจึงนับเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งสำหรับ
ประชาชนเพราะประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและ
ในปัจจุบันพื้นที่การเพาะปลูกส่วนใหญ่ของทุกภาคในประเทศเป็น
พื้นที่เพาะปลูกนอกเขตชลประทาน ซึ่งต้องอาศัยเพียงน้ำฝนและ
น้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติเป็นหลัก

ทรงมีพระราชดำริ ให้สร้างฝายเก็บกักน้ำบริเวณ
ต้นน้ำลำธารเป็นชั้นๆ พร้อมระบบกระจายน้ำจากฝายต่างๆ ไปสู่
พื้นที่สองฝั่งของลำธารให้เขียวชุ่มตลอดปี ลักษณะเป็นป่าเปียก
สำหรับป้องกันไฟป่า เป็นการช่วยอนุรักษ์และรักษาทรัพยากร
ธรรมชาติให้อุดมสมบูรณ์ต่อไป

6. การคมนาคม สื่อสาร

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริด้านคมนาคม
และสื่อสารส่วนใหญ่จะเป็นโครงการเกี่ยวกับการปรับปรุงถนน
หนทางการก่อสร้างถนนเพื่อความสะดวกในการคมนาคม อันเป็น
ผลสำคัญที่ทำให้เศรษฐกิจของราษฎรในพื้นที่บริเวณต่างๆ ดีขึ้น
อาจกล่าวได้ว่าการจะเริ่มปรับปรุงและพัฒนาโครงการใดก็ตาม
จำเป็นจะต้องเริ่มจากการปรับปรุงและก่อสร้างถนนหนทางให้ดี
เสียก่อน ซึ่งนับว่าเป็นรากฐานเลยทีเดียว

7. สวัสดิการสังคม

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริด้านสวัสดิการสังคม เป็นโครงการช่วยเหลือราษฎรให้มีที่อยู่อาศัยที่หากินได้มีสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานที่จำเป็นในการดำเนินชีวิต โดยการจัดหาที่อยู่อาศัยและที่ทำให้แก่ราษฎรตลอดจนจัดหาและจัดสร้างแหล่งน้ำสำหรับการอุปโภคและบริโภค

ตัวอย่างโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ด้านสวัสดิการสังคม เช่น

❖ โครงการพัฒนาพื้นที่วัดญาณสังวรารามอันเนื่องมาจากพระราชดำริมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาพื้นที่การเกษตรที่เสื่อมโทรม

❖ โครงการห้วยองคตอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ลักษณะงานเป็นการสำรวจแบ่งแปลงที่อยู่อาศัยและพื้นที่เกษตร พร้อมกับจัดสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานทั้งด้านการศึกษา สาธารณสุข สาธารณูปโภคต่างๆ

8. โครงการประเภทอื่น ๆ

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริประเภทอื่นๆ ได้แก่ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินอกเหนือจากโครงการทั้ง 7 ประเภท ที่กล่าวมาแล้วเช่น

- โครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริทั้งหลาย
- โครงการก่อสร้างเขื่อนป้องกันน้ำทะเลกัดเซาะอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จ. เพชรบุรี นอกเหนือจากนั้นยังรวมถึงโครงการพัฒนาที่ดิน เป็นต้น

แบบทดสอบก่อน - หลังเรียน

คำชี้แจง ให้นักเรียนเขียนเครื่องหมาย X ทับตัวอักษรหน้าข้อที่ถูกต้องหรือเหมาะสมที่สุด

1. จากอดีตถึงปัจจุบันสถาบันพระมหากษัตริย์มีความสำคัญด้านใดมากที่สุด
 - ก. เป็นจอมทัพไทย
 - ข. เป็นศูนย์รวมจิตใจ
 - ค. เป็นผู้บริหารประเทศ
 - ง. เป็นผู้ปกครองประเทศ
2. แบบอย่างที่ดีงามพระมหากษัตริย์ทรงได้ปฏิบัติไว้เพื่อความเจริญทางเศรษฐกิจของชาติที่คนไทยน่าจะปฏิบัติเป็นแบบอย่างคือข้อใด
 - ก. การปฏิรูปที่ดินทำการเกษตรกรรม
 - ข. การจัดหน่วยแพทย์เคลื่อนที่รักษาคนยากจน
 - ค. การเยี่ยมเยียนทหารตำรวจและผู้อยู่ห่างไกล
 - ง. การพระราชทานทรัพย์สินส่วนพระองค์แก่คนพิการ
3. เพราะเหตุใดพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงทรงเป็นมิ่งขวัญ ศรัทธา และเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนไทยทั้งชาติ
 - ก. ทรงมีคุณธรรม
 - ข. ทรงมีพระราชกรณียกิจต่อราษฎร
 - ค. เสด็จเยี่ยมราษฎรทั่วราชอาณาจักร
 - ง. ทรงเอาพระทัยใส่ต่อเกษตรกรที่ยากจน
4. พระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบันทรงประกอบพระราชกรณียกิจของพระองค์อยู่เป็นนิจ ทั้งนี้เพื่อวัตถุประสงค์ใด
 - ก. นำบัดทุกข์บำรุงสุขของราษฎร
 - ข. ช่วยแก้ไขความยากจนของราษฎร
 - ค. ยกกระดับมาตรฐานการครองชีพของราษฎร
 - ง. เสริมสร้างเอกภาพและความมั่นคงภายในของชาติ
5. เมื่อพิจารณาถึงเหตุผล ทำไมพระมหากษัตริย์ จึงสามารถให้คำแนะนำแก่นักการเมืองได้ดี
 - ก. ทรงมีทศพิธราชธรรม
 - ข. ทรงครองราชย์อย่างต่อเนื่อง
 - ค. ทรงมีการศึกษาดีกว่านักการเมือง
 - ง. ทรงมองการณ์ไกลกว่านักการเมือง

6. โครงการใดที่แสดงให้เห็นว่าพระมหากษัตริย์ทรงเป็นนักพัฒนา
 - ก. โครงการหลวงซึ่งมุ่งแก้ปัญหาทางการเกษตรกรรม
 - ข. โครงการทางด่วนดินแดง – บางนาซึ่งมุ่งลดปัญหาการจราจร
 - ค. โครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ซึ่งมุ่งแก้ปัญหาการผลิตและการส่งออก
 - ง. ถูกทุกข้อ

7. เพราะเหตุใดสถาบันพระมหากษัตริย์ของไทยจึงมีความมั่นคงมาโดยตลอดระยะเวลายาวนาน トラบจนถึงปัจจุบัน
 - ก. เป็นสถาบันอันศักดิ์สิทธิ์ของชาติจึงไม่มีใครกล้าแตะต้อง
 - ข. ความเชื่อและความจงรักภักดีของประชาชนที่มีต่อสถาบัน
 - ค. พระราชกรณียกิจอันเป็นประโยชน์และทำให้บ้านเมืองดำรงอยู่
 - ง. ทำให้บ้านเมืองมีความสงบสุข และมีความเจริญทุกด้านมาโดยตลอด

8. เพราะเหตุใดพระมหากษัตริย์ทรงให้ความสำคัญกับการพัฒนาด้านการเกษตรเป็นอย่างมาก
 - ก. เพื่อปลูกพืชทดแทนสินค้านำเข้า
 - ข. เพื่อให้ประชาชนมีอาหารกินอุดมสมบูรณ์
 - ค. เพื่อให้ประชาชนส่วนใหญ่มีโอกาสก้าวหน้า
 - ง. เพื่อการส่งออกสินค้าการเกษตรไปต่างประเทศได้มากขึ้น

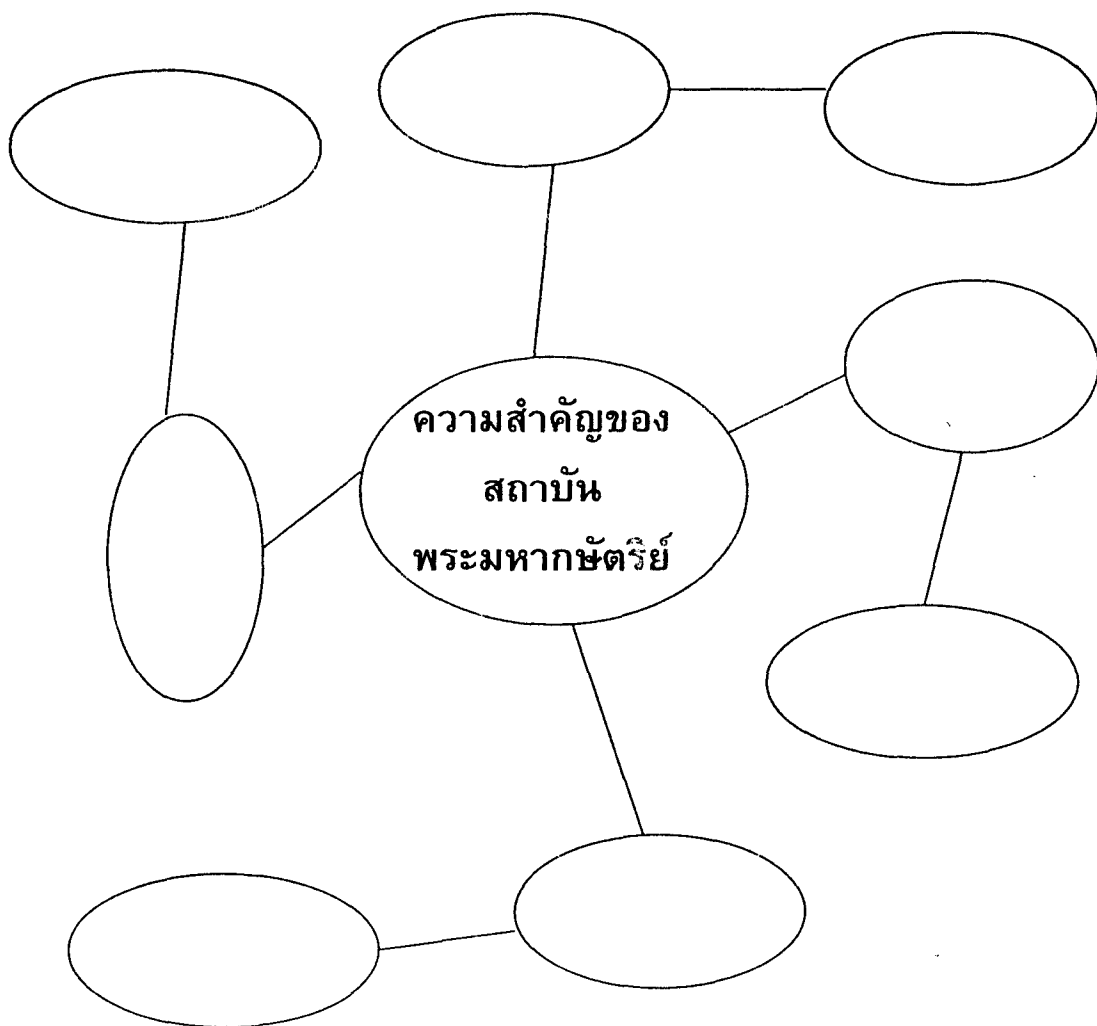
9. โครงการตามพระราชดำริ มีผลดีต่อพาสกนิกรอย่างไรเป็นอันดับแรก
 - ก. แก้ปัญหาเรื่องโจรผู้ร้าย
 - ข. ราษฎรมีความเป็นอยู่ดีขึ้น
 - ค. ขจัดปัญหาการก่อการร้าย
 - ง. ราษฎรมีหนทางประกอบอาชีพดีขึ้น

10. พระราชพิธีโบราณที่แสดงถึงความจงรักภักดีเชื้อสตัยสุจริต ต่อสถาบันพระมหากษัตริย์
 - ก. พิธีอาพาธพินาศ
 - ข. พิธีบรมราชาภิเษก
 - ค. พิธีถือน้ำพิพัฒน์สัตตยา
 - ง. พิธีสวนสนามของทหารทุกเหล่าในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา

ใบงานที่ 1

ให้นักเรียนศึกษาความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ จากใบความรู้แล้ว
เขียนสรุปความคิดลงในแผนผัง

ใบงานที่ 2

ให้นักเรียนอ่านข่าวพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ และสรุปตามข้อที่กำหนดให้

1. ชื่อข่าว

.....

2. แหล่งที่มาของข่าวและสถานที่เกิดข่าว

.....

.....

.....

.....

3.สาระสำคัญของข่าว

.....

.....

.....

4. มีผลดีต่อประชาชน และประเทศชาติในด้าน

1.

2.

3.

4.

5.

ใบงานที่ 3

คำสั่ง ให้นักเรียนเขียนพระราชกรณียกิจ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่นักเรียนประทับใจ พร้อมทั้งบอกเหตุผลที่ประทับใจ

Blank lined paper with horizontal ruling lines.

เอกสารหมายเลข 1

แบบประเมินการทำงานกลุ่มสำหรับนักเรียน
กลุ่มที่.....

คำชี้แจง ให้นักเรียนทุกคนภายในกลุ่มแสดงความคิดเห็นในหัวข้อต่อไปนี้

ชื่อเรื่องที่ ศึกษา	รายการประเมิน	ระดับคุณภาพ			ข้อเสนอแนะเพื่อ การปรับปรุงแก้ไข
		3 ดีมาก	2 ดี	1 พอใช้	
	1. การวางแผนการทำงาน 2. การแบ่งงานภายในกลุ่ม 3. การปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม 4. การยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน 5. การรับผิดชอบในผลงานของกลุ่ม 6. การประนีประนอม ความคิดเห็นที่ขัดแย้ง				

รายชื่อสมาชิก

1.....ประธาน

2.....เลขานุการ

3.....สมาชิกและผู้ตรวจสอบ

4.....สมาชิกผู้และผู้รายงาน

เอกสารหมายเลข 2

แบบประเมินพฤติกรรมด้านบุคลิกภาพประชาธิปไตยของนักเรียนที่เรียนวิชา สังคมศึกษา (ส 306)

เลขที่	ชื่อ-สกุล	การวบรวม									สามัคคีธรรม									ปัญญารวม									สรุปการประเมิน
		เคารพผู้ฟังและผู้พูด			ปฏิบัติตามข้อตกลง			มีความสนใจในการทำงาน			ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้			ยอมรับเหตุผลและผลงานของผู้อื่น			มีความรับผิดชอบในผลงาน			เชื่อมั่นในผลงาน			ร่วมอธิบายเหตุผลและชักถาม			มีลำดับขั้นตอนในการทำงาน			
		3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1	3	2	1	
1																													
2																													
3																													
4																													
5																													
6																													
7																													
8																													
9																													
10																													
11																													
12																													
13																													
14																													
15																													
16																													
17																													
18																													
19																													
20																													

เกณฑ์การประเมิน

3 = ดีมาก 2 = ดี 1 = พอใช้

ลงชื่อ.....ผู้ประเมิน

ประวัติผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางณัฏกานต์ เอื้อสุวรรณ
วันเดือนปีเกิด	17 เมษายน 2501
สถานที่เกิด	อำเภองครักษ์ จังหวัด นครนายก
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	312/1 หมู่ 18 ตำบลดอนฉิมพลี อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา 24170 โทรศัพท์ 0-3858-5079,0-1863-6433
ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน	อาจารย์ 2 ระดับ 7
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	โรงเรียนตลาดคลอง 16 (เอื้อสุนทรวัฒนาอุทิศ) ตำบลดอนฉิมพลี อำเภอบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา 24170
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2527	ศศ.บ. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (บริหารการศึกษา)
พ.ศ. 2542	ค.บ. สถาบันราชภัฏราชนครินทร์ (คอมพิวเตอร์ศึกษา)
พ.ศ. 2544	ศศ.ม. มหาวิทยาลัยรามคำแหง (หลักสูตรและการสอน)
พ.ศ. 2546	กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (การมัธยมศึกษา)